DE NAVOLGING VAN CHRISTUS.

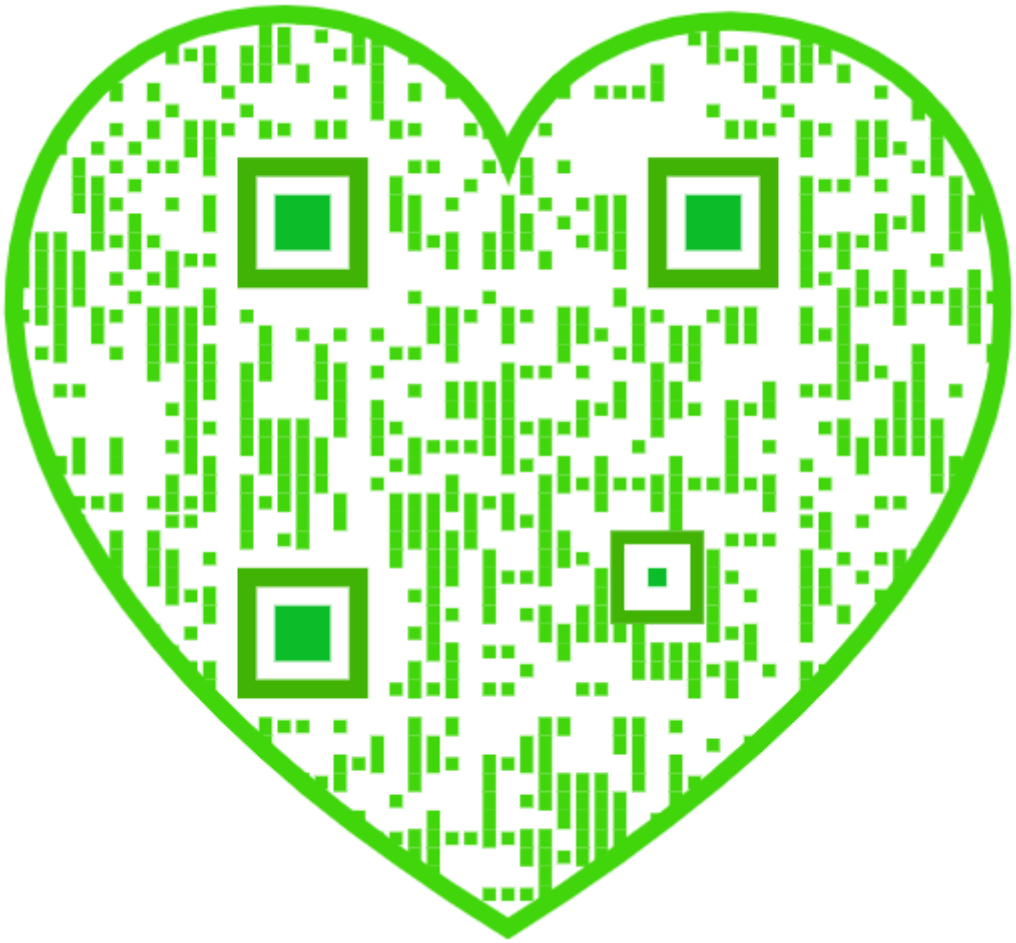

THOMAS À KEMPIS

DE NAVOLGING VAN CHRISTUS

UIT HET LATIJN VERTAALD

DOOR

Dr. Is. VAN DIJK.

HAARLEM — H. D. TJEENK WILLINK & ZOON — 1909.

Typ. Firma RUIJGROK & Co., Haarlem.

VOORREDE.

Het zij mij vergund een enkel woord aan deze vertaling te laten voorafgaan. Zooals men zien zal, heb ik mij zoo goed als geheel aangesloten aan den rhythmisch gedrukten tekst van Karl Hirsche: *Thomae Kempensis de Imitatione Christi libri quatuor, textum ex autographo Thomae nunc primum accuratissime reddidit, distinxit, novo modo disposuit etc. Carolus Hirsche, editio altera, correcta et aucta, Berolini, 1891.*

Zeer hoop ik dat het mij gelukt moge zijn dit rhythmische, deze muziek der Imitatie te laten hooren. Voor een deel ligt daarin de bestaansreden van deze nieuwe vertaling. Ook den leek, die geen latijn verstaat, kan men gemakkelijk een indruk van, een gehoor voor dit rhythmische geven. Hij luistere naar de volgende voorbeelden:

I., I. haec sunt verba Christi quibus admonemur,
quatenus vitam ejus et mores imitemur:
si velimus veraciter illuminari,
et ab omni caecitate cordis liberari.
Summum igitur studium nostrum sit:
in vita Jesu Christi meditari.

I., II. Si videres alium aperte peccare,
Vel aliqua gravia perpetrare,
non deberes te tamen meliorem aestimare:
quia nescis quam diu possis in bono stare.

I., XX: nemo secure apparet:
nisi qui libenter latet.
Nemo secure loquitur:
nisi qui libenter tacet.
Nemo secure praeest:
Nisi qui libenter subest.
Nemo secure praecipit:
nisi qui bene obedire didicit.
Nemo secure gaudet:
nisi bonae conscientiae in se testimonium habet.

Men hoort, hier is het rhythmische, hier is metrum, zelfs rijm. Zóó sterk is dit zeker niet overal, maar overal voelt men toch den rhythmischen gang der gedachten, omdat er rhythme was in de ziel van Thomas. Wie over dit rhythmische, zijn omvang en grens bij Thomas meer wil weten, raadplege de latijnsche voorrede van Hirsche voor de genoemde uitgave.

* * *

Ik heb voorts Thomas volkomen gelaten in zijn eigen klimaat van denken en voelen. Ik heb hem nergens roomscher of onroomscher gemaakt dan hij werkelijk is. Mij dacht, dit was de onverbiddelijke en toch ook niet moeilijk in acht te nemen eisch der piëteit. Een vertaler moet overal, en zeker hier, de corrigeerende hand thuishouden. Van mijn gedachten over de Imitatie heb ik rekenschap gegeven in een klein geschrift: *de Imitatie van Thomas à Kempis*, uitgegeven door de Hollandia-Drukkerij te Baarn. Een paar

gezichtspunten van ingrijpend verschil wil ik hier met een enkel woord naar voren brengen.

Ik kan met den beminnelijken mysticus niet meegaan in zijn schatting, zijn geringschatting van de zienlijke, de stoffelijke wereld. Ik ben er te weinig platonicus voor. Het kwaad ligt *niet* in het eindige, het zichtbare, het tijdelijke, het stoffelijke. Met zooveel woorden zegt Thomas: »er zijn anderen, die, verlicht in het verstand en gereinigd in het gemoed, altijd smachten naar het *eeuwige* en nauwelijks van het *aardsche* willen hooren, ja met weerzin aan de *behoeften der natuur* voldoen. Deze verstaan wat de Geest der Waarheid in hen spreekt. Hij is het, die hen leert het *aardsche* te verachten en het *hemelsche* te beminnen, de *wereld* gering te achten en dag en nacht naar den *hemel* te verlangen.« Dit loopt principieel uit op wereld-ontkenning, op geringschatting van een stellige aardsche levenstaak. Ik zeg er hier thans niet meer van, maar wie mij dit toestemt, vergete toch niet vollen en blijden nadruk te laten vallen hierop, dat in dit platonisme van Thomas »de persoon van Christus met vaste trekken onverwrikbaar in het middelpunt staat en zijn werking gevoelen doet.« Men ondervindt een heilzame beschaming, als men de echtheid, de teerheid en innigheid van zijne liefde tot Jezus overweegt.

Ook kan ik niet aldoor met hem wandelen op wat ik genoemd heb: den *langen* heilsweg. Onwillekeurig vraagt men zich bij de lezing der Imitatie gedurig af: is er *zóóveel* noodig om er te komen, om zalig te worden? Hoe *lang* is de weg, de weg door »zelf-onderzoek, zelf-vermaan, zelf-aanvuring, zelf-bewaking, zelf-tucht, zelf-bedwang, zelf-vereenvoudiging, zelf-concentratie, zelf-loutering, zelf-verootmoediging, zelf-verloochening, zelf-kastijding zelf-kruisiging, zelf-dooding«! Ik weet ook dat de poort *eng* en de weg *nauw* is (Matth. 7:14), ik weet ook dat »de rechtvaardige *nauwelijks* zalig wordt« (1 Petr. 4:18), maar in den Bijbel, waarin alles staat, staat toch ook geschreven: »o, alle gij dorstigen,

komt tot de wateren, en gij, *die geen geld hebt*, komt, koopt en eet, ja komt, *koopt zonder geld en zonder prijs* wijn en melk, (Jes. 55:1). Deze gratis-gedachte is niet gelijkelijk, niet met blij, zieldoortrillend besef geweven in het borduursel van het boekje. Wat op den weg des geestelijken levens ervaren wordt als uitvloeisel van het *ontvangen heil*, wordt al te veel voorop geschoven als voorwaarde, als voorbereiding voor het *te ontvangen heil*. Wij moeten toch vasthouden dat onze zonden vergeven *zijn*, dat het onherstelbare, dat zoovelen in het verborgene drukt, *is* weggedaan, voor eeuwig achter ons ligt.

Maar ik twist niet gaarne met den kluizenaar van den St. Agnietenberg, die dit alles nu zeker veel beter verstaat dan wij! Gaarne spreek ik den wensch uit dat zijn gulden Boeksken op nieuw zijn weg ga en in dezen gejaagden tijd velen moge brengen den zegen der stille overdenking. Iemand heeft eens gevraagd: »waarom is men vromer in eenzame streken dan in gedruischvolle steden?« En het antwoord luidde: »omdat men daar iets *doorleeft*, en omdat men het doorleeft *zonder uitvluchten*.«

V. D.

INHOUD.

EERSTE BOEK.

Blz.

Eerste Hoofdstuk 3
Van de navolging van Christus en de verachting van alle ijdelheden der wereld.

Tweede Hoofdstuk 4
Van het gering denken van zich zelven.

Derde Hoofdstuk 6
Van de leer der waarheid.

Vierde Hoofdstuk 9
Van de omzichtigheid in het handelen.

Vijfde Hoofdstuk 10
Van het lezen der heilige schriften.

Zesde Hoofdstuk. 11
Van de ongeregelde neigingen.

Zevende Hoofdstuk 11
Van het vlieden van ijdele hoop en zelfverheffing.

Achtste Hoofdstuk 13
Van het vermijden van te groote gemeenzaamheid.

Negende Hoofdstuk 13
Van de gehoorzaamheid en de onderwerping.

Tiende Hoofdstuk. 14
Van het vermijden van noodelooze gesprekken.

Elfde Hoofdstuk 15
Van het erlangen van vrede en van ijver in het toenemen.

Twaalfde Hoofdstuk. 17
Van het nut der tegenheden.

Dertiende Hoofdstuk 18
Van het weerstaan van verzoekingen.

Veertiende Hoofdstuk. 21
Van het vermijden van een lichtvaardig oordeel.

Vijftiende Hoofdstuk 22
Van de werken, die uit liefde geschieden.

Zestiende Hoofdstuk 23
Van het verdragen van anderer gebreken.

Blz.
Zeventiende Hoofdstuk 25
Van het kloosterleven.
Achttiende Hoofdstuk 26
Van de voorbeelden der heilige vaderen.
Negentiende Hoofdstuk 28
Van de oefeningen van den waren kloosterling.
Twintigste Hoofdstuk 31
Van de liefde tot eenzaamheid en stilte.
Een en twintigste Hoofdstuk 35
Van de verbrijzeling des harten.
Twee en twintigste Hoofdstuk. 37
Van de beschouwing van 's menschen ellende.
Drie en twintigste Hoofdstuk 40
Van de overdenking des doods.
Vier en twintigste Hoofdstuk 44
Van het oordeel en de straffen des doods.
Vijf en Twintigste Hoofdstuk 47
Van den ijver in de betering van ons gansche leven

TWEEDE BOEK.

Eerste Hoofdstuk 55
Van het innerlijk verkeer met God.
Tweede Hoofdstuk 58
Van de nederige onderworpenheid.
Derde Hoofdstuk 59
Van den goeden en vreedzamen mensch.
Vierde Hoofdstuk 61
Van een zuivere gezindheid en van innerlijken eenvoud.
Vijfde Hoofdstuk 62
Van het acht hebben op ons zelven.
Zesde Hoofdstuk 63
Van de blijdschap van een goed geweten.
Zevende Hoofdstuk 65
Van de liefde tot Jezus boven alles.
Achtste Hoofdstuk 66
Van den gemeenzamen omgang met Jezus.
Negende Hoofdstuk 69
Van het ontberen van alle vertroosting.

Blz.
Tiende Hoofdstuk 72
Van de dankbaarheid voor Gods genade.
Elfde Hoofdstuk 75
Van het kleine getal ware beminnaars van Jezus' kruis.
Twaalfde Hoofdstuk 77
Van den koninklijken weg van het heilige kruis.

DERDE BOEK.

Eerste Hoofdstuk 87
Hoe Christus de geloovige ziel innerlijk toespreekt.
Tweede Hoofdstuk 88
Dat de waarheid binnen in ons spreekt zonder gedruisch van woorden.
Derde Hoofdstuk 90
Dat de woorden Gods met ootmoed moeten aangehoord worden, en dat velen ze niet ter harte nemen.
Vierde Hoofdstuk 92
Dat men in oprechtheid en ootmoed voor Gods aangezicht moet wandelen.
Vijfde Hoofdstuk 94
Van de verwonderlijke werking der goddelijke liefde.
Zesde Hoofdstuk 98
Van de proef der ware liefde.
Zevende Hoofdstuk 100
Dat men de genade moet verbergen onder het schuttend kleed der nederigheid.
Achtste Hoofdstuk 103
Van de geringschatting van zich zelven voor Gods aangezicht.
Negende Hoofdstuk 104
Dat alle ding tot God als tot zijn laatste doel moet worden teruggebracht.
Tiende Hoofdstuk 105
Dat het zoet is de wereld te versmaden en God te dienen.
Elfde Hoofdstuk 108
Dat men de begeerten zijns harten moet toetsen en intoomen.
Twaalfde Hoofdstuk 109
Dat men de lijdzaamheid oefenen en tegen de begeerten strijden moet.
Dertiende Hoofdstuk 111
Van de gehoorzaamheid van een nederig onderhoorige, naar het voorbeeld van Jezus Christus.

Blz.

Veertiende Hoofdstuk 113
Dat wij op de verborgen oordeelen Gods moeten acht geven, opdat wij ons niet verheffen in het goede.

Vijftiende Hoofdstuk. 114
Hoe wij ons verhouden en spreken moeten bij al wat begeerenswaard is.

Zestiende Hoofdstuk. 116
Dat men den waren troost alleen in God moet zoeken.

Zeventiende Hoofdstuk 117
Dat men alle bekommernissen in Gods hand moet geven.

Achttiende Hoofdstuk 119
Dat men de ellende dezes tijds naar het voorbeeld van Christus gelaten moet dragen.

Negentiende Hoofdstuk 120
Van het verdragen van onrecht en van de ware lijdzaamheid.

Twintigste Hoofdstuk 122
Van de bekentenis van eigen zwakheden en van de ellenden dezes levens.

Een en twintigste Hoofdstuk 124
Dat men, boven alle gaven en goederen, zijne rust moet zoeken in God.

Twee en twintigste Hoofdstuk. 127
Van het gedenken van Gods menigvuldige weldaden.

Drie en twintigste Hoofdstuk 130
Van vier dingen, die een grooten vrede aanbrengen.

Vier en twintigste Hoofdstuk 132
Dat men alle nieuwsgierig nagaan van eens anders leven moet vermijden.

Vijf en twintigste Hoofdstuk 133
Waarin de bestendige vrede des harten en het rechte toenemen bestaat.

Zes en twintigste Hoofdstuk. 135
Van de hooge waardij van eenen vrijen geest, dien men meer door bidden dan door lezen verkrijgt.

Zeven en twintigste Hoofdstuk. 137
Dat de eigenliefde ons allermeest van het hoogste goed afhoudt.

Acht en twintigste Hoofdstuk 139
Tegen de kleineerende tong.

Negen en twintigste Hoofdstuk 139
Hoe men bij voorkomende beproeving God moet aanroepen en prijzen.

Dertigste Hoofdstuk. 141
Dat men Gods bijstand afsmeeken en vertrouwen moet op het wederkeeren der genade.

Een en dertigste Hoofdstuk 143
Dat men alle schepselen moet laten varen om den Schepper te vinden.

Blz.
Twee en dertigste Hoofdstuk 146
Van de verloochening van ons zelven en de verzaking van alle begeerte.
Drie en dertigste Hoofdstuk 148
Van de onvastheid des harten, en dat wij ons eindoogmerk op God moeten richten.
Vier en dertigste Hoofdstuk 149
Wie God liefheeft, smaakt Hem in alles en boven alles.
Vijf en dertigste Hoofdstuk 151
Dat men in dit leven nooit veilig staat tegen verzoekingen.
Zes en dertigste Hoofdstuk 152
Tegen de ijdele oordeelvellingen der menschen.
Zeven en dertigste Hoofdstuk 154
Van de zuivere en volkomene overgave van zich zelven, om te geraken tot de vrijheid des harten.
Acht en dertigste Hoofdstuk 156
Van een goede orde in uitwendige dingen, en van ons toevlucht nemen tot God in gevaren.
Negen en dertigste Hoofdstuk 157
Dat een mensch in zijn zaken niet overhaast te werk moet gaan.
Veertigste Hoofdstuk 158
Dat een mensch niets goeds uit zich zelven heeft, en zich op niets beroemen kan.
Een en veertigste Hoofdstuk 160
Van de versmading van alle tijdelijke eere.
Twee en veertigste Hoofdstuk 161
Dat men zijn vrede niet van menschen moet laten afhangen.
Drie en veertigste Hoofdstuk 162
Tegen ijdele en wereldsche wetenschap.
Vier en veertigste Hoofdstuk 164
Dat men zich de uitwendige dingen niet moet aantrekken.
Vijf en veertigste Hoofdstuk 165
Dat men niet een iegelijk moet gelooven, en hoe licht men in woorden struikelt.
Zes en veertigste Hoofdstuk 168
Van het vertrouwen op God, als de pijlen van booze woorden op ons gericht worden.
Zeven en veertigste Hoofdstuk 170
Dat men alle zwarigheid dragen moet ter wille van het eeuwige leven.
Acht en veertigste Hoofdstuk 172
Van den dag der eeuwigheid en de ellende van dit leven.
Negen en veertigste Hoofdstuk 175
Van het verlangen naar het eeuwige leven, en hoe groot het goed is, hetwelk aan de ware strijders is toegezegd.

Blz.
Vijftigste Hoofdstuk 179
Hoe de van troost beroofde zich in Gods hand moet overgeven.
Een en vijftigste Hoofdstuk 183
Dat men zich op het kleine moet toeleggen, als men te kort schiet in het groote.
Twee en vijftigste Hoofdstuk 184
Dat de mensch zich geene vertroosting, maar veeleer kastijding waardig moet achten.
Drie en vijftigste Hoofdstuk 186
Dat Gods genade niet samengaat met aardschgezindheid.
Vier en vijftigste Hoofdstuk 187
Van de onderscheiden bewegingen der natuur en der genade.
Vijf en vijftigste Hoofdstuk 191
Van de verdorvenheid der natuur en de kracht der goddelijke genade.
Zes en vijftigste Hoofdstuk 194
Dat wij ons zelven moeten, verloochenen en Christus moeten navolgen door het kruis.
Zeven en vijftigste Hoofdstuk 197
Dat de mensch niet al te neerslachtig moet zijn, als hij in eenige zwakheid valt.
Acht en vijftigste Hoofdstuk 199
Dat men de al te hooge dingen en de verborgen gerichten Gods niet moet zoeken te doorgronden.
Negen en vijftigste Hoofdstuk 203
Dat men alle hoop en vertrouwen alleen op God moet stellen.

VIERDE BOEK.

Eerste Hoofdstuk 209
Met hoeveel eerbied men Christus ontvangen moet.
Tweede Hoofdstuk 215
Dat in het Sacrament Gods groote goedheid en liefde den mensch bewezen wordt.
Derde Hoofdstuk 218
Dat het nuttig is dikwijls te communiceeren.
Vierde Hoofdstuk 220
Dat vele goede gaven geschonken worden aan hen, die godvruchtig communiceeren.
Vijfde Hoofdstuk 223
Van de hooge waardigheid van het sacrament en van den priesterlijken staat.

Zesde Hoofdstuk 225
Eene vraag over de voorbereiding voor de Communie.
Zevende Hoofdstuk 226
Van het onderzoek van het eigen geweten en het voornemen om zich te beteren.
Achtste Hoofdstuk 228
Van het offer van Christus aan het kruis en onze eigene overgave.
Negende Hoofdstuk 229
Dat wij ons zelven en al het onze Gode moeten opofferen en voor allen bidden.
Tiende Hoofdstuk. 232
Dat men de heilige communie niet licht verzuimen moet.
Elfde Hoofdstuk 235
Dat het Lichaam van Christus en de Heilige Schrift der geloovige ziel bizonder van noode zijn.
Twaalfde Hoofdstuk. 239
Dat men zich voor de heilige Communie met groote zorgvuldigheid moet voorbereiden.
Dertiende Hoofdstuk 241
Dat de godvruchtige ziel van ganscher harte naar vereeniging met Christus in het Sacrament moet verlangen.
Veertiende Hoofdstuk 243
Van de vurige begeerte van sommige godvruchtigen naar het Lichaam van Christus.
Vijftiende Hoofdstuk 244
Dat de genade der godsvrucht verkregen wordt door nederigheid en zelfverloochening.
Zestiende Hoofdstuk. 246
Dat wij onze nooden voor Christus moeten blootleggen en zijne genade afsmeeken.
Zeventiende Hoofdstuk 248
Van de brandende liefde en de vurige begeerte om Christus te ontvangen.
Achttiende Hoofdstuk 250
Dat een mensch het Sacrament niet nieuwsgierig moet onderzoeken, maar als een ootmoedig navolger zijn verstand moet onderwerpen aan het allerheiligst geloof.

EERSTE BOEK.

VERMANINGEN, DIENSTIG VOOR HET GEESTELIJK LEVEN.

EERSTE HOOFDSTUK.

VAN DE NAVOLGING VAN CHRISTUS EN DE VERACHTING VAN ALLE IJDELHEDEN DER WERELD.

I. *Wie mij volgt, wandelt niet in de duisternis,* [1]
zegt de Heer.
Dit zijn woorden van Christus, waardoor wij vermaand worden
zijn leven en gedraging na te volgen,
zoo wij waarlijk willen verlicht worden,
en bevrijd van alle blindheid des harten.
Zoo zij het dan ons meest aangelegen streven
in het leven van Jezus Christus met vrome aandacht ons te ver-
[diepen.

De leer van Christus gaat alle leeringen der heiligen te boven,
en wie den Geest bezat,
zou daar het verborgen manna vinden [2].
Nochtans gebeurt het dat velen, juist door het veelvuldig hooren
[van het Evangelie, er slechts geringe begeerte naar gevoelen,
omdat zij den geest van Christus niet hebben.
Wie echter Christus' woorden ten volle verstaan en smaken wil,
moet er zich op toeleggen zijn gansche leven aan hem gelijk-
[vormig te maken.

II. Wat baat het u diepzinnig over de Drieeenheid te redetwisten,
zoo gij den deemoed mist, en deswege aan de Drieeenheid mishaagt?
Voorwaar, diepzinnige woorden maken niet den heilige en gerechte,
maar een deugdzaam leven maakt Gode welgevallig.

---

1) Joh. 8:12. — 2) Openb. 2:17.

Liever wil ik verbrijzeling des harten gevoelen,
dan er de juiste omschrijving van kennen.
Al kendet gij den ganschen Bijbel en de uitspraken van alle [wijsgeeren van buiten,
wat zoude het alles u baten zonder de liefde en de genade van God?
IJdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid[1],
buiten God lief te hebben en Hem alleen te dienen.
Dàt is de hoogste wijsheid:
met verachting der wereld te trachten naar het Koninkrijk der [hemelen.
IJdelheid is het daarom vergankelijke rijkdommen te zoeken,
en daarop zijn hope te stellen.
IJdelheid is het ook naar eereambten te staan,
en zich tot hoogen staat te verheffen.
IJdelheid is het de begeerten des vleesches te volgen,
en te verlangen naar dingen, waarvoor men namaals zware straf [heeft te lijden.
IJdelheid is het een lang leven te begeeren,
en om een goed leven zich weinig te bekommeren.
IJdelheid is het enkel het tegenwoordige leven aan te merken,
en voor het toekomende niet te zorgen.
IJdelheid is het lief te hebben wat zóó snellijk voorbijgaat,
en niet dáárheen te spoeden, waar eeuwige vreugde woont.

Wees gedurig deze spreuk indachtig:
het oog wordt niet verzadigd met zien,
en het oor wordt niet vervuld van hooren[2].
Zoek daarom uw hart van de liefde der zienlijke dingen af te [trekken,
en u heen te keeren tot de onzienlijke.
Want wie hun zinnelijkheid volgen, bevlekken hun geweten,
en verliezen de genade van God.

TWEEDE HOOFDSTUK.

VAN HET GERING DENKEN VAN ZICH ZELVEN.

1. Ieder mensch is van nature weetgierig,
maar wat nut wetenschap zonder de vreeze Gods?

---

1) Pred. 1:2 — 2) Pred. 1:8.

Beter is voorwaar de nederige landman, die God dient,
dan de hoovaardige wijsgeer, die, met verwaarloozing van zichzelven, den loop des hemels nagaat.
Wie zichzelven goed kent, wordt geringer in eigen oog,
en heeft geen behagen in lof van menschen.
Ook al zoude ik alles ter wereld weten,
en ik ware niet in de liefde,
wat zoude het mij baten voor het aangezicht van God, die mij oordeelen zal naar mijne daden?

Laat af van overmatigen weetlust,
daarin toch wordt gevonden veel verstrooiing en teleurstelling.
Wie kennis bezitten, willen gaarne in het aanzien en den roep van wijzen staan.
Vele dingen zijn er,
waarvan de kennis voor de ziel weinig of geene nuttigheid medebrengt.
En wel zeer dwaas is hij,
die op iets anders zijn oogmerk richt,
dan op wat dienen kan tot zijne zaligheid.
Veelheid van woorden verzadigt de ziel niet,
maar een goed leven houdt den geest versch,
en een zuiver geweten
geeft een groot vertrouwen op God.

Hoe grooter en beter uw weten is,
des te strenger zal deswege uw oordeel zijn, zoo gij er niet te heiliger om geleefd hebt.
Draag daarom geen roem op eenige kunst of wetenschap,
maar voed veeleer vreeze om de meerdere kennis, die u geschonken is.

II. Zoo gij meent, dat gij vele dingen weet en voldoende verstaat,
zoo bedenk toch, dat er veel meer is, dat gij niet weet.
Zijt niet hooggevoelende, [1]
maar belijd veeleer uwe onwetendheid.
Waarom wilt gij u boven een ander stellen,
daar er toch zoovelen gevonden worden geleerder dan gij,
en meer in de wet ervaren?

1) Rom. 11:20.

Indien gij met vrucht iets wilt weten en leeren,
bemin dan het onbekend blijven en het voor niet gerekend worden.

Dit is de meest verheven en nuttige vermaning:
ware kennis en geringschatting van zich zelven.
Van zich zelven niets te houden[1],
en van anderen altijd goed en hoog te denken,
dat is groote wijsheid en volmaaktheid.
En zaagt gij ook een ander openlijk zondigen,
of eenige zware misdaad begaan,
zoo zult gij u nochtans niet beter achten,
daar gij niet weet hoelang gij zelf in het goede kunt standhouden.
Allen zijn wij zwak,
maar gij, houd niemand voor zwakker dan u zelven.

DERDE HOOFDSTUK.

VAN DE LEER DER WAARHEID.

1. Gelukkig de mensch, die door de waarheid zelve onderricht
niet door beelden en voorbijgaande woorden, [wordt,
maar door de waarheid, zooals zij in zich zelve is.
Onze meening en ons gevoel misleiden ons dikwerf,
zij zien maar zeer ten deele.
Wat baat ons al het woordenziften over verborgene en duistere
[dingen,
daar wij toch in het oordeel niet zullen terechtstaan, omdat wij
[ze niet geweten hebben?
Groot onverstand is het dat wij, met verwaarloozing van het
[nuttige en noodige,
zoo overmatige aandacht schenken aan vreemde en schadelijke
Oogen hebbende zien wij niet[2]. [dingen.
En wat laten wij ons gelegen liggen aan Geslachten en Soorten[3]?
Hij, tot wien het eeuwige Woord spreekt,
wordt losgemaakt uit de banden van velerlei meening.

---

1). Oud-hollandsche uitdrukking voor: geen hoogen dunk van zich zelf hebben (*niet van hem selven holden*); — 2) Jerem. 5:21, Jes. 6:9, 10, Matth. 13:13—15; — 3) een zinspeling op de scholastische wijsbegeerte.

Uit het eene Woord zijn alle dingen,
en alle dingen spreken het eene Woord;
en dit is het Begin,
dat ook spreekt tot ons[1].
Zonder dat Woord kan niemand iets bevatten,
noch ook recht beoordeelen.
Hij, voor wien alle dingen één zijn,
die alle ding op dat ééne betrekt,
en alles in dat ééne ziet,
hij kan vast staan in zijn hart,
en in God een ongestoorden vrede bezitten.
O, God der waarheid,
maak mij één met U in altijddurende liefde.
Het staat mij dikwerf tegen veel te lezen en te hooren,
in U is alles wat ik willen en wenschen kan.
Laten zwijgen alle Leeraars, laten alle schepselen stil zijn vóór [uw aangezicht,
Gij, spreek Gij-alleen tot mij.

II. Hoe meer een mensch onverdeeld van hart en innerlijk een- [voudig geworden is,
des te meer en des te hooger dingen zal hij zonder moeite verstaan,
omdat hij van boven het licht der kennis ontvangt.
Een zuivere, eenvoudige en vaste geest wordt ook in veelvuldigen [arbeid niet verstrooid,
omdat hij alles verricht tot eer van God,
en zich benaarstigt innerlijk vrij te blijven van alle zoeken van [zich zelven.
Wat belemmert en bezwaart u meer
dan de nog niet gestorven neiging uws harten?
Een goed en godvreezend mensch regelt eerst bij zich zelven het [werk,
dat hij straks daarbuiten te verrichten heeft.
Dat werk trekt hem niet naar de begeerten van een verkeerde [neiging,
maar hij zelf buigt het naar de uitspraak van een gezonde rede.
Wie heeft een zwaarderen kamp
dan hij, die er naar streeft zich zelven te overwinnen?
En dit moest onze bemoeiing zijn,
te weten: ons zelf te overwinnen,
en dagelijks ons zelven meer meester te worden,

1) Joh. 8:25; zie de Vulgaat.

en eenigszins toe te nemen in het goede.

III. Alle volmaaktheid in dit leven
heeft nog een zekere haar aanklevende onvolmaaktheid,
en al ons bespiegelen, het is nooit zonder eenigen nevel.
De nederige kennis van u zelven
is een zekerder weg tot God,
dan het diepe onderzoek der wetenschap.
Wetenschap is niet af te keuren,
en evenmin elke eenvoudige kennis van zaken,
die, op zich zelve beschouwd, goed is en van God verordend,
maar verre te verkiezen is altoos een goed geweten en een deugd-
[zaam leven.
Omdat echter velen meer op weten dan op goed leven zich toe-
daarom dwalen zij dikwerf, [leggen,
en dragen nagenoeg geene of slechts geringe vrucht.
o, Zoo zij evenveel ijver aanwendden in het uitroeien van on-
[deugden en het inplanten van deugden,
als zij nu besteden voor het opwerpen van geleerde vragen,
dan zoude er niet zooveel kwaad en ergernis onder het volk voor-
[komen,
ook zou er niet zooveel ongebondenheid in de kloosters zijn.
Voorzeker, als de dag des oordeels komt, zal van ons niet ge-
[vraagd worden wat wij gelezen, maar wat wij gedaan hebben;
niet, hoe voortreffelijk wij gesproken,
maar hoe vroom wij geleefd hebben.
Zeg mij, waar zijn nu die groote mannen en leeraars,
die gij zoo goed gekend hebt, toen zij nog leefden,
en in den bloei van hun studiën stonden?
Hun ambten en inkomsten bezitten nu anderen;
of deze nog wel eens aan hen terugdenken, ik weet het niet.
In hun leven schenen zij iets te zijn,
en nu wordt er van hen gezwegen.
o, Hoe ras gaat de glorie der wereld voorbij!
Och, of hun leven meer in overeenstemming ware geweest met
[hun wetenschap.
zij zouden dan wèl gestudeerd en onderwezen hebben!
Hoevelen gaan door ijdele wetenschap in deze wereld verloren,
die weinig zich bekommeren om den dienst van God.

En omdat zij liever groot dan nederig willen zijn,
daarom *worden zij verijdeld in hunne overleggingen*[1].
Waarlijk groot is hij,
die een groote liefde heeft.
Waarlijk groot is hij,
die klein is in zich zelven,
en de hoogste eere voor niets rekent.
Waarlijk wijs is hij,
die al het aardsche *acht drek te zijn,*
opdat hij Christus moge gewinnen[2].
En eerst waarlijk geleerd is hij,
die den wil van God doet,
en eigen wil varen laat.

VIERDE HOOFDSTUK.

VAN DE OMZICHTIGHEID IN HET HANDELEN.

I. Sla geen geloof aan ieder woord of iedere ingeving,
maar laat alles bedachtzaam en kalm overwogen worden naar [den wil van God.
Ach, dat dikwijls het kwade lichter dan het goede van een ander [geloofd en gesproken wordt:
zóó zwak zijn wij!
Maar de volmaakten, zij schenken niet licht geloof aan wat hun [de eerste de beste vertelt,
omdat zij kennen de menschelijke zwakheid, welke neigt tot het [kwade,
en in woorden zoo dikwerf struikelt.

II. Groote wijsheid is het
niet overijld te zijn in het handelen,
noch ook op eigen meening halsstarrig te staan.
Ook vordert deze wijsheid dat men niet aan ieders woorden ge- [loof slaat,
en wat men hoort of gelooft niet aanstonds in het oor van anderen [overzegt.
Pleeg raad met een wijs en nauwgezet man,
en zoek liever door uw beteren onderricht te worden,
dan uw eigen bedenkselen te volgen.
Een goed leven maakt den mensch wijs in het oog van God,

---

1) Rom. 1:21. — 2) Filipp. 3:8.

en in vele dingen ervaren.
Hoe meer iemand nederig in zich zelven en Gode onderworpen is,
des te wijzer en rustiger zal hij in alle dingen zijn.

VIJFDE HOOFDSTUK.

VAN HET LEZEN DER HEILIGE SCHRIFTEN.

I. Waarheid moet men zoeken in de heilige Schriften,
niet welsprekendheid.
Alle heilige Schriftuur moet gelezen worden in den geest, waarin
[zij geschreven is,
Liever moeten wij in de Schriften zoeken wat ons nuttig is,
dan dat wij zien op keurigheid van taal.

II. Wij moeten even gaarne stichtelijke en eenvoudige boeken
als verhevene en diepzinnige. [lezen,
Stoot u niet aan het gezag van den schrijver,
of hij van geringe dan wel van groote geleerdheid geweest is,
maar laat liefde voor zuivere waarheid u tot lezen trekken.
Vraag niet *wie* iets gezegd heeft,
maar geef acht op *wat* er gezegd wordt.
Menschen gaan voorbij,
maar de waarheid des Heeren blijft in der eeuwigheid[1].
Zonder aanneming des persoons
spreekt God tot ons op onderscheiden wijzen.

III. De zucht om allerlei te weten is ons dikwerf een beletsel
[in het lezen der Schriften,
omdat wij willen begrijpen en steeds beredeneeren, wat wij eenvoudig
Zoo gij uit uw lezen profijt wilt trekken, [moesten overslaan.
lees dan nederig,
eenvoudig en geloovig,
zonder ooit naar den roep van geleerdheid te staan.
Ondervraag gaarne,
en verneem zwijgend de woorden der heiligen;
laten u niet mishagen de parabelen der ouden,
want zij worden ons niet zonder oorzaak voorgesteld.

1) Ps. 117:2.

ZESDE HOOFDSTUK.

VAN DE ONGEREGELDE NEIGINGEN.

I. Zoo menigmaal een mensch een kwalijk getoomde begeerte
terstond wordt hij onrustig in zijn binnenste. [naar iets koestert,
De hoovaardige en de geldgierige rusten nooit,
de arme en de nederige van geest wandelen in volheid van
[vrede.

II. De mensch, die nog niet volkomen in zich zelven gestor-
wordt haast verzocht, [ven is,
en overwonnen in kleine en nietsbeduidende dingen.
Wie zwak is in den geest en nog eenigermate vleeschelijk en
[overhellend tot zinnelijke dingen,
zulk een kan bezwaarlijk zich gansch en al losmaken van aard-
[sche begeerten.
En daarom heeft hij zoo dikwerf droefenis, wanneer hij zich iets
[ontzeggen moet;
ook wordt hij licht gemelijk gestemd, als iemand hem in den
Heeft hij echter zijn begeerten opgevolgd, [weg treedt.
terstond wordt hij bezwaard door een schuldig geweten,
wijl hij zijn hartstocht heeft ingewilligd,
die hem toch geen schrede nader brengt tot den vrede, dien hij
[zocht.

III. Daarom, in de *bestrijding* onzer hartstochten wordt de
[ware vrede des harten gevonden,
niet in hun slaafsche inwilliging.
Geen vrede is er alzoo in het hart van den vleeschelijken mensch,
noch in den mensch, die geheel opgaat in uitwendige dingen,
die vrede is er enkel in hem, die met grooten ijver verkeert in
[het geestelijke.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

VAN HET VLIEDEN VAN IJDELE HOOP EN ZELFVERHEFFING.

I. IJdel is hij,
die zijne hoop op menschen of op schepselen vestigt.
Schaam u niet anderen te dienen uit liefde tot Jezus Christus,

en arm te schijnen in deze wereld.
Sta niet op u zelven,
maar stel uwe hope op God.
Doe gij wat in u is,
en God zal uwen goeden wil ondersteunen.
Vertrouw niet op uwe kennis,
noch op de schranderheid van eenig levend mensch,
maar veeleer op de genade van God,
die de nederigen helpt, en wie vermetel zijn, vernedert.

II. Beroem u niet op rijkdom, zoo gij dien bezit,
noch op vrienden, omdat zij machtig zijn,
maar roem in God, die alles schenkt,
en, boven alles, nog zich zelven schenken wil.
Verhef u niet op forschen bouw of schoonheid van uw lichaam,
een lichte krankheid kan alles bederven en misvormen.
Behaag u zelven niet in uw bedrevenheid of talenten,
opdat gij Gode niet mishagen moogt,
wien het al is toe te schrijven wat gij van nature goeds mocht [hebben.
Houd u niet voor beter dan anderen,
opdat gij niet misschien voor slechter gerekend wordt bij God,
die weet wat in den mensch is.
Verhoovaardig u niet op uwe goede werken,
want een ander is het oordeel Gods, een ander het oordeel der [menschen:
Hem mishaagt dikwerf wat den mensch behaagt.
Zoo gij iets goeds bezit,
geloof van anderen het betere,
opdat gij de nederigheid moogt bewaren.
Het schaadt u niet, zoo gij u beneden allen zoudt stellen,
maar het schaadt u zeer veel,
zoo gij u ook maar boven één enkele zoudt stellen.
Bestendige vrede woont bij den nederige,
maar in het hart van den hoovaardige is gedurig naijver en er- [gernis.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

VAN HET VERMIJDEN VAN TE GROOTE GEMEENZAAMHEID.

I. Leg uw hart niet open voor iedereen,
maar bespreek uw belangen met een wijs en godvreezend man.
Heb weinig omgang met jongelieden en met wie leven buiten [uwen kring.
Spreek geen vleitaal bij de rijken,
en hunker niet om gezien te worden in het gezelschap van de [grooten.
Zoek verkeer met nederigen en eenvoudigen,
met wie vroom zijn en ingetogen van zin,
en onderhoud u met hen over dingen, die tot stichting dienen.
Wees niet gemeenzaam met eenige vrouw,
maar beveel in 't algemeen alle goede vrouwen aan God.

II. Begeer alleenlijk met God en zijne engelen gemeenzaam te [verkeeren,
en vermijd kennismaking met menschen.
Liefde moeten wij koesteren jegens allen,
maar gemeenzaamheid doet geen nut.
Somtijds gebeurt het,
dat iemand, die ons onbekend is, schittert door den roep, die van [hem uitgaat,
doch zoodra hij tegenwoordig is, allen glans in onze oogen ver- [liest.
Soms meenen wij anderen te behagen door onzen vertrouwelij- [ken omgang,
en wij gaan veeleer hun mishagen door de zedelijke feilen, die [zij bij ons vinden.

NEGENDE HOOFDSTUK.

VAN DE GEHOORZAAMHEID EN DE ONDERWERPING.

I. Iets zeer uitnemends is het in gehoorzaamheid te staan,
onder een overste te leven,
en niet zijn eigen heer en meester te zijn.
Veel veiliger is het te verkeeren in den staat van onderhoorige,
dan in den rang van overste.
Velen zijn onderhoorigen, meer uit noodzaak, dan uit liefde,
en deze hebben moeite en murmureeren licht.

Ook zullen zij niet komen tot de vrijheid des geestes,
zoo zij niet van ganscher harte, om den wille van God, zich on-
Ga waarheen ge wilt, [derwerpen.
gij zult de rust niet vinden dan in nederige onderwerping,
onder het bestuur van uwen overste.
Velen, die het altijd weer van plaatsverandering verwachten,
zijn daarmee bedrogen uitgekomen.

II. Het is waar, dat ieder gaarne naar eigen goeddunken handelt,
en zich meer getrokken voelt tot hen, die van hetzelfde gevoelen zijn.
Maar zoo God onder ons woont,
moeten wij toch, terwille van den vrede, soms eigen gevoelen
Wie is zoo wijs, [opgeven.
dat hij alle dingen ten volle weten kan?
Vertrouw daarom niet al te zeer op eigen inzicht,
maar verneem ook gaarne de meening van anderen.
Zoo uw gevoelen goed is,
en gij het nochtans opgeeft ter wille van God, om een ander te
te grooter voordeel zult gij daaruit trekken. [volgen,
Want dikwijls heb ik gehoord,
dat het veiliger is raad in te winnen en aan te nemen dan raad
Ook kan het gebeuren, [te geven.
dat het gevoelen van den een even goed is als dat van den ander,
maar aan anderen zijn instemming te onthouden,
waar redelijke gronden die zouden vorderen,
dat is een teeken van hoogmoed en onverzettelijkheid.

TIENDE HOOFDSTUK.

VAN HET VERMIJDEN VAN NOODELOOZE GESPREKKEN.

I. Houd u, zooveel gij kunt, verre van het druk gewoel der
[menschen,
want het bespreken van wereldsche zaken is een groot beletsel,
ook al geschiedt het met een zuivere bedoeling.
Want zoo ras worden wij door ijdelheid besmet en omstrikt.
Ik wenschte wel dat ik meer gezwegen had,
en dat ik niet onder menschen geweest ware.

II. Maar hoe komt het dat wij zoo gaarne met elkander spreken
[en kouten,
terwijl wij toch zelden, zonder letsel voor ons geweten, weer tot
Daarom spreken wij zoo gaarne, [zwijgen terugkeeren?
omdat wij in ons onderhoud over en weer troost zoeken,
en het hart wenschen op te beuren, dat vermoeid is door
[menigerlei gedachten.
Ook spreken en denken wij zoo heel gaarne
over wat de liefde of het verlangen van ons hart heeft,
of ook over dingen, die ons tegen zijn;
maar helaas, dikwijls ijdel en nutteloos!
Want deze troost, die van buiten komt,
schaadt niet weinig aan de innerlijke en goddelijke vertroosting.

III. Daarom moet men waken en bidden,
opdat de tijd niet ongebruikt voorbijga.
Zoo spreken geoorloofd en nuttig is,
spreek dan wat tot opbouwing dient.
Kwade gewoonten en ons verzuim in innerlijk toenemen,
dragen er veel toe bij dat wij geen wacht zetten voor onzen mond.
Doch een rijke winst voor ons geestelijk toenemen
is gelegen in een godvruchtig gesprek over geestelijke dingen,
wel allermeest, wanneer zulken, die één van zin en één van geest
[zijn, met elkander zich vereenigen in God.

ELFDE HOOFDSTUK.

VAN HET ERLANGEN VAN VREDE EN VAN IJVER IN HET TOENEMEN.

I. Een rijken vrede konden wij hebben,
als wij ons eens niet bemoeien wilden met woorden en daden
waaraan ons niet gelegen is. [van anderen,
Hoe zou *hij* lang zijn vrede kunnen bewaren,
die zich mengt in de aangelegenheden van anderen,
die daarbuiten zijn afleiding zoekt,
en die nooit of bijkans nooit tot zich zelven inkeert?
Zalig zijn de eenvoudigen,
want zij zullen overvloedigen vrede hebben.

Waarom hebben sommige heiligen zulk een hoogte van vol-
[making en van beschouwend leven bereikt?
Omdat zij naarstig getracht hebben alle aardsche begeerten vol-
[komen af te sterven;
daarom konden zij met groote innigheid des harten Gode aan-
en zonder stoornis bij zichzelven verkeeren. [hangen,
Wij worden al te veel in beslag genomen door onze eigene
[driften,
en te zeer bekommeren wij ons over dingen, die voorbijgaan.
Zelden brengen wij ook maar ééne ondeugd volkomen ten onder,
ook missen wij een vurig verlangen om dagelijks toe te nemen,
daarom blijven wij koud en lauw.
Zoo wij volkomen gestorven waren aan ons zelven,
zoo wij daar binnen maar niet zoo verwikkeld waren in velerlei
[verwarring,
wij zouden ook smaak in het goddelijke kunnen vinden,
en iets ervaren van wat er opgesloten ligt in de beschouwing der
Het eenige en het grootste beletsel is, [hemelsche dingen.
dat wij niet vrij zijn van onze driften en begeerlijkheden,
en dat wij niet trachten den volmaakten weg der heiligen te gaan.
Wanneer ons ook maar een geringe wederwaardigheid bejegent,
zoo worden wij al te spoedig uit het veld geslagen,
en wenden wij ons tot menschelijke vertroostingen.

II. Indien wij alle kracht inspanden om als dappere mannen
[pal te staan in den strijd,
zouden wij gewisselijk de hulp des Heeren van den hemel over
[ons zien.
Hij toch staat gereed om te helpen hen, die strijden en die op
[zijne genade hopen,
Ja, Hij voert ons ook in de gelegenheid van den strijd, opdat wij
[overwinnen zouden.
Zoo wij enkel in die uiterlijke oefeningen den voortgang van ons
[godsdienstig leven stellen,
zal onze vroomheid spoedig een einde nemen.
Maar laten wij de bijl aan den wortel leggen,
opdat wij, van driften gezuiverd, den vrede des harten mogen
Indien wij maar ieder jaar ééne ondeugd uitroeiden, [bezitten.
wij zouden spoedig volkomen zijn.

Maar nu merken wij vaak het tegendeel,
en bevinden, dat wij in den aanvang onzer bekeering beter en [reiner waren,
dan wij geweest zijn de vele jaren sinds de ure, dat wij den Heer [beleden.
Onze ijver en onze voortgang moest met den dag toenemen,
nu echter wordt het reeds voor iets groots aangezien,
zoo iemand ook maar een deel van de eerste liefde mocht be- [houden.
Als wij in den beginne maar eenige kracht deden,
zouden wij later alles gemakkelijk en met vreugde kunnen doen.
Moeilijk is het af te leggen wat men zich aanwende,
maar moeilijker is het tegen den eigen wil in te gaan.
Doch zoo gij in kleine en lichte dingen niet overwint,
wanneer zult gij het zwaardere te boven komen?
Weersta uw neiging in den aanvang,
en ontleer de kwade gewoonte,
opdat zij niet misschien van lieverlede u brenge in grootere on- [gelegenheid.
O, zoo gij bedacht welken grooten vrede gij u zelven en welk een [vreugde gij anderen bereiden kondt door uwen goeden wandel,
ik zou meenen, gij zoudt dan meer ernst maken met uw gees- [telijk toenemen.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

VAN HET NUT DER TEGENHEDEN.

1. Het is ons nuttig dat wij soms moeiten en wederwaardig- [heden hebben,
omdat zij dikwerf den mensch tot het eigen hart terugroepen,
opdat hij versta dat hij hier in ballingschap leeft,
en niet zijn hoop stelle op eenig ding ter wereld.
Het is goed dat wij soms tegenspraak te verduren hebben,
en dat men kwalijk en minder juist van ons oordeelt,
ook al doen en bedoelen wij het goede.
Dat alles dient dikwerf om ons nederig te houden,
en het bewaart ons voor ijdele glorie.
Want dan vragen wij het meest naar God, den inwendigen Ge- [tuige,
als wij daarbuiten door de menschen gesmaad,

en met wantrouwen bejegend worden.
Daarom behoorde een mensch zóó vast in God gegrond te zijn,
dat hij niet van noode had vele menschelijke vertroostingen te
[zoeken.

II. Wanneer een mensch van goeden wille beproefd of ver-
of ook gekweld door booze gedachten, [zocht wordt,
dan eerst verstaat hij hoezeer hij God noodig heeft,
en hij erkent dat hij zonder Hem tot niets goeds bekwaam is.
Dan ook wordt hij bedroefd en zucht en bidt,
van wege de ellende die hij lijden moet.
Dan verdriet het hem langer te leven,
en wenscht hij dat de dood kwame,
om ontbonden te worden en met Christus te zijn.[1]
Dan ook verstaat hij zoo goed
dat een volkomene rust en een duurzame vrede in de wereld
[niet kunnen bestaan.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

VAN HET WEERSTAAN VAN VERZOEKINGEN.

I. Zoolang wij in deze wereld leven,
kunnen wij niet zonder beproeving en verzoeking zijn.
Daarom staat er in het boek Job geschreven:
heeft niet de mensch een strijd op aarde?[2]
Een ieder behoorde daarom in vreeze te verkeeren wegens zijne
[verzoekingen, en te waken in de gebeden,
opdat de duivel geen gelegenheid vinde om hem te verleiden,
hij, die nooit slaapt,
maar omgaat, zoekende wien hij zou mogen verslinden.[3]
Niemand is zóó volmaakt en heilig
dat hij niet somtijds verzoekingen zou hebben,
ja, het gansch daarbuiten stellen, kunnen wij niet.

II. Ook zijn verzoekingen den mensch dikwerf zeer dienstig,
al zijn ze lastig en bezwarend,

---

1) Filipp. 1:23; — 2) Job 7:1, de Vulgaat vertaalt de vraag weg; — 3) 1 Petr. 5:8

omdat hij daardoor vernederd,
gelouterd en onderricht wordt.
Alle heiligen zijn door vele beproevingen en verzoekingen heen-
[gegaan, en zij hadden daaraan hun toenemen te danken.
Zij daarentegen, die de verzoekingen niet konden doorstaan,
zijn als afvalligen verworpen.

III. Er is geen orde zoo heilig, geen plaats zoo verborgen,
waar geen verzoekingen of tegenheden zijn.
Geen mensch, zoolang hij leeft, is geheel veilig voor verzoekin-
want de kiem daarvan ligt in ons zelven, [gen,
omdat wij in begeerlijkheid geboren zijn.
Nauwelijks is de eene verzoeking of beproeving geweken, of een
en altoos zullen wij iets te lijden hebben, [andere is daar,
want het goed van onzen oorspronkelijken gelukstaat hebben
[wij verloren.

IV. Velen trachten de verzoekingen te ontvluchten,
en zij komen er daardoor des te dieper in.
Door de vlucht alleen kunnen wij niet overwinnen,
maar door geduld en ware nederigheid worden wij sterker dan
Wie hier alleen aan den buitenkant uitwijkt, [al onze vijanden.
en den wortel niet uitroeit,
zal weinig vorderen.
Ja, des te sneller zullen de verzoekingen tot hem wederkeeren,
en te erger zal hij er van te lijden hebben.
Van lieverlede en door geduld en lijdzaamheid zult gij met Gods
[bijstand beter overwinnen,
dan door een straf of onstuimig optreden.
Neem in verzoekingen menigwerf raad aan,
en handel niet hard met een mensch, die verzocht wordt,
maar spreek hem troost in,
gelijk gij wenschen zoudt dat men u deed.
Het begin van alle booze verzoekingen ligt in de onstandvastig-
en in ons gering vertrouwen op God, [heid van ons gemoed,
want, zooals een schip zonder roer door de baren her en der-
[waarts gedreven wordt,
zoo wordt een mensch, die onvast is en die telkens zijn voorne-
[men loslaat, op menigvuldige wijze verzocht.

V. Het vuur beproeft het ijzer,
en de verzoeking den rechtvaardige.
Wij weten dikwerf niet wat wij vermogen,
maar de verzoeking openbaart wat wij zijn.
Wij moeten daarom waken bij het begin der verzoeking,
want de vijand wordt dan het gemakkelijkst overwonnen,
wanneer men hem de deur der ziel niet eens laat binnenkomen,
maar, zoodra hij aanklopt, hem onverwijld afwijst buiten den [drempel.
Daarom heeft iemand gezegd:[1]
»keer u tegen 't Begin; arts'nij wordt te laat u geboden,
(zoo, door talmen, de kwaal snel heeft gewonnen in kracht.)«
Want eerst komt in de ziel de bloote gedachte,
dan de sterke voorstelling,
dan het gevoel van welbehagen en de kwade begeerte, en eindelijk de inwilliging.
Zoo komt allengs de booze vijand geheel binnen,
wanneer men hem geen weerstand biedt bij den aanvang.
En hoe langer iemand met dien weerstand draalde,
des te zwakker wordt hij elken dag,
des te sterker de vijand tegen hem.

VI. Sommigen lijden de zwaarste verzoekingen bij het begin anderen tegen het einde der loopbaan. [hunner bekeering,
Sommigen hebben het bijna hun gansche leven dóór moeilijk,
anderen worden maar licht verzocht;
en dit alles naar de wijze en gerechte bestiering van God,
die der menschen staat en verdiensten afweegt,
en die alles voorbeschikt tot de zaligheid zijner verkorenen.
Daarom moeten wij niet wanhopen, als wij verzocht worden,
maar te vuriger God bidden,
dat Hij zich verwaardige in alle verdrukking ons bij te staan,
Hij, die naar het woord van Paulus,
met de verzoeking zulk een uitkomst geven zal,
dat wij haar verdragen kunnen.[2]
Dat wij dan, in alle verzoeking en beproeving *ons vernederen* [*onder de hand van God,*
die de nederigen van geest behouden en verhoogen zal. [3]

1) Ovidius, *remed. amor.* v. 91; — 2) 1 Cor. 10:13; — 3) 1 Petr. 5:5,6.

In verzoekingen en verdrukkingen wordt een mensch beproefd,
opdat blijke hoever zijn toenemen reikt:
dáár ligt de grootere verdienste,
en komt de deugd te beter uit.
Ook is het niets groots, dat een mensch vroom is en vol ijver,
[zoolang hij geen zwarigheden kent,
maar als hij in den tijd der tegenheden volstandig blijft in ge-
[duld,
dan zal er verwachting zijn van een krachtig vooruitgaan.
Sommigen worden bewaard voor groote verzoekingen,
maar in de kleinere van elken dag worden zij dikwerf overwon-
opdat zij, hierin verootmoedigd, [nen,
in groote verzoekingen nooit op zich zelven zouden betrouwen,
zij, die reeds bij geringer aanvechting zoo zwak zijn.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

VAN HET VERMIJDEN VAN EEN LICHTVAARDIG OORDEEL.

I. Richt op u zelven de oogen,
en wacht u te oordeelen over de daden van anderen.
Een mensch, die over anderen oordeelt, doet een ijdel werk:
hij tast meermalen mis
en bezondigt zich licht;
maar wie oordeel en onderzoek over zich zelven laat gaan, hij
doet altoos een vruchtbaar werk.

II. Menigmaal bepaalt de vooringenomenheid van ons hart de
[richting van ons oordeelen,
want het juiste oordeel verliezen wij gemakkelijk van wege onze
[eigenliefde.
Ware God steeds het zuivere doel van ons begeeren,
wij zouden niet zoo licht in verwarring geraken door de weer-
Maar dikwerf schuilt er iets van binnen, [spraak van ons gevoel.
of ook komt er van buitenaf iets bij,
dat met gelijke kracht ons trekt.
Velen zoeken in hetgeen zij doen heimelijk zichzelven,
en zij weten het niet.
Ook schijnen zij bijster tevreden,

als de dingen maar gaan naar hun willen en wenschen.
Maar valt het anders uit dan zij begeeren:
aanstonds worden zij verontrust en bedroefd.

III. Door verschil van gevoelen en meening ontstaan er maar
[al te dikwerf oneenigheden,
onder vrienden en burgers van hetzelfde land, onder Klooster-
[lingen en Broeders. [1]
Een oude gewoonte wordt moeilijk losgelaten,
en niemand laat zich gaarne brengen over de grens van eigen
[inzicht.
Zoo gij meer steunt op eigen verstand of inspanning,
dan op de alverwinnende kracht van Jezus Christus,
zult gij bezwaarlijk, en zeker eerst laat, een verlicht mensch
[wezen;
want God wil dat wij ons volkomen aan Hem onderwerpen,
en dat wij door een brandende liefde boven alle rede-vragen
[uitgaan.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

VAN DE WERKEN, DIE UIT LIEFDE GESCHIEDEN.

I. Voor niets ter wereld en ter wille van niemand mag men
[ooit eenig kwaad doen,
maar ten dienste van een, die geholpen moet worden,
mag men gerust een goed werk somwijlen ongedaan laten,
of ook het mindere nemen voor het betere.
Want hierdoor wordt een goed werk niet teniet gedaan,
maar het wordt omgezet in iets beters.
Zonder de liefde is het uitwendige werk waardeloos,
maar wat uit liefde geschiedt, hoe gering ook en hoe klein ge-
het rijpt alles tot een overvloedige vrucht. [acht,
Want God ziet bij 's menschen handelen meer op de mate van
dan op het werk zelf, dat hij verricht. [zijn genegenheid,
Veel doet, wie veel liefheeft.
Veel doet, wie iets goed doet,

---

1) Bedoeld zijn *de Broeders des Gemeenen Levens.*

goed doet, wie meer op het welzijn van allen dan op eigen wen-
[schen bedacht is.

II. Dikwerf schijnt iets liefde te zijn,
en het is veeleer vleeschelijke gezindheid.
want natuurlijke neiging, eigenwilligheid, hoop op vergelding en
laten zich zelden geheel buitensluiten. [gemakzucht,

Wie de ware en volmaakte liefde bezit, zoekt in geen ding zich
[zelven.
maar zijn eenig verlangen is dat God in alles verheerlijkt worde.
Ook is zulk een van niemand afgunstig,
want hij mint geen vreugde enkel voor zich zelf,
en even weinig zoekt hij in zich zelf redenen van vreugde,
maar hij begeert, boven alle goederen van deze wereld, zijne
[zaligheid in God te vinden.
Aan niemand schrijft hij eenig goed toe,
maar hij brengt het alles geheel tot God terug,
uit wien, als uit hun fontein, alle dingen voortkomen,
en die óók is het Einddoel, waarin alle heiligen in zalige genie-
[ting rusten.
O, wie maar een kleine vonk van deze ware liefde mocht bezit-
[ten,
hij zou voorzeker verstaan dat al het aardsche vol ijdelheid is.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

VAN HET VERDRAGEN VAN ANDERER GEBREKEN.

I. Wat een mensch in zich zelf of in anderen niet verbeteren
moet hij geduldig dragen, [kan,
totdat God het anders beschikt.
Bedenk dat het zóó wellicht beter is voor de beproeving uwer
lijdzaamheid,
zonder welke onze verdiensten zoo weinig te beteekenen hebben.
Ook moet gij, bij al zulke beletselen, God vurig bidden,
dat Hij zich verwaardige u te hulp te komen,
opdat gij ze gewillig kunt dragen.

Zoo iemand, een en ander maal vermaand zijnde, niet luistert,
laat af van verdere twisting,
maar stel het alles in Gods hand,
opdat zijn wil en eere in al zijn dienstknechten geschiede,
Hij immers weet het kwade wel ten goede te keeren.

II. Beijver u alle gebreken en zwakheden van anderen gedul-
[dig te dragen,
omdat ook gij zelf in vele dingen door anderen moet gedragen
[worden.
Zoo gij niet eens bereiken kunt dat *gij zelf* beantwoordt aan uw
[willen,
hoe zult gij 't zóóver brengen dat *een ander* zich richt naar uw
Zoo gaarne willen wij anderen volmaakt zien, [believen.
maar onze eigene gebreken verbeteren wij niet.
Wij willen dat men anderen scherpelijk terechtwijst,
maar zelf nemen wij geene terechtwijzing aan.
Ons mishaagt de ruime vrijheid, die anderen genieten,
en zelf willen wij van onze eischen niets laten vallen.
Wij willen dat men anderer vrijheid door voorschriften beper-
[ken zal,
en zelf dulden wij onder geen voorwaarde dat men ònzen teu-
Zoo blijkt het dan [gel ook maar iets strakker zou aantrekken.
hoe zelden wij den naaste en ons zelven met gelijke maat meten.

III. Zoo allen volmaakt waren,
wat zouden wij dan nog, ter liefde Gods, van anderen te lijden
Nu echter heeft God het zoo beschikt, [hebben?
dat wij leeren *elkanders lasten te dragen,* [1]
omdat niemand zonder gebrek is,
niemand zonder last,
niemand zichzelven toereikend is,
niemand genoeg heeft aan de eigene wijsheid.
Zoo behooren wij dan elkander wederkeerig te dragen,
en wederkeerig te troosten,
over en weer te helpen,
te onderrichten en te vermanen.

1) Gal. 6:2

Van welk gehalte iemands deugd geweest is,
blijkt wel het best in dagen van tegenspoed.
Want niet zulke dagen maken den mensch zwak,
veeleer openbaren zij hoedanig hij is.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

VAN HET KLOOSTERLEVEN.

I. Gij moet u zelven in veel leeren bedwingen,
zoo gij vrede en eendracht met anderen bewaren wilt.
Het is geen geringe zaak in een klooster of in een broederschap
daar *onberispelijk te verkeeren,*[1] te leven,
en dat trouw vol te houden tot den dood.
Gelukkig hij, die daar wèl geleefd,
en zijn loop goed volbracht heeft.
Indien gij, naar den eisch uwer roeping, wilt vaststaan en toe-
[nemen,
houd u dan voor een balling en vreemdeling op de aarde.
Dwaas moet gij worden om Christus wil,[2]
zoo gij een godvruchtig leven wilt leiden.
Ordekleed en tonsuur[3] baten weinig,
maar de verandering van wandel en de volkomene dooding der
[driften maken den waren kloosterling.

II. Wie iets anders zoekt dan God en zijn zieleheil alléén,
hij zal niets vinden dan verdrukking en droefenis.
Ook kan niemand lang zijn vrede bewaren,
die zich niet beijvert de minste te zijn,
en aller dienaar.

Om te dienen zijt gij gekomen,
niet om te heerschen.
Weet dat gij geroepen zijt om te lijden en te werken,
niet tot lediggang of ijdel gesnap.
Hier worden de menschen beproefd,
gelijk het goud in den smeltkroes.

---

1) Filipp. 3:6; zie de Vulgaat; — 2) 1 Cor. 4:10; — 3) Kruinschering.

Hier kan niemand staande blijven,
dan wie van ganscher harte bereid is zich om Gods wil te ver-
[nederen.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

VAN DE VOORBEELDEN DER HEILIGE VADEREN.

1. Merk aan de sprekende voorbeelden der heilige vaderen, in wier leven de ware volmaaktheid en godsvrucht heeft uitgeen gij zult zien hoe gering het is [blonken,
en bijna niets, wat *wij* doen.
Ach, wat is ons leven,
zoo het vergeleken wordt met het hunne?
De heiligen en de vrienden van Christus
hebben den Heer gediend *in honger en dorst,*
in koude en naaktheid,
in arbeid en moeite,
in waken en vasten, [1]
in gebeden en heilige overdenkingen,
in vervolgingen en veelvuldige versmaadheden.
O, hoe vele en zware verdrukkingen hebben geleden:
de Apostelen,
de Martelaren,
de Belijders, de heilige Maagden,
en zoovele anderen,
die begeerd hebben Christus' voetstappen te volgen.
Want zij hebben hunne zielen in deze wereld gehaat,
opdat zij die behouden mochten voor het eeuwige leven.[2]
O, welk een leven van tucht en verzaking hebben de heilige va-
[deren in de woestijn geleid,
hoe aanhoudende en zware verzoekingen hebben zij doorstaan,
hoe menigmaal zijn zij van den vijand geplaagd,
hoe vele en vurige gebeden hebben zij Gode geofferd,[3]
hoe strenge onthouding hebben zij geoefend.
Met welk een grooten en brandenden ijver hebben zij hun gees-
[telijk toenemen gezocht,

1) 2 Cor. 11:27; — 2) Zie Joh. 12:25; — 3) Zie Hebr. 5:7.

welk een harden strijd hebben zij gestreden om hun ondeugden [ten onder te brengen,
hoe zuiver en oprecht hebben zij hun oogmerk op God gericht!
Overdag hebben zij gearbeid,
en de nachten brachten zij door in aanhoudend gebed,
schoon zij ook onder den arbeid niet aflieten in gedachte te bid- [den.
Al hun tijd besteedden zij nuttig,
elk uur scheen hun kort in den omgang met God;
ook deed de groote liefelijkheid van het beschouwend leven
hen zelfs vergeten de onmisbare nooddruft van het lichaam.
Alle rijkdommen,
alle waardigheden,
alle eerbewijs, ook vrienden en verwanten verzaakten zij;
van deze wereld verlangden zij niets,
nauwelijks namen zij het noodige voor het leven,
zelfs de noodzakelijke verzorging van het lichaam was hun een [kwelling.
Zoo waren zij arm naar de wereld,
maar bovenmate rijk in genade en in deugden;
uitwendig hadden zij gebrek,
maar inwendig werden zij verkwikt door de goddelijke genade [en vertroosting.
Der wereld waren zij vreemd,
maar met God innig verbonden en zijne vertrouwde vrienden.
In eigen oog waren zij als niets,
en bij deze wereld voor niet geacht,
maar in de oogen van God waren zij kostelijk en bemind.
Zij stonden vast in ware nederigheid,
en zij leefden in eenvoudige gehoorzaamheid.
In liefde en lijdzaamheid hebben zij gewandeld,
en daarom namen zij dagelijks toe in den geest,
en zij verkregen een groote genade bij God.

Zij zijn ten voorbeeld gegeven aan alle kloosterlingen,
en wij moesten door hen worden aangevuurd tot gestage vorde- [ring,
in stee dat wij tot slapheid overhellen door het voorbeeld van [zoovelen, die lauw zijn.

II. O, Hoe groot was de ijver van alle kloosterlingen in den aanvang van hun heilige Instelling.

o, Hoe groot was hun innigheid in het gebed,
hoe groot hun wedijver in de deugd,
welk een strenge tucht heeft daar eerst geheerscht,
welk een eerbied en gehoorzaamheid zijn daar in allen ontloken [onder den regel van den stichter.
Nog heden getuigen de overgebleven sporen,
dat het waarlijk heilige en volmaakte mannen geweest zijn,
die in zoo kloeken strijd de wereld onder den voet getreden hebben.
Nù houdt men reeds iemand voor groot, [
zoo hij den regel der orde niet overtreedt,
en met berusting draagt wat hij op zich nam.
Ach, welk een lauwheid en nalatigheid in onze heilige roeping,
dat wij zoo spoedig aflaten van den ouden ijver,
ja, dat het leven zelf ons tot een last wordt van wege onze lauwheid en de inzinking van onze kracht.

O, mocht de voortgang in het goede ganschelijk niet bij u inslapen,
daar gij toch dikwerf zoovele voorbeelden van godvruchtige menschen gezien hebt.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

VAN DE OEFENINGEN VAN DEN WAREN KLOOSTERLING.

I. Het leven van den waren kloosterling moet rijk zijn in alle deugden,
opdat hij van binnen zoodanig zij,
als hij van buiten door de menschen gezien wordt.
Ja, eigenlijk moet er daarbinnen veel méér zijn, dan daarbuiten gemerkt wordt,
want die ons doorzoekt is God,
dien wij op het hoogst en eerbiedig vreezen moeten, waar wij ook zijn,
en voor wiens aangezicht wij rein als de engelen behooren te wandelen.

Elken dag moeten wij onze gelofte vernieuwen,
en onzen ijver aanvuren,
alsof wij eerst heden tot bekeering gekomen waren,

en daarom spreken:
help mij, Heere God, in mijn goed voornemen en in uwen heili-
[gen dienst,
en geef mij dat ik nu heden een goed begin make,
daar het toch niets is, wat ik dusverre gedaan heb.

Naar de kracht van ons voornemen is ook de maat van ons toe-
[nemen,
en vele naarstigheid is noodig voor wie waarlijk vorderen wil.
Zoo zelfs de man van een krachtig voornemen dikwerf te kort
hoe zal het gaan met hem, die maar zelden, [schiet,
of ook wankelmoedig zijne voornemens opvat?
Op alle manier toch geschiedt het dat wij ons voornemen los-
[laten,
en ook een klein verzuim in onze oefeningen gaat bijkans nooit
[zonder eenige schade voorbij.
Het voornemen der rechtvaardigen hangt meer aan de genade
[van God, dan aan de eigene wijsheid.
Wat zij ooit mogen ondernemen,
op Hem stellen zij hun betrouwen.
Want de mensch wikt,
maar God beschikt,
ook is 's menschen weg niet bij hem zelven.[1]
Zoo gij met vrome bedoeling of ten gevalle van een broeder
een gebruikelijke oefening somwijlen verzuimt,
kan dat later gemakkelijk worden goedgemaakt.
Maar laat gij lichtvaardig een oefening na door tegenzin of zorge-
zoo is dat zeer schuldig, [loosheid,
ook zal de schade u zeker niet ontgaan.
Al spannen wij ons in, zooveel wij kunnen,
nog zullen wij licht tekort komen in vele dingen.
Zij daarom ons voornemen altoos op iets bepaalds gericht,
en wel allermeest tegenover dingen, die het sterkst ons belem-
[meren.

II. Wij behooren bij ons zelf het uitwendige en het innerlijke
[gelijkelijk te toetsen en alles goed te regelen,

1) Jerem. 10:23.

want in beide is er winst voor onzen voortgang.
Indien gij niet altoos tot u zelven kunt inkeeren,
laat het in ieder geval bij tijden zoo zijn, en ten minste éénmaal
namelijk des morgens of des avonds. [elken dag,
Vorm uw voornemen in den morgen,
en onderzoek uwen wandel des avonds:
hoedanig gij heden geweest zijt in uw woord,
uw werk, uw gedachten,
omdat gij wellicht daarin God en den naaste meermalen beleedigd
Gord u als een man tegen de booze aanslagen des duivels, [hebt.
bedwing de gulzigheid,
gij zult dan te lichter elke andere vleeschelijke neiging beteugelen.
Wees nooit geheel ledig,
maar houd u bezig met lezen of schrijven,
met gebed of stille overdenking, of ook met eenig werk ten nutte
[van anderen.
Vooral lichamelijke oefeningen moeten met oordeel geschieden,
zij kunnen niet zonder meer door allen ondernomen worden.
Maak geen vertoon van oefeningen, die niet gemeenschappelijk zijn,
Want al wat enkel u zelven betreft, is beter gedaan in het ver-
borgene.
Wacht u evenwel dat ge niet traag zijt in het gemeenschappelijke,
terwijl gij vol ijver zoudt zijn in uw bizondere oefening;
maar wanneer gij al hetgeen u bevolen en opgelegd werd, eerlijk
[en trouw hebt verricht,
keer dan, als er nog tijd overig is, bij u zelven terug,
naar eisch en drang van uwe godsvrucht.
Niet een en dezelfde oefening past voor allen:
is de eene oefening dienstiger voor dezen, voor genen is wellicht
[een andere meer geschikt.
Ook naar de gelegenheden des tijds is verscheidenheid in de
[oefeningen gewenscht:
want andere doen ons meer goed op de hooge feesten,
andere op gewone vierdagen;
aan sommige hebben wij meer behoefte in den tijd der verzoeking,
aan andere in tijden van vrede en rust;
iets anders heeft den voorrang in onze overdenkingen in dagen
[van droefheid,
iets anders, als wij ons mogen verheugen in den Heer.

Tegen de hooge feesten moeten wij onze vrome oefeningen veren de voorspraak der heiligen te vuriger inroepen. [nieuwen,
Van feest tot feest moeten wij het ons zoo voorstellen,
als zouden wij bij het aanbreken van het laatste uit deze wereld en tot de eeuwige feestviering ingaan. [scheiden,
Daarom moeten wij ons zorgvuldig voorbereiden op die heilige te godvruchtiger zijn in onzen wandel, [tijden,
en alle voorschrift met dubbele nauwgezetheid nakomen,
als stonden wij binnen kort het loon van onzen arbeid te ont-
En wordt deze ure nog verschoven, [vangen bij God.
laten wij dan denken dat wij nog niet genoeg zijn voorbereid,
en daarom nog onwaardig zoo groote heerlijkheid, als ten be- [stemden tijde in ons zal geopenbaard worden;
en benaarstigen wij ons voor dien uitgang te beter ons toe te
Zalig de dienstknecht, zegt de evangelist Lucas, [bereiden.
dien zijn heer, als hij komt, zal wakende vinden.
Voorwaar ik zeg ulieden,
dat hij hem over al zijne goederen zetten zal[1].

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE LIEFDE TOT EENZAAMHEID EN STILTE.

I. Zoek een gelegenen tijd om met u zelven alleen te zijn,
en overdenk menigwerf de weldaden van God.
Laat varen wat enkel uw nieuwsgierigheid prikkelt,
en lees met aandacht zoodanige geschriften,
waarin ge eer vinden kunt een aansporing tot verootmoediging,
dan een stof om u bezig te houden.
Zoo gij u onttrekken wildet aan noodelooze gesprekken,
aan een ijdel gaan van den een tot den ander,
ook aan het opvangen van allerlei nieuws en gerucht,
zult gij overvloedigen en bekwamen tijd vinden om u te wijden [aan vrome overdenkingen.

De grootste heiligen hebben, waar zij maar konden, het gezel- [schap van menschen gemeden

---

1) Lucas 12:37, 43, 44.

liever verkozen zij God in het verborgene te dienen.
Iemand heeft eens gezegd:[1]
»zoo dikwijls ik onder menschen geweest ben,
ben ik altijd minder thuis gekomen!«
Ook ons overkomt dit telkenmale,
als wij langen tijd ons met elkander onderhouden hebben.
Lichter valt het geheel en al te zwijgen,
dan in woorden niet buiten de maat te gaan.
Lichter valt het tehuis op den achtergrond te blijven,
dan daarbuiten zich genoegzaam te wachten voor het kwade.
Zoo wie dan begeert tot een innerlijk en geestelijk leven te komen,
hij moet, met Jezus, de schare ontwijken.

III. Niemand kan geruster onder menschen komen,
dan wie gaarne verborgen blijft.
Niemand kan geruster spreken,
dan wie gaarne zwijgt.
Niemand kan geruster gezag oefenen,
dan wie gaarne onderdanig is.
Niemand kan geruster bevelen,
dan wie leerde goed te gehoorzamen.
Niemand kan geruster blijde zijn,
dan wie het getuigenis van een goed geweten in zich draagt.
Nochtans was altoos de gerustheid der heiligen op het innigst
[verbonden met de vreeze Gods,
en al hebben zij door groote deugden en genade uitgeblonken,
zij waren niettemin met schroom vervuld en nederig in zich zelven.
Maar de gerustheid der boozen komt voort uit hoogmoed en
en loopt in het einde uit op zelfbedrog. [laatdunkendheid,

Beloof u zelven nooit een volkomene gerustheid in dit leven,
ook al schijnt gij nog zulk een goed kloosterling,
of godvruchtig kluizenaar.
Dikwijls zijn zij, die in de schatting der menschen de voortreffelijksten waren,
door al te groot zelfvertrouwen in ernstig gevaar gekomen.

1) Seneca, ep. VII.

Daarom is het voor velen dienstiger,
dat verzoekingen hun niet geheel gespaard blijven,
maar dat zij telkens worden aangevochten,
opdat zij niet in te groote gerustheid voortleven,
zich niet vervoeren laten tot hoovaardij,
noch, al te tuchteloos, zich keeren tot uitwendige vertroostingen.

III. O, wie nooit een voorbijgaande vreugde zocht,
wie nooit met de wereld zich inliet,
welk een goed geweten zou *hij* kunnen bewaren.
O, wie alle ijdele bekommeringen afsneed,
met zijn gedachten enkel verwijlde bij God en zijn heil,
en zijn gansche hope op God vestigde,
welk een grooten vrede en welk een rust zou hij bezitten.

Niemand is de hemelsche vertroosting waardig,
zoo hij niet naarstig gezocht heeft een heilige verbrokenheid des [harten.
Zoo gij waarlijk verbroken van hart wilt worden,
ga in uwe binnenkamer en sluit alle gedruisch der wereld buiten,
gelijk geschreven is:
weest verbroken van hart op uwe legerstede.[1]
In uwe cel zult gij vinden,
wat gij daarbuiten dikwerf verliezen zult.
De staag bewoonde cel wordt u lief,
de schaars gezochte cel gaat u tegenstaan.
Zoo gij uwe cel in den aanvang uwer bekeering recht en trouw hebt bewoond,
zal zij u later een beminde vriendin, een welkome troosteresse zijn.
In stilte en rust vindt de godvruchtige ziel haar toenemen,
en leert zij de verborgenheden der Schriften verstaan;
daar vindt zij de stroomen van tranen,
waarin zij elken nacht zich wasschen en reinigen kan,
opdat zij te gemeenzamer worde met haren Schepper,
naar de mate, waarin zij zich verre houdt van alle wereldsch gedruisch.
Zoo wie zich dan zal terugtrekken van bekenden en vrienden,
tot hem zal God komen met zijne heilige engelen.

1) Ps. 4:5; zie de Vulgaat.

IV. Beter is het op den achtergrond te blijven,
en zorg te dragen voor het heil zijner ziel,
dan, met verwaarloozing van zich zelven, vele teekenen te doen[1].
Het is loffelijk in den kloosterling:
zelden uit te gaan,
en geen verlangen te kennen noch om te zien,
noch om gezien te worden.
Waarom wilt gij *zien*,
wat gij toch niet *hebben* moogt?
De wereld gaat voorbij, en hare begeerlijkheid[2].
Wij worden door de begeerten der zinnen getrokken tot doelloos [uitgaan,
maar is zulk een uitgang weer voorbij,
wat brengt gij tehuis dan een bezwaard geweten en een verstrooid [hart?
Een blijde uitgang baart dikwerf een droef thuiskomen,
en een late avondvreugd maakt een droeven morgen.
Zoo vleit alle vleeschelijke vreugde bij het begin,
maar in het einde steekt en doodt zij.
Wat kunt gij elders zien,
dat gij hier niet ziet?
Aanschouw den hemel en de aarde en alle elementen:
daaruit toch is het alles gemaakt.
Wat zoudt gij ergens kunnen zien,
dat bestendig ware onder de zon?
Gij meent wellicht bevrediging te zullen vinden,
maar gij zult het niet bereiken.
Al zaagt gij alle dingen klaar voor uwe oogen,
wat zoude het anders zijn dan een ijdel schouwspel?

Hef uwe oogen op tot God in den hooge,
en bid vanwege uwe zonden en tekortkomingen.
Laat ijdele dingen over aan ijdele menschen,
maar gij, sta gij naar de dingen, die God bevolen heeft.
Sluit uwe deur achter u,
en noodig Jezus, uwen beminde, bij u,
blijf met Hem in uwe cel,
nergens toch zult gij zulk een vrede vinden.

---

1) Zinspeling op Matth. 7:22; — 2) 1 Joh. 2:17.

Zoo gij niet waart uitgegaan en niets hadt opgevangen van al [het wereldsch gedruisch,
Gij zoudt dan beter den vrede uws harten bewaard hebben.
Maar omdat gij somtijds nog zoo belust zijt op allerlei nieuws,
daarom moet wel een groote onrust uwe ziel vervullen.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE VERBRIJZELING DES HARTEN.

I. Zoo gij in het goede een weinig wilt toenemen,
moet gij u zelven bewaren in de vreeze Gods;
sta niet naar te groote vrijheid,
maar houd al uwe zinnen onder strenge tucht,
en geef u niet over aan een ongeschikte vroolijkheid.
Laat het bij u komen tot verbrijzeling des harten,
en gij zult de ware godsvrucht leeren kennen.
Verbrokenheid des harten ontsluit een schat van geestelijke [goederen,
welke gewoonlijk, door een ongeregeld leven, zoo spoedig weer [verloren gaan.

Wonderlijk is het,
dat een mensch ooit volop vreugde in dit leven genieten kan,
zoo hij bedenkt en overweegt dat hij hier een balling is,
en dat de gevaren, die zijne ziel omringen, zoo vele zijn.
Vanwege onze luchthartigheid en het niet tellen van onze gebreken,
gevoelen wij niet de smarten onzer ziel,
maar wij lachen dikwerf dwaselijk,
wanneer wij eigenlijk moesten weenen.
Daar is geen ware vrijheid,
en evenmin ware vreugde,
dan in de vreeze Gods, gepaard met een goed geweten.

Gelukkig de mensch, die van zich kan werpen alle beletsel van verstrooiing,
en die zich stemmen kan tot de innigheid van een heilige ver-
Gelukkig hij, die weet af te leggen, [brokenheid des harten.
al wat zijn geweten bevlekken of bezwaren kan.

II. Strijd manlijk,
gewoonte wordt door gewoonte overwonnen.

Zoo gij de menschen maar weet over te laten aan zich zelven,
zullen ook zij van hunne zijde u wel stil laten begaan.
Trek u de zaken van anderen niet aan,
en meng u niet in de aangelegenheden der grooten.
Houd voortdurend en vóór alles op u zelf een waakzaam oog,
en richt uw vermaan nòg meer tot u zelven dan tot wie u lief
en dierbaar zijn.

Zoo gij de gunst van menschen derft, bedroef u daarover niet,
maar laat dit u zwaar wegen,
dat gij niet steeds zoo goed en omzichtig u gedraagt,
als het een dienaar van God en een vromen kloosterling betaamt.
Het is voor den mensch dikwerf het best en het veiligst,
zoo hij, inzonderheid naar het vleesch, maar luttel vertroostingen
[in dit leven smaakt.
Doch dat wij de goddelijke vertroostingen moeten missen,
of ook al te zelden ze levendig gevoelen,
wij hebben het enkel ons zelven te wijten,
omdat wij niet zoeken de rechte verbrokenheid des harten,
en niet onvoorwaardelijk afwijzen alle ijdele en uitwendige ver-
Erken dat gij de goddelijke vertroosting onwaardig zijt, [troosting,
en dat gij eer verdiendet vele verdrukkingen te lijden.
Wanneer een mensch waarlijk verbroken van hart is,
wordt de gansche wereld hem bitter en drukkend.

III. De goede mensch vindt stof te over om te treuren en te weenen.
Want hij moge zien op zich zelven, of ook zijn gedachten laten
[gaan over den naaste,
dit weet hij dat niemand hier beneden buiten beproevingen blijft.
En hoe nauwlettender hij zich zelven beziet,
des te grooter is zijne smart.
Wat ons stof geeft tot rechtmatige droefheid en innerlijke ver-
[ootmoediging,
het zijn onze zonden en gebreken waarin wij zóó verstrikt liggen,
dat wij ons maar zelden vermogen op te heffen tot de overdenking
Zoo gij meer nadacht over uwen dood, [der hemelsche dingen.

dan over een lang leven,
gij zoudt voorzeker met meer ijver op uwe betering u toeleggen.
Zoo ook de gedachte aan de toekomende straffen van hel en vagevuur
[u zwaar op het hart woog,
ik vertrouw, gij zoudt gaarne moeite en droefenis verduren,
ook zoudt gij voor geen strenge tucht terugdeinzen.
Maar omdat deze dingen niet doordringen tot ons hart,
en wij nog altijd liefhebben wat ons vleit en streelt,
daarom blijven wij koud en zoo uitermate traag.
Menigwerf is gebrek aan geestelijke kracht de oorzaak,
welke dit ellendig lichaam zoo gereedelijk klagen doet.
Vraag daarom nederig van den Heer,
dat Hij u geve den geest der verbrijzeling,
en spreek met den profeet:
Spijzig mij, Heer, met tranenbrood,
en drenk mij met den drank van overvloedige tranen. [1]

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE BESCHOUWING VAN 'S MENSCHEN ELLENDE.

1. Ellendig zijt gij, waar gij ook wezen of waarheen gij u
zoolang gij u niet keert tot God. [wenden moogt,
Waarom wordt gij verontrust,
wanneer de dingen u niet medeloopen naar uw wil en wensch?
Wie is er, die alles heeft naar zijn begeeren?
Noch ik, noch gij,
noch eenig mensch hier op aarde.
Niemand is in deze wereld vrij van beproeving of druk,
al ware hij koning of paus.
Wie heeft hier het betere deel?
Immers hij, die om den wil van God ook maar geringe zwarig-
[heid verdragen kan.
Vele dwaze en krachtelooze lieden zeggen:
zie welk een goed leven die mensch daar heeft,

---

1) Ps. 79 (80):6; zie de Vulgaat.

hoe rijk is hij en hoe groot, hoe vermogend en hoe hoog in
Maar merk àan de hemelsche goederen, [aanzien!
en gij zult beseffen dat alle tijdelijke dingen niets zijn,
dat het alles veeleer vol is van groote onzekerheid en nog grooter
[bezwaren,
omdat wij het nooit bezitten kunnen zonder bekommering en vreeze.
Het geluk van een mensch is niet gelegen in overvloed van tij-
de middelmaat is hem genoeg. [delijke goederen,
Het is waarlijk een ellende hier op aarde te leven.
Hoe geestelijker een mensch begeert te zijn,
des te bitterder wordt hem dit tegenwoordige leven,
wijl hij te beter beseft en te klaarder inziet het gebrek der mensche-
Want eten en drinken, waken en slapen, [lijke verdorvenheid.
rusten en arbeiden,
en het onderworpen zijn aan alle overige nooddruft van het lichaam,
het is waarlijk een groote ellende en droefenis voor den god-
[vruchtigen mensch,
die zoo gaarne van al het aardsche ontbonden en vrij van alle
[zonde zou zijn.
Want voor den innerlijk levenden mensch zijn de lichamelijke
[behoeften in deze wereld een drukkende last.
Daarom smeekt de profeet vurig
om van dit alles bevrijd te worden, zeggende:
voer mij, Heer, uit mijne nooden[1].

Maar wee dengenen, die hunne eigene ellende niet kennen,
en dubbel wee dengenen, die deze ellende en dit vergankelijk
[leven liefhebben!
Want sommigen zijn aan dit leven zóó gehecht,
ook al hebben zij nauwelijks het noodige door arbeid of bedelen,
dat zij, als zij hier maar altijd konden blijven,
zich volstrekt niet bekommeren zouden om het Koninkrijk Gods.
O, deze dwazen en ongeloovigen van hart,
die zoo diep in het aardsche verzonken liggen,
dat zij enkel behagen vinden in vleeschelijke dingen.
Maar deze ongelukkigen zullen in hun levenseinde nog bitter
[ervaren,

1) Ps. 24 (25):17

hoe nietig en hoe niets het alles was, dat zij hier hebben lief-
[gehad.
Gods heiligen daarentegen en alle godvruchtige vrienden van
[Christus
hebben geen oog gehad voor wat het vleesch streelde,
of voor wat heeft uitgeblonken in dezen tijd,
maar al hun hopen en trachten was met sterk verlangen gericht
[op de eeuwige goederen.
Al hun zielsbegeeren trok naar boven, naar het onvergankelijke
[en onzienlijke,
omdat zij vreesden dat de liefde tot het zienlijke hen neertrekken
[zoude tot de lagere dingen.
O, mijn broeder, laat nooit varen de vaste hoop om in het gees-
[telijke toe te nemen,
nu hebt gij nog den tijd en de gelegenheid.
Waarom wilt gij uw voornemen uitstellen tot morgen?
Sta op en vang nog in dit eigen oogenblik aan,
en zeg: nu is het de tijd om te werken,
nu is het de tijd om te strijden,
nu is het de bekwame tijd om mij te beteren.
Ja, als gij het moeilijk hebt en beproefd wordt,
dan is het juist de tijd voor grooter verdienste.
Gij moet door het vuur en het water gaan,
eer gij komt in de plaats *der overvloeiende verversching.*[1]
Zoo gij geen kracht doet op u zelven,
Gij zult uwe gebreken niet overwinnen.
Zoolang wij dit brooze lichaam omdragen,
kunnen wij niet zonder zonde zijn,
en evenmin zonder kwelling en smart.
Wij zouden wel gaarne ruste hebben van al onze ellende,
maar omdat wij door de zonde onze onschuld derven,
hebben wij ook verloren het ware geluk.
Daarom moeten wij geduld oefenen,
en de barmhartigheid van God verwachten,
totdat de ongerechtigheid voorbijga,
en dit sterfelijke verslonden worde door het leven.[2]

---

1) Ps. 65 (66) : 12; 2) Ps. 56 (57) : 2; 2 Cor. 5 : 4.

II. O, hoe groot is de menschelijke zwakheid,
welke altijd overhelt tot het verkeerde.
Heden belijdt gij uwe zonden,
en morgen doet gij weer wat heden beleden werd.
Nu neemt ge u voor op uwe hoede te zijn,
en een uur later gedraagt gij u, alsof gij u niets hadt voorgenomen.
Hoeveel oorzaak hebben wij dan om ons te verootmoedigen,
om nooit hooge gedachten van ons zelven te koesteren,
daar wij zóó zwak en onstandvastig zijn.
Zoo spoedig ook kan door nalatigheid verloren gaan,
wat moeizaam, en nog maar ternauwernood, door genade ge-
Wat zal er ten slotte nog worden van ons, [wonnen werd.
die zoo spoedig verflauwen?
Wee ons, indien wij de handen in den schoot zouden leggen,
alsof er nu reeds vrede en veiligheid ware,
hoewel er nog geen spoor van waarachtige heiligheid in onzen
[wandel valt op te merken.
Wel zou het noodig zijn, dat wij ons opnieuw, als rechte aan-
[vangers, lieten onderrichten in een waarlijk deugdzaam leven,
of er mogelijk verwachting ware van eenige toekomstige betering,
en van een grooteren geestelijken wasdom.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE OVERDENKING DES DOODS.

I. Welhaast zal het hier met u gedaan zijn;
zoo gij het anders meent, overweeg dan hoe het met u gesteld is:
heden is de mensch,
en morgen wordt hij niet meer gezien.
Is hij eens uit het oog verdwenen,
spoedig is hij ook uit de gedachten gegaan.
O, stompzinnigheid en hardheid van het menschelijk hart,
dat alleen denkt aan wat voor oogen is,
en niet beter bedacht is op het toekomende.
In al uw denken en doen moet gij u zoo gedragen,
alsof gij nog heden sterven zoudt.
Zoo gij een goed geweten hadt,

zoudt gij den dood niet bizonder vreezen.
Beter zoude het zijn alle zonde te mijden,
dan den dood te ontvluchten.
Zoo gij heden niet bereid zijt,
hoe zult gij het morgen zijn?
Morgen is een onzekere dag,
en hoe weet gij of gij den dag van morgen zien zult?

Wat baat ons een lang leven,
als wij zoo weinig vooruitgaan in het goede?
Ach, een lang leven maakt ons niet altijd beter,
menigwerf vermeerdert het slechts onze schuld.
O, dat wij maar één enkelen dag in deze wereld geleefd hadden,
[zooals het behoorde!
Velen tellen reeds jaren na hun bekeering,
maar dikwijls is de vrucht van hun toenemen gering.
Zoo het schrikkelijk is te sterven,
het is wellicht nog gevaarlijker lang te leven.
Gelukkig hij, die de ure zijns doods altijd voor oogen heeft,
en op sterven zich dagelijks voorbereidt.
Hebt gij ooit een mensch zien sterven,
bedenk dat ook gij door dienzelfden weg zult moeten gaan.
Als het morgen is,
denk dan dat gij den avond niet meer bereiken zult.
En valt de avond,
beloof u zelven niet dat gij den dag van morgen zien zult.
Wees daarom altoos bereid,
en leef zoodanig,
dat de dood u niet onvoorbereid vinde.
Velen sterven plotseling en onvoorziens,
want in welke ure gij het niet meent,
zal de Zoon des menschen komen.[1]
Wanneer die laatste ure gekomen is,
dan zult gij beginnen gansch anders over uw vervlogen leven te
[oordeelen,
en gij zult het diep betreuren dat gij zoo onachtzaam en traag
[geweest zijt.

---

1) Luc. 12 : 40.

II. Hoe gelukkig en wijs is hij,
die in zijn leven zoodanig zoekt te zijn,
als hij bij zijn dood zou wenschen bevonden te worden.
Immers, een volkomen versmading van de wereld,
een vurige begeerte om te vorderen in het goede,
liefde tot tucht, en ernstige boetedoening,
bereidheid tot gehoorzamen, verloochening van ons zelven,
en het verdragen van alle tegenheden uit liefde tot Christus,
dit alles te samen, het zal u geven een goede hope op een [zalig sterven.

Veel goeds kunt gij doen, zoolang gij gezond zijt,
maar ik weet niet wat gij, eens ziek geworden, nog zult kun-
Weinigen worden beter door krankte, [nen doen.
zooals ook wie veel ter bedevaart gaan,
zelden heiliger worden.
Verlaat u niet op vrienden en verwanten,
en stel de zorg voor uwe zaligheid niet tot later uit,
want de menschen zullen u eerder vergeten dan gij meent.
Beter is het in tijds uwe voorzorgen te nemen,
en iets goeds op te leggen voor het toekomende leven,
dan op den bijstand van anderen te hopen.
Zoo gij *nu* niet voor u zelven zorgt,
wie zal later voor u zorgen?
Nu is de tijd zeer kostelijk,
nu is het de dag der zaligheid,
nu is het de welaangename tijd.[1]
Maar ach, dat gij geen beter gebruik maakt van dezen tijd,
in welken gij schatten kunt verwerven, waarvan gij eeuwig
De tijd zal komen, [leven zult.
dat gij naar één dag, ja naar een enkel uur zult verlangen om [u te beteren,
maar ik weet niet of zij u zullen geschonken worden.
O, mijn geliefde broeder,
aan hoeveel gevaren zoudt gij kunnen ontkomen,
van welk een groote vreeze u zelven vrijmaken,
zoo gij hier voortdurend bekommerd waart en altijd verdacht op [den dood.

1) 2 Cor. 6 : 2.

Zoek *nu* zóó te leven,
dat gij in de ure van uw sterven meer oorzaak hebt om blijde [te zijn dan om te vreezen.
Leer nu aan de wereld af te sterven,
opdat gij dan beginnen moogt met Christus te leven.
Leer nu alle dingen versmaden,
opdat gij dan vrijelijk tot Christus moogt gaan.
Bedwing nu uw lichaam door boetedoening,
opdat gij dan sterk moogt staan in uw vertrouwen.

III. Ach, gij dwaas, hoe kunt gij meenen dat gij lang zult leven,
daar gij van geen enkelen dag zeker zijt?
Hoevelen zijn bedrogen uitgekomen,
en onverwacht uit dit leven weggerukt!
Hoe dikwijls hebt gij hooren zeggen:
deze viel door het zwaard,
en die is verdronken,
deze stortte van een hoogte en brak den nek,
een die bleef dood onder het eten,
een ander weer vond zijn einde bij het spel;
de een komt om door het vuur,
een ander door het staal,
een ander door de pest,
een ander door sluipmoord,
en zoo is het einde van allen de dood,
en gaat het leven der menschen als een schaduw snellijk voorbij.
Wie zal na den dood nog uwer gedenken,
en wie zal voor u bidden?

Doe nu, mijn geliefde broeder, doe nu wat gij nog kunt doen,
omdat gij niet weet wanneer gij sterven zult,
en evenmin wat er na den dood voor u volgen zal.
Terwijl gij nog tijd hebt,
vergader u schatten, die niet vergaan.
Bedenk alleenlijk wat tot uwe zaligheid dient,
en laten enkel de dingen Gods u ter harte gaan.
Maak hier u zelven vrienden, door de heiligen Gods te vereeren,
en hunne deugden na te volgen,
opdat, wanneer u ontbreken zal in dit leven,

zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen[1].
Beschouw u als een vreemdeling en pelgrim hier op aarde,
wien de dingen dezer wereld niet aangaan.
Houd uw hart van alles vrij en laat het altoos naar boven op
omdat gij hier geen blijvende stad hebt. [God gericht zijn,
Richt elken dag met tranen dáárheen uwe gebeden en smeekingen,
opdat uw geest worde waardig gerekend na den dood over te
[gaan in de vreugde uws Heeren.

Amen.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN HET OORDEEL EN DE STRAFFEN DER ZONDE.

I. In alle dingen zie op het einde:
hoe gij staan zult vóór den gestrengen Rechter,
voor wien niets verborgen is,
die door geen geschenken zich verbidden laat,
en geen verontschuldigingen aanneemt,
maar die oordeelen zal wat recht is.
O, beklagenswaardige en dwaze zondaar,
wat zult gij antwoorden aan God, die al uwe verkeerdheden kent,
gij, die somwijlen reeds siddert voor den aanblik van een toornig
[mensch?
Waarom toch treft gij geen voorzorgen tegen den dag des gerichts,
als niemand door een ander zal kunnen voorgesproken of ver-
dedigd worden,
maar ieder genoeg te torsen zal hebben aan eigen last?
Nu kan uw werk nog vruchten dragen,
nu kunnen uw tranen nog aangenomen,
uwe verzuchtingen nog verhoord worden,
nu kan uw zondeleed nog strekken tot voldoening en loutering.

In een groot en heilzaam vagevuur bevindt zich hier reeds de
[lijdzame mensch,
die bij het onrecht, dat hem wedervaart, meer treurt over de
[verkeerdheden des anderen,

1) Luc. 16:9.

dan over eigene krenking,
die gaarne bidt voor wie hem tegenstaan,
en van harte alle schuld vergeeft,
die nooit draalt anderen vergiffenis te vragen,
en eer medelijden dan toorn voelt opkomen,
die gedurig zich zelven bedwingt,
en het vleesch volkomen aan den geest zoekt te onderwerpen.
Het is beter ons nù van zonden te reinigen en onze verkeerd-
[heden uit te snijden,
dan het alles over te laten aan de toekomst.
Waarlijk, wij misleiden ons zelven,
door de ongeregelde liefde, welke wij koesteren voor het vleesch.
Wat toch zal het eeuwige vuur verslinden,
anders dan uwe zonden?
Hoe meer gij u zelven nù sparen,
en het vleesch inwilligen zoudt,
des te zwaarder zult gij later boeten,
des te meer stof ter verbranding vergaart en bewaart gij.

II. Waarin een mensch gezondigd heeft,
daarin zal hij het zwaarst gestraft worden.
Daar zullen de flauwhartigen met gloeiende prikkels worden aan-
[gedreven,
en de gulzigaards gekweld worden door een vreeselijken honger
en dorst.
Daar zullen de weelderigen en alle minnaars van wellusten
met brandend pek en stinkend sulfer overgoten worden,
en de nijdigaards zullen huilen van pijn als dolle honden.
Geene ondeugd zal er zijn,
die niet haar eigene foltering zal medebrengen.
Daar zullen de hoovaardigen met een volkomen beschaming over-
[dekt worden,
en de gierigaards zullen in groote engte komen door het jammer-
lijkst gebrek.
Daar zal éène ure in de pijn smartelijker vallen,
dan honderd jaren hier in de strengste boete.
Dáár is geen rust,
noch eenige vertroosting voor de verdoemden;
hier is er althans bij tijden nog verpoozing van al onze moeite,

en vinden wij opwekking in de troostende toespraak van vrienden.

Wees nù bekommerd en bedroefd vanwege uwe zonden,
opdat gij ten dage des gerichts geborgen moogt zijn met alle gezaligden.
Want dan zullen de rechtvaardigen met groote vrijmoedigheid staan tegenover allen, die hen benauwd en verdrukt hebben.
Daar zal als rechter kunnen opstaan,
wie hier nederig zich boog onder het oordeel der menschen.
Daar zal de arme en eenvoudige een groot vertrouwen hebben,
maar voor den hoovaardige zal er rondom verschrikking wezen.
Daar zal het openbaar worden, dat *hij* in deze wereld wijs geweest is,
die geleerd heeft om Christus wil dwaas en veracht te zijn.
Daar zal ons vreugde geven elke beproeving, die met geduld gedragen werd,
en aan alle ongerechtigheid zal de mond gestopt worden.
Daar zullen alle vromen zich verblijden,
en alle goddeloozen treuren.
Daar zal het vleesch, dat gekruisigd werd, meer opspringen van [vreugde,
dan wanneer het hier gekoesterd ware door onverpoosd genieten.
Daar zal het grove kleed heerlijk blinken,
en het fijne gewaad zijn luister verliezen.
Daar zal de armoedige hut meer roem hebben,
dan het paleis met al zijn glans van goud.
Daar zal het volhardend dulden meer gewin brengen,
dan alle macht der wereld.
Daar zal de eenvoudige gehoorzaamheid hooger geschat worden,
dan alle wereldsche gevatheid.
Daar zal een zuiver en goed geweten meer vreugde geven,
dan de grootste kennis.
Daar zal de versmading van rijkdom meer wegen,
dan de schatten van alle menschenkinderen.
Daar zullen godvruchtige gebeden u meer troost schenken,
dan de weelderigste maaltijden.
Daar zult gij u meer verheugen over een welbewaard zwijgen,
dan over langgerekte samensprekingen.
Daar zullen heilige werken meer gelden,

dan vele schoone woorden.
Daar zal een gestrenge levenswijze en een harde boete meer voldoening geven,
dan alle aardsche verlustiging.
Getroost u nù een weinig lijden,
opdat gij dan van zwaarder leed moogt bevrijd worden.
Neem hier eerst de proef,
wat gij later zult vermogen.
Indien gij nù zoo weinig kunt dragen,
Hoe zult gij de eeuwige pijnen kunnen doorstaan?
Zoo reeds een gering lijden u hier ongeduldig maakt,
wat moet dan wel de hel bij u uitwerken?
Zie, gij kunt voorwaar geen twee vreugden hebben:
eerst u verlustigen in de wereld en dan heerschen met Christus.
Zoo gij tot den huidigen dag altoos geleefd hadt in eere en genieting,
wat zou het u alles gebaat hebben,
als gij nu op het oogenblik kwaamt te sterven?
Daarom alles is ijdelheid,
buiten God lief te hebben en Hem alleen te dienen.
Want wie God van ganscher harte liefheeft,
vreest noch dood, noch straf,
noch oordeel, noch hel,
de volmaakte liefde toch geeft hem een vasten en veiligen toegang tot God.
Maar wie nog lust heeft in de zonde,
geen wonder voorwaar dat zulk een voor dood en oordeel vreest.
Het is evenwel goed,
zoo de liefde u nog niet afhoudt van het kwade,
dat dan ten minste vrees voor de hel u in bedwang houde.
Maar wie de vreeze Gods achterstelt bij iets anders,
zal niet lang in het goede kunnen stand houden,
hij moet welhaast vallen in de strikken des duivels.

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DEN IJVER IN DE BETERING VAN ONS GANSCHE LEVEN.

I. Wees wakker en naarstig in den dienst van God,
en denk gedurig waartoe gij hier gekomen zijt,
en waarom gij de wereld verlaten hebt.

Was het niet om Gode te leven,
en een geestelijk mensch te worden?
Wees daarom vurig van geest in uw toenemen,
omdat gij het loon van uwen arbeid over korten tijd ontvangen [zult;
dan zal er geen vreeze of droefheid meer in uwe landpalen zijn. [1]
Een korte wijle zult gij hier arbeiden,
en een groote rust, ja een eeuwigdurende blijdschap zal uw deel
Zoo gij getrouw en ijverig volhardt in uwen arbeid, [zijn.
zal God gewisselijk ook getrouw en overvloedig bevonden wor-
Houd vast aan de heerlijke hope, [den in zijne vergelding.
dat gij eens den palmtak der overwinning zult wegdragen,
opdat gij niet traag of ook overmoedig moogt worden.

II. Toen iemand eens lang en bang tusschen hoop en vrees [geslingerd werd,
en hij op zekeren dag, door een groote droefheid als gebroken,
zich biddend had neergeworpen voor het altaar in de kerk,
dacht hij zóó bij zich zelven en zeide:
o, als ik eens wist dat ik tot het einde volharden zoude!
Terstond vernam hij het goddelijk antwoord in zijn binnenste:
en *als* gij het wist,
wat zoudt gij dan willen doen?
Doe nù, wat gij dàn zoudt begeeren te doen,
en gij zult zekerlijk tot rust komen.
En spoedig daarop getroost en gesterkt gaf hij zich over aan
en nam de bange weifeling een einde. [den wil van God,
Nu zocht hij niet langer nieuwsgierig in te dringen in zijne toe-
liever wilde hij beproeven, [komst,
Welke de welbehagelijke en volmaakte wil van God zij, [2]
om nu voortaan alle goed werk aan te vangen en te voleindigen.
Vertrouw op den Heer en doe het goede, zegt de profeet,
bewoon het land, en gij zult met zijne rijkdommen gevoed worden. [3]

Eéne zaak is er, die velen afhoudt van vordering in het goede [en van een ernstige betering des levens,
namelijk een sterk opzien tegen bezwaren en tegen de moeite [van den strijd.

---

1) Wellicht zinspeling op Jes. 60:18; 2) Rom. 12:2. 3) Ps. 36 (37):3; zie de Vulgaat.

Zekerlijk, boven anderen maken *zij* wel de grootste vorderingen,
die manlijk trachten te overwinnen,
juist wat het zwaarst hun valt en het sterkst hen tegenstaat.
Want dan vordert een mensch wel het meest,
en maakt hij zich een overvloediger genade waardig,
als hij te beter zich zelven overwint en in de kracht des geestes
[aan zich zelven sterft.

Maar niet allen hebben evenveel te overwinnen en af te sterven.
Doch wie onvermoeid en vurig kampt in den goeden strijd,
zal het zeker verder brengen, ook al heeft hij vele driften,
dan een ander, die wel ingetogen van zeden is,
maar die alle vurigheid van geest missen zou.
Twee dingen in het bizonder zijn het, die ons hier krachtig helpen:
met alle macht moeten wij ons ontworstelen aan alles, waartoe
[onze natuur op zondige wijze heenneigt,
en voorts met grooten ijver aanhouden op dat goede, waaraan
[wij het dringendst behoefte hebben.
Ook moet gij bovenal zoeken te mijden en te overwinnen,
wat u in anderen het meest mishaagt.

Maak alles dienstbaar aan uw toenemen,
laat u aanvuren tot navolging,
bij het zien en hooren van goede voorbeelden,
maar merkt gij iets berispelijks op,
zorg dat gij niet hetzelfde doet,
of indien gij het soms gedaan hebt,
laat dan alles spoedig hersteld worden.
Zooals uw oog anderen aanziet,
wordt gij op uwe beurt door anderen aangezien.
Hoe aangenaam en liefelijk is het, ijverige en godvruchtige broeders
die in goede zede en tucht leven. [te zien,
Hoe droevig en pijnlijk is het zulken te zien, die ongeregeld wan-
en die nalatig zijn in datgene, waartoe zij geroepen zijn. [delen,
Hoe verderfelijk is het, het wit zijner roeping uit het oog te ver-
[liezen,
en zijn hart te zetten op dingen, die ons niet opgedragen zijn.

III. Wees altoos indachtig het eens opgevatte voornemen,
en houd u steeds het beeld van den Gekruisigde voor oogen.

Wel moogt gij beschaamd staan bij den aanblik van Jezus' leven,
omdat gij nog niet naarstiger gezocht hebt Hem gelijkvormig te [worden,
hoewel gij reeds zóó lang in den weg van God geweest zijt.
Een kloosterling, die ernstig en met vrome aandacht 's Heeren heilig leven en lijden overdenkt,
zal daarin overvloedig vinden alles, wat hem nuttig en noodig is,
hij heeft niet van noode buiten Jezus iets beters te zoeken.
O, zoo de gekruisigde Jezus in ons hart kwame,
hoe spoedig en ook hoe afdoende zouden wij onderwezen zijn!
Een ijverig kloosterling,
draagt en neemt gewillig op zich,
al wat hem bevolen wordt.
Een lauw en achteloos kloosterling
heeft last op last,
en komt van alle zijden in het gedrang,
omdat hij de innerlijke vertroosting mist,
en uitwendige vertroostingen niet hebben mag.
Een kloosterling, die buiten de tucht der orde leeft,
staat bloot aan een diepen val.
Wie het al te vrije en ongetoomde zoekt,
zal altoos in de engte verkeeren,
omdat of het een of het ander hem mishagen zal.

Hoe doen het toch zoovele andere kloosterlingen,
die door de allerstrengste kloostertucht gebonden zijn?
Zelden gaan zij uit,
zij leven in afzondering,
zij eten schraal en gaan in grove kleeding,
zij werken veel en spreken weinig,
zij waken lang en staan vroeg op,
zij bidden gedurig en lezen veel,
en stipt nemen zij alle regelen der tucht in acht.
Let eens op de Karthuizers,
op de Cisterciënsers en de monniken en nonnen van verschillende andere orden,
hoe zij elken nacht opstaan om den Heere psalmen te zingen.
En daarom zou het voor u een schande zijn,
als gij door traagheid achterbleeft in dit heilig werk,

terwijl zulk een groote menigte kloosterlingen Gode lofliederen [aanstemmen.
Och, of er voor ons niets anders te doen ware,
dan den Heer onzen God met hart en mond te loven!
O, zoo gij eens nooit behoefdet te eten, te drinken,
of te slapen,
om dan altoos God te prijzen,
en enkel u te wijden aan geestelijke oefeningen.
Gij zoudt zeker veel gelukkiger zijn,
dan thans, nu gij, uit welke noodzaak dan ook, uw lichaam dienen [moet.
Gave God dat die noodzakelijke behoeften niet bestonden,
maar dat er enkel waren de geestelijke verkwikkingen der ziel,
die wij helaas! maar al te zelden smaken.
Wanneer de mensch eens zóóver gekomen is,
dat hij zijn troost niet meer zoekt bij eenig schepsel,
dan eerst vangt hij aan de zoetheid van Gods nabijheid recht te [smaken,
dan ook zal hij vrede hebben met alles wat hem overkomen kan.
Dan zal hij over het groote zich niet verblijden en over het [kleine zich niet bedroeven,
maar hij stelt een volkomen vertrouwen in de hand van God, die [hem alles in allen is,
voor wien niets ooit verloren gaat of sterft,
maar wien alles leeft, en aan wiens bevel alle dingen gaarne en [zonder weifeling gehoorzamen.

Denk altijd aan het einde,
en dat de verloren tijd nimmer wederkeert.
Zonder ijver en inspanning zult gij nooit eenige deugd verwerven.
Zoodra gij begint te verflauwen,
zal ook uwe ellende beginnen.
Maar zoo gij uw hart begeeft tot een vurigen ijver,
zult gij grooten vrede vinden,
en ervaren dat alle werk u licht wordt,
door de genade van God en door uwe liefde tot een deugdzamen [wandel.
Een mensch, die vurig van geest en volijverig is,
is tot alle dingen bereid.

Het kost grooter inspanning aan zijn gebreken en driften weer-
[stand te bieden,
dan in het zweet des aanschijns lichamelijken arbeid te verrichten.
Wie kleine gebreken niet vermijdt,
vervalt allengs in grootere.
Des avonds zult gij altijd blijde zijn,
zoo gij den dag nuttig besteed hebt.
Waak over u zelven,
spoor en vuur u zelven aan,
en hoe het ook met anderen staan moge,
verwaarloos nooit u zelven.
Naar de mate, waarin gij meer kracht doet op u zelven,
zult gij kunnen toenemen in het goede.

Amen.

TWEEDE BOEK.

VERMANINGEN, WELKE TREKKEN TOT HET INNERLIJK LEVEN.

EERSTE HOOFDSTUK.

VAN HET INNERLIJK VERKEER MET GOD.

I. *Het Koninkrijk Gods is binnen ulieden*[1], zegt de Heer.
Wend u met uw gansche hart tot den Heer,
en laat varen deze ellendige wereld,
en uwe ziel zal ruste vinden.
Leer het uitwendige versmaden en begeef uw hart tot het inwendige,
en gij zult het rijk van God in u zien komen.
Want het Koninkrijk Gods is vrede en blijdschap in den heiligen Geest;[2]
het wordt niet gegeven aan de goddeloozen.
Christus zal tot u komen en zijne vertroostingen u openbaren,
zoodra gij daarbinnen een waardige woning Hem toebereid hebt.
Al zijne heerlijkheid en schoonheid is inwendig,
en dáár heeft hij zijn welbehagen.
Veelvuldig is zijne verkeering met den innerlijken mensch,
liefelijk is zijn toespreken, aangenaam zijne vertroosting,
overvloedig zijn vrede,
en zijne gemeenzaamheid boven alles wonderlijk.

Welaan, geloovige ziel, bereid voor dezen Bruidegom uw hart,
opdat Hij zich verwaardige tot u te komen en in u te wonen.
Want zoo spreekt Hij:
Zoo iemand mij liefheeft, die zal mijn woord bewaren,
en wij zullen tot hem komen,
en zullen woning bij hem maken.[3]
Geeft daarom Christus plaats,
en sluit al het overige buiten.

---

1) Luc. 17:21; — 2) Rom. 14:17; — 3) Joh. 14:23.

Zoo gij Christus hebt,
zijt gij rijk en is Hij u genoeg.
Zelf zal Hij uw Verzorger en trouwe Raadgever zijn in alle dingen,
zoodat gij niet van noode hebt uwe hope op menschen te stellen.
Want menschen veranderen zoo spoedig en begeven ons zoo licht,
maar Christus blijft tot in eeuwigheid,
en Hij staat u ter zijde, Hij volstandig tot den einde!
Gij moet geen groot vertrouwen stellen op een zwak en sterfelijk [mensch,
al ware hij u nog zoo zeer van noode of geliefd;
ook moet gij u niet al te zeer bedroeven,
zoo hij somwijlen u tegenspreekt of tegenstaat.
Wie heden met u zijn,
kunnen morgen tegen u wezen,
of ook omgekeerd, zij zijn dikwerf veranderlijk als de wind.

II. Stel uw gansche betrouwen op God,
en laat Hij uwe vreeze en uwe liefde zijn.
Hij zelf zal voor u antwoorden,
en alles zóó maken, als voor u het best zal zijn.
Gij hebt hier geen blijvende stad,[1]
en waar gij ook zijn moogt, gij zijt daar een vreemdeling en [bijwoner;
nimmer zult gij ruste vinden,
zoo gij niet met Christus op het innigst verbonden zijt.
Wat ziet gij hier naar alle zijden om u heen,
daar het hier beneden toch de plaats uwer rust niet is?
In den hemel moet uw burgerschap zijn,
en als in het voorbijgaan moet gij al het aardsche aanzien.
Alle dingen gaan voorbij, en gij evenzoo;
zie toe, dat gij er uw hart niet aan hangt,
opdat gij er niet door gegrepen wordt en verloren gaat.
Bij den Allerhoogste zij al uwe overdenking,
en uwe smeeking ga zonder ophouden tot Christus uit.

Zoo gij u niet kunt opheffen tot de beschouwing van hooge en [hemelsche dingen,
rust dan in het lijden van Christus,
en woon gaarne in zijne heilige wonden.

---

1) Hebr. 13:14.

Want zoo gij tot zijne dierbare wonden en striemen de toevlucht [neemt,
zult gij in al uw druk een rijke vertroosting genieten,
gij zult de smadingen der menschen niet al te zwaar tellen,
en hunne krenkende woorden gemakkelijk kunnen verdragen.
Ook Christus werd in deze wereld door de menschen veracht,
en in den hoogsten nood door vrienden en bekenden alleen ge- [laten in de diepste versmading.
Christus wilde lijden en veracht worden,
en gij, durft gij over iets u beklagen?
Christus had tegenstanders en tegensprekers,
en gij, gij wilt enkel vrienden en weldoeners hebben?
Hoe zal uwe lijdzaamheid gekroond worden,
zoo nooit eenige wederwaardigheid u trof?
En zoo gij ook niet den geringsten tegenstand wilt dulden,
hoe zult gij een vriend van Christus kunnen zijn?
Verdraag met Christus en voor Christus,
indien gij ook met Christus heerschen wilt.
O, zoo gij maar éénmaal waart ingegaan in het binnenste hart [van Jezus,
en ook maar iets gesmaakt hadt van zijne brandende liefde,
gij zoudt u niet bekommeren om eigen wel of wee,
maar veeleer u verheugen over geleden smaad,
omdat de liefde van Jezus dit uitwerkt dat een mensch zich zel- [ven gering acht.
De vriend van Jezus en van de waarheid,
de mensch, die recht innerlijk leeft en die vrij is van alle onge- [regelde neigingen,
hij kan onbelemmerd tot God zich wenden,
in den geest kan hij boven zich zelven uitgaan en een zalige [rust genieten.
Wie alle dingen schat naar hun werkelijke waarde,
en niet naar het getuigenis of den maatstaf der menschen,
hij is de ware wijze,
en meer van God dan van menschen onderwezen.
Wie het waarlijk verstaat innerlijk te leven,
en weinig gewicht vermag te leggen op de dingen van buiten,
is niet aangewezen op bizondere plaatsen of tijden
voor het houden van zijne geestelijke oefeningen.
Een innerlijk levend mensch keert spoedig bij zich zelven in,
omdat hij zich nooit geheel verliest in het uitwendige.

De uitwendige arbeid hindert hem niet,
noch ook eenige bezigheid, die voor het oogenblik noodzakelijk is,
maar hij weet zich in alles te schikken,
zooals het gaan of komen mag.
Wie innerlijk goed gesteld en gestemd is,
bekommert zich niet over de zonderlinge of verkeerde gedragingen der menschen.
Slechts in zóóverre is er voor een mensch beletsel en afleiding,
als hij de dingen van deze wereld zich aantrekt.
Zoo het goed met u stond en zoo gij recht gelouterd waart,
zouden alle dingen medewerken ten goede en uw toenemen bevorderen.
Daarom verdriet u zoo veel en brengt het u menigmaal in verwarring,
omdat gij nog niet volkomen aan u zelven gestorven,
en van alle aardsche dingen waarlijk vrij geworden zijt.
Niets bevlekt en omstrikt het menschenhart zoozeer,
als een onzuivere liefde tot het schepsel.
Zoo gij den troost der buitenwereld afwijst,
zult gij in de beschouwing der hemelsche dingen kunnen leven,
gij zult dan gedurig inwendig kunnen juichen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

VAN DE NEDERIGE ONDERWORPENHEID.

I. Hecht er niet veel gewicht aan, wie voor of wie tegen u is,
maar zorg veel meer daarvoor
dat God met u moge zijn in alles wat gij doet.
Heb een goed geweten,
en God zal u onder zijne veilige bescherming nemen.
Want hij, die op Gods bijstand rekenen mag,
zal door geen boosheid van menschen geschaad kunnen worden.
Zoo gij weet te zwijgen en te lijden,
zult gij gewisselijk de hulp des Heeren zien.
Hij zelf kent tijd en wijze om u uit te redden,
en daarom moet gij u aan Hem volkomen overgeven.
Het is Godes zaak u te helpen,

en uit alle beschaming u te verlossen.
Menigwerf is het zeer dienstig om ons nederig te houden,
dat anderen onze gebreken kennen en afkeuren.
Als een mensch vanwege zijne gebreken zich verdeemoedigt,
bevredigt hij anderen gemakkelijk,
ook schenkt hij gaarne voldoening aan wie toornig op hem zijn.

II. God beschermt en verlost de nederigen,
Hij heeft de nederigen lief en Hij troost hen.
Tot den nederigen mensch buigt Hij zich neder,
den nederige schenkt Hij een groote en rijke genade,
en als alle verdrukking is voorbijgegaan, neemt Hij hem in zijne [heerlijkheid op.
Den nederige openbaart Hij zijne verborgenheden,
Hij lokt en trekt hem tot zich met zachte koorden.
De nederige, die zijne beschaming gewillig aanneemt, leeft in [goeden vrede,
omdat hij zijne vastigheid in God en niet in de wereld heeft.
Zoo meen dan niet dat gij ook maar iets gevorderd zijt,
zoolang gij niet gevoelt dat gij de geringste zijt van alle menschen.

DERDE HOOFDSTUK.

VAN DEN GOEDEN EN VREEDZAMEN MENSCH.

I. Bewaar allereerst den vrede in eigen binnenste,
dan zult gij ook anderen tot vrede kunnen brengen.
Een vredelievend mensch is van meer nuttigheid,
dan een groot geleerde.
Een hartstochtelijk mensch verkeert zelfs goed in kwaad,
ook neemt hij gretig het kwade aan.
De goede en vreedzame mensch
keert alle dingen ten beste.
Wie met zich zelven in vrede verkeert,
voedt tegen niemand eenige achterdocht.
Maar wie kwalijk tevreden en prikkelbaar is,
wordt door allerlei argwaan gekweld.
Zelf rust hij niet,

en hij laat anderen geen rust.
Dikwijls zegt hij, wat hij niet moest zeggen,
en hij verzuimt te doen, wat hem zelven dienstig is.
Hij ziet nauwlettend op hetgeen anderen gehouden zijn te doen,
en hij ziet voorbij waartoe hij zelf gehouden is.
IJver daarom allereerst over u zelven,
dan zult gij het recht hebben ook over uwen naaste te ijveren.
Zoo goed verstaat gij het eigen doen te verschoonen of ook [schooner te kleuren,
en de verontschuldiging van anderen wilt gij niet laten gelden.
Het ware billijker u zelven te beschuldigen,
en uwen broeder te verontschuldigen.
Wilt gij dat men ù verdrage,
zoo verdraag ook een ander.

II. Zie hoever gij nog verwijderd zijt van de ware liefde en nederigheid,
welke alleen toorn of ergernis kent ten opzichte van zich zelve.
Het beteekent niet veel, zoo gij kunt omgaan met goede en zachte
dat vinden wij allen van nature aangenaam; [menschen,
ieder wil wel gaarne vrede houden,
en mag het liefst hen lijden, die van zijn eigen gevoelen zijn.
Maar in vrede te kunnen leven met harde en verkeerde, met on- [gezeglijke en ons dwarsboomende menschen,
dat is een groote genade en een zeer loffelijk en manlijk werk.

III. Er zijn er, die vrede bezitten in zich zelven,
en die ook met anderen in vrede leven.
Er zijn er, die zelf geen vrede hebben,
en ook anderen niet in hun vrede kunnen laten.
Voor anderen zijn zij lastig,
maar voor zich zelf zijn zij altoos nog lastiger.
En dan zijn er, die den eigen vrede bewaren,
en ook anderen weer tot vrede zoeken te brengen.
Doch al onze vrede in dit ellendig leven moet meer gezocht [worden in nederig dulden,
dan in een ongevoelig verduren van wat zich tegen ons stelt.
Wie het best weet te lijden,
zal ook den rijksten vrede hebben.

Hij is de overwinnaar van zich zelven en de heer der wereld,
een vriend van Christus en een erfgenaam des hemels.

VIERDE HOOFDSTUK.

VAN EEN ZUIVERE GEZINDHEID EN VAN INNERLIJKEN EENVOUD.

I. Op twee vleugelen verheft zich de mensch boven het aardsche:
door eenvoud namelijk en door zuiverheid.
Eenvoud moet er zijn in de richting van ons innerlijk leven,
zuiverheid in onze genegenheden.
De eenvoud doelt en richt zich op God,
de zuiverheid grijpt Hem aan en geniet Hem.

II. Geen enkel goed werk zal u een belemmering kunnen zijn,
indien gij innerlijk maar vrij zijt van ongeregelde neigingen.
Zoo gij niets anders beoogt dan het welgevallen van God en het
[welzijn van den naaste,
zult gij voortdurend een innerlijke vrijheid genieten.

Ware uw hart gesteld, zooals het behoorde,
dan zou elk schepsel een spiegel des levens en een boek vol
Geen schepsel is er zoo klein of gering, [heilige leering zijn.
of het stelt u Gods goedheid voor oogen.
Zoo gij innerlijk goed en zuiver waart,
zoudt gij alle dingen zonder beletsel kunnen zien en recht ver-
Een rein hart dringt door hemel en hel. [staan.

Zooals ieder inwendig is,
zoo oordeelt hij ook uitwendig.
Als er ooit vreugde in de wereld is,
zij is gewisselijk het deel van hem, die rein van hart is.
En is er ergens druk of benauwing,
het kwade geweten wordt deze wel het best gewaar.

Gelijk het ijzer, in het vuur gestoken, zijn roest verliest,
en geheel en al gloeiend wordt,
zoo wordt een mensch, die zich oprechtelijk tot God bekeert,
van alle lauwheid ontdaan en in een nieuwen mensch herschapen.

Wanneer een mensch begint te verflauwen,
ziet hij zelfs tegen een geringe inspanning op,
en krijgt hij gaarne een aanmoediging van buiten.
Maar als hij goed aanvangt zich zelven te overwinnen en man-
[nelijk te wandelen in den weg van God,
dan gaat hij licht tellen, wat hij vroeger zoo zwaar had gevonden.

VIJFDE HOOFDSTUK.

VAN HET ACHT HEBBEN OP ONS ZELVEN.

I. Wij kunnen ons zelven niet al te zeer vertrouwen,
omdat ons menigmaal de genade en het rechte inzicht ontbreken.
Er is maar een zwak licht in ons,
en dat verliezen wij nog zoo spoedig door zorgeloosheid.
Ook merken wij dikwerf niet eens
dat wij inwendig zoo blind zijn.
Telkenmale handelen wij verkeerd,
en dan verontschuldigen wij ons, wat nòg verkeerder is.
Wij laten ons somwijlen door drift vervoeren,
en wij zien het alles aan voor ijver.
Kleine gebreken gispen wij in anderen,
en eigen grootere gebreken zien wij voorbij.
Zoo heel snel voelen en wegen wij wat wij van anderen te ver-
[duren hebben,
maar wat anderen van ons moeten verdragen, dàt merken wij
Wie eigen leven recht overwoog, [niet op.
zou geen oorzaak vinden om hard te oordeelen over anderen.

II. Een innerlijk levend mensch stelt de zorg voor zich zelven
[boven elke andere bemoeiing,
en wie naarstig op het eigen leven acht geeft,
zal gemakkelijk zwijgen over anderen.
Nooit zult gij tot innige godsvrucht komen,
zoo gij niet over vreemden leert zwijgen,
en vóór alles op u zelven zien.
Zoo gij uw oogmerk geheel richt op God en u zelven,
zal alles, wat gij in de wereld daarbuiten ziet, u niet al te zeer
Waar zijt gij, als gij u zelven niet tegenwoordig zijt, [treffen.

en als gij alles doorloopen hebt,
wat hebt gij gewonnen, zoo gij u zelven zoudt veronachtzaamd [hebben?
Indien gij waarlijk vrede en eenparigheid in uw binnenste wilt [bezitten,
moet gij voortaan alle andere dingen daarbij achterstellen,
en alleen u zelven voor oogen houden.
Een grooten voortgang zult gij kunnen hebben,
zoo gij u vrij houdt van alle tijdelijke zorg,
maar grootelijks zult gij achteruitgaan,
zoo gij staat maakt op tijdelijke dingen.

III. Niets zij u groot, niets hoog,
niets aangenaam, niets gewenscht,
dan God alleen of wat uit God is.
Acht het alles ijdel
wat u voor vertroosting kan toekomen van eenig schepsel.
Een ziel, die God liefheeft,
versmaadt alle ding, dat lager is dan God.
De eeuwige en oneindige God, die alle dingen vervult,
Hij alleen is de troost der ziel en de ware vreugde des harten.

ZESDE HOOFDSTUK.

VAN DE BLIJDSCHAP VAN EEN GOED GEWETEN.

I. De eere van den deugdzamen mensch,
is het getuignis van een goed geweten.
Heb een goed geweten,
en gij zult altoos blijdschap hebben.
Een goed geweten kan zeer veel dragen,
en toch nog blijde zijn in tegenheden.
Maar een kwaad geweten
is altijd verlegen en onrustig.
Gij zult heerlijk rusten,
als uw hart u niet veroordeelt.[1]
Verheug u nooit,

---

1) 1 Joh. 3:21.

dan wanneer gij iets goeds gedaan hebt.
De boozen kennen geen ware vreugde,
zij smaken nooit een innerlijken vrede,
de goddeloozen hebben geen vrede[1], zegt de Heer.
En al mogen zij zeggen:
wij hebben vrede,
ons zal geen kwaad overkomen[2],
wie zou het onderstaan ons eenig letsel te doen?
Geloof hun niet,
want eerlang zal de toorn van God tegen hen opstaan,
hunne werken zullen teniet gedaan worden,
en hunne raadslagen zullen vergaan[3].
Te roemen in de verdrukking,
valt niet zwaar voor hem, die liefheeft,
want zóó te roemen, *is roemen in het kruis des Heeren*[4].
Kort is de glorie,
die door menschen gegeven en ontvangen wordt.
De glorie der wereld is altoos verzeld van droefenis.

II. De eere der goeden is in hun geweten,
en niet in den mond der menschen.
De blijdschap der rechtvaardigen is uit God en in God,
en hunne vreugde ontspringt uit zijne waarheid.
Wie de ware en eeuwige glorie begeert,
Kreunt zich niet aan tijdelijke eere.
En wie tijdelijke eere zoekt, ja wie ze niet van harte versmaadt,
bewijst daarmee klaarlijk dat hij de hemelsche glorie al te wei-
Een groote zielsrust bezit hij, [nig liefheeft.
die noch om lof noch om blaam zich bekommert.
Hij, wiens geweten zuiver is,
zal licht tevreden en gerust zijn.
Gij zijt niet heiliger, als gij geprezen,
niet slechter, als gij gelaakt wordt.
Wat gij zijt, dat zijt gij,
en de meening der menschen kan u niet grooter maken dan gij
[in Gods oogen zijt.

---

1) Jesaia 57 : 21; — 2) Micha 3 : 11; — 3) Ps. 145 (146) : 4; — 4) Rom. 5 : 3 en Gal. 6 : 14.

Zoo gij daarop acht geeft wat gij innerlijk en bij u zelven zijt,
zal het u luttel aangaan wat menschen van u zeggen.
De mensch ziet aan wat voor oogen is,
maar de Heer ziet het hart aan.[1]
De mensch ziet op de uitwendige werken,
maar God weegt de bedoelingen.

Altijd wèl handelen en gering van zich zelven denken,
is het kenmerk van een nederig hart.
Geen troost begeeren van eenig schepsel,
is het teeken van groote zuiverheid en van een innerlijk vertrouwen.
Wie geen getuigenis van buiten voor zich zelven zoekt,
aan hem wordt het openbaar dat hij zich volkomen aan God
[heeft overgegeven.
want niet die zich zelven prijst, zegt de heilige Paulus,
maar dien de Heer prijst, die is beproefd[2].
Inwendig met God wandelen,
en uitwendig door geene genegenheid gebonden zijn,
dat is de staat van den innerlijk levenden mensch.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

VAN DE LIEFDE TOT JEZUS BOVEN ALLES.

I. Zalig wie verstaat wat het zegt Jezus lief te hebben,
en zich zelven gering te achten om Jezus wil.
Om den wille van dezen Geliefde, moet al het geliefde worden
want Jezus wil alleen boven alles bemind worden. [losgelaten,
De liefde van het schepsel is bedrieglijk en onbestendig,
de liefde van Jezus is getrouw en standvastig.
Wie het schepsel aanhangt, hij zal vallen met wat vallen moet,
maar wie zich aan Jezus vasthoudt, zal bevestigd worden in
[eeuwigheid.

II. Heb Hem lief en laat Hij uw vriend zijn:
als allen wijken, zal Hij u niet verlaten,
en Hij zal niet gedoogen dat gij in het einde verloren gaat.

---

1) 1 Sam. 16:7; — 2) 2 Cor. 10: 18.

Van alles moet gij eens scheiden,
gij moogt het willen of niet.
Houd u in leven en in sterven aan Jezus vast en geef u over aan
wanneer allen u begeven, kan Hij alleen helpen. [zijne trouw,
Deze uw Geliefde is van zoodanige natuur,
dat Hij geen vreemde nevens zich duldt,
Hij wil uw hart voor zich alleen hebben,
om daarin als een koning op eigen troon te zitten.
Zoo gij u van alle schepsel wist te ontledigen,
zou Jezus zeker gaarne bij u wonen.

III. Gij zult bevinden dat schier alles verloren is,
wat gij buiten Jezus op menschen gebouwd hebt.
Vertrouw en steun niet op een riet, dat van den wind ginds
want alle vleesch is gras, [en weder bewogen wordt,
en al zijne heerlijkheid zal als een bloem van het gras afvallen[1].
Welhaast zult gij u bedrogen vinden,
indien gij enkel aanziet den uiterlijken schijn bij menschen.
Want zoo gij uw troost en gewin bij anderen zoekt,
zult gij dikwerf schade lijden.
Zoekt gij Jezus in alles,
gij zult overal Jezus vinden,
maar indien gij u zelven zoekt,
zult gij ook u zelven vinden,
doch tot uw eigen verderf.
Want een mensch, die Jezus niet zoekt, brengt meer schade over
[zich zelven,
dan de gansche wereld en al zijne vijanden te samen hem kunnen
[berokkenen.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

VAN DEN GEMEENZAMEN OMGANG MET JEZUS.

I*a*. Wanneer Jezus bij ons is, is alles goed,
en niets dunkt ons moeilijk.
Maar als Jezus niet bij ons is,
dan valt alles hard.

1) Jesaia 40:6, 7, 8.

Als Jezus ons niet toespreekt in ons binnenste,
is alle troost zoo arm.
Maar zoo Jezus maar een eenig woord spreekt,
ervaart men een rijke vertroosting.
Stond niet Maria Magdalena onverwijld op van de plaats, waar [zij weende,
toen Martha tot haar zeide: *de Meester is daar, en hij roept u*[1]?
Zalige stonde,
als Jezus ons van onze tranen tot de blijdschap des geestes roept!
Hoe dor en hard zijt gij zonder Jezus,
hoe dwaas en ijdel,
zoo gij iets begeert buiten Jezus.
Is dit niet een grootere schade,
dan dat gij de gansche wereld verliezen zoudt?
Wat kan de wereld u aanbrengen zonder Jezus?
Het leven buiten Jezus is een vreeselijke hel,
Het leven met Jezus een liefelijk paradijs.
Zoo Jezus met u is,
kan geen vijand u schaden.
Wie Jezus vindt, die vindt den goeden schat,
ja een goed boven allen prijs.
Wie Jezus verliest, verliest àl te veel,
immers meer dan de gansche wereld.
Zeer arm is hij, die zonder Jezus leeft,
maar boven mate rijk is hij, die wèl staat met Jezus.

b. Met Jezus vertrouwelijk om te gaan,
is een groote kunst,
Hem vast te houden, een groote wijsheid.
Wees nederig en zachtmoedig,
en Jezus zal met u zijn.
Wees godvruchtig en stil,
en Jezus zal bij u blijven.
Zoo licht kunt gij Jezus van u doen wijken en zijne genade verliezen
als gij u keeren wilt tot de uitwendige dingen.
Maar wanneer gij Hem verdreven en verloren hebt,

---

1) Joh. 11:28.

tot wien zult gij dan uwe toevlucht nemen, wien kiezen tot uwen
Gij kunt toch zonder een vriend niet leven, [vriend?
en als Jezus niet uw vriend boven allen is,
hoe treurig en verlaten zult gij zijn!
Gij handelt daarom zoo dwaas,
als gij in iemand anders uw vertrouwen of uwe vreugde stelt.
Het is verkieslijker de gansche wereld tot vijand te hebben,
dan dat Jezus tegen u toornen zou.
Onder allen, die u dierbaar zijn,
moet Jezus alleen uw welbeminde Boezemvriend zijn.

II. Heb allen lief om Jezus wil,
maar Jezus enkel om hem zelven.
Jezus Christus alleen moet bij uitnemendheid bemind worden,
Hij, die alleen, boven alle vrienden, goed en trouw bevonden wordt.
In Hem en om zijnentwil moeten vijanden zoowel als vrienden
en voor deze allen moet gij bidden [u dierbaar zijn,
dat zij te samen Hem kennen en liefhebben mogen.
Vraag nooit bizonderen lof of liefde voor u zelven,
want deze komen alleen Gode toe,
die met niemand te vergelijken is.
Begeer ook niet dat iemand in zijn hart geheel van u vervuld zij,
en laat evenmin op uw eigen hart een onbepaald beslag leggen
[door iemands liefde,
maar Jezus zij in u en in ieder, die van goeden wille is.

Wees zuiver en vrij van binnen,
buiten alle verstrikking van eenig schepsel.
Gij moet vrij en onverbonden zijn, en een zuiver hart tot God
opheffen,
zoo gij ruste smaken *en zien wilt dat de Heer goed is*[1].
En daartoe zult gij voorwaar niet komen,
tenzij zijne genade u vóórkome en trekke,
opdat gij, van alles ontledigd en vrijgemaakt,
eenig en alleen met den Eenige moogt verbonden worden.
Want wanneer Gods genade tot een mensch komt,
dan vermag hij alle dingen,

1) Ps. 33 (34):9.

maar wanneer zij van hem wijkt,
wordt hij arm en zwak,
en als aan de slagen zijner vijanden overgelaten.
Doch hierin moet hij niet moedeloos worden of vertwijfelen,
maar zich gelaten voegen naar den wil van God,
en alles, wat hem overkomt, tot verheerlijking van Jezus Christus [dragen,
want op den winter volgt de zomer,
na den nacht keert de dag,
en na het onweer de klare hemel.

NEGENDE HOOFDSTUK.

VAN HET ONTBEREN VAN ALLE VERTROOSTING.

I. Het is niet zoo moeilijk den troost van menschen te missen,
als de goddelijke vertroosting tegenwoordig is.
Maar het is iets groots, ja iets zeer groots
beide, menschelijke en goddelijke vertroosting te kunnen ontberen,
en ter eere Gods de ballingschap der ziel gewillig te dragen,
in geen ding zichzelven te zoeken,
en niet te zien op eigene verdiensten.
Wat ligt er bizonders in,
dat gij blijmoedig en godvruchtig zijt, zoolang Gods genade tot [u komt?
Zulk een stonde wordt zeker door allen begeerd.
Zoo zacht en aangenaam kan *hij* rijden op 's levens wegen,
die door de genade van God gedragen wordt.
En wat wonder is het, zoo *hij* geen lasten voelt,
die zelf gedragen wordt door den Almachtige,
en geleid door den oppersten Leidsman?

Wij hebben gaarne iets tot onze vertroosting,
en zoo bezwaarlijk wordt een mensch volkomen van zich zelven [ontledigd
De heilige martelaar Laurentius overwon de wereld en zelfs de [gehechtheid aan zijn opperpriester,
want alles wat in deze wereld begeerlijk scheen, heeft hij ver-
en om Christus wil met gelatenheid verdragen [smaad,
dat zijn veelgeliefde opperpriester Sixtus van hem gescheiden [werd.

Door de liefde tot zijnen Schepper overwon hij alzoo zijne liefde
[voor een mensch,
en in stede van menschelijken troost verkoos hij liever het God-
[delijk welgevallen.
Zoo moet ook gij het leeren een bloedverwant of boezemvriend
[uit liefde tot God te kunnen verlaten,
en gij moet het niet al te smartelijk vinden, zoo gij zelf door een
[vriend wordt alleen gelaten,
daar gij toch weet dat wij in het einde allen van elkander moe-
[ten scheiden.
Veel en lang moet een mensch in zijn binnenste kampen,
eer hij leert zich zelven volkomen te overwinnen,
en al zijne genegenheden over te brengen op God.
Zoolang een mensch nog op zich zelven staat,
neigt hij zoo licht tot menschelijke vertroostingen.
Maar de ware vriend van Christus en de ijverige minnaar van
[een deugdzaam leven,
hij werpt zich niet op zulke vertroostingen,
ook begeert hij niet zulke zinlijke genietingen,
liever wil hij om Christus wil aan strenge oefeningen en harden
[arbeid zich onderwerpen.

II. Als God u dus een geestelijke vertroosting schenkt,
neem haar met dankzegging aan,
maar versta dat het een gunstbewijs van God is,
niet uwe verdienste.
Verhef er u niet op,
verblijd u niet al te zeer, en word niet ijdel of vermetel,
maar wees veeleer te nederiger onder de ontvangen gave,
te behoedzamer ook, en altoos meer met heilige vreeze vervuld
[in al uwe gedragingen,
want die ure zal voorbijgaan, en de verzoeking zal opnieuw
[volgen.
Vertwijfel niet aanstonds, als de vertroosting van u weggenomen
[wordt,
maar wacht ootmoedig en geduldig, totdat God weer zijn intrek
[bij u neme,
daar Hij toch machtig is u bij vernieuwing een rijkere vertroos-
[ting te schenken.

Dit alles is noch nieuw noch vreemd voor wie de wegen Gods
[bij ervaring kennen,
want in het leven van de groote heiligen en de oude profeten,
is er menigmaal zulk een afwisseling van zielsgesteldheid geweest.
Daarom heeft een hunner, toen de genade nog tegenwoordig was,
ik zeide in mijnen voorspoed, [gesproken:
ik zal niet wankelen in eeuwigheid.
Maar, wat hij ondervond, toen de genade van hem geweken was,
drukt hij uit met deze woorden:
toen Gij uw aangezicht verbergdet,
ben ik verschrikt geworden.
Hij vertwijfelt intusschen geenszins,
maar hij smeekt den Heer te dringender, zeggende:
tot U, Heer, zal ik roepen,
en tot mijnen God zal ik smeeken.
En dan verkrijgt hij de vrucht van zijn gebed,
en betuigt hij dat hij verhoord is geworden:
de Heer heeft mij gehoord, Hij is mij genadig geweest,
de Heer is mijn helper geworden.
In welk opzicht dan?
Gij hebt, zegt hij, *mijne weeklagen veranderd in vreugde,*
en Gij hebt mij met blijdschap omgord.[1]
Als het zoo gegaan is met de groote heiligen,
moeten wij arme en zwakke menschen niet vertwijfelen,
zoo wij somwijlen vurig en dan weer koud zijn,
want de Geest komt en wijkt naar het welbehagen van zijnen
Daarom zegt de vrome Job: [wil.
Gij bezoekt hem in den morgenstond,
en op het onverwachtst beproeft Gij hem.[2].

III. Waarop kan ik dan hopen en waarop moet ik mijn vertrou-
[wen stellen,
dan enkel en alleen op de groote barmhartigheid van God,
en op de hope der hemelsche genade?
Want al heb ik ook in mijne omgeving goede menschen of god-
[vruchtige broeders of trouwe vrienden,

---

1) Zie voor de aangehaalde plaatsen Ps. 29 (30), meest naar de Vulgaat; — 2) Job 7:18.

heilige boeken of schoone geschriften,
liefelijk gezang of schoone lofliederen,
dit alles zal mij maar weinig helpen,
en ook maar weinig smaken,
wanneer ik van de genade verstoken ben en overgelaten aan de [eigene armoede.
Dan is er geen beter geneesmiddel,
dan lijdzaamheid en verloochening van mij zelven naar den wil [van God.
Nooit heb ik iemand aangetroffen, zoo vroom en godvreezend,
die niet bij tijden een onttrekking der genade,
of eene verkoeling van ijver ondervond.
Geen heilige kwam ooit tot hooge zielsvervoering en innerlijke [verlichting,
die niet vroeger of later verzocht is geworden.
Want niemand wordt een hooge aanschouwing Gods waardig [gekeurd,
die niet, uit liefde tot God, geoefend werd door eenige beproeving.
Meestal is de verzoeking, die voorafgaat,
het teeken van de vertroosting, die volgen zal.
De hemelsche vertroosting is immers toegezegd
aan allen, die door verzoekingen beproefd zijn geworden.
Wie overwint, zegt de Heer, *Ik zal hem geven te eten van den [boom des levens*.[1]
Doch de goddelijke vertroosting wordt geschonken,
opdat een mensch krachtig zou zijn om alle tegenheden te dragen.
En de verzoeking volgt,
opdat hij zich nooit op iets goeds verheffen zoude.
De duivel slaapt niet, en het vleesch is nog niet gestorven,
daarom moet gij niet aflaten u voor te bereiden op den strijd,
want ter rechter- en ter linkerzijde zijn er vijanden, die nooit [rusten.

TIENDE HOOFDSTUK.

VAN DE DANKBAARHEID VOOR GODS GENADE.

I. Waarom zoekt gij rust,
daar gij toch tot moeite geboren zijt?[2]

---

1) Openb. 2:7. — 2) Job. 5:7.

Bereid u meer voor op het oefenen van geduld dan op het sma-
meer op kruisdragen dan op vreugde. [ken van vertroostingen,
Want waar is zelfs het kind der wereld,
dat niet gaarne vertroosting en geestelijke blijdschap zou aanne-
zoo hij die maar altijd kon vasthouden? [men,
De geestelijke vertroostingen toch overtreffen in zoetheid
alle wereldsche genietingen en wellusten van het vleesch.
Want alle genietingen der wereld
zijn of ijdel of verachtelijk.
Alleen de geestelijke genietingen zijn liefelijk en rein,
zij zijn geboren uit de deugd,
en zij worden door God in de reinen van hart uitgestort.
Maar deze goddelijke vertroostingen kan niemand onafgebroken ge-
[nieten naar eigen believen,
omdat de tijd der verzoeking nooit lang pleegt uit te blijven.

Niets staat zulk een hemelsch bezoek meer in den weg,
dan een valsche vrijheid der ziel en een groot vertrouwen op ons
[zelven.
God handelt zoo goed met ons, als Hij de genade van zijne ver-
maar de mensch handelt zoo kwalijk, [troosting ons schenkt,
als hij Gode niet alles vergeldt met dankzegging.
En daarom kunnen Gods genadegaven niet rijkelijk in ons in-
omdat wij ondankbaar zijn jegens den Gever, [stroomen,
en niet alles weer terugvloeien laten in de Bron en den Oor-
[sprong van alle dingen.
Want altoos valt de genade te beurt aan dengene, die haar dank-
[baar erkent;
van den hoogmoedige wordt genomen wat den nederige geschon-
[ken wordt.

Ik begeer geen vertroosting, die mij den ootmoed zou ontnemen,
ik sta niet naar een beschouwend leven, dat mij tot zelfverheffing
Want niet al wat hoog is, is heilig, [voeren zou.
niet al wat zoet is, is goed,
niet al wat begeerlijk is, is zuiver,
niet al wat aangenaam is, is Gode welgevallig.
Gaarne ontvang ik zulk eene genade,
waardoor ik steeds nederiger en behoedzamer worde,

en altoos meer bereid om van mij zelven af te zien.

II. Wie door de gave der genade onderwezen en door haar [zeer smartelijke onttrekking geoefend is,
zal het wel niet onderstaan zich zelven iets goeds toe te schrijven,
veeleer zal hij gaarne belijden dat hij arm en naakt is.
Geeft Gode wat Godes is,
en schrijf u zelven toe wat het uwe is.
Dit beteekent: ken alle genade aan God toe,
en aan u zelven alleen alle schuld,
en besef dat gij door uwe schuld strafwaardig zijt.
Zet u altoos op de laagste plaats,[1]
dan zal de hoogste plaats u gegeven worden,
want het hoogste heeft geen vastheid zonder het laagste.
De grootste heiligen vóór God
waren immer de geringste in eigen oogen.
Hoe hooger zij in eere stonden,
des te nederiger waren zij in zich zelven.
Vervuld van de waarheid en van de hemelsche heerlijkheid,
waren zij niet begeerig naar ijdele glorie.
Gegrond en bevestigd in God,
konden zij nooit hoogmoedig wezen.
Wie alles wat zij goeds ontvingen, Gode toeschrijven,
nemen geene eere van elkander,
zij zoeken de eere, die van God alleen is.[2]
Hun hoogst verlangen is het, dat God in hen en in alle heiligen [geprezen worde,
en daarop is voortdurend al hun oogmerk gericht.
Wees daarom dankbaar voor het geringste,
en gij zult waardig bevonden worden ook het grootste te ont- Laat het minste u het meeste zijn, [vangen.
en het onaanzienlijkste gelde u als een bizonder geschenk.
Zoo gij op de waardigheid van den Gever ziet,
zal geene gave u klein of ook al te gering voorkomen.
Want niets is klein,
dat ons geschonken wordt door den allerhoogsten God.
Ook wanneer Hij u straffen en tuchtigen zoude,

---

1) Lucas 14:10 — 2) Joh. 5:44.

moet gij dankbaar wezen,
omdat het alles tot onze zaligheid dient,
wat Hij over ons doet komen.

Wie Gods genade begeert vast te houden,
zij dankbaar voor de ontvangen genade,
en lijdzaam, als zij hem weder onttrokken wordt.
Hij bidde dat zij wederkeeren moge;
waakzaam en nederig moet hij zijn, opdat hij Gods genade niet [andermaal verlieze.

ELFDE HOOFDSTUK.

VAN HET KLEINE GETAL WARE BEMINNAARS VAN JEZUS' KRUIS.

1. Jezus heeft heden ten dage vele beminnaars van zijn hemelsch [Koninkrijk,
maar weinige dragers van zijn kruis.
Hij heeft er velen, die zijne vertroostingen,
weinigen, die zijne beproevingen begeeren;
velen, die gaarne aan zijnen disch,
weinigen, die ook aan zijne vasten willen deelnemen.
Allen wenschen wel zich met Hem te verheugen,
weinigen willen ook maar iets voor Hem lijden.
Velen volgen Jezus tot aan de breking des broods,
maar weinigen tot aan het drinken van den lijdensbeker.
Velen roemen zijne wonderwerken,
weinigen volgen Hem in den smaad van zijn kruis.
Velen hebben Jezus lief,
zoolang geen tegenspoed hen treft.
Velen loven en prijzen Hem,
zoolang zij zijne vertroostingen smaken.
Maar als Jezus zich verbergt en slechts voor een kleinen tijd [hen verlaat,
vervallen zij tot klagen of tot de diepste verslagenheid.
Maar wie Jezus liefhebben om Jezus zelven, en niet om de eigene [vertroosting,
prijzen Hem zoowel in verdrukking en zielsbenauwing, als in de [rijkste bemoediging.

En al ware het dat hij hun nooit eenige vertroosting wilde schenken,
toch zouden zij Hem onafgebroken willen loven en danken.
O, hoeveel vermag de zuivere liefde tot Jezus,
welke met geenerlei eigenbaat of eigenliefde vermengd is!
Moeten niet allen huurlingen heeten,
die altoos op vertroostingen uit zijn?
En blijkt het niet dat zij meer liefhebbers van zichzelven dan
die altijd eigen voordeel of winst beoogen? [van Christus zijn,

II. Waar zal men iemand vinden,
die God wil dienen om niet?
Zoo zeldzaam is zulk een geestelijk mensch,
die van alles ontbloot is.
Ja, waar vindt gij iemand, die in waarheid arm van geest is,
en vrij geworden van alle schepsel?
Zijne waardij is verre boven de robijnen.[1]
Ook al schonk iemand zijn gansche vermogen weg,
het ware nog niets;
al onderwierp hij zich aan de strengste boetedoening, het zou
[nog een geringe zaak zijn,
al verkreeg hij alle wetenschap, hij zou nog zooverre van het
[wit zijn,
en al bezat hij de grootste deugd en den vurigsten ijver,
toch zou hem nog veel ontbreken,
immers dat ééne noodige, dat hem allermeest onmisbaar is.
En wat is dat?
Dat hij, na alles verzaakt te hebben, ook zich zelven verzake,
dat hij volkomen uittrede uit zich zelven,
en niets overig houde van eenige zelfzucht.
Zoo hij alles gedaan heeft, wat hij schuldig is te doen,
houde hij het daarvoor dat hij nog niets gedaan heeft;
ook moet hij niet hoog aanslaan, wat op zich zelf genomen prij-
[zenswaardig is,
maar in alle oprechtheid noeme hij zich een onnutten dienstknecht,
gelijk de Waarheid zelve spreekt
wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is,
zoo zegt: wij zijn onnutte dienstknechten.[2]

---

1) Spreuken 31 : 10 2) Luc. 17 : 10.

Dan eerst zal hij waarlijk ontbloot en arm van geest zijn,
en met den profeet kunnen zeggen:
ik ben eenzaam en ellendig.[1]
Doch niemand is rijker, niemand machtiger, niemand vrijer,
dan hij, die zich zelven en alle dingen weet te verzaken,
en die zich stellen kan op de laagste plaats.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

VAN DEN KONINKLIJKEN WEG VAN HET HEILIGE KRUIS.

1. Velen schijnt deze rede hard: *verloochen u zelven, neem uw kruis op en volg Jezus.*[2]
Maar het zal veel harder zijn dat laatste woord te hooren:
gaat weg van mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur.[3]
Doch zij, die nu het woord des kruises gaarne hooren en volgen,
zullen dàn niet vreezen, als het vonnis der eeuwige veroordeeling
[vernomen wordt.
Dit teeken des kruises zal aan den hemel staan,
als de Heer ten gerichte verschijnt.
Dan zullen alle dienaars van het kruis,
die in hun leven den Gekruisigde gelijkvormig zijn geworden,
met een groot vertrouwen toegaan tot Christus, hunnen Rechter.
Waarom vreest gij dan het kruis op te nemen,
waardoor gij ingaat in het eeuwig Koninkrijk?
In het kruis is de zaligheid,
in het kruis is het leven,
in het kruis is de beschutting tegen alle vijanden,
in het kruis is de invloeiing van een hemelsche genieting,
in het kruis is de sterkte der ziel,
in het kruis is de vreugde des geestes,
in het kruis is de hoofdsom van alle deugden,
in het kruis is de voltooiing der heiligheid.
Daar is geen heil voor de ziel en geene hope des eeuwigen levens,
dan in het kruis.
Neem daarom uw kruis op en volg Jezus,
en gij zult tot het eeuwige leven ingaan.

---

1) Ps. 24 (25):16; 2) Matth. 16:24; 3) Matth. 25:41.

Hij is u voorgegaan, dragende zijn kruis,
en Hij is aan 't kruis voor u gestorven,
opdat ook gij uw kruis zoudt dragen,
en op het kruis zoudt begeeren te sterven.
Indien gij met Hem gestorven zijt,
zult gij ook gelijkelijk met hem leven, [1]
en zoo gij gemeenschap hebt aan zijn lijden,
zult gij ook deelgenoot zijn van zijne heerlijkheid.

Zie, op het kruis komt het alles aan,
en in het sterven is het alles gelegen.
Er is geen andere weg ten leven en tot een waren innerlijken [vrede,
dan de heilige weg van het kruis en van de dagelijksche dooding [des vleesches.
Ga waarheen gij wilt,
en zoek zooveel gij maar immer kunt,
gij zult geen verhevener weg boven,
geen veiliger weg beneden vinden,
dan de weg van het heilige kruis.
Schik en regel het alles naar uwen wil of naar uw inzicht,
gij zult ontwaren, dat gij het lijden niet ontgaan kunt,
hetzij dan willens, hetzij onwillens,
en zoo zult gij overal het kruis vinden.
Want nu eens zult gij pijn gevoelen in uw lichaam,
en dan weer zult gij verdrukking des geestes lijden in uwe ziel.
Somwijlen zult gij van God verlaten,
een andere maal door uwen naaste geplaagd worden,
en wat nog droeviger is: gij zult menigmaal u zelven tot een last zijn;
door geen enkel red- of troostmiddel zult gij dan uitkomst of [verlichting vinden,
gij zult het alles moeten dragen, zoolang het Gode behagen zal.
Want God wil dat gij de beproeving ook zonder de vertroosting
opdat gij u volkomen aan Hem onderwerpt, [leert dragen,
en door de beproeving steeds nederiger moogt worden.
Niemand kan zoo van harte verstaan wat Christus geleden heeft,
als hij, die zelf zoodanige wegen van lijden gaan moest.
Het kruis staat dus altijd gereed,

---

1) Rom. 6:8.

en wacht u overal.
Gij kunt het niet ontvluchten,
waarheen gij ook gaan moogt,
want overal, waar gij komt, brengt gij u zelven mede,
gij zult altoos u zelven vinden.
Wend u naar boven,
wend u naar beneden,
wend u naar buiten,
wend u naar binnen,
overal zult gij het kruis vinden,
en het is noodig dat gij overal de lijdzaamheid bewaart,
zoo gij inwendig vrede hebben,
en de eeuwige kroon verwerven wilt.

II*a*. Draagt gij het kruis gewillig, het zal ook u dragen,
en u voeren tot het begeerde doel,
dáár namelijk, waar het lijden een einde neemt,
al zal dat hier beneden niet kunnen zijn.
Maar zoo gij het kruis onwillig draagt, gij zelf maakt u dan een [last,
gij bezwaart u zelven slechts te meer,
en toch zult gij het moeten dragen.
Werpt gij het eene kruis af,
gij zult ongetwijfeld een ander,
en wellicht een zwaarder kruis vinden.
Meent gij soms dat *gij* ontgaan kunt,
wat nog geen der stervelingen ooit ontging?
Wie van alle heiligen is ooit in deze wereld zonder kruis en be- [proeving geweest?
Ook Jezus Christus onze Heer was, zoolang Hij leefde,
geen enkele ure zonder het smartelijkst lijden,
De Christus, zeide Hij, *moest deze dingen lijden,*
en van de dooden opstaan,
en alzoo in zijne heerlijkheid ingaan.[1]
Hoe wilt *gij* dan een anderen weg zoeken,
dan dezen koninklijken weg, welke de weg is van het heilige [kruis?
Het gansche leven van Christus was één kruis en ééne foltering,

1) Luc. 24:26, 46.

en gij, gij zoekt rust en vreugde voor u zelven?
Gij dwaalt, gij dwaalt, zoo gij iets anders zoekt dan het dragen
[van beproevingen,
want dit gansche sterfelijk leven is vol ellenden en rondom als
[met kruisen bezet.
Hoe verder iemand in het geestelijk leven gekomen is,
des te zwaarder zijn menigmaal de kruisen, die hij ontmoeten
[zal,
want de pijn der vreemdelingschap neemt gestadig toe met en
[door de liefde.

II*b*. Doch wie op deze wijze in velerlei verdrukking gekomen is,
hij blijft niet zonder eenige verzachtende vertroosting,
hij zal ontwaren dat een rijke vrucht hem opbloeit uit het dragen
Omdat hij zich gewillig aan alles onderwerpt, [van zijn kruis.
wordt alle last des lijdens omgezet in een vast vertrouwen op
[de goddelijke vertroosting.
Hoe meer het vleesch verzwakking lijdt door de verdrukking,
des te meer wordt de geest gesterkt door de inwendige genade.
En somwijlen wordt hij, van wege zijne begeerte om het kruis
[van Christus gelijkvormig te zijn,
door de ervaring zelve van druk en beproeving zóó gesterkt,
dat hij niet zonder lijden en beproeving zou wenschen te zijn,
daar hij toch weet dat hij Gode te welgevalliger is,
naar mate hij meer en zwaarder lijden voor Hem gedragen heeft.
Doch dit alles is niet des menschen kracht, maar de genade van
[Christus,
die zooveel vermag en zooveel uitwerkt in dit zwakke vleesch,
dat een mensch met een heiligen ijver des geestes aangrijpt en
wat hij anders van nature altijd vliedt en verafschuwt. [liefheeft,
Van nature is het den mensch niet eigen het kruis te dragen,
het kruis lief te hebben,
zijn lichaam te bedwingen en het tot dienstbaarheid te brengen, [1]
alle eerbewijs af te slaan,
en gaarne versmading te lijden,
zich zelven gering te schatten,
en geringschatting van anderen begeerlijk te achten,

---

1) 1 Cor. 9:27.

allerlei tegenspoed en schade gewillig te lijden,
en niets te vragen van het geluk dezer wereld.
Indien gij op u zelven ziet,
zult gij niets van dit alles uit u zelven vermogen,
maar zoo gij op den Heer vertrouwt,
zal de kracht van boven u geschonken worden,
en aan uwe heerschappij zullen wereld en vleesch onderworpen
Zelfs uwen vijand, den duivel, zult gij niet vreezen, [zijn.
indien gij met het geloof gewapend en met het kruis van Chris-
[tus geteekend zijt.
Houd u dan, als een goede en getrouwe dienstknecht van Chris-
[tus altoos gereed,
om het kruis van uwen Heer mannelijk te dragen,
van Hem, den Gekruisigde om uwentwil.
Bereid u voor op het dragen van allerlei tegenspoed en zwarig-
[heid in dit ellendige leven,
want zoo zal het u gaan, waar gij ook zijn moogt,
en zoo zult gij het zeker bevinden, waar gij u ook verbergen
Het *moet* zoo wezen, [mocht.
en er bestaat geen ander middel om aan den druk van leed en
dan het alles met lijdzaamheid te dragen. [smart te ontkomen,
Drink gaarne en bereidwillig den drinkbeker des Heeren,
zoo gij zijn vriend wilt zijn en deel aan Hem begeert te hebben.
Laat alle vertroostingen aan God over,
Hij zelf doe er mede naar zijn welbehagen.
Maar gij, wees gij bereid om alle beproevingen geduldig te dragen,
en houd ze voor de grootste vertroostingen;
want al kondet en al moest gij het alles alleen dragen:
het lijden dezes tegenwoordigen tijds is niet te waardeeren
tegen de toekomstige heerlijkheid, welke gij verwerven moogt.[1]

III. Wanneer gij daartoe gekomen zijt dat de beproeving om
[Christus' wil u zoet en aangenaam is,
houd het daarvoor dat het dan wèl met u is:
gij hebt het paradijs op aarde gevonden.
Maar zoolang alle lijden u zwaar valt en gij het zoekt te ontgaan,
zóólang zal het niet wèl met u zijn:

1) Rom. 8:18, vrije aanhaling.

de ontweken beproeving zal u overal volgen.
Zoo gij u schikt tot datgene, waartoe gij geroepen zijt,
namelijk tot lijden en tot sterven,
zal het welhaast beter met u gesteld zijn en zult gij vrede vinden.
Al waart gij ook met Paulus tot in den derden hemel opgetrokken, [1]
gij zoudt daardoor nog niet veilig staan tegen moeite en leed.
Ik, zegt Jezus, *zal hem toonen,*
hoeveel hij lijden moet om mijnen naam.[2]
Zoo blijft dan het lijden,
indien gij Jezus liefhebben en Hem bestendig dienen wilt.
Och, of gij waardig bevonden werdt iets voor Jezus' naam te [lijden,
welk eene heerlijkheid zoude voor u weggelegd zijn,
hoe groote jubel zou daar zijn onder alle heiligen Gods,
welk een rijke stichting ook voor uwen naaste!
Want de lijdzaamheid wordt aangeprezen door alle menschen,
schoon er weinigen zijn, die zelven willen lijden.
Gij moest immers gaarne voor Christus een weinig lijden,
daar toch zoovelen veel zwaarder dingen verduren voor de wereld.

IV. Houd dit voor zeker,
dat uw leven een gestadig sterven moet zijn.
Hoe meer een mensch aan zichzelven sterft,
des te meer begint hij Gode te leven.
Niemand vermag de hemelsche dingen te verstaan,
zoolang hij zich niet getroost verdrukkingen te lijden om Christus' [wil.
Niets is Gode welgevalliger, niets ook heilzamer voor u zelven [in deze wereld,
dan gewillig te lijden voor Christus.
Ja, stond de keuze aan u,
gij moest liever wenschen vele verdrukkingen voor Christus te [lijden,
dan verkwikt te worden door vele vertroostingen,
gij zoudt daardoor Christus meer gelijken,
en meer gelijkvormig worden aan al de heiligen.
Want onze verdienste en ons geestelijk toenemen
bestaat niet in het smaken van allerlei genieting en vertroosting,
maar veel meer in het verdragen van groote zwarigheden en be- [proevingen.

---

1) Zie 2 Cor. 12:2; 2) Hand. 9:16.

Ware er voor het heil der menschen iets beters en heilzamers ge-
[weest dan lijden,
Christus zou het ons zeker door woord en voorbeeld hebben
Want zijne discipelen, die Hem volgden, [aangewezen.
en allen, die Hem begeeren na te volgen,
roept Hij wel zeer duidelijk tot het dragen van het kruis, als Hij
zoo iemand achter mij wil komen, [zegt:
die verloochene zich zelven, en neme zijn kruis op, en volge mij.[1]
Na alles doorlezen en doorzocht te hebben,
zij dit de slotsom van alles:
wij moeten door vele verdrukkingen ingaan in het Koninkrijk Gods.[2]

1) Matth. 16:24 2) Hand. 14:22.

DERDE BOEK.

VAN DEN INWENDIGEN TROOST.

EERSTE HOOFDSTUK.

HOE CHRISTUS DE GELOOVIGE ZIEL INNERLIJK TOESPREEKT.

I. *Ik zal hooren wat God de Heer in mij spreken zal.*[1]
Zalig de ziel, welke de stem des Heeren inwendig hoort,
en uit zijnen mond het woord der vertroosting verneemt.
Zalig de ooren, die het zachte ruischen van het goddelijk toespreken van het gegons dezer wereld niets merken. [ken opvangen,
Ja, zalig de ooren, die niet luisteren naar de stem, die daarbuiten klinkt,
maar naar de waarheid, die ons inwendig onderwijst.
Zalig de oogen,
die voor de uitwendige dingen gesloten,
maar tot de inwendige aandachtig zijn.
Zalig zij, die in het innerlijke doordringen,
en door dagelijksche oefeningen zich steeds beter trachten voor [te bereiden
voor het verstaan der hemelsche verborgenheden.
Zalig zij, die vurig begeeren voor God te leven,
en alle beletsel der wereld vermogen af te schudden.

II. Merk hierop, mijne ziel,
en sluit de deuren van uwe zinnen,
opdat gij hooren moogt wat de Heer uw God in u spreekt.
Dit zegt uw Geliefde:
Ik ben uw heil,
uw vrede en uw leven.
Houd u aan mij,

---

1) Ps. 84 (85):9; zie de Vulgaat.

en gij zult vrede vinden.
Laat al het vergankelijke varen,
en zoek het eeuwige.
Wat is al het tijdelijke,
anders dan een valstrik van verleiding?
En wat baten u alle schepselen,
zoo gij van den Schepper verlaten zijt?
Zie daarom van alle dingen af,
geef u over aan uwen Schepper, om Hem welbehagelijk en trouw
opdat gij de ware zaligheid erlangen moogt. [te zijn,

TWEEDE HOOFDSTUK.

DAT DE WAARHEID BINNEN IN ONS SPREEKT ZONDER GEDRUISCH VAN WOORDEN.

I. *Spreek, Heer!*
want uw knecht hoort.[1]
Ik ben uw knecht,
geef mij verstand, opdat ik uwe getuigenissen moge kennen.[2]
Neig mijn hart tot de woorden uws monds,
en dat uwe rede vloeie als de morgendauw![3]
Eens spraken de kinderen Israëls tot Mozes:
spreek gij met ons, en wij zullen hooren,
dat God met ons niet spreke,
opdat wij niet sterven![4]
Niet alzoo, Heer, niet alzoo zal ik spreken,
maar veeleer smeek ik ootmoedig en vurig met den profeet Sa-
spreek Heer! want uw knecht hoort.[5] [muel:

II. Dat Mozes tot mij niet spreke of een der profeten,
maar spreek Gij zelf liever, Heere God, Gij, die alle profeten be-
[zielt en verlicht.
Gij alleen toch kunt, zonder hen, mij volkomen onderrichten,
terwijl zij, zonder u, niets vermogen.

1) 1 Sam. 3:10; 2) Ps. 118 (119):125; 3) Deut. 32:2; 4) Exod. 20:19; 5) 1 Sam. 3:9.

Zij kunnen ons wel den klank der woorden doen vernemen,
maar den geest deelen zij niet mede.
Zij spreken schoone woorden,
maar, als Gij zwijgt, maken zij het hart niet brandende.
zij brengen de letter over,
maar Gij opent het verstand.[1]
Zij verkondigen de verborgenheden,
maar Gij ontsluit den zin van wat anders verzegeld blijft.
Zij schrijven ons uwe geboden voor,
maar Gij leert ze volbrengen.
Zij wijzen den weg,
maar Gij schenkt de kracht om daarop te wandelen.
Zij komen met hun woord en werk alleen van buiten af,
maar Gij onderwijst en verlicht de harten.
Zij besproeien van buiten,
maar Gij geeft den wasdom.
Zij roepen luide met hunne woorden,
maar Gij voegt bij het hooren ook het verstaan.
Dat dan Mozes niet tot mij spreke,
maar Gij, Heer mijn God, die de eeuwige Waarheid zijt,
opdat ik niet sterve en zonder vrucht blijve,
zoo ik alleen uitwendig vermaand en niet ook inwendig ontvlamd [ware,
en opdat het mij eens niet tot een oordeel zij,
dat ik uw woord wel gehoord, maar niet gedaan,
wel gekend, maar niet bemind,
wel geloofd, maar niet bewaard zou hebben.
Spreek dan, Heer! want uw knecht hoort,
Gij hebt de woorden des eeuwigen levens.[2]
Spreek tot mij wat strekken kan tot eenige vertroosting mijner [ziel,
en tot betering van mijn gansche leven,
U zelven allermeest tot lof en prijs en eeuwige eere!

---

1) Luc. 24:45: 2) Joh. 6:68.

DERDE HOOFDSTUK.

DAT DE WOORDEN GODS MET OOTMOED MOETEN AANGEHOORD WORDEN, EN DAT VELEN ZE NIET TER HARTE NEMEN.

I. Mijn zoon, hoor mijne woorden, mijne zeer liefelijke woorden, die de wetenschap van alle wijsgeeren en wijzen dezer wereld [verre te boven gaan.
Mijne woorden zijn geest en leven, [1]
zij mogen niet gemeten worden naar een menschelijken maatstaf.
Ook mogen zij niet gezocht worden voor een ijdele verlustiging,
maar zij moeten in stilte aangehoord,
en in alle nederigheid en met een groote liefde ontvangen worden.
En ik heb gezegd:
Welgelukzalig is de man, dien Gij onderwijst, o Heer,
en dien Gij leert uit uwe wet,
om hem ruste te geven van de kwade dagen,[2]
opdat hij niet eenzaam en verlaten zij op aarde.

II. Ik, zegt de Heer, heb van den beginne de profeten onder- [wezen,
en tot nu toe houd Ik niet op tot allen te spreken,
maar velen zijn doof voor mijne stem en ongevoelig.
De meesten hebben meer ooren voor de wereld dan voor God,
en liever volgen zij de begeerten van het eigen vleesch,
dan den wil van God.
Wat de wereld belooft, is tijdelijk en nietig,
en toch dient men haar met zooveel graagte;
wat Ik beloof, is het hoogste en het eeuwige,
en de harten der menschen blijven onbewogen!
Wie dient en gehoorzaamt Mij in alles met die zorg,
waarmede men de wereld en hare heeren dient?
Word beschaamd, o Sidon, zegt de zee.[3]
En vraagt gij de reden, verneem dan het waarom.
Voor een gering loon loopt men verre wegen,
en voor het eeuwige leven verzetten velen nauwelijks een voet.
Een nietig gewin wordt begeerig nagejaagd,
en om een enkel geldstuk wordt soms smadelijk getwist,

---

1) Joh. 6:63; 2) Ps. 93 (94):12, 13: 3) Jes. 23:4; zie de Vulgaat.

om een beuzeling en ter wille van poovere uitzichten,
schroomt men geen vermoeienis dag of nacht.
Maar, o schande! voor een onveranderlijk goed, voor een on-
[schatbare glorie,
voor de hoogste eere en een oneindige heerlijkheid zich ook
dáárvoor is men te traag! [maar een weinig moeite te geven,
Word dan schaamrood, gij trage en ontevreden dienstknecht,
dat de kinderen der wereld zooveel ijveriger loopen ten verderve,
dan gij ten eeuwigen leven.
Zij verlustigen zich meer in de ijdelheid,
dan gij in de waarheid.
Toch worden zij niet zelden in hunne verwachting bedrogen,
terwijl mijne belofte niemand teleurstelt:
wie op Mij vertrouwt, wordt nooit ledig weggezonden.
Wat Ik beloofd heb, zal Ik geven,
wat Ik gesproken heb, zal Ik doen,
zoo men maar, getrouw tot den einde, in mijne liefde blijft.
Ik ben de Vergelder van alle goeden,
en de sterke Handhaver van alle godvruchtigen.
Schrijf mijne woorden in uw hart en overweeg ze naarstiglijk,
want ten dage der verzoeking zullen zij u zeer noodig zijn.
Wat gij niet verstaat, als gij het leest,
zult gij leeren verstaan in den dag uwer bezoeking.
Op tweeërlei wijze pleeg Ik mijne uitverkorenen te bezoeken:
door beproeving namelijk en door vertroosting.
En alle dagen geef Ik hun tweeërlei les:
de eene, door mijne bestraffing van hunne gebreken,
de andere, door mijne aansporing om toe te nemen in de deugd.
Wie mijne woorden kent en ze verwerpt,
heeft die hem oordeelen zal ten laatsten dage.[1]

III. *Gebed om de genadegave der godsvrucht.*
Heere mijn God, al mijn goed zijt Gij.
En wie ben ik, dat ik mij onderwinde tot u te spreken?
Ik ben de armste en geringste uwer knechten, een nietige en on-
[aanzienlijke worm,
veel armer nog en verachtelijker dan ik zelf weet of zeggen kan.

1) Joh. 12:48.

Gedenk nochtans mijner, Heer!
dat ik niets ben,
niets heb,
niets vermag.
Gij alleen zijt goed, rechtvaardig en heilig,
Gij vermoogt alles,
Gij geeft alles, Gij vervult alles,
alleen den zondaar laat Gij ledig staan.
Gedenk, Heer! uwer barmhartigheden,[1]
en vervul mijn hart met uwe genade,
Gij, die niet wilt dat uwe werken ijdel zouden zijn.
Hoe zoude ik het uithouden in dit leven van ellende,
zoo uwe barmhartigheid en genade mij niet sterkte?
verberg uw aangezicht niet van mij,
vertoef niet wederom tot mij te komen,
en onttrek mij uwe vertroosting niet,
opdat mijne ziel voor U niet worde als een dorstig land zonder [water,
Heer, leer mij uw welbehagen doen,[2]
leer mij waardiglijk en in ootmoed wandelen voor uw aangezicht,
want Gij zijt mijne wijsheid, die mij in waarheid kent,
en Gij hebt mij gekend, eer de wereld was en eer ik in de wereld [geboren werd.

VIERDE HOOFDSTUK.

DAT MEN IN OPRECHTHEID EN OOTMOED VOOR GODS AANGEZICHT MOET WANDELEN.

I. Mijn zoon!
Wandel voor mijn aangezicht in oprechtheid,
en zoek mij ten allen tijde in eenvoudigheid des harten.
Wie voor mijn aangezicht in de waarheid wandelt,
zal veilig staan tegen alle booze aanslagen,
en de waarheid zal hem bevrijden van alle verleiding en laste- [ring der goddeloozen.
Indien de waarheid u vrijgemaakt heeft,
zult gij waarlijk vrij zijn,[3]

---

1) Ps. 24 (25):6; 2) Ps. 142 (143):6, 10; vergelijk Ps. 63:2; 3) Joh. 8:32 36.

en gij zult u niet bekommeren om de ijdele woorden van menschen.
Het is, Heer! gelijk Gij zegt,
mij geschiede naar uw woord.
Dat uwe waarheid mij onderwijze,
dat zij mij behoede,
en mij veilig brenge tot mijn zalig einde.
Zij moge mij vrijmaken van de kwade begeerte en van alle on-
[geregelde neigingen,
dan zal ik met U wandelen in een groote vrijheid des harten.

II. Ik zal u onderwijzen, zegt de Waarheid,
wat recht en welbehagelijk is vóór mij.

Gedenk aan uwe zonden met een groot mishagen en een groote
[droefheid,
en beeld u nooit in ook maar iets te zijn van wege uwe goede
Gij zijt wel waarlijk een zondaar, [werken.
in vele driften gevangen en verstrikt.
Uit u zelven neigt gij altijd naar wat niets is,
hoe licht valt gij,
hoe licht wordt gij overwonnen,
hoe licht in verwarring gebracht,
hoe licht volkomen uit het veld geslagen!
Niets hebt gij, waarop gij u zoudt kunnen beroemen,
en zóóveel, waarom gij u zelven gering moet achten,
want gij zijt nog veel zwakker, dan gij zelf verstaan kunt.
Niets van alles wat gij doen moogt, dunke u groot.
Niets zij in uwe oogen verheven, niets kostelijk en bewonderens-
Niets eervol en hoog, [waard,
niets in waarheid loffelijk en begeerlijk,
dan alleen de dingen, die eeuwig zijn.
Boven alle dingen behage u de eeuwige Waarheid,
en altoos mishage u uwe groote onwaardigheid.
Vrees en misprijs en vlied niets zoozeer
als uwe eigene gebreken en zonden,
die u meer moeten mishagen dan welke tijdelijke schade ook.

Sommigen wandelen niet in oprechtheid voor mijn aangezicht,
maar door nieuwsgierigheid en vermetelheid gedreven,

willen zij mijne verborgenheden kennen
en de diepten Gods doorgronden,
en intusschen verwaarloozen zij zich zelven en de eigene zalig-
[heid.
Dezulken vallen menigmaal in groote verzoekingen en zonden,
omdat Ik hun tegenpartijder ben van wege hunnen hoogmoed en
Vrees de oordeelen Gods, [ijdele nieuwsgierigheid.
sidder voor den toorn des Almachtigen.
Matig u niet aan de werken des Allerhoogsten te beoordeelen,
maar doorzoek liever uwe ongerechtigheden,
hoeveel gij misdaan en hoeveel goeds gij nagelaten hebt.

Sommigen hebben hunne godsvrucht alleen in de boeken,
anderen in beelden,
anderen weer in uitwendige teekenen en vormen.
Sommigen hebben mij veel in den mond,
maar weinig in het hart.
Er zijn anderen, die, verlicht in het verstand en gelouterd in
[hun genegenheden,
altoos innig en vurig naar het eeuwige trachten;
ongaarne hooren zij van al het aardsche,
en met smart voldoen zij aan de nooddruft der natuur.
Zij zijn het, die vernemen wat de Geest der waarheid in hen
want Hij leert hen het aardsche te versmaden, [spreekt;
en het hemelsche lief te hebben,
de wereld gering te achten,
en naar den hemel te verlangen alle dagen en alle nachten.

VIJFDE HOOFDSTUK.

VAN DE VERWONDERLIJKE WERKING DER GODDELIJKE LIEFDE.

I. Ik prijs U, hemelsche Vader, Vader van mijnen Heere Jezus
omdat Gij u verwaardigt hebt mij arme te gedenken. [Christus!
O Vader der barmhartigheden en God van alle vertroosting, [1]
ik dank U dat Gij mij, die elke vertroosting onwaardig ben,
toch somwijlen met uwe vertroostingen wilt verkwikken.

---

1) 2 Cor. 2:3.

U zeg ik altijd lof en eere,
te samen met uwen eeniggeboren Zoon en met den Trooster,
van nu aan tot in alle eeuwigheid! [den Heiligen Geest,
O, mijn Heere God! die mij liefhebt, Gij de Heilige!
Wanneer Gij komt in mijn hart,
zal al wat binnen in mij is, van vreugde opspringen.
Gij zijt mijn roem,
en de overvloedige vreugde mijns harten,
Gij zijt mijne verwachting en mijn toevlucht,
in den dag der benauwdheid.
Maar omdat ik nog zwak ben in de liefde en nog zoo onvol-
[komen in de deugd,
daarom heb ik noodig door U versterkt en vertroost te worden.
O, bezoek mij dan gedurig en onderwijs mij door uwe heilige
maak mij vrij van alle booze driften, [inzettingen,
en genees mijn hart van alle ongeregelde neigingen,
opdat ik innerlijk genezen en volkomen gereinigd,
bekwaam worde om lief te hebben,
sterk om te lijden,
standvastig om te volharden.

II. De liefde is iets groots,
ja, een kostelijk goed,
omdat zij alleen al het zware licht maakt,
en al het oneffene effen neemt.
Zonder moeite draagt zij alle moeite,
en al het bittere maakt zij zoet en aangenaam.
Een edele liefde voor Jezus drijft aan tot het verrichten van groote
[dingen,
en zij wekt een vurig verlangen naar steeds toenemende vol-
De liefde streeft naar boven, [komenheid.
zij laat zich door geen lagere dingen in boeien slaan.
De liefde wil vrij zijn,
en zonder band van wereldsche genegenheden,
opdat haar innerlijk gezicht niet belemmerd worde,
opdat geen tijdelijk voordeel haar verstrikke,
geen tijdelijke schade haar neerbuige.

Niets is zoeter dan de liefde,

niets sterker,
niets hooger, niets wijder,
niets aangenamer, niets rijker, niets beter in hemel of op aarde,
want de liefde is uit God geboren,
en kan alleen, boven al het geschapene, rusten in God.
Wie liefheeft, loopt en schiet vleugels aan, en heeft een innerlijke [vreugd,
hij is vrij en ongedwongen.
Hij geeft alles voor alles,
en heeft alles in alles,
omdat hij, boven alle dingen, rust in dat ééne hoogste goed,
waaruit alle goed voortvloeit en afdaalt.
Hij ziet niet op de gaven,
maar hij verheft zich, boven alle gaven, tot den Gever.

De liefde kent menigmaal geen maat,
zij wordt bij wijlen in ijver ontstoken boven alle maat.
De liefde voelt geen last,
telt geen moeite,
zij zou zoo gaarne meer doen dan zij kan,
en wil van iets onmogelijks niet hooren,
omdat zij meent dat zij alles kan en alles mag.
Zoo is zij tot alle dingen bekwaam,
en brengt zij veel ten uitvoer en tot stand,
waar hij, die niet liefheeft, tekort schiet en bezwijkt.
De liefde waakt, zij slaapt wel, maar wordt niet sluimerig,
zij wordt moede, maar niet mat,
in de engte gebracht, maar daarin niet gebannen,
door verschrikkingen overvallen, maar niet vervaard;
als een levende vlam en een brandende fakkel schiet zij naar [boven en breekt zich vrijelijk baan.
Al wie liefheeft,
kent den klank van deze stem der liefde.
Een sterk roepen in de ooren Gods
is de brandende genegenheid der ziel,
welke spreken doet:
Gij zijt mijn God, Gij zijt mijne liefde,
Gij geheel de mijne
en ik geheel de uwe!
Breid mijn hart uit in de liefde,
opdat ik met den inwendigen mond des harten proeve

hoe zoet het is lief te hebben,
in liefde te smelten en in liefde mij te mogen baden.
Dat ik door de liefde gehouden worde,
als ik boven mij zelven uitga door overmaat van brandenden [ijver en zielsverwondering.
Mocht ik zingen den zang der liefde,
en U volgen in de hoogte, o mijn Geliefde,
mijne ziel jubele van louter liefde en bezwijke in uwen lof!
Mocht ik U beminnen, meer dan mij zelven,
en mij zelven enkel om uwentwil,
en in U allen, die waarlijk U liefhebben,
naar den eisch der liefde-wet, welke aan U al haar glans ontleent.
De liefde is volvaardig, oprecht en eerbiedig, vriendelijk en aansterk, geduldig en trouw, [genaam,
voorzichtig, lankmoedig en mannelijk,
ook zoekt zij nooit zich zelve.[1]
Want zoodra iemand zich zelven zoekt,
valt hij uit de liefde.

De liefde is omzichtig, nederig en zonder omwegen,
niet weekelijk, niet lichtvaardig, niet op ijdele dingen gericht;
zij is matig, kuisch, bestendig en stil,
wel bewaakt in al hare zinnen.
De liefde is onderdanig, en den oversten gehoorzaam,
gering en nietig in eigen oogen,
Gode toegewijd en dankbaar,
altijd op Hem hopende en vertrouwende,
ook dan, als zijne nabijheid niet gesmaakt wordt.
Want zonder deze smart leeft men in de liefde niet.
Wie niet bereid is alles te lijden en zich in alles te voegen naar [den wil van dezen Geliefde,
verdient niet den naam van iemand, die waarlijk liefheeft.
Voor den Geliefde moet hij veeleer al wat hard en bitter is gaarne [en met liefde op zich nemen,
en om geen voorkomende tegenheden van Hem aflaten!

1) 1 Cor. 13:4, 5.

ZESDE HOOFDSTUK.

VAN DE PROEF DER WARE LIEFDE.

I. Mijn zoon! nog zijt gij niet sterk en ervaren in de liefde.
Waarom, o Heer?
Omdat reeds een gering bezwaar u doet afwijken van den ingeslagen weg,
en gij nog al te gretig naar vertroosting grijpt.
Wie sterk is in de liefde, staat pal in verzoeking,
en slaat geen geloof aan de listige influisteringen van den vijand.
Gelijk Ik hem behaag in voorspoed,
zoo mishaag Ik hem niet in tegenspoed.
Wie beproefd is in de liefde, ziet niet zoozeer op de gave van den Geliefde,
als op de liefde van den Gever.
Hij let meer op de gezindheid, dan op de waarde van het geschenk,
en stelt alle gave beneden den Geliefde.
Wie edel in de liefde is, rust niet in de gave,
maar, boven alle gaven, in Mij.
Alles is nog niet verloren,
zoo gij bij tijden ten opzichte van Mij en mijne heiligen
niet zóó gestemd zijt, als gij wenschen zoudt.
Dat weldadig en aangenaam gevoel, dat gij somwijlen smaken moogt,
is een werking der tegenwoordige genade,
en een zekere voorsmaak van het hemelsche vaderland,
doch daarop moet gij niet al te zeer steunen,
omdat het komt en gaat.
Maar te strijden tegen opkomende kwade zielsbewegingen,
en de ingevingen des duivels te verachten,
dat is een kenmerk van de ware deugd, welke u Gods gunst verwerft.
Laat u dus niet in verwarring brengen door allerlei vreemde verbeeldingen,
die over een of andere zaak in uwe ziel geworpen worden.
Houd krachtig vast aan uw voornemen,
en blijve uw innerlijk bedoelen oprecht naar God gekeerd.
Het is nog geen inbeelding, als gij soms plotseling in zielsvervoering geraakt,
en straks weder tot de gewone dwaasheden uws harten terugkeert.

Deze immers ondergaat gij meer tegen uwen wil dan dat gij ze zoolang zij u mishagen en gij er u tegen verzet, [zelf bewerkt; is er verdienste en geen verderf.

Weet dat de oude vijand alle krachten inspant om uw gewensch-
[ten voortgang in het goede te verijdelen,
en u van alle godvruchtige oefeningen af te trekken,
namelijk van de vereering mijner heiligen en de vrome gedach-
[tenis van mijn lijden,
van het zoo heilzame gedenken uwer zonden,
van de bewaring van uw eigen hart,
en van het vaste voornemen om in het goede te vorderen.
Zoovele booze gedachten werpt hij in uwe ziel,
om u tegenzin en afkeer in te boezemen,
en u af te houden van het gebed en het lezen der heilige schriften.
Hem mishaagt een ootmoedige belijdenis van zonden bij de biecht,
en als hij kon, zou hij er u toe brengen om zelfs de heilige
[Communie te verzuimen.
Geloof hem niet en stoor u niet aan hem,
al zou hij u nog zoo dikwijls de strikken zijner verleiding spannen.
Reken het hèm aan,
als hij u booze en onreine gedachten ingeeft.
Zeg tot hem: ga uit van mij, gij onreine geest,[1]
schaam u, ellendige!
Gij moet wel zeer onrein zijn,
dat gij mij zulke dingen kunt influisteren.
Ga weg van mij, snoode verleider!
gij zult aan mij geen deel of gemeenschap hebben,
maar Jezus zal met mij zijn als een sterke Held,
en gij zult beschaamd staan.[2]
Liever wil ik sterven en alle straffen lijden,
dan u ter wille zijn.
Zwijg dan en verstom,
ik zal niet meer naar u hooren,
al zoudt gij nog veel meer bezwaren op mijn weg brengen.
De Heer is mijn licht en mijn heil,
Voor wien zou ik vreezen?

1) Marc. 5:8.
2) Jerem. 20:11.

Ofschoon mij een leger belegerde,
mijn hart zou niet vreezen.[1]
De Heer is mijn Helper,
en mijn Verlosser.

II. Strijd dan als een goed krijgsknecht,
en zoo gij somtijds uit zwakheid valt,
verzamel u nieuwe krachten, sterker dan de vorige,
en vertrouw op mijne genade, welke u overvloediger zal geschon-
[ken worden;
wacht u zorgvuldig voor ijdel zelfbehagen en hoovaardij.
Daardoor toch worden velen op een dwaalweg gebracht,
en vervallen zij menigmaal in een bijna ongeneeslijke blindheid.
Deze val der hoovaardigen, die dwaselijk op zich zelven be-
[trouwen,
mane u tot voorzichtigheid en tot bestendige nederigheid.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

DAT MEN DE GENADE MOET VERBERGEN ONDER HET SCHUTTEND-KLEED DER NEDERIGHEID.

I. Mijn zoon!
Het is u heilzamer en veiliger de genadegave der godsvrucht te
u daarop niet te verheffen, [verbergen,
er niet veel over te spreken, en daarop geen groot gewicht te
veeleer moet gij u zelven geringachten, [leggen;
uit vreeze dat deze gave aan een onwaardige zou geschonken zijn.
Gij moet niet al te sterk hechten aan een gevoel,
dat zoo licht in zijn tegendeel kan omslaan.
Bedenk, als de genade tegenwoordig is,
hoe gij zonder de genade altijd arm en ellendig zijt.
De wasdom van uw geestelijk leven is niet alleen gelegen
in uw genieten van de genade der vertroosting,
maar veeleer daarin dat gij hare onttrekking dragen kunt,
ootmoedig en lijdzaam en met verzaking van u zelven,

1) Ps. 26 (27) : 1, 3.

zoodat gij dàn in uw gebedsijver niet verflauwt,
en ook uw overige gewone oefeningen niet geheel laat varen,
maar integendeel, naar uw beste weten en vermogen alles doet,
en u zelven niet ganschelijk verwaarloost, [wat in u is,
vanwege deze dorheid en groote benauwdheid uwer ziel.
Want velen zijn er,
die, zoodra niet alles naar hun wensch gaat,
aanstonds ongeduldig of nalatig worden.
Maar 's menschen weg is niet altoos in zijne macht,[1]
en het komt Gode toe te geven en te troosten wanneer Hij wil,
[en zooveel Hij wil en wien Hij wil,
zooals het Hem behaagt, en dat zonder meer!

II. Sommigen hebben, in hun onbedachtzaam staan naar de
[genadegave der godsvrucht, zich zelven te gronde gericht,
omdat zij meer wilden doen dan zij konden,
en niet rekenden met de maat van hunne kleine kracht,
maar meer te rade gingen met de neiging van hun hart dan met
[het oordeel van hunne rede.
Omdat zij vermetel stonden naar hooger dingen, dan Gode wel-
[gevallig was,
daarom hebben zij de genade zoo spoedig verloren.
Zij, die hun nest tusschen de sterren stelden,[2]
zijn arm geworden en overgelaten aan hunne vernedering,
opdat zij, vernederd en ontbloot, leeren zouden niet met eigen
[vleugels te vliegen,
maar onder mijne vleugelen te betrouwen.[3]
Wie nog nieuwelingen zijn en onervaren in den weg des Heeren,
kunnen licht bedrogen uitkomen en geheel te schande worden,
indien zij door den raad van meergevorderden zich niet laten
[besturen.
Willen zij liever eigen gevoelen volgen dan luisteren naar anderen,
[die meer geoefend zijn,
zoo staat hun een einde vol gevaren te wachten,
als zij ten minste weigeren zich van eigen meeningen te laten
Wie wijs zijn bij zich zelven, [afbrengen.
zijn zelden nederig genoeg om zich door anderen te laten leiden.

---

1) Jerem. 10 : 23. 2) Obadja vs. 4. 3) Ps. 90 (91) : 4.

Beter is geringe kennis en een klein verstand met nederigheid,
dan groote schatten van kennis met ijdel zelfbehagen.
Het is ook beter voor u, wat minder te hebben,
dan veel te bezitten en daarop hoogmoedig te zijn.

III. Niet bizonder verstandig handelt hij,
die zich in zijne vreugde geheel laat gaan,
niet gedenkende het vorig gebrek en de teedere vreeze des Heeren,
die altoos beducht is de aangeboden genade te verliezen.
En ook hem ontbreekt het aan deugdelijke wijsheid,
die in den tijd van tegenspoed en allerlei zwarigheid zich al te [zeer aan vertwijfeling overgeeft,
en in zijn denken en gevoelen met een geringer vertrouwen [tegenover Mij staat, dan hem betaamt.
Wie in vredestijd al te gerust wil zijn,
zal licht in tijd van oorlog al te kleinmoedig en angstig blijken.
Zoo gij het altijd verstondt nederig en klein bij u zelven te blijven,
en uwen geest te houden onder een goede tucht en besturing,
gij zoudt niet zoo spoedig in gevaar en aanstoot vervallen.
Een wijze raad is het
om in tijden van grooten geestelijken ijver
eerst te overwegen hoe het u zijn zal, als dit licht zich weer [terugtrekt.
En wanneer dit werkelijk gebeurt,
wil dan bedenken dat het licht ook weer kan terugkeeren,
dat ik slechts voor een wijle u onttrok,
u ter waarschuwing en mij zelven tot verheerlijking.
Een zoodanige beproeving kan menigmaal heilzamer zijn,
dan wanneer het u onafgebroken naar wensch zou gaan.
Niet daarnaar moet men iemands verdiensten afmeten:
of hij vele openbaringen en vertroostingen ontvangt,
of hij ervaren is in de Schriften,
of hij in hoogeren rang wordt geplaatst,
maar of hij in de ware nederigheid staat en van de goddelijke [liefde vervuld is,
of hij ten allen tijde de eere Gods zuiver en onverdeeld zoekt,
zich zelven voor niets rekent en waarlijk geringacht,
ja, meer zich verheugt over geringschatting en versmading ook
dan over hun lof en eere. [van anderen,

ACHTSTE HOOFDSTUK.

VAN DE GERINGSCHATTING VAN ZICH ZELVEN VOOR GODS AANGEZICHT.

I. *Ik zal spreken tot den Heer,*
hoewel ik stof en asch ben.[1]

Zoo ik mij voor meer houde,
zie, Gij staat tegen mij,
ook spreken mijne ongerechtigheden een waar getuigenis,
dat ik niet weerspreken kan.
Maar als ik mij zelven vernederd
en tot niets gemaakt heb,
als ik mij van alle zelfverheffing ontdaan,
en mij tot stof gemaakt heb, wat ik ook ben,
zal uwe genade mij goedgunstig zijn,
en uw licht nabij mijn hart wezen,
en alle zelfschatting, hoe gering ook,
zal in het dal mijner nietsheid verzinken en in eeuwigheid vergaan.
Dáár ontdekt Gij mij aan mij zelven,
wat ik ben, wat ik was en waartoe ik gekomen ben.
Want niets ben ik, en ik heb het niet geweten.
Worde ik aan mij zelven overgelaten,
zie, ik ben niets en louter zwakheid.
Maar nauwelijks hebt Gij mij aangezien,
of ik word van stonden aan gesterkt,
en met een nieuwe vreugde vervuld.
Ja, zeer wonderlijk is het
dat ik zoo haast word opgebeurd en zoo goedgunstig door U omhelsd,
ik, die door mijne eigene zwaarte altijd weer naar beneden getrokken word.
Dat werkt uwe liefde, welke mij om niet vóórkomt,
en in zoovele nooden mij ondersteunt,
ook voor groote gevaren mij bewaart,
en, om het naar waarheid te zeggen, mij uitredt uit tallooze tegenheden.

---

1) Gen. 18 : 27.

Want door mij zelven kwalijk te beminnen, heb ik mij zelf verloren,
maar door U alleen te zoeken en oprecht te beminnen,
heb ik mij zelven, en tegelijk U gevonden,
en, uit liefde tot U, nog dieper mij tot niets gemaakt.
Want Gij, o Allerbeminnelijkste, Gij doet met mij boven alle verdienste,
en boven hetgeen ik zou durven hopen of vragen.

II. Ik prijs U, o mijn God!
want hoewel ik alle goeds onwaardig ben,
houdt toch uwe edelmoedigheid en uwe oneindige goedheid nimmer op,
ook ondankbaren en wie verre van u afweken wel te doen.
Bekeer ons tot U,
opdat wij dankbaar, nederig en godvruchtig zijn,
want Gij zijt ons heil,
onze kracht en onze sterkte.

NEGENDE HOOFDSTUK.

DAT ALLE DING TOT GOD ALS TOT ZIJN LAATSTE DOEL MOET WORDEN TERUGGEBRACHT.

I. Mijn zoon!
Ik moet uw hoogste en laatste doel wezen,
zoo gij waarlijk begeert gelukkig te zijn.
Door dit zuivere oogmerk zullen uwe genegenheden gelouterd worden,
die maar al te dikwerf naar zich zelven en naar de schepselen verkeerdelijk zich overbuigen.
Want zoodra gij in eenig ding u zelven zoekt,
komt er aanstonds kwijning en dorheid over uwe ziel.
Betrek dus alle dingen allermeest op Mij,
omdat Ik het ben, die alles gegeven heb.
Merk de enkele dingen aan als voortvloeiende uit het hoogste Goed,
daarom moet ook alles tot Mij, als tot zijn Oorsprong, teruggebracht worden.

II. Uit mij putten klein en groot,
arm en rijk,
als uit een levende bron, levend water,
en wie Mij gewillig en vrijelijk dienen,
zullen genade voor genade ontvangen.
Maar wie roem wil hebben buiten Mij,
of zijn behagen zoekt in eenig persoonlijk goed,
zal in de ware vreugde niet bevestigd,
en in zijn hart niet uitgebreid worden,[1]
hij zal in velerlei belemmering en engte komen.
Schrijf dus u zelven niets goeds toe,
noch aan eenig mensch zijne deugd,
maar geef van alles de eere aan God,
zonder wien de mensch niets bezit.

Ik heb alles gegeven,
Ik vraag alles weder terug,
en met groote gestrengheid maak ik op dankbaarheid aanspraak.
Deze waarheid is het,
die alle ijdele glorie op de vlucht drijft.
En hebben eens de hemelsche genade en de ware liefde haar [intrek in uw hart genomen,
dan zal daar geen benijding of enghartigheid,
of eenige eigenliefde meer zijn.
Want de goddelijke liefde overwint alles,
en zet alle krachten der ziel uit.
Zoo gij waarlijk wijs zijt, zult gij u alleen in Mij verlustigen,
op Mij alleen hopen,
want *niemand is goed dan één, namelijk God,*[2]
die boven alles geprezen en in alles verheerlijkt moet worden.

TIENDE HOOFDSTUK.

DAT HET ZOET IS DE WERELD TE VERSMADEN EN GOD TE DIENEN.

I. Nu zal ik wederom spreken, o Heer! en niet zwijgen,

1) 2 Cor. 6:11. 2) Luc. 18:19.

ik zal spreken voor de ooren van mijnen God,
mijnen Heer en mijnen Koning,
die in de hoogte woont:
o, hoe groot is het goed,
dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vreezen.[1]
Maar wat zijt Gij voor degenen, die U liefhebben,
en U van ganscher harte dienen?
In waarheid onuitsprekelijk is de liefelijkheid uwer aanschouwing,
die Gij rijkelijk schenkt aan allen, die U liefhebben.
Hierin allermeest hebt Gij de zoetheid uwer liefde mij getoond,
dat Gij, toen ik nog niet was, mij geschapen hebt,
en toen ik verre van u doolde,
mij wildet terugbrengen tot uwen dienst,
en mij bevolen hebt U lief te hebben.
O, Bron der eeuwige liefde,
hoe zal ik waardig van U spreken,
hoe zoude ik U kunnen vergeten,
daar Gij toch U verwaardigd hebt mijner te gedenken,
ook toen ik ganschelijk weggeteerd en verloren was?
Boven alle hope hebt gij barmhartigheid aan uwen knecht gedaan,
en boven alle verdienste hebt Gij uwe genade en vriendschap
[hem bewezen.
Wat zal ik U voor deze genade vergelden?
Want niet aan allen was het gegeven,
om, met verzaking van alles, de wereld te verlaten,
en in het stille kloosterleven te gaan.
Is het dan iets groots, dat ik U diene,
U, wien alle schepsel te dienen schuldig is?
Ik mag het waarlijk niet voor iets groots aanzien, dat *ik* U dien,
veeleer moet mij dit groot en wonderbaar voorkomen,
dat Gij zulk een arme en onwaardige goedgunstig wilt aanne-
[men tot uwen dienstknecht,
en hem plaats geven onder uwe geliefde knechten.
Zie alles, wat ik heb,
en waarmede ik U dien, het is het Uwe!
Het is in waarheid juist omgekeerd: *Gij* dient mij, meer dan ik
[U diene.

---

1) Ps. 30 (31):20.

Zie, de hemel en de aarde, die Gij ten dienste der menschen ge-
[schapen hebt, [1]
staan gereed en doen te allen dage, wat Gij hun bevolen hebt.
En dat is nog maar weinig:
zelfs de engelen hebt Gij ten dienste des menschen verordi-
Maar wat dit alles nog zeer verre te boven gaat: [neerd. [2]
Gij zelf hebt u verwaardigd den mensch te dienen,
en beloofd u zelven aan hem te schenken!
Wat zal ik U vergelden voor al die duizenden weldaden?
Och, of ik U dienen konde al de dagen mijns levens!
Of ik ook maar één dag vermocht U waardig te dienen!
Gij zijt in waarheid allen dienst,
alle eere en een eeuwige lofprijzing waardig!
Gij voorwaar zijt mijn Meester,
en ik uw arme dienstknecht,
die schuldig ben U te dienen met alle krachten,
zonder ooit in uwen lof te verflauwen.
Zoo is ook mijn wil, zoo mijn innigst begeeren:
en wat mij ontbreekt,
wil Gij dat goedgunstig toevoegen uit uwe volheid.

II. Een groote eere en een hooge roem is het U te dienen,
en om uwentwil alle dingen gering te achten.
Wie zich aan uwen heiligen dienst vrijwillig onderwierpen,
zullen een groote genade ontvangen.
Wie, uit liefde tot U, alle zinlijke genietingen hebben verzaakt,
zullen een zeer liefelijke vertroosting des heiligen Geestes on-
[dervinden.
En een groote innerlijke vrijheid zal hun ten deel vallen,
die om uws naams wil den nauwen weg inslaan,
en alle wereldsche zorgen vaarwel zeggen.
O, zalige en liefelijke dienst van God,
waardoor een mensch eerst waarlijk vrij en heilig wordt!
O, heilige staat der godgewijde dienstbaarheid,
welke den mensch aan de engelen gelijk,
Gode welgevallig,
schrikkelijk voor de duivelen,

---

1) Deut. 4:19; 2) Hebr. 1:14.

en bij alle geloovigen geliefd doet zijn!
O dienstbaarheid, voor immer te begeeren en te omhelzen,
waardoor het hoogste goed verworven,
en een vreugde verkregen wordt, welke zonder einde duren zal!

ELFDE HOOFDSTUK.

DAT MEN DE BEGEERTEN ZIJNS HARTEN MOET TOETSEN EN INTOOMEN.

I. Mijn zoon!
Gij moet nog vele dingen aanleeren,
welke gij dusver niet goed geleerd hebt.

Welke, Heer?
Dat gij uwe begeerte geheel richt naar mijn welbehagen,
en u zelven niet liefhebt,
maar vurig ijvert om mijnen wil te doen.
Uwe begeerten ontvlammen u menigmaal en drijven u onstuimig [voort,
maar overweeg, of mijne eere dan wel eigen voordeel u sterker [aandrijft.
Zoo Ik de drangreden ben,
zult gij weltevreden zijn,
hoe Ik het ook schikken moge.
Maar schuilt er iets van zelfzucht onder,
zie, dat is het wat u hindert en bezwaart.
Zorg dus dat gij niet al te zeer staat op een begeerte, die gij [hebt opgevat,
zonder Mij daarin te kennen,
opdat niet later wellicht u berouwe of mishage,
wat eerst u aanstond en waarvoor gij, als voor het betere, ge- [ijverd hebt.
Want niet elke neiging, die goed schijnt, moet onverwijld wor- [den ingewilligd.
en evenmin moet elke aandoening, die u tegenstaat, terstond [afgewezen worden.

II. Soms is het nuttig u zelven, ook in betamelijke bemoeiin- [gen en begeerten, den teugel aan te leggen,

opdat gij niet, door ongeschiktelijk toegeven, in zielsverstrooiing door uwe tuchteloosheid anderen ergernis geeft, [geraakt,
of ook, door den tegenstand van anderen, aanstonds uw evenwicht [verliest en ten val komt.
Maar somwijlen moet men geweld gebruiken en het zinnelijk [begeeren manlijk tegengaan,
zonder te vragen wat het vleesch wil of niet wil,
veeleer daarvoor zorgende dat het ook tegen zijn wil aan den [geest onderworpen blijve.
Ja, zóólang moet het gekastijd en tot dienstbaarheid bedwongen dat het tot alles bereid is, [worden, [1]
en leert met weinig tevreden te zijn, genoegen te vinden in het en over geen ongerief te morren. [eenvoudige,

---

TWAALFDE HOOFDSTUK.

DAT MEN DE LIJDZAAMHEID OEFENEN EN TEGEN DE BEGEERTEN STRIJDEN MOET.

I. Heere God! nu zie ik dat *de lijdzaamheid mij zeer van noode* want in dit leven overkomen ons vele tegenheden. *[is,* [2]
Immers hoe ik het ook aanleg om mijne rust te verzekeren,
toch kan mijn leven niet zonder strijd en smart wezen.
Zoo is het, mijn zoon!
Maar ik wil ook niet dat gij zulk eene rust zoekt,
welke vrij is van verzoekingen of de tegenheden niet voelen zou,
houd het veeleer daarvoor dat gij ook dan rust gevonden hebt,
als gij door vele beproevingen geoefend,
en in vele tegenheden beproefd zijt.
Zoo gij zeggen mocht dat gij niet veel lijden kunt dragen,
hoe zult gij dan de pijn van het vagevuur doorstaan?
Van twee kwaden moet men altoos het minste kiezen.
Wilt gij daarom de straffen der toekomende eeuw ontgaan,
tracht dan het tegenwoordige lijden, uit liefde tot God, gelaten [te dragen.

---

1) 1 Cor. 9:27; 2) Hebr. 10:36.

Of meent gij soms dat de kinderen dezer wereld weinig of niets [te lijden hebben?
Gij zult het wel anders bevinden,
als gij navraag doet bij zulken, die een leven van de meest verfijnde weelde leiden.
Maar zij hebben toch, zult gij zeggen, een menigte vermaken,
en zij leven naar het eigen goeddunken,
en daarom tellen zij hunne beproevingen niet veel.
Laat dat wezen, zooals het is,
onderstel dat zij hebben, wat zij begeeren,
maar hoelang, meent gij, zal dat duren?
Zie, *als rook zullen zij verdwijnen, die rust in deze wereld hebben,* [1]
en van al de genoten vreugde zal er geene gedachtenis meer wezen.
Maar ook, terwijl zij nog leven,
is de rust, die zij smaken, niet zonder bitterheid, verveling en [vreeze.
Want uit diezelfde dingen, waarin zij vermaak scheppen,
oogsten zij zoo menigmaal het loon der smarten.
Hun geschiedt hierin naar recht:
omdat zij allerlei genieting zoeken en najagen zonder maat of [teugel,
moet er wel in hun genieten beschaming en bitterheid zijn.
O, hoe kort,
hoe bedriegelijk,
hoe buitensporig en smadelijk zijn zulke genietingen!
Maar in hunne bedwelming en blindheid kunnen deze menschen [dit niet verstaan;
als redelooze dieren loopen zij, voor een klein genot van dit [vergankelijk leven, in den dood hunner ziel.

II. Gij dan, mijn Zoon! wandel uwe begeerlijkheden niet na,
en keer u af van uwen eigenen wil.
Verlustig u in den Heer,
zoo zal Hij u geven de begeerten uws harten. [2]
Want zoo gij waarlijk mijne vreugde en mijne overvloedige ver- [troosting smaken wilt,
zie, een rijke zegen zal er voor u gelegen zijn in de verzaking [van al het wereldsche,

---

1) Ps. 36 (37) : 20 en Ps. 72 (73) : 12; 2) Ps. 36 (37) : 4.

en in de afsnijding van de lagere genietingen,
en een overvloedige vertroosting zal u zeker geschonken worden.
Hoe meer gij den troost van het schepsel varen laat,
des te zoeter en krachtiger vertroosting zult gij vinden in Mij.
Maar in den aanvang zal dat niet gaan zonder eenige droefenis
De ingewortelde gewoonte zal zich verzetten, [en moeite.
maar zij zal ten slotte door een betere overwonnen worden.
Het vleesch zal wel murmureeren,
maar het zal door de vurigheid des geestes ingetoomd worden.
De oude slang zal u aanstoken en opzetten,
maar gij zult haar door het gebed op de vlucht drijven,
en daarbij, de groote toegang zal haar gesloten zijn door nuttige
[bezigheid.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

VAN DE GEHOORZAAMHEID VAN EEN NEDERIG ONDERHOORIGE, NAAR HET VOORBEELD VAN JEZUS CHRISTUS.

I. Mijn Zoon!
Wie zich aan de gehoorzaamheid zoekt te onttrekken,
onttrekt zich aan de genade;
en wie iets eigens wil bezitten,
verliest het gemeenschappelijke.
Wie zich niet gaarne en gewillig aan zijnen overste onderwerpt,
bewijst daarmee dat zijn vleesch hem nog niet volkomen ge-
[hoorzaamt,
maar dat het nog dikwijls achteruitslaat en murmureert.
Zoo gij uw eigen vleesch onder bedwang wilt krijgen,
leer dan zonder dralen u onderwerpen aan uwen overste.
Want veel sneller wordt de uitwendige vijand overwonnen,
wanneer de inwendige mensch nog niet geheel ontredderd is.
Er is voor de ziel geen lastiger en erger vijand,
dan gij het voor u zelven zijt,
als daar tweespalt van binnen bij u gevonden wordt.
Gij moet volkomen en in waarheid u zelven geringachten,
zoo gij iets vermogen wilt tegen vleesch en bloed.

Omdat gij u zelven nog al te buitensporig liefhebt,
daarom aarzelt gij u volkomen te schikken naar den wil van [anderen.

II. Heeft het waarlijk zooveel te beteekenen,
als gij, die stof zijt en niets,
uit liefde tot God u stelt onder een mensch,
wanneer *Ik*, de Almachtige en Allerhoogste, die alles uit niet [geschapen heb,
om uwentwil mij nederig onderworpen heb aan *den mensch?*
Ik ben de nederigste en geringste van allen geworden,
opdat gij door mijne nederigheid leeren mocht uwen hoogmoed
Leer gehoorzamen, nietig stof, [te overwinnen.
aarde en leem, leer u vernederen,
en u krommen onder aller voet!
Leer den eigenen wil breken,
en u begeven in elke onderdanigheid.
Ontsteek tegen u zelven,
en laat geene verheffing des harten in u leven,
maar betoon u zoo onderdanig en klein,
dat ieder over u loopen kan en u vertreden als het slijk der straten!
Waarover kunt gij u beklagen, o nietig mensch,
wat kunt gij, onreine zondaar, inbrengen tegen uwe smaders,
gij, die God zoo dikwerf beleedigd,
en zoovele malen de hel verdiend hebt?
Maar mijn oog heeft u verschoond,
omdat uwe ziel kostelijk was voor mijn aangezicht,
opdat gij mijne liefde zoudt kennen en steeds dankbaar blijven [voor mijne weldaden,
en opdat gij, gestadig geoefend in ware onderwerping en nede- [righeid,
de versmading van u zelven geduldig zoudt dragen.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

DAT WIJ OP DE VERBORGEN OORDEELEN GODS MOETEN ACHTGEVEN, OPDAT WIJ ONS NIET VERHEFFEN IN HET GOEDE.

I. O, Heer! Gij zendt den donder uwer oordeelen over mij,
en Gij verschrikt al mijne beenderen door vreeze en siddering. [1]
Mijne ziel is zeer bevende.
Gansch verslagen sta ik, als ik bedenk,
dat ook *de hemelen niet zuiver zijn in uwe oogen.* [2]
Indien Gij in de engelen gebreken vondt en zelfs hen niet gespaard
wat zal er van mij geworden? *[hebt,* [3]
De sterren des hemels vielen op de aarde, [4]
en wat zal ik, nietig stof, mij vermeten?
Zij, wier werken zeer loffelijk schenen,
zijn in de diepte gevallen,
en wie het brood der engelen aten,
heb ik smaak zien vinden in den draf der zwijnen. [5]
Geene heiligheid is er, als Gij, o Heer, uwe hand aftrekt,
geene wijsheid baat, als Gij aflaat haar te besturen,
geene sterkte helpt, als Gij ophoudt haar te bewaren,
geene kuischheid is veilig,
als Gij haar niet beschermt,
geen eigene bewaking zal baten,
als uwe heilige bewaring ontbreken zou.
Want aan ons zelven overgelaten, zinken en vergaan wij,
maar als Gij ons weer opzoekt, is er oprichting ten leven.
Bij ons immers is de wankeling, maar door U worden wij be-
wij verflauwen, [vestigd,
maar Gij maakt het hart brandende.

II. O, hoe nederig en gering moet ik van mij zelven denken,
hoe moet ik het voor niets rekenen, zoo ik nog iets goeds schijn
[te hebben!
O, hoe diep moet ik mij buigen onder uwe grondelooze oordee-
[len, o Heer,

---

1) Ps. 6 (7):3; 2) Job 15:15; 3) Job. 4:18 en 2 Petr. 2:4; 4) Openb. 6:13; 5) Ps. 77 (78):25 en Luc. 15:16.

voor welke ik mij zelven bevinde niet anders te zijn, dan niets,
O, onmetelijke last, [enkel niets!
O, ondoorwaadbare zee,
waarin ik van mij zelven niets terugvinde dan een volkomen niets!
Waar blijft hier een schuilhoek voor mijne glorie,
waar het vertrouwen, dat ik stellen zou op mijne deugd?
Verslonden is alle ijdele glorie
in de diepte uwer oordeelen over mij.
Wat is alle vleesch voor uw aangezicht?
Zal ook het leem zich beroemen tegen hem, die het formeerde?[1]
Hoe kan *hij* bij ijdelen lof zich verheffen,
wiens hart in waarheid Gode onderworpen is?
De gansche wereld kan hèm niet overmoedig maken,
dien de waarheid aan zich zelve onderworpen heeft;
en wie zijn gansche hoop gevestigd heeft op God,
zal zeker niet bewogen worden door het vleiend woord van men-
Want ook zij zelven, die vleiend spreken, [schen.
zie, zij zijn allen niets,
want zij zullen vergaan met het geluid van hunne woorden,
maar de waarheid des Heeren blijft in der eeuwigheid.[2]

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

HOE WIJ ONS VERHOUDEN EN SPREKEN MOETEN BIJ AL WAT BEGEERENSWAARD IS.

I. Mijn zoon!
In iedere zaak moet gij aldus spreken:
o Heer, indien het uw welbehagen is,
dat het alzoo geschiede.
o Heer, zoo het strekken kan tot uwe eere,
dat het geschiede in uwen naam!
O Heer, zoo Gij iets goed of heilzaam voor mij keurt,
geef het mij dan, opdat ik het gebruike tot uwe eere.
Maar zoo Gij weet dat iets schadelijk is en niet bevordelijk voor [het heil mijner ziel,

---

1) Jerem. 18:6 en Rom. 9:20, 21; 2) Ps. 116(117):2.

neem dan zulk verlangen van mij weg.
Want niet elk verlangen komt van den heiligen Geest,
al schijnt het ook den mensch recht en goed.
Zoo moeilijk is het met juistheid te beoordeelen,
of een goede dan wel een booze geest u aandrijft,
om het een of ander te begeeren,
en ook of gij wellicht niet door den eigen geest wordt aangedreven.
Velen zijn in het einde bedrogen uitgekomen,
die in den aanvang door een goeden geest schenen geleid te worden.
Daarom moet gij altoos, wat u begeerenswaard voorkomt,
in de vreeze Gods en in ootmoed des harten begeeren en vragen,
en allermeest, met verloochening van u zelven, Mij alles overlaten,
en spreken:
Heer, Gij weet, wat het beste is,
laat alles geschieden naar uwen wil.
Geef mij wat Gij wilt en zooveel Gij wilt,
en wanneer Gij wilt.
Doe met mij naar uw goeddunken en zooals U het best behaagt,
zooals ook het meest strekken kan tot uwe eere!
Plaats mij, waar Gij wilt,
en handel vrijelijk met mij in alle dingen.
Ik ben in uwe hand,
keer en wend mij om en om.
Zie, ik ben uw knecht,
tot alle dingen bereid,
daar ik toch niet begeere mij zelven te leven, maar U,
o, mocht het waardig en volkomen geschieden!

II. *Gebed om Gods welbehagen te mogen volbrengen.*

O goedertieren Jezus, verleen mij uwe genade,
opdat zij met mij zij, met mij medewerke,
en tot den einde toe bij mij blijve.
Laat al mijn begeeren en willen zóó zijn,
als U het meest aangenaam en welbehagelijk is.
Uw wil zij mijn wil,
en mijn wil volge den uwen en stemme daarmede volkomen samen.
Laat mijn willen en niet-willen een zijn met het uwe,

ja, laat mij niets anders kunnen willen en niet willen,
dan wat Gij wilt en niet wilt.
Geef mij dat ik sterve aan alles, wat in deze wereld is,
dat ik om uwentwil gaarne veracht en onbekend blijve in dit [tijdelijk leven.
Geef mij, boven alle verlangen, te rusten in U,
en in U alleen mijn hart waarlijk stil te maken.
Gij toch zijt de ware vrede des harten, Gij de eenige rust,
buiten U is alles harde moeite en onrust.
In dezen vrede en daarin alleen,
immers in U, het eenige, hoogste en eeuwige Goed, *zal ik neder- [liggen en slapen.* [1]

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

DAT MEN DEN WAREN TROOST ALLEEN IN GOD MOET ZOEKEN.

I. Alles wat ik voor mijnen troost verlangen of bedenken kan, verwacht ik niet hier,
maar in de eeuwigheid.
Al bezat ik alleen alle vertroostingen der wereld,
en al konde ik al hare geneugten smaken,
dit is zeker dat zij niet lang duren zouden.
Daarom is er, o mijne ziel, geen rijke vertroosting, geene vol- [komen verkwikking,
dan alleen in God, den Vertrooster der armen en den Bescher- [mer der nederigen.
Wacht nog een kleinen tijd, mijne ziel,
verbeid de goddelijke belofte,
en gij zult een overvloed van alle goed in den hemel bezitten.
Zoo gij al te ongetoomd naar de dingen van dit tegenwoordige [leven grijpt,
zullen de eeuwige en hemelsche u ontgaan.
Laat het tijdelijke in uw gebruik,
en het eeuwige in uw diepste verlangen zijn.

Geen tijdelijk goed kan ooit u verzadigen,
omdat gij niet geschapen zijt om dit tijdelijke te genieten.
Al ware ook al wat geschapen is in uw bezit,

---

1) Ps. 4:9.

gij zoudt niet gelukkig en zalig kunnen zijn,
maar in God alleen, die het alles geschapen heeft,
bestaat al uw geluk en uwe volkomene zaligheid;
een geluk, niet zooals de dwaze minnaars dezer wereld het zich [verbeelden en aanprijzen,
maar zooals het verwacht wordt door de ware vrienden van [Christus,
en bij wijlen in voorsmaak gekend wordt
door allen, die geestelijk gezind en rein van hart zijn,
wier wandel in de hemelen is.[1]
IJdel en zoo kort van duur is alle menschelijke troost,
zalig en waarachtig is de vertroosting,
welke men innerlijk uit de Waarheid ontvangt.

II. De godvruchtige heeft overal zijnen Trooster Jezus bij zich, en spreekt tot Hem:
blijf bij mij, Heere Jezus, overal en ten allen tijde.
Dit zij mijne vertroosting,
dat ik gaarne allen menschelijken troost wil ontberen.
En als soms uw troost mij ontbreken zoude,
dan moge uw wil en uwe gerechte beproeving mijne hoogste [vertroosting wezen.
Gij zult niet altoos twisten,
noch eeuwiglijk den toorn behouden.[2]

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

DAT MEN ALLE BEKOMMERNISSEN IN GODS HAND MOET GEVEN.

I. Mijn zoon!
Laat Mij toe met u te doen, wat Ik wil,
Ik weet wat u heilzaam is.
Gij denkt als een mensch,
gij oordeelt in vele dingen, zooals menschelijke neiging dat pleegt [in te geven.

Heer! het is gelijk Gij zegt:
Uwe trouwe bemoeienis met mij

---

1) Filipp . 3:20; 2) Ps. 102 (103):9.

is grooter dan alle zorg, die ik voor mij zelven kan dragen.
Hij toch staat al te wankel,
die niet al zijn bekommernissen op U werpt.[1]
O Heer! zoo maar mijn wil recht en vast op U gericht blijve,
doe dan met mij naar uw welbehagen.
Want het kan niet anders dan goed zijn,
wat Gij ook over mij beschikken moogt.
Is het uw wil dat ik in duisternis verkeere,
wees daarvoor geprezen;
en wilt Gij dat ik wandel in het licht,
wederom: geprezen zij uw naam!
Zoo Gij u verwaardigt mij te troosten, wees geprezen,
en zoo Gij wilt dat ik verdrukt worde,
wees ook dan geprezen geduriglijk!

II. Mijn zoon!
zoo moet het met u staan,
als gij met Mij begeert te wandelen:
altoos even bereid om te lijden,
als om verblijd te worden,
even gewillig om gebrek en armoede te dragen,
als om in overvloed en weelde te leven!

O, Heer!
om uwentwil zal ik gaarne lijden,
wat Gij ook over mij komen doet.
Zonder onderscheid wil ik uit uwe hand aannemen
het goede en het kwade, het zoete en het bittere, het blijde en [het droeve,
en U wil ik danken voor alles, wat mij wedervaren zal.
Bewaar mij voor alle zonde,
en ik zal noch dood noch hel vreezen.
Alleenlijk, verwerp mij niet in eeuwigheid,
en delg mijn naam niet uit het boek des levens,[2]
dan zal het mij niet schaden,
wat leed mij ook overkome moge.

1) 1 Petr. 5:7; 2) Openb. 3:5.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

DAT MEN DE ELLENDE DEZES TIJDS NAAR HET VOORBEELD VAN CHRISTUS GELATEN MOET DRAGEN.

I. Mijn zoon!
Ik ben van den hemel nedergedaald voor uwe zaligheid,
Ik heb uwe ellenden op mij genomen, niet door nood, maar door liefde gedrongen,
opdat gij lijdzaamheid leeren
en de ellenden dezes tijds zonder morren dragen zoudt.
Want van het uur mijner geboorte
tot aan mijn uiteinde op het kruis,
was Ik nooit van lijden vrij.
Ik heb een groot gebrek gehad aan alle aardsche goederen,
vele klaagredenen heb Ik menigmaal over mij gehoord,
beschaming en smaad heb Ik zachtmoedig verdragen,
voor mijne weldaden heb Ik ondank wedergekregen,
voor mijne wonderen lasteringen,
voor mijn onderwijs bestraffing.

II. O, Heer!
omdat Gij geduldig waart in uw leven,
daarin allermeest het gebod van uwen Vader vervullende,[1]
betaamt het mij, ellendig zondaar, naar uwen wil geduldig te lijden,
en, zoolang het U behagen zal, den last van dit vergankelijk leven tot mijne zaligheid te dragen.
Want hoe zwaar de last van dit tegenwoordige leven ook drukken moge,
Uwe genade heeft daaraan reeds een groote verdienste verbonden,
en door Uw voorbeeld en de voetstappen van uwe heiligen,
is dit leven voor ons zwakke menschen zooveel draaglijker en klaarder geworden.
Maar het is ook veel rijker aan vertroosting dan het eens was onder de oude Wet,
toen de poort des hemels gesloten bleef,
en de weg ten hemel zoo duister scheen,
en zoo weinigen het Koninkrijk der hemelen naarstig zochten.

1) Joh. 10:18.

terwijl zelfs uwe rechtvaardigen en uitverkorenen,
vóór uw lijden en heiligen zoendood, dat koninkrijk niet konden [binnengaan.
O, hoe groote dankbaarheid ben ik U dan niet schuldig,
dat Gij u verwaardigt hebt mij en allen geloovigen
den goeden en rechten weg naar uw eeuwig Koninkrijk te wijzen!
Want uw leven is onze weg,
en door eene heilige lijdzaamheid gaan wij tot U, die onze kroon [zijt.
Zoo Gij ons niet voorgegaan waart en ons onderricht hadt,
wie zou er aan denken U te volgen?
Ach, hoevelen zouden hier verre achterblijven,
zoo zij uw blinkend voorbeeld niet voor oogen hielden!
Zie, ook nu nog verflauwen wij, na zooveel reeds gehoord te [hebben van uwe teekenen en leeringen,
hoe zoude het zijn, als wij niet zulk een groot licht hadden om [U te volgen?

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

VAN HET VERDRAGEN VAN ONRECHT EN VAN DE WARE LIJDZAAMHEID.

1. Wat hebt Gij te zeggen, mijn zoon?
Laat af van klagen,
en zie op hetgeen Ik en mijne heiligen hebben geleden.
Gij hebt nog tot den bloede toe niet tegengestaan.[1]
Het is nog maar weinig wat gij lijdt, in vergelijking met hen, die zoo sterk aangevochten, [die zooveel geleden hebben,
zoo zwaar geplaagd,
op zoo velerlei wijze beproefd en geoefend zijn geworden.
Gij moest het zwaarder kruis van anderen u voor den geest [brengen,
om het uwe, dat zooveel lichter is, met minder moeite te dragen.
En dunkt het eigen kruis u soms niet licht,

---

1) Hebr. 12:4.

zie toe, of dit niet voortkomt uit uwe ongeduldigheid.
Maar of het klein of groot is,
tracht alles, wat u opgelegd wordt, geduldig te dragen.
Hoe meer gij u tot lijden schikt,
des te wijzer handelt gij, en te grooter is het loon, dat gij ver-
Ook zult gij alles lichter dragen, [werft.
zoo gij u krachtig hebt voorbereid door een vast voornemen en
Zeg ook niet: [door gewoonte.
ik kan dit van dezen of dien mensch niet verdragen,
en zulke dingen behoef ik toch ook niet te verduren,
want hij heeft mij een groot nadeel toegebracht,
en hij werpt mij dingen voor, waaraan ik nooit gedacht heb;
van een ander wil ik het gaarne lijden,
en alles zien te dragen.
Al zulke gedachten zijn dwaas,
wijl men dan geen acht geeft op de deugd der lijdzaamheid,
noch op Hem, die haar kronen zal,
maar liever ziet op de personen en op de aangedane krenking.
Hij is nog niet waarlijk geduldig, die slechts zooveel lijden wil,
als hem goeddunkt, en van wien het hem zelven gevallig is.
Wie waarlijk lijdzaam is, vraagt niet door *wien* hij in geduld ge-
[oefend wordt:
door zijnen overste, zijn gelijke of zijn mindere,
door een goed en heilig, of door een verkeerd en onwaardig
[mensch,
maar om het even: van welk schepsel ook, en hoeveel en hoe
[dikwijls hem onrecht worde aangedaan,
hij neemt het alles dankbaar aan uit de hand van God,
en acht het voor een zeer groot gewin,
omdat niets hoe klein ook, zoo het maar voor God geleden is,
bij Hem onvergolden zal blijven.
Wilt gij de zege behalen,
houd u dan ten strijde gereed.
Zonder strijd,
kunt gij niet komen tot de kroon der lijdzaamheid.
Wie tegen lijden opziet,
ziet af van de kroon.
Zoo gij begeert gekroond te worden,
strijd dan manlijk,

en lijd geduldig.
Zonder arbeid geene rust,
zonder strijd geene overwinning!

II. O, Heer! maak mij mogelijk door uwe genade,
wat mij onmogelijk schijnt in mijne natuurlijke krachten.
Gij weet
dat ik nog maar weinig vermag te lijden,
en hoe licht de geringste tegenheid mij allen moed beneemt.
Laat iedere les in de oefenschool der beproeving,
om uws naams wil mij liefelijk en gewenscht zijn,
want voor U te lijden en verdrukt te worden,
dat is zeer heilzaam voor mijne ziel.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE BEKENTENIS VAN EIGEN ZWAKHEDEN EN VAN DE ELLENDEN DEZES LEVENS.

I. *Ik zal,* tegen mij zelven, *belijdenis doen van mijne overtre-*
U, o Heer, zal ik mijne zwakheid bekennen. *[dingen,* [1]
Menigwerf is het maar een geringe zaak,
die mij neerwerpt en droevig stemt.
Ik neem mij voor krachtig te handelen,
maar als er slechts een kleine aanvechting komt,
geraak ik aanstonds in groote benauwdheid.
Somwijlen is het een geringe nietigheid,
waaruit een zware verzoeking voor mij ontstaan kan.
En als ik mij tamelijk veilig waan, omdat ik geen gevaar zie,
dan ondervind ik dat soms een lichte windstoot mij bijna ter
[aarde kan werpen.
Zie dan neder, o Heer, op mijne geringheid en broosheid, die Gij
[zoo wèl kent.
Ontferm u mijner, en *ruk mij uit het slijk, laat mij niet verzinken,* [2]
laat mij niet voor altoos daar neergeworpen liggen.

---

1) Ps. 31 (32):5; 2) Ps. 68 (69):15.

Dit is het wat mij zoo menigmaal ternederslaat en voor U be-
[schaamd doet staan,
dat ik zoo licht struikel en in de bestrijding van mijne driften nog
En al komt het ook niet geheel tot inwilliging, [zoo zwak ben.
toch is het mij zoo pijnlijk en bezwarend, dat ik telkens door
[mijne driften besprongen worde.
Ook verdriet het mij, alle dagen in zulk een strijd te leven.
Mijne zwakheid leer ik wel daaruit kennen,
dat allerlei verfoeilijke verbeeldingen mij veel lichter overvallen,
[dan verlaten.
O, sterke God van Israël, die over de zielen van uwe geloovigen
[ijvert met een grooten ijver,
zie toch de moeite en de smart van uwen knecht aan,
en sta hem bij in alles, wat hij ondernemen moge.
Versterk mij met hemelsche kracht,
opdat niet de oude mensch, opdat niet dit ellendige vleesch,
dat nog niet volkomen aan den geest onderworpen is,
de overhand verkrijge in dezen strijd,
dien ik in dit droeve leven voeren moet tot mijn laatsten ademtocht.

II. Ach, welk een leven is toch dit aardsche leven,
waarin beproevingen en ellenden nooit ontbreken,
waarin alles vol strikken en vijanden is.
Nauwelijks is de eene beproeving of verzoeking geweken,
of een andere is reeds in aantocht,
ja zelfs terwijl de eerste kamp nog voortduurt,
komen er weer nieuwe verzoekingen bij, onverhoeds en in grooter
[aantal.
Hoe kan men dan een leven liefhebben, dat zooveel bitters in
dat blootstaat aan zoovele onheilen en ellenden? [zich sluit,
Hoe kan het ook *leven* genoemd worden,
daar het zoo velerlei dood en verderf pleegt voort te brengen?
En toch *heeft* men het lief,
en velen zoeken er hun gansche vreugde in!
Dikwijls verwijt men de wereld, dat zij bedriegelijk en ijdel is,
en toch wordt zij noode losgelaten,
omdat de begeerten van het vleesch al te zeer de overhand hebben.
Van de eene zijde wordt men gedrongen, om de wereld lief te
en van een andere, om haar te verachten. [hebben,

Tot de liefde der wereld trekken ons
de begeerlijkheid des vleesches,
de begeerlijkheid der oogen en de grootschheid des levens, [1]
maar de straffen en ellenden, welke daarop naar billijkheid volgen,
verwekken op hun beurt afkeer en walging van de wereld.
Doch de booze lust verkrijgt helaas! de overhand,
over eene ziel, die geheel opgaat in de wereld,
en hare genietingen onder de doornen vindt, [2]
omdat zij de liefelijkheid van God en de innerlijke bekoorlijkheid
[der deugd nooit heeft gezien of gesmaakt.
Wie daarentegen de wereld volkomen versmaden,
en Gode trachten te leven onder eene heilige tucht,
kennen de liefelijkheid des Heeren, welke toegezegd is
aan allen, die in waarheid zich zelven verloochenen;
zij zien klaarlijk in
hoe jammerlijk de wereld dwaalt en op hoe velerlei wijze zij be-
[drogen wordt.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN, BOVEN ALLE GAVEN EN GOEDEREN, ZIJNE RUST MOET ZOEKEN IN GOD.

O, mijne ziel! boven alles en in alles moet gij onveranderlijk
Want Hij is de eeuwige rust van zijne heiligen. [rusten in den Heer,

I. Geef mij, o allerliefelijkste en liefderijke Jezus,
dat ik in U moge rusten boven alle schepselen,
boven alle welvaren en schoonheid,
boven alle glorie en eere,
boven alle macht en aanzien,
boven alle wetenschap en vernuft,
boven allen rijkdom en kunst,
boven alle vreugde en weeldegevoel,
boven allen naam en faam,

---

1) 1 Joh. 2:16; 2) Job 30:7, zie de Vulgaat.

boven alle liefelijkheid en vertroosting,
boven alle hoop en uitzicht,
boven alle verdienste en verlangen,
boven alle gave en gunstbewijs, die Gij kunt schenken en [uitstorten,
boven alle vreugde en vreugde-uiting,
welke de ziel ooit bevatten of doorleven kan,
ja zelfs boven engelen en aartsengelen en boven al het heer des [hemels,
boven alle zienlijke en onzienlijke dingen,
en boven alles, wat Gij, mijn God, niet zijt!
Want Gij, mijn Heere God, zijt boven alle dingen de Algoede,
Gij alleen de allerhoogste, Gij alleen de alvermogende,
Gij alleen de algenoegzame en allesvervullende,
Gij alleen de allerliefelijkste en alvertroostende,
Gij alleen de allerschoonste en allerovervloedigste in liefde,
Gij alleen de alleredelste en boven alles heerlijk,
in wien alle goed te samen en volkomen is, altoos was en eeuwig [wezen zal!
En daarom is het alles te gering en ongenoegzaam,
wat Gij, buiten U zelven, mij schenken
of van U zelven mij openbaren en beloven wilt,
zoolang ik *U zelven* niet aanschouwen en volkomen bezitten mag.
Want mijn hart kan niet waarlijk rusten, en geen volkomen vrede [genieten,
tenzij het ruste in U,
tenzij het uitga boven alle gave en boven alle schepsel.
O, mijn zeer beminde Bruidegom, Jezus Christus,
die mij zoo heiliglijk liefhebt, Gij, Beheerscher van al het geschapene,
wie zal mij geven de vleugelen der ware vrijheid,
om tot U op te stijgen en mij in U te verpoozen?
O, wanneer zal het mij volkomen vergund zijn van alle belem- [mering ontslagen te worden,
en *te zien hoe goed Gij zijt*,[1] mijn Heer en mijn God!
Wanneer zal ik zoo volkomen aandachtig zijn in U,
dat ik door de liefde mij zelven niet meer gevoele,
maar U alleen boven alle maat en besef,
en op eene wijze, welke niet door allen gekend wordt.
Nu moet ik nog zoo menigmaal zuchten,
en mijn leed met droefheid dragen.
Want in dit jammerdal bejegent mij zooveel kwaads,

1) Ps. 33 (34) : 9.

dat mij gedurig in verwarring, in droefenis en in nevel brengt,
gedurig ook belemmert en aftrekt,
aanlokt en verstrikt,
zoodat ik niet vrijelijk tot U kan gaan,
en niet smaken kan uwe liefelijke omarming,
welke de zalige geesten onafgebroken genieten.
Laat U bewegen door mijn zuchten en mijne veelvuldige verla-
[tenheid hier op aarde!
O, Jezus, *afschijnsel der eeuwige heerlijkheid,* [1]
Gij Trooster van de ziel, die in vreemdelingschap verkeert!
Voor U is mijn mond zonder stem,
en alleen mijn zwijgen spreekt tot U.
Hoelang zal mijn Heere toeven te komen?
Hij kome toch tot zijn armen knecht,
en verheuge zijne ziel.
Dat Hij zijne hand uitstrekke,
en mij, ellendige, uitrukke uit alle benauwdheid!
Kom, o kom!
want zonder U kan er geen blijde dag, geen blijde stonde zijn,
Gij zijt mijne vreugde en zonder U is mijne tafel ledig.
Ik ben ellendig en als in een kerker gesloten en met boeien be-
[zwaard,
totdat Gij mij door het licht van uwe tegenwoordigheid verkwikt,
mij in vrijheid stelt en wederom zien laat uw vriendelijk aange-
[zicht.
Anderen mogen, U voorbijgaande, iets anders zoeken wat hun lust,
mij behaagt niets en zal nooit iets anders behagen,
dan Gij alleen, mijn God, mijne hope
en mijn eeuwig heil!
Ik zal niet zwijgen, niet aflaten van smeeken,
totdat uwe genade tot mij wederkeere,
en Gij mij innerlijk toespreken moogt.

II. Zie, hier ben Ik,
zie, Ik kom tot u,
omdat gij mij geroepen hebt.
Uwe tranen en uw zielsverlangen,

---

1) Hebr. 1:3.

uwe vernedering en verbrijzeling des harten hebben mij bewogen
[om bij u in te keeren.

III. En ik sprak:
O, Heer! ik heb U geroepen,
en vuriglijk begeerd U te genieten,
bereid om alles te versmaden om uwentwil.
Gij hebt mij het eerst aangedreven om U te zoeken,
wees daarom geprezen, o Heer!
die deze weldadigheid bij uwen knecht gedaan hebt,
naar den rijkdom uwer barmhartigheid.
En wat heeft thans uw knecht nog meer te zeggen voor uw aan-
wat anders dan dat hij zich diep voor U vernedert, [gezicht,
altoos indachtig de eigene geringheid en ongerechtigheid?
Want er is niemand aan U gelijk,
onder alles wat wonderbaar is in hemel of op aarde.
Uwe werken zijn zeer goed,
en Uwe oordeelen zijn waarachtig.
Uwe Voorzienigheid gaat over alle dingen.
Lof en eere worde U daarom toegebracht, o Wijsheid des Vaders,
U love en prijze mijn mond,
mijne ziel en alle schepselen te samen!

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN HET GEDENKEN VAN GODS MENIGVULDIGE WELDADEN.

I. Ontsluit, o Heer! mijn hart voor uwe wet,
en leer mij wandelen in uwe inzettingen.
Geef mij uwen wil te verstaan,
en met een grooten eerbied en een naarstige overweging uwe
zoo algemeene als bizondere, [weldaden te gedenken,
opdat ik U naar waarde daarvoor danken moge.
Doch ik weet en beken,
dat ik zelfs voor de geringste stip U den schuldigen lof niet be-
[talen kan.
Ik ben geringer dan alle weldadigheden, aan mij bewezen,[1]

---

1) Gen. 32:10.

en als ik op uwe verhevenheid zie,
dan bezwijkt mijn geest bij hare grootheid.

II. Al wat wij hebben naar lichaam en ziel,
wat wij bezitten uitwendig of inwendig,
in natuurlijke of bovennatuurlijke gaven,
het zijn alles uwe weldaden,
alles verkondigt U als den milden, vriendelijken en goeden Gever,
van wien wij elke goede gave ontvangen hebben.

Al heeft ook de een meer, de ander minder ontvangen,
alles is toch het uwe,
en zonder U kan niemand ook het allergeringste bezitten.
Wie meer ontvangen heeft, kan niet roemen op zijne verdienste,
hij kan zich niet verheffen boven anderen,
of met minachting bejegenen wie minder heeft.
Want de grootste en beste is hij, die zichzelven het minst toe-
[schrijft,
en die het nederigst en innigst danken kan.
En wie zich geringer acht dan allen, en zich zelven voor den
[onwaardigste rekent,
is juist het meest geschikt om rijkere weldaden te ontvangen.
Wie minder ontvangen heeft,
moet daarover niet treuren of morren,
of den rijkere benijden,
maar liever tot U opzien en uwe goedheid allermeest prijzen,
dat Gij uwe gaven schenkt,
zoo overvloedig en om niet,
zoo mild en zonder aanneming des persoons.
Alles is uit U,
en daarom moet Gij in alles geprezen worden.

III. Gij weet welke gaven voor ieder dienstig zijn;
en waarom deze meer, gene minder heeft,
het staat niet aan ons dit te beslissen,
maar alleen aan U, die nauwkeurig bepaald hebt, wat ieder toe-
[komt.
Daarom, Heere God, reken ik het voor een groote weldaad,
niet veel te bezitten, dat uitwendig en in het oog der menschen
[lof en eere brengt.

Ja, niemand moet, bij de overweging van zijne armoede en ge-
[ringheid,
deswege bezwaar of droefheid of verslagenheid gevoelen,
maar veeleer vertroosting en een zeer groote vreugde,
omdat Gij, o God, de armen en geringen en verachten naar de
[wereld,
U zelven hebt uitverkoren tot uwe vertrouwde vrienden en huis-
Hiervoor strekken uwe Apostelen zelven tot getuigen, [genooten.
die Gij tot vorsten over de gansche aarde gezet hebt.[1]
Toch hebben zij in de wereld verkeerd zonder klagen,
zoo nederig en eenvoudig, zoo ver van arglistigheid en bedrog,
dat zij zich zelfs verheugen konden *smaadheid te lijden om uws*
[naams wil, [2]
en met een groote liefde omhelsd hebben wat de wereld veraf-
[schuwt.

Zoo moet dan niets dengene, die U liefheeft en uwe weldaden
[erkent,
meer verheugen, dan dat uw wil in hem geschiede,
naar het welbehagen van uw eeuwig raadsbesluit.
Daarin moet hij zoozeer zijn vrede en vertroosting vinden,
dat hij even gaarne de minste wil wezen,
als een ander wenschen zou de meeste te zijn,
ja, even gelukkig en tevreden op de laagste als op de eerste
[plaats,
even bereid om veracht en verworpen te zijn, en zonder eenigen
[naam of faam,
als de grootste van allen en de meest geëerde in deze wereld.
Want Uw wil en de ijver voor uwe eere moet hem boven alles
hem meer troosten en grooter vreugde geven, [gaan,
dan alle weldaden, die Gij hem ooit geschonken hebt,
of immer schenken zult.

---

1) Ps. 44 (45): 17; 2) Hand. 5: 41.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN VIER DINGEN, DIE EEN GROOTEN VREDE AANBRENGEN.

I. Mijn zoon!
nu zal Ik u den weg des vredes en der ware vrijheid leeren.

Doe, o Heer! gelijk Gij zegt,
zoo gaarne wil ik dat hooren.

Benaarstig u, mijn zoon, liever den wil van een ander dan eigen
Begeer liever meer dan minder te hebben. [wil te volgen.
Zoek altijd de laagste plaats,
en wees gaarne aller dienaar.
Wensch altoos en bid, dat Gods wil volkomen in u geschiede.
Zie, zulk een mensch treedt het land van vrede en rust binnen.
Heer! uwe rede is kort,
maar zij bevat een groote volmaaktheid.
Zij is arm aan woorden,
maar rijk van zin en overvloedig in vrucht.
Zoo ik haar getrouw kon nakomen,
er zou zeker niet zoo licht allerlei verwarring in mij ontstaan.
Want zoo menigmaal ik mij onrustig en bezwaard gevoel,
bevind ik, dat ik van deze leer ben afgeweken.
Maar Gij, die alles vermoogt en steeds een welgevallen hebt
[aan den geestelijken wasdom der ziel,
vermeerder Gij mij uwe genade,
opdat ik uw woord vervullen
en mijne zaligheid uitwerken moge.

II. *Gebed tegen booze gedachten.*
Heer mijn God, wees niet verre van mij,
o mijn God, haast U tot mijne hulp.[1]
Want velerlei gedachten en groote verschrikkingen zijn in mij
en benauwen mijne ziel. [opgerezen,
Hoe zal ik onverzeerd ontkomen?
Hoe zal ik er doorheenbreken?
Ik, spreekt de Heer, *zal voor uw aangezicht gaan,*

1) Ps. 70 (71): 12.

en Ik zal de hoogmoedigen der aarde vernederen,
Ik zal de deuren des kerkers ontsluiten,
en de verborgene geheimenissen openbaren.[1]
Doe, o Heer, gelijk Gij zegt,
dat alle booze gedachten vlieden voor uw aangezicht.
Dit is mijne hope en mijn eenige troost,
tot U in alle benauwdheid de toevlucht te nemen,
op U te vertrouwen,
U uit het binnenste van mijn hart aan te roepen,
en geduldig te wachten op uwe vertroosting.

III. *Gebed om verlichting des geestes.*
Verlicht mij, lieve Heere Jezus, met de klaarheid van uw inwen-
[dig licht,
en verdrijf alle duisternis uit de woning van mijn hart.
Beteugel mijne gedurige afzwervingen,
en verdrijf de aanvechtingen, welke zooveel kracht op mij doen.
Strijd krachtig voor mij, en bedwing *het wild gedierte,* [2]
namelijk de zoo verlokkende begeerten,
opdat de vrede wederkeere door uwe kracht, [3]
en uw lof overvloedig weergalme in de heilige plaats,
dat is: in het zuiver geweten.
Bestraf de winden en stormen,
zeg tot de zee: *Wees stil,* [4] en tot den noordenwind: waai niet,
en er zal een groote stilte zijn.
Zend uw licht en uwe waarheid, [5]
opdat zij schijnen over den aardbodem,
want ik ben zulk *een woeste en ledige aarde,* [6]
totdat Gij komt en mij verlicht.
Stort uwe genade uit van boven,
en doortrek mijn hart met uwen hemelschen dauw.
Zend stroomen van godsvrucht uit,
om het gelaat van deze aarde te bevochtigen,
opdat zij een goede, ja de allerbeste vrucht voortbrenge.
Hef mijne ziel op, welke nedergebogen is onder den last der
[zonden,

---

1) Jes. 45:2,3, gedeeltelijk naar de Vulgaat; 2) Ps. 73 (74):19; 3) Ps. 121 (122):7; zie de Vulgaat; 4) Marc. 4:39; 5) Ps. 42 (43):3; 6) Gen. 1:2.

en hecht al het verlangen mijner ziel aan de hemelsche dingen,
opdat het mij, als ik de liefelijkheid van een bovenaardsche za-
[ligheid gesmaakt heb,
verdrieten moge nog aan aardsche dingen te denken.
Voer mij uit, en ontruk mij aan alle kortstondige genieting van
[het schepsel,
daar toch geen geschapen ding mijn verlangen volkomen stillen
[en bevredigen kan.
Verbind mij met U door den onverbrekelijken band der liefde.
Want Gij alleen kunt het liefhebbend hart voldoen,
en zonder U is alles nietig.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN ALLE NIEUWSGIERIG NAGAAN VAN EENS ANDERS LEVEN MOET VERMIJDEN.

1. Mijn zoon!
Wees niet begeerig naar nieuws,
en koester geen ijdele zorgen.
Wat gaat u dit of dat aan?
Volg gij mij.[1]
Wat let het u, of deze zoo of anders is,
of die daar zoo of anders handelt en spreekt?
Gij zijt toch niet verantwoordelijk voor anderen,
voor u zelven alleen zult gij rekenschap moeten geven.
Waarom brengt gij u in allerlei verwikkeling?
Zie, Ik ken allen en Ik zie alles, wat onder de zon geschiedt,
Ik weet hoe het met ieder staat,
wat hij denkt,
wat hij wil,
en waarop zijn innerlijkst bedoelen gericht is.
Laat daarom alles aan Mij over,
en bewaar gij u zelven in goede vrede.
Laat woelen wie wil en zooveel hij wil,

---

1) Joh. 21:22.

wat hij ook zegge of doe, het zal op hem neerkomen,
want Mij bedriegen kan hij niet.

II. Geef u geen moeite voor de schaduw van een grooten naam,
en sta niet naar den vertrouwelijken omgang met velen,
of ook naar de bizondere genegenheid van menschen.
Want dit alles baart verstrooiïng,
en groote duisternis in het hart.
Zoo gaarne zoude Ik u mijn woord toespreken en de verborgene [dingen u openbaren,
indien gij naarstig acht gaaft op mijne komst,
en de deur van uw hart voor Mij ontsloot.
Zijt dan nuchter,
en waak in de gebeden, [1]
en verneder u in alle dingen.

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

WAARIN DE BESTENDIGE VREDE DES HARTEN EN HET RECHTE TOENEMEN BESTAAT.

I. Mijn zoon!
Ik heb gesproken: *vrede laat Ik u, mijnen vrede geef Ik u,*
niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u. [2]
Vrede begeeren allen,
maar niet allen nemen ter harte, hetgeen tot den waren vrede [dient. [3]
Mijn vrede is met de nederigen en zachtmoedigen van harte. [4]
Uw vrede zal bestaan in een groote lijdzaamheid.
Zoo gij naar Mij hoort en mijne stem volgt,
zult gij een rijken vrede kunnen genieten.

Wat heb ik dan te doen?

Bewaak u zelven in alles, wat gij doet en wat gij zegt,

---

1) 1 Petr. 4:7; 2) Joh. 14:27; 3) Luc. 19:42; 4) Matth. 11:29.

en richt al uw oogmerk daarop,
dat gij Mij alleen behagen,
en, buiten Mij, niets begeeren of zoeken moogt.
Oordeel ook niet vermetel over het zeggen of doen van anderen,
en laat u niet in met dingen, die u niet opgedragen zijn,
dan zal het mogelijk zijn dat uwe rust maar weinig of zelden [gestoord wordt.
Want nooit eenige stoornis te ondervinden,
nooit eenige ziels- of lichaamskwelling te lijden,
dat behoort niet bij dezen tegenwoordigen tijd,
dat is de staat der eeuwige rust.

II. Meen dus niet dat gij den waren vrede gevonden hebt,
als gij geenerlei druk gevoelt,
of dat dàn alles wel met u is,
zoo niemand u tegenstaat,
of dat de volkomenheid hierin zou bestaan, dat alles naar uwen [wensch gaat.
Houd u dan ook niet voor iets groots,
of voor een bizonder geliefd kind van God,
zoo gij tijden kent van dieper godsvrucht of van een zalige [zielsgenieting.
Want niet daaraan onderkent men den waren minnaar der [deugd,
en daarin bestaat evenmin het ware toenemen en de volmaking [des menschen.

Waarin dan wèl, Heer?

Immers daarin, dat gij u zelven van ganscher harte overgeeft [aan den wil van God,
zonder ooit het uwe te zoeken, noch in het kleine, noch in het [groote,
noch in den tijd, noch in de eeuwigheid,
zoodat gij, alles afwegend in een rechte weegschaal, [1]
met hetzelfde gelaat in uwe dankzegging voor Mij staat,
hetzij het u goed, hetzij het u kwalijk ga.
Indien gij zoo sterk en standvastig in uwe hope geworden zijt,
dat gij, ook bij onttrekking van alle inwendige vertroosting,
uw hart bereid hebt om nog meer te lijden,

1) Job 31:6.

indien gij dan u zelven niet rechtvaardigt, alsof zooveel lijden
[onverdiend ware,
maar Mij in al mijne beschikkingen gerechtigheid toewijst,
en mijnen heiligen naam prijzen kunt,
dan wandelt gij op het ware en rechte pad des vredes,
dan mag uwe hoop ontwijfelbaar zijn,
dat gij mijn aangezicht wederom in groote vreugde aanschouwen
[zult. [1]
En zijt gij eens zóóver gevorderd, dat gij u zelven volkomen ver-
[loochent,
zoo weet, dat gij zulk een volheid van vrede genieten zult,
als bestaanbaar is met dit leven hier in vreemdelingschap.

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE HOOGE WAARDIJ VAN EENEN VRIJEN GEEST, DIEN MEN MEER DOOR BIDDEN DAN DOOR LEZEN VERKRIJGT.

I. O, Heer! dit is wel het werk van den volmaakten mensch:
nooit af te laten van het trachten naar de hemelsche dingen,
en door de vele zorgen van het leven als zonder zorg heen te
niet uit geestelijke traagheid, [gaan,
maar krachtens het voorrecht van een vrijen geest,
die niet meer hangt aan eenig schepsel met een ongeregelde
[liefde.

II. U, mijn zoo genadige God, smeek ik:
stel mij veilig tegen de zorgen van dit leven,
opdat ik daarin niet al zeer verstrikt rake,
tegen de vele behoeften des lichaams,
opdat de zinlijkheid mij niet overmeestere,
tegen alle beletselen der ziel,
opdat ik niet, door vele bezwaren neergebogen, ten slotte be-
[zwijke.
Ik spreek niet van die dingen, naar welke de ijdele wereld
[met een gretig verlangen grijpt,

---

1) Job 33:26.

maar van al zulke ellende, welke de ziel van uwen knecht,
krachtens den algemeenen vloek der sterfelijkheid,
tot hare straf bezwaart en zóó belemmert,
dat zij niet, naar haren lust, komen kan tot de vrijheid des [geestes.

III. O, mijn God! Bron van onuitsprekelijke liefelijkheden,
verkeer voor mij in bitterheid
alle vleeschelijke genieting, welke mij aftrekt van de liefde der [eeuwige dingen,
en mij verlokken wil door den vleienden aanblik van eenig tegen- [woordig goed.
Gedoog niet, o mijn God, gedoog niet dat vleesch en bloed de [overhand over mij verkrijgen,
dat de wereld en haar kortstondige glorie mij niet verblinde,
de duivel en zijne arglistigheid mij nimmer ten val brenge.
Schenk mij kracht om tegenweer te bieden,
geduld om te lijden,
standvastigheid om te volharden.
Geef mij, voor alle genietingen der wereld, de liefelijke zalving [van uwen Geest,
en stort Gij, in stee van alle vleeschelijke neiging,
de liefde voor uwen naam overvloedig in mijn hart uit.
Zie, spijs en drank en kleeding,
en de overige benoodigdheden voor het onderhoud des lichaams,
het is alles een drukkend bezwaar voor wie vurig van geest is.
Geef dat ik van al zulke verkwikkingen een sober gebruik make,
en daarin niet gevangen rake door een al te sterk begeeren.
Mij van alles ontdoen, mag ik niet,
omdat de natuur haar onderhoud behoeft.
Maar het overtollige te begeeren en wat al te zeer de zinnen [streelt,
dat verbiedt uwe heilige wet,
anders toch zou het vleesch in opstand komen tegen den geest.
Moge hierin, ik smeek het U, uwe hand mij leiden en leeren,
opdat steeds alle overmaat gemeden worde.

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT DE EIGENLIEFDE ONS ALLERMEEST VAN HET HOOGSTE GOED AFHOUDT.

1. Mijn zoon!
Gij moet alles voor alles geven,
en in geen ding u zelven toebehooren.
Weet dat de liefde tot u zelven u meer schaadt,
dan eenig ding ter wereld.
Naar de mate van uwe liefde en uwe neiging,
zal elk ding u meer of minder sterk vasthouden.
Zoo uwe liefde zuiver, eenvoudig en wèl geregeld is,
zal niets ter wereld u in zijne macht kunnen brengen.
Begeer niet,
wat gij niet bezitten moogt,
en wensch niet te bezitten,
wat u hinderen en van uwe innerlijke vrijheid berooven kan.
Hoe vreemd is het toch dat gij u zelven niet van ganscher harte [aan Mij toevertrouwt,
met alles wat gij wenschen of bezitten moogt.
Waarom wordt gij verteerd door ijdelen kommer,
en waarom laat gij u vermoeien door noodelooze zorgen?
Houd u alleen aan mijn welbehagen,
en niets zal u kunnen deren.

Wanneer gij nu eens dit en dan weer iets anders zoekt,
en nu hier, dan daar wilt zijn om eigen voordeel of goeddun- [ken na te jagen,
zult gij nooit tot rust komen,
nooit vrij zijn van velerlei bekommering,
want iedere zaak heeft haar gebrek,
en aan iedere plaats zal er wel iemand zijn, die u tegenwerkt.
Niet alles dus, wat gij uitwendig verkrijgt of ook vermeerdert,
zal u kunnen baten,
maar veeleer datgene, wat gij versmaadt,
en met wortel en tak uit uw hart uitroeit.
En dit geldt niet enkel van vermogen en rijkdommen,
maar ook van ijdele eer- en roemzucht,
al welke dingen met de wereld voorbijgaan.

De uitwendige plaats, welke wij innemen, geeft weinig veiligheid, als de ware innerlijke ijver ontbreken zoude.
Ook zal alle vrede, die van buiten gezocht wordt, niet lang stand [houden,
zoo het hart, in zijn inwendige gesteldheid, het ware fundament dat wil zeggen, zoolang gij niet in Mij gefundeerd zijt, [mist;
brengt gij bij en in u zelven wel verandering, geen verbetering [aan.
Laat de gelegenheid zich maar voordoen en door u aangegrepen [worden,
gij zult terugvinden wat gij ontvloden zijt, en wellicht nog erger.

II. *Gebed om reiniging des harten en om hemelsche [wijsheid.*

Bevestig mij, o God! door de genade van den heiligen Geest.
Verleen mij de kracht om in den inwendigen mensch versterkt te [worden, [1]
en mijn hart te ontledigen van alle noodelooze zorg en angst;
dat ik niet meegevoerd worde door velerlei begeerte naar geringe [of kostelijke dingen,
maar dat ik alles moge aanzien als voorbijgaande,
en mij zelven ook, als mede vergankelijk met alles.
Want er is niets bestendigs onder de zon,
het is daar alles ijdelheid en kwelling des geestes.[2]
O, hoe wijs is hij, die het zoo vermag in te zien!
Geef mij, o Heer, deze hemelsche wijsheid, opdat ik leere
U boven alles te zoeken en te vinden,
U boven alles lief te hebben en te genieten,
en al het overige zoo te beschouwen,
als het, naar de verordening van uwe wijsheid, waarlijk is.
Geef dat ik den vleier met verstand ontwijke,
en den tegenpartijder met geduld verdrage,
want dit is groote wijsheid:
niet bewogen te worden door elken wind van woorden,
en niet te luisteren naar het zondig-vleiend sirenenlied.
Zoo wandelt men veilig voort op den ingeslagen weg.

---

1) Eph. 3:16; 2) Pred. 1:14.

ACHT EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

TEGEN DE KLEINEERENDE TONG.

I. Mijn zoon!
Het krenke u niet als sommigen kwalijk van u denken,
of iets zeggen, dat gij niet gaarne hoort.
Gij moet nog minder van u zelven denken,
en niemand voor zwakker houden dan gij zelf zijt.
Zoo gij een innerlijk leven kent,
zult gij niet veel gewicht hechten aan woorden, die ras ver-
[vliegen.
Het is geen geringe wijsheid in den dag des kwaads te zwijgen,
u innerlijk tot Mij te keeren,
en door het oordeel van menschen u niet in verwarring te laten
[brengen.

II. Laat uw vrede niet zijn in den mond van menschen.
Want of zij u goed of kwaad nageven,
gij zijt daarom geen ander mensch.
Waar is de ware vrede en de ware eere?
Is het niet in Mij?
Wie niet meer begeert aan menschen te behagen,
en ook niet vreest hun te mishagen,
zal een rijken vrede genieten.
Uit eene ongeregelde liefde en uit ijdele vreeze
ontstaat alle onrust des harten en alle verstrooiïng der zinnen.

NEGEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

HOE MEN BIJ VOORKOMENDE BEPROEVING GOD MOET AANROEPEN EN PRIJZEN.

I. Uw naam zij geprezen in alle eeuwigheid, o Heer!
die gewild hebt dat deze verzoeking en beproeving over mij ko-
Ik kan haar niet ontgaan, [men zou.
maar mij is noodig tot U de toevlucht te nemen,
opdat Gij mij helpen en alles ten goede keeren moogt.

II. O, Heer!
Nu ben ik in druk,
en mijn hart is bekommerd,
en ik word zeer geperst door mijn tegenwoordig lijden.
En nu, lieve Vader, *wat zal ik zeggen?*
Benauwdheden omsluiten mij van alle zijden,
verlos mij uit deze ure,
maar daartoe ben ik in deze ure gekomen, [1]
opdat Gij zoudt verheerlijkt worden,
wanneer ik diep vernederd en door U bevrijd zal wezen.
Het behage U, o Heer, mij te verlossen, [2]
want, ik arme, wat zou ik kunnen doen,
en waarheen zal ik gaan zonder U?
Geef mij geduld, o Heer!
ook weder in deze beproeving.
Sta mij bij, o mijn God,
en ik zal niet vreezen, hoe zwaar ik ook gedrukt worde.
En nu, wat zal ik tot deze dingen zeggen?
Heer! uw wil geschiede! [3]
Wèl heb ik verdiend beproefd en verzocht te worden.
Het betaamt mij alleszins dit lijden te dragen,
o, mocht het zijn met geduld,
totdat de storm voorbijga en het wederom beter worde.
Uwe alvermogende hand is machtig ook deze aanvechting van
of haar sterken aanval zóó te verzachten, [mij weg te nemen,
dat ik niet geheel bezwijke,
gelijk Gij ook te voren vele malen met mij gedaan hebt,
o, God van mijne goedertierenheid! [4]
En hoe moeilijker het alles voor mij is,
des te lichter is *deze omwending voor de rechterhand des Aller-*
[hoogsten. [5]

---

1) Joh. 12:27; 2) Ps. 39 (40):14; 3) Matth. 26:42; 4) Ps. 58 (59):18; 5) Ps. 76 (77) : 11.

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN GODS BIJSTAND AFSMEEKEN EN VERTROUWEN MOET OP HET WEDERKEEREN DER GENADE.

I. Mijn zoon!
Ik ben de Heer, *uwe sterkte in den dag der benauwdheid.* [1]
Kom tot Mij, als gij niet wel te moede zijt.
Wat allermeest de hemelsche vertroosting in den weg staat,
is wel dat gij u te laat tot bidden begeeft.
Want alvorens Mij ernstig aan te roepen,
zoekt gij eerst troost en afleiding in zoovele uitwendige dingen.
Dáárvan komt het dat alles zoo weinig baat,
totdat gij merkt dat Ik het ben, *die verlost degenen, die op Mij*
en dat er buiten Mij geene krachtige hulp is, *[betrouwen,* [2]
geen goede raad,
geen duurzaam geneesmiddel.
Zoo dan, grijp weer moed na den storm,
en word sterk in het licht van mijne ontfermingen.
Want Ik ben nabij, zegt de Heer, om alles te herstellen,
niet alleen volkomen, maar overvloediglijk en bovenmate!
Zou mij iets te wonderbaar zijn? [3]
Of zal Ik zijn als iemand, die iets zegt en het niet doet? [4]
Waar is uw geloof?
Sta vast en volstandig,
wees lijdzaam en manmoedig.
Te zijner tijd zal mijne vertroosting komen.
Wacht op Mij, wacht,
Ik zal komen en u genezen. [5]

II. Het is eene verzoeking, welke u plaagt,
en ijdele vreeze is het, welke u verschrikt maakt.
Wat baart alle bekommering, om wat de toekomst u brengen kan,
wat anders dan droefheid op droefheid?
Elken dag hebbe genoeg aan zijns zelfs kwaad. [6]
IJdel is het en nutteloos u te verontrusten of te verblijden over
welke misschien nooit zullen gebeuren. [toekomstige dingen,

---

1) Nah. 1:7; 2) Ps. 16 (17):7; 3) Jer. 32:27; 4) Zie Num. 23:19; 5) Matth. 8:7. 6) Matth. 6:34.

Doch het is den mensch eigen door zulke inbeeldingen zich te laten
en het verraadt nog zulk een kleinen moed, [begoochelen,
als hij zoo licht wordt meegevoerd door de influisteringen van den
[vijand.
Want dezen is het om het even of hij u door ware of door
[valsche voorstellingen begoochelt en bedriegt,
of hij u ten val brengt door liefde tot het tegenwoordige, of door
[vrees voor wat komen kan.
Uw hart worde niet ontroerd,
en zijt niet versaagd,
Geloof in Mij, [1]
en stel uw betrouwen op mijne barmhartigheid.
Wanneer gij soms meenen kunt dat gij zoo verre van Mij zijt,
ben Ik dikwerf het dichtst bij u.
En als gij denkt dat bijna alles verloren is,
is menigmaal het oogenblik daar om een rijker loon te winnen.
Niet alles is verloren,
als iets in zijn tegendeel omslaat.
Gij moet niet oordeelen naar uw gevoel van het oogenblik,
en van waar eenig bezwaar ook komen moge,
daaraan niet zóóveel hechten en het zóó opnemen,
alsof nu alle hoop op uitkomst volkomen afgesneden ware.
Houd u niet voor gansch verlaten,
al zend Ik u voor een tijd eenige beproeving,
of al onttrek Ik u ook de zoo begeerde vertroosting.
Want dat is de weg naar het Koninkrijk der hemelen.

Ongetwijfeld is het voor u en al mijne overige dienstknechten
door tegenheden geoefend te worden, [heilzamer,
dan alles naar uwen wensch te hebben.
Ik ken de verborgene gedachten,
en Ik weet dus hoe goed het voor uwe zaligheid is,
dat gij bijwijlen dorheid in uwe ziel ervaart,
opdat gij u niet verheffen zoudt op uwen goeden voortgang,
eu u zelven behagen in hetgeen gij niet zijt.
Wat Ik gegeven heb, kan Ik ontnemen,
en opnieuw schenken, als het Mij behaagt.

---

1) Joh. 14 : 1, 27.

Geef Ik iets, het is het mijne,
Ontneem Ik het, Ik neem het uwe niet.
Want alle goede gave en alle volmaakte gift is van Mij.[1]
Zend ik u eenig bezwaar of tegenheid,
word niet verdrietig,
en laat uw hart niet bezwijken,
zoo haast kan Ik verlichting geven,
en allen last in lust verkeeren.
Niettemin ben Ik gerecht,
en zeer te prijzen,
wanneer Ik aldus met u handel.
Indien gij alles recht verstaat en in het ware licht beschouwt,
moet gij nooit zoo kleinmoedig treuren over uwe wederwaardig-
maar veeleer u verheugen en Mij danken, [heden,
ja, het voor uwe eenige vreugde houden,
dat ik *u de smart van mijne beproeving niet spare.*[2]
Gelijkerwijs de Vader Mij liefgehad heeft,
heb Ik ook u liefgehad,[3]
dit was mijn woord tot mijne geliefde jongeren,
die Ik voorwaar, toen Ik hen uitzond in deze wereld,
niet bestemde voor een groote vreugde, maar voor een grooten
niet voor eerbewijzen, [strijd,
maar voor smaadheden,
niet voor ledigheid, maar voor arbeid,
niet voor rust,
maar om *veel vrucht te dragen in lijdzaamheid.*[4]
Mijn zoon! houd deze woorden in gedachtenis!

EEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN ALLE SCHEPSELEN MOET LATEN VAREN OM DEN SCHEPPER TE VINDEN.

I. O, Heer!
wel heb ik nog grootere genade noodig,
als ik zoover zal komen,

---

1) Jac. 1:17; 2) Zie Job 6:10; 3) Joh. 15:9; 4) Luc. 8:15 en Joh. 15:5.

dat geen mensch of eenig schepsel mij meer hinderen kan.
Want zoolang nog eenig ding mij terughoudt,
kan ik niet vrijelijk de vleugelen mijner ziel naar U uitslaan.
Zóó heeft de zanger begeerd,
die eens gesproken heeft:
och, dat mij iemand vleugelen, als eener duive, gave,
ik zou henenvliegen, waar ik blijven mocht. [1]
Wat is rustiger dan het eenvoudige oog,
en wie is vrijer dan hij, die niets meer op aarde begeert?
Men moet daarom boven alle schepselen uitgaan,
zich zelven volkomen verlaten,
en in deze hooge geestvervoering volharden,
om te zien dat niets onder alle schepselen U, den Schepper aller [dingen, ook maar van verre gelijkt.
Wie nog niet volkomen vrij geworden is van alle schepsel,
kan niet onbelemmerd zijn oogmerk richten op de goddelijke [dingen.
Daarom zijn er zoo weinigen, die een beschouwend leven vermogen [te leiden,
omdat zoo weinigen het verstaan zich volkomen los te maken [van het vergankelijk schepsel.
Hiertoe wordt eene groote genade vereischt,
welke de ziel opheft
en boven zich zelve uitvoert.

Zoolang een mensch niet in den geest opgeheven,
van alle schepselen vrij, en volkomen met God vereenigd is,
is alles wat hij weet,
en al wat hij heeft,
van geringe waarde.
Lang zal hij klein zijn en in het stof neerliggen,
die iets groot acht buiten het eenige, onmetelijke en eeuwige Goed.
Want alles, wat niet God is,
is niets,
en moet voor niets gerekend worden.
Zulk een groot verschil is er
tusschen de wijsheid van een verlicht en godvruchtig mensch,

---

1) Ps. 54 (55) : 7.

en de wetenschap van een geletterd en geleerd geestelijke.
Veel edeler is de leer, welke van boven tot ons afdaalt door den [goddelijken invloed,
dan zulk eene, welke moeizaam verkregen wordt door menschelijk [vernuft.

II. Men vindt er velen, die een beschouwend leven wel be- [geeren,
maar die niet trachten te beoefenen wat er voor vereischt wordt.
Het groote beletsel is dat men staan blijft bij uitwendige teeke- [nen en zinlijke dingen,
en zoo weinig hecht aan de volkomene dooding van zich zelven.
Ik weet niet wat het is,
en door welken geest wij gedreven worden,
en wat wij, die voor geestelijke menschen doorgaan, eigenlijk be- [oogen,
dat wij zoo groote moeite en nog grooter zorgvuldigheid te [koste leggen
aan voorbijgaande en geringe dingen,
en ter nauwernood nu en dan, met volkomen inkeering in ons [zelven,
willen stilstaan bij onze innerlijke belangen.
Helaas! na een kort oogenblik van inkeering stormen wij weder- [om naar buiten,
en wij wegen onze werken niet op de schaal van een gestreng [onderzoek.
Wij merken er niet op, waar onze genegenheden eigenlijk liggen,
en wij betreuren het niet dat alles zoo onrein is.
Alle vleesch had zijnen weg verdorven,[1]
en daarom volgde de groote zondvloed.
Daar nu onze inwendige genegenheden zoo verdorven zijn,
moet ook elke daad verdorven zijn, welke daaruit voortkomt,
zij toch verraadt het ontbreken van de innerlijke kracht.
Alleen uit een rein hart kiemt de vrucht van een goed leven.

Men vraagt wel hoeveel iemand gedaan heeft,
maar uit welke deugdelijke gezindheid hij handelt,
wordt niet zoo zorgvuldig overwogen.
Men vraagt of iemand dapper, rijk, schoon, bekwaam is,
of hij een goed schrijver is,

1) Gen. 6:12.

een goed zanger,
een goed arbeider,
maar hoe arm van geest hij is,
hoe geduldig en zachtmoedig,
hoe vroom en geestelijk,
daarvan zwijgen de meesten.
De natuur ziet in den mensch *alleen aan wat voor oogen is*,
de genade *ziet op het hart*.[1]
De eerste wordt menigmaal teleurgesteld,
de laatste hoopt op God, opdat zij niet bedrogen uitkome.

TWEE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE VERLOOCHENING VAN ONS ZELVEN EN DE VERZAKING VAN ALLE BEGEERTE.

I. Mijn zoon! nooit kunt gij een volmaakte vrijheid bezitten, zoo gij u zelven niet volkomen verloochent.
In banden liggen alle eigenwilligen en alle liefhebbers van zich [zelven,
alle hebzuchtigen, alle nieuwsgierigen en wie aan alle deuren [aankloppen,
die altoos zoeken naar het zachte en streelende, niet naar het- [geen van Jezus Christus is,
en die zoo menigmaal van allerlei verzinnen en ontwerpen, dat Alles zal vergaan, [toch geen bestand zal hebben.
wat zijn oorsprong niet uit God heeft.
Houd u aan het korte, alles omvattende woord:
verlaat alles en gij zult alles vinden,
laat varen alle begeerte,
en gij zult rust vinden.
Overweeg dit in uw hart,
en als gij het vervuld hebt, zult gij alles verstaan.

II. O, Heer!

---

1) 1 Sam. 16:7.

dit is niet het werk van een enkelen dag,
en evenmin kinderspel;
ja, in deze korte woorden ligt alle volmaaktheid van het geestelijk leven opgesloten.

III. Mijn zoon, gij moet u niet terstond afwenden of ook den moed opgeven, als gij van den weg der volmaking hoort,
maar u veeleer tot dit hoogste laten aanvuren,
of althans uw innigst zielsverlangen daarheen uitstrekken.
Och of het zoo met u gesteld ware, of gij zoo verre kwaamt
dat gij u zelven niet meer liefhadt,
maar uitsluitend gehoorzaam waart aan Mij,
en aan den overste, dien Ik over u gesteld heb.
Dan zoudt gij mij grootelijks behagen,
en uw gansche leven zou in vreugde en vrede voorbijgaan.
Nog veel is er, dat gij verlaten moet;
zoolang gij Mij dat alles niet volkomen overgeeft,
zult gij niet vinden wat gij zoekt.

Ik raad u dat gij van mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden;[1]
dit goud is de hemelsche wijsheid,
welke al het lagere met voeten treedt.
Stel daarbij achter: alle aardsche wijsheid,
alle menschengunst en zelfbehagen.
Ik zeide u: koop voor alles wat kostelijk en hoog gerekend wordt onder menschen, juist datgene wat gering in hunne oogen is;
want wel zeer gering en klein,
en bijna der vergetelheid prijs gegeven,
schijnt de ware hemelsche wijsheid,
welke niet hoog van zich zelve denkt,
en geene eere op aarde zoekt.
Velen roemen haar met den mond,
maar hun leven staat er mee in sterke tegenspraak.
En toch is zij de *parel van groote waarde,*[2] die velen verborgen blijft.

1) Openb. 3:18; 2) Matth. 13:46.

DRIE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE ONVASTHEID DES HARTEN, EN DAT WIJ ONS EINDOOGMERK OP GOD MOETEN RICHTEN.

I. Mijn zoon! vertrouw niet op uwe stemming van het oogenblik,
zoo spoedig kan zij overgaan in iets anders.
Zoolang gij leeft, zijt gij, ook tegen uwen wil, der veranderlijkheid onderworpen,
zoodat gij nu eens blijde en dan weer droevig zult zijn,
nu kalm, en dan onrustig,
nu godvruchtig, en dan onverschillig,
nu vol ijver en dan lusteloos,
nu ernstig en dan luchthartig.

II. Doch vast boven al deze schommelingen staat de wijze,
die ervaring heeft van geestelijk leven:
hij gaat niet nauwlettend na, hoe hij zich inwendig gestemd voelt,
of uit welken hoek de wind der onbestendigheid waait,
maar alleen, of zijn gansche innerlijk voornemen zich blijft bewegen,
in de richting van het bestemde en gewenschte doel.
Zoo toch kan hij altoos een en dezelfde, en onbewogen blijven,
wanneer maar, onder zooveel lotswisselingen,
het eenvoudige oog van zijne bedoeling onafgebroken op Mij gericht is.

Hoe zuiverder nu het oog van onze bedoeling is,
des te vaster kunnen wij door velerlei stormen heengaan.
Maar in velen wordt dit oog der zuivere bedoeling verduisterd,
omdat zij zoo haast omzien naar alles wat hun begeerlijk voorkomt.
Hoe zelden toch wordt er iemand gevonden,
die volkomen vrij is van de vlek der zelfzucht.
Zoo kwamen eens de Joden in Bethanië tot Martha en Maria,
niet alleen om Jezus wil,
maar opdat zij ook Lazarus zouden zien.[1]
Daarom moet het oog der bedoeling gereinigd worden,

---

1) Joh. 12:9.

opdat het eenvoudig en eenparig zij,
en, over al het tusschenliggende heen, moet het op Mij gericht
[blijven.

VIER EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

WIE GOD LIEFHEEFT, SMAAKT HEM IN ALLES EN BOVEN ALLES.

1. Zie toch: mijn God en mijn alles![1]
Wat wil ik meer,
en wat kan ik zaligers begeeren?
O, zoet en liefelijk woord,
maar alleen voor dengene, die *het* Woord liefheeft,
niet de wereld, noch hetgeen in de wereld is.[2]
Mijn God en mijn alles!
Voor wie het verstaat, is daarmede genoeg gezegd,
en het vele malen te herhalen is zielsgenot voor hem, die lief-
Als Gij bij mij zijt, is alles liefelijk, [heeft.
maar zijt Gij verre, dan wekt alles onlust.
Gij doet het hart stil zijn en Gij schenkt een grooten vrede,
en een feestelijke blijdschap.
Gij maakt dat men van alles een goede gedachte heeft,
en in alle dingen U prijst;
ook is er niets, dat zonder U duurzaam behagen kan.
Zal iets mij waarlijk aangenaam zijn en recht smaken,
dan moet uwe genade daarbij komen,
en alles moet gekruid worden door de specerij van uwe wijsheid.
Wie smaak in U vindt,
wat zou er zijn, dat hèm niet smaken zou?
En wie in U geen smaak vindt,
wat zou hèm in waarheid nog vreugde kunnen geven?
Voor uwe wijsheid staan verlegen de wijzen dezer wereld,
en wie de lusten van het vleesch najagen,
want in de wereld is er zóóveel ijdelheid,
en bij het vleesch vindt gij den dood.

---

1) Woord van Franciscus van Assisi; 2) 1 Joh. 2:15.

Maar wie met versmading van de wereld en door de dooding
blijken de ware wijzen te zijn, [des vleesches U volgen,
omdat zij van de ijdelheid tot de waarheid, en van het vleesch
[tot den geest doordringen.
Deze zijn het, die smaak in God vinden,
en wat er goeds gevonden wordt in de schepselen,
zij betrekken het alles op den lof van hunnen Schepper.
Maar hoe groot, hoe oneindig groot is het verschil
tusschen onze zielsvreugde aan den Schepper en aan het schepsel,
aan de eeuwigheid en aan den tijd,
aan het ongeschapen licht en aan het ontstoken licht!

III. O, eeuwig Licht,
alle geschapen lichten te boven gaande!
Schiet Gij uit den hooge uwe glansen neder,
welke mogen doordringen in het binnenste van mijn hart.
Reinig,
verheug,
verlicht en verlevendig mijnen geest met al zijne vermogens,
opdat ik U aanhange in jubelende zielsvervoering.
O, wanneer zal komen de zalige en zoo begeerlijke stonde,
dat Gij mij met uwe tegenwoordigheid verzadigen,
en mij alles in alles wezen zult?
Zoolang mij dit niet geschonken wordt,
zal ook mijne vreugde niet volmaakt zijn.
Maar ach! nog leeft in mij de oude mensch,
nog is hij niet gekruisigd,
niet volkomen gestorven.
Hij begeert nog zoo machtig tegen den geest,
en verwekt inwendige oorlogen,
hij gedoogt niet dat het rijk mijner ziel in vrede blijve.
Maar *Gij, die heerscht over het geweld der zee en het bruisen harer* [baren stilt,
sta op, mij ter hulpe.[1]
Verstrooi de volken, die lust hebben in oorlogen,[2]
verdelg ze in uwe mogendheid;
toon mij, ik smeek het U, uwe groote daden,
en moge uwe rechterhand verheerlijkt worden.

---

1) Ps. 88 (89):10, en 43 (44):27; 2) Ps. 67 (68):31.

Geen andere hope en geene toevlucht blijft mij,
dan Gij alleen, o Heer mijn God.

VIJF EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN IN DIT LEVEN NOOIT VEILIG STAAT TEGEN VERZOEKINGEN.

I. Mijn zoon!
Nooit zijt gij veilig in dit leven,
maar zoolang gij leeft, zijn altoos geestelijke wapenen van noode.
Gij verkeert onder vijanden,
èn ter rechter- èn ter linkerzijde wordt gij bestookt.
Zoo gij dus niet van alle kanten u dekt met het schild der lijd-
zult gij niet lang zonder wonden blijven. [zaamheid,
Indien gij ook uw hart niet onwrikbaar op Mij stelt,
met het zuivere voornemen om ter liefde van Mij alles te lijden,
zult gij de hitte van dezen strijd niet vermogen te dragen,
en niet kunnen komen tot den zegepalm der zaligen.
Manlijk moet gij daarom dóór alles heengaan,
en een sterke hand stellen tegen al wat in uw weg komt.
Wie overwint, Ik zal hem geven te eten van het verborgen Manna,[1]
voor den trage blijft er enkel groote ellende.

II. Zoo gij in dit leven rust zoekt,
hoe wilt gij dan tot de eeuwige rust komen?
Houd u voorbereid, niet op veel rust,
maar op een groote lijdzaamheid.
Zoek den waren vrede niet op aarde, maar in den hemel,
niet bij de menschen of de overige schepselen,
maar bij God alleen.
Uit liefde tot God moet gij alles gewillig ondergaan:
moeiten en smarten,
aanvechtingen, kwellingen, angsten en benauwdheden,
krankheden, beleedigingen, tegensprekingen en berispingen,
vernederingen, beschamingen, bestraffingen en smaadheden.

---

1) Openb. 2:17.

Al deze dingen zijn bevorderlijk voor de deugd,
zij maken den onervaren jonger van Christus beproefd,
en zij bereiden de hemelsche kroon.
Ik zal u een eeuwig loon geven voor kortstondigen arbeid,
en eindelooze heerlijkheid voor een voorbijgaande beschaming.

III. Meent gij dat gij voortdurend zoovele geestelijke vertroos-
[tingen hebben zult, als gij wenschen zoudt?
Mijne heiligen hebben die niet altoos gehad,
maar integendeel vele zwarigheden en velerlei aanvechtingen,
en een sterk gevoel van verlatenheid.
Maar zij hebben onder alles geduldig volhard,
en hebben meer vertrouwd op God dan op zich zelven,
wetende *dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds*
niet is te waardeeren tegen de toekomstige heerlijkheid, welke wij
Wilt gij van stonden aan bezitten, *[verwerven mogen.* [1]
wat zoovelen nauwelijks verkregen hebben na vele tranen en
Wacht op den Heer, gedraag u manlijk, [zware moeiten?
en wees sterk!
Versaag niet en wijk niet,
maar geef volstandig ziel en lichaam prijs voor de eere Gods.
Ik zal het u rijkelijk vergelden,
in al uwe benauwdheden zal Ik bij u zijn.[2]

ZES EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

TEGEN DE IJDELE OORDEELVELLINGEN DER MENSCHEN.

1. Mijn zoon!
Stel uw hart onwrikbaar op den Heer,
en vrees het oordeel der menschen niet,
wanneer uw geweten u rein en onschuldig verklaart.
Het is goed en zalig alzoo te lijden,
ook zal het niet zwaar vallen voor een ootmoedig hart,
dat meer op God dan op zichzelf vertrouwt.
Velen spreken veel,

---

1) Rom. 8:18; 2) Ps. 90 (91):15.

en verdienen daarom weinig geloof.
Maar ook allen te voldoen,
is niet wel mogelijk.
Ofschoon Paulus allen zocht te behagen in den Heer,
en *allen alles werd,* achtte *hij het toch voor het minste,*
door een menschelijk oordeel geoordeeld te worden.[1]
Hij deed zooveel in hem was en zooveel hij vermocht,
voor de opbouwing en het heil van anderen,
maar daarmee kon hij toch niet verhinderen,
dat hij somwijlen van anderen geoordeeld en veracht werd.
Doch hij gaf het alles over aan God, die alles weet;
met geduld en nederigheid heeft hij zich gewapend,
tegen den mond van hen, die kwaad van hem spraken,
tegen hun ijdele en leugenachtige bedenkselen,
en tegen de willekeurige geruchten, die zij over hem rondstrooiden.
Maar somtijds heeft hij geantwoord,
opdat, door zijn stilzwijgen, de zwakken niet geërgerd zouden [worden.

II. *Wie zijt gij, dat gij u vreest voor den mensch, die sterven zal?*[2]
Heden is hij,
en morgen wordt hij niet meer gezien.
Vrees God,
en gij zult niet beven voor de dreigingen der menschen.
Wat vermag iemand tegen u met woorden of smaadredenen?
Zich zelven schaadt hij meer dan u,
en wie hij ook wezen moge, hij zal het gericht van God niet [ontvlieden.
Houdt *gij* slechts God voor oogen,
en begeef u niet in allerlei beklag en twisting.
Al schijnt gij voor het tegenwoordige onder te liggen,
en beschaming te lijden, welke gij niet verdient hebt,
erger u daarover niet,
en maak uwe kroon niet kleiner door ongeduld.
Maar zie liever op tot Mij in den hemel,
die machtig ben u te verlossen uit alle beschaming en krenking,
en een iegelijk te vergelden naar zijne werken.[3]

---

1) 1 Cor. 9:22 en 4:3; 2) Jes. 51:12; 3) Matth. 16:27, Rom. 2:6.

ZEVEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE ZUIVERE EN VOLKOMENE OVERGAVE VAN ZICH ZELVEN, OM TE GERAKEN TOT DE VRIJHEID DES HARTEN.

I. Mijn zoon!
Verlaat u zelven,
en gij zult Mij vinden.
Heb eigen wil noch keuze,
een groot gewin is u dan altoos toegelegd.
Want ook een rijkere genade zal u toegevoegd worden,
zoodra gij u hebt overgegeven,
zonder u zelven terug te nemen.

II. O, Heer! hoe menigmaal moet ik mij overgeven,
en waarin mij zelven verlaten?

Altijd en te aller ure,
zoo in het kleine als in het groote.
Ik zonder niets uit,
maar in alle dingen wil Ik u ontbloot vinden.
Hoe kunt gij anders de mijne en Ik de uwe zijn,
zoo gij niet allen eigen wil van binnen en van buiten hebt uitge-
[bannen?
Hoe eerder gij dit doet, des te beter zult gij het hebben,
en hoe volkomener en oprechter,
des te meer zult gij Mij behagen,
en te grooter zal uwe winst zijn.
Sommigen geven zich wel over,
maar met een of ander voorbehoud,
want zij missen een volkomen vertrouwen op God,
en daarom hebben zij het zoo druk met voor zich zelven te zorgen.
Sommigen ook brengen zich zelven eerst geheel ten offer,
maar als later de aanvechting hen slaat,
keeren zij tot het eigene terug:
daarvan komt het dat zij al zeer weinig toenemen in deugd.
De zoodanigen zullen nooit komen tot de ware vrijheid van een
[rein hart,
en tot de genade van mijne liefelijke gemeenzaamheid,

zoo daar niet voorafgegaan is een volkomene overgave en een
[dagelijks zich ten offer brengen.
Zonder deze toch is er niet en zal er nooit zijn de genieting van
[een zalige vereeniging met Mij.

III. Zoo menigmaal heb Ik u gezegd,
en nu zeg Ik het u andermaal:
verlaat u zelven,
geef u zelven over,
en gij zult een grooten innerlijken vrede smaken.
Geef alles voor alles,
vraag niets.
en vorder niets terug,
blijf zuiver en zonder weifeling vast in Mij,
en gij zult Mij bezitten.
Gij zult vrij zijn in uw hart,
en geene duisternis zal u in 't gedrang brengen. [1]
Sta daarnaar,
bid daarom,
en laat uw vurig verlangen daarheen gericht zijn,
dat gij moogt vrijgemaakt worden van alle zelfzucht,
om naakt den naakten Jezus te volgen,
aan u zelven te sterven,
en eeuwiglijk Mij te volgen.
Dan zullen verdwijnen alle ijdele verbeeldingen
alle verkeerde zielsberoeringen,
en overbodige zorgen.
Dan ook zal wijken de onmatige vreeze,
en alle ongeregelde liefde zal sterven.

1) Ps. 138 (139) : 11, zie de Vulgaat.

ACHT EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN EEN GOEDE ORDE IN UITWENDIGE DINGEN, EN VAN ONS TOEVLUCHT NEMEN TOT GOD IN GEVAREN.

I. Mijn Zoon!
Hiernaar moet gij zorgvuldig trachten,
dat gij allerwegen en in elke uitwendige handeling of bezigheid,
innerlijk vrij zijt en u zelven volkomen meester,
dat alles onder u sta, en gij onder niets,
dat gij de heer en meester van uwe daden zijt,
niet de slaaf of de huurling,
maar veeleer een vrijgelaten en ware Hebreër,
die gekomen is tot het erfdeel en de vrijheid der kinderen Gods.
Deze zijn het, die boven het tegenwoordige staan,
en den blik op de eeuwige dingen gericht houden,
die al het vergankelijke met het linkeroog,
en het hemelsche met het rechteroog aanzien.
Zij laten zich door het tijdelijke niet meetrekken, om er dan aan [verkleefd te raken,
veeleer trekken en stellen zij zelven dat tijdelijke in hunnen dienst,
waartoe het ook bestemd en verordend is door God, den opper- [sten Werkmeester,
die in zijne schepping niets ongeordend liet.

II. Zoo gij, in alles wat voorkomt, niet staan blijft bij den [uiterlijken schijn,
en wat gij ziet of hoort niet met een vleeschelijk oog beschouwt,
maar bij iedere aangelegenheid terstond met Mozes ingaat in den [tabernakel,
om den Heer te vragen,
zult gij bijwijlen het goddelijk antwoord vernemen,
en terugkeeren, wèl onderricht over vele tegenwoordige en toe- [komstige dingen.
Want Mozes nam altijd zijne toevlucht tot den tabernakel,
als er twijfelachtige vragen te beslissen waren,
en hij zocht zijne hulp in het gebed, tegen allerlei gevaar en [boosheid der menschen.
Zoo moet ook gij vluchten in de binnenkamer van uw hart,
en daar vuriglijk de goddelijke goedkeuring afsmeeken.

Daarom werden ook, gelijk geschreven staat, Jozua en de kinderen
[Israëls door de Gibeonieten bedrogen,
omdat zij niet eerst den mond des Heeren ondervraagd hadden; [1]
al te grif geloof hechtend aan vriendelijke woorden,
zijn zij misleid geworden door geveinsde vroomheid.

NEGEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT EEN MENSCH IN ZIJNE ZAKEN NIET OVERHAAST TE WERK MOET GAAN.

I. Mijn Zoon!
Vertrouw Mij altoos uwe aangelegenheden toe,
Ik zal alles ten beste schikken op zijnen tijd.
Wacht mijne beschikking af,
gij zult u daarbij wel bevinden.
O, Heer! zoo gaarne vertrouw ik alles aan U toe,
want het eigen overleg vermag zoo weinig uit te richten.
Mocht ik toch niet zóóveel hechten aan hetgeen de toekomst
[brengen kan,
maar onverwijld mij overgeven aan uw welbehagen!

II. Mijn Zoon! menigmaal jaagt een mensch het een of ander,
[dat hij wenscht, onstuimig na,
maar zoodra hij het verkregen heeft,
begint hij er anders over te denken,
omdat onze neigingen ten opzichte van éénzelfde voorwerp niet
[bestendig zijn,
veeleer drijven zij ons van het een in het ander.
Het is daarom geen geringe zaak ook in het allergeringste zich
Het rechte toenemen des menschen [zelven te verzaken.
bestaat in de verloochening van zich zelven.
Een mensch, die zich zelven verloochend heeft,
is waarlijk vrij en veilig.

---

1) Jozua 9 : 14.

Maar de oude vijand, de tegenstander van al wat goed is,
laat van de verzoeking niet af,
maar legt dag en nacht gevaarlijke hinderlagen,
of het hem misschien gelukken mocht
een onvoorzichtige in de valstrikken van zijn bedrog te vangen.
Waakt en bidt, zegt de Heer,
opdat gij niet in verzoeking komt. [1]

VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT EEN MENSCH NIETS GOEDS UIT ZICH ZELVEN HEEFT, EN ZICH OP NIETS BEROEMEN KAN.

1. *O, Heer! wat is de mensch dat Gij zijner gedenkt,*
en de zoon des menschen, dat Gij hem bezoekt? [2]
Wat heeft de mensch verdiend,
dat Gij hem uwe genade schenkt?
O, Heer! waarover kan ik mij beklagen, zoo Gij mij verlaat,
of wat kan ik met recht inbrengen, zoo Gij niet doet, wat ik [van U vraag?
Dit zeker kan ik met waarheid denken en zeggen:
o, Heer! ik ben niets,
ik kan niets,
uit mij zelven heb ik niets goeds,
ik schiet te kort in alles,
en steeds tracht ik naar wat niets is.
Zoo Gij mij niet helpt en innerlijk onderwijst,
word ik gansch mat en tuchteloos.

Doch Gij, Heer! *zijt altijd dezelfde en Gij blijft in eeuwigheid,* [3]
altoos goed, rechtvaardig en heilig,
enkel goedheid, rechtvaardigheid en heiligheid in al uw doen,
enkel wijsheid in al uwe beschikkingen.
Maar ik, die meer overhel tot achteruitgang dan tot vooruitgang,
ik blijf niet voortdurend in denzelfden toestand,

---

1) Matth. 26 : 41. 2) Ps. 8:5. 3) Ps. 101 (102):13, 28.

want zeven tijden gaan telkens over mij voorbij. [1]
Doch terstond wordt het beter, als het U behaagt,
en Gij uwe hand uitstrekt om mij bij te staan;
want Gij alleen kunt mij helpen, ook zonder menschenhulp,
en mij zooveel vastheid geven,
dat mijne gelaatsuitdrukking niet gedurig verandert, [2]
maar dat mijn hart zich alleen naar U keert en in U rust.
Zoo ik het maar recht verstond allen menschelijken troost te [laten varen,
met het oogmerk om tot de ware godsvrucht te komen,
of ook, omdat de nood mij uitdrijft om U te zoeken,
wijl er geen mensch is, die mij troosten kan,
dan zou ik terecht op uwe genade kunnen hopen,
en mij verheugen over de gave van eene nieuwe vertroosting.

II. Ik dank U, van wien alles komt,
zoo dikwijls mij iets wèl gelukt.
Doch ik ben ijdelheid en niets voor U,
ik onbestendige en zwakke mensch!
Waarop zou ik dan kunnen roemen,
of waarom begeer ik voor iets aangezien te worden?
Om mijne nietigheid wellicht?
Dat ware wel de allerdwaaste ijdelheid!
Voorwaar, ijdele glorie is een booze geesel en de grootste nie- [tigheid,
omdat zij van de ware glorie aftrekt,
en ons van de hemelsche genade berooft.
Want als een mensch zich zelven behaagt, mishaagt hij U,
en als hij gretig grijpt naar menschenlof, wordt hij ontbloot van [de ware deugd.
Neen, de ware glorie en de heilige vreugde bestaat daarin,
dat men roeme in U, en niet in zich zelven,
dat men zich verblijde in uwen naam, en niet in de eigene deugd,
en dat men zich niet verlustige in eenig schepsel dan alleen om
Uw naam worde geprezen, niet de mijne, [uwentwil.
uw werk worde verheerlijkt, niet het mijne,
uw heilige naam worde groot gemaakt,
doch mij zelven worde niets toegelegd van den lof der menschen.

---

1) Dan. 4:25. 2) zie 1 Sam. 1:18, Vulgaat.

Gij zijt mijn roem, Gij mijne zeer overvloedige blijdschap.
In U wil ik roemen en van vreugde opspringen al den dag,
van mij zelven zal ik niet roemen, dan in mijne zwakheden. [1]
Laten de Joden *eere van elkander nemen,*
ik zal *de eere zoeken, die van God alleen is.* [2]
Want alle menschelijke roem,
alle tijdelijke eere,
alle wereldsche grootheid,
vergeleken bij uwe eeuwige heerlijkheid,
is het alles ijdelheid en dwaasheid!
O, Gij mijne Waarheid en mijne Barmhartigheid,
mijn God, volzalige Drieëenheid,
U alleen zij lof en eere, U zij de kracht en de heerlijkheid,
in aller eeuwen eeuwigheid!

EEN EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE VERSMADING VAN ALLE TIJDELIJKE EERE.

I. Mijn Zoon! trek het u niet aan,
als gij anderen geëerd en hoog geprezen,
maar u zelven geringgeacht en vernederd ziet.
Verhef uw hart tot Mij in den hemel,
en de geringschatting der menschen hier op aarde zal u niet [meer bedroeven.

II. O, Heer, wij leven in verblindheid,
en zoo haast worden wij door onze ijdelheid bedrogen.
Als ik mij zelven recht beschouw,
is mij nog nooit door eenig schepsel onrecht aangedaan,
zoodat ik mij in billijkheid niet tegen U beklagen kan.
Maar wijl ik menigmaal en zwaar tegen u gezondigd heb,
staat ieder schepsel zoo rechtmatig tegen mij gewapend.
Mij komt daarom, naar alle recht, beschaming en versmading,
maar U de lof en de eere en de heerlijkheid toe.
En zoo ik mij niet daartoe schikke,

---

1) 2 Cor. 12:5. 2) Joh. 5:44.

om door ieder schepsel gewillig versmaad en verlaten,
ja, geheel voor niets gerekend te worden,
zal ik innerlijk niet tot vrede en vastheid,
niet tot geestelijke verlichting en volkomene vereeniging met U
[kunnen komen.

TWEE EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN ZIJN VREDE NIET VAN MENSCHEN MOET LATEN AFHANGEN.

I. Mijn Zoon!
Zoo gij uw vrede laat afhangen van eenig mensch,
om samenstemming in denk- en levenswijze,
zult gij in allerlei onzekerheid en belemmering komen.
Maar als gij uwe toevlucht neemt tot de eeuwig levende en on-
[veranderlijke waarheid,
zal noch de ontrouw noch de dood van een vriend u kunnen
[bedroeven.
In Mij moet de liefde voor uwen vriend gegrond zijn,
om mijnentwil moet gij liefhebben
wien gij lief en dierbaar houdt in dit leven.
Zonder Mij heeft de vriendschap noch waarde, noch bestand,
ook is het niet de ware en zuivere liefde,
waarvan *Ik* den band niet gelegd heb.

II. Zóó gestorven moet gij zijn aan zulke toegenegenheid voor
[geliefde menschen,
dat gij, wat u aangaat, gaarne buiten allen omgang met anderen
Des te dichter komt een mensch bij God, [zoudt willen leven.
hoe verder hij zich van allen aardschen troost verwijdert.
En des te hooger stijgt hij op tot God,
hoe dieper hij afdaalt in zich zelven en hoe geringer hij wordt
[in eigen oog.
Maar wie zich zelven nog iets goeds toeschrijft,
verhindert de genade Gods, dat zij in hem kome,
omdat de genade van den Heiligen Geest altoos een nederig
[hart zoekt.

Als gij u zelven volkomen tot niets maken en van alle eindige [liefde ontledigen kondt,
zou zeker mijne rijke genade in u moeten overvloeien.
Zoolang gij nog naar het schepsel omziet,
blijft de aanblik van den Schepper u onttrokken.
Leer u zelven in alles, om den wil van uwen Schepper, over- [winnen,
dan zult gij kunnen komen tot de kennis van God.
Al wat gij ongetoomd liefhebt en beoogen moogt, al is het nog [zoo gering,
houdt u terug van het hoogste Goed, en het brengt u schade.

DRIE EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

TEGEN IJDELE EN WERELDSCHE WETENSCHAP.

I. Mijn zoon!
laat u niet medesleepen door fraaie en fijne woorden van *Want het koninkrijk Gods is niet gelegen in woorden,* [menschen.
maar in kracht. [1]
Merk op *mijne* woorden, welke het hart brandende maken en den [geest verlichten;
zij leiden tot verbrijzeling en brengen velerlei vertroosting.
Lees nooit mijn woord met de bedoeling,
om geleerder en wijzer te schijnen.
Leg u toe op de dooding van uwe gebreken,
want dat zal u grooter nuttigheid geven dan de kennis van alle
Hoeveel gij ook lezen en weten moogt, [moeilijke twistvragen.
gij moet altoos terugkeeren tot het ééne Beginsel.
Ik ben het,
die den mensch wetenschap leer, [2]
en aan de kleinen een klaarder begrip schenk,
dan ooit door een mensch kan meegedeeld worden.
Hij, tot wien Ik spreek, zal spoedig wijs zijn,
en naar den geest een grooten voortgang hebben.

---

1) 1 Cor. 4:20; 2) Ps. 93 (94):10.

Wee hun, die bij menschen naar allerlei merkwaardigs navraag [doen,
maar zich niet bekommeren om kennis van den weg, waarin men [Mij dient.
De tijd zal komen, wanneer de Meester van alle meesters,
Christus, de Heer der engelen verschijnen zal,
om aller menschen les te overhooren,
dat wil zeggen, om ieders geweten te onderzoeken.
Dan zal Jeruzalem met lantaarnen doorzocht worden,[1]
dan zal in het licht gebracht worden, hetgeen in de duisternis ver- [*borgen is.*

II. Ik ben het, die in één punt des tijds den nederigen geest [zoo ophef,
dat hij dieper inzicht in de eeuwige waarheid verkrijgt,
dan wanneer iemand tien jaren gestudeerd had in de scholen der
Ik leer zonder gedruisch van woorden, [geleerdheid.
zonder verwarring van meeningen,
zonder ophef van eerebenamingen,
zonder strijd van bewijsgronden.
Ik ben het, die leer het aardsche te versmaden, het tegenwoor-
het eeuwige te zoeken. [dige te verfoeien,
in het eeuwige smaak te vinden,
alle eerbewijs te vlieden,
de ergernissen te dragen,
alle hoop op Mij te stellen,
buiten Mij niets te begeeren,
en boven alles Mij vurig lief te hebben.
Ik weet van iemand, die Mij innig heeft liefgehad,
en die daardoor goddelijke dingen geleerd,
en wonderbare dingen gesproken heeft.
Met alles te verlaten oogstte hij meer gewin,
dan door het scherpzinnigst onderzoek.
Maar tot sommigen spreek Ik alleen van gewone, tot anderen van [meer bizondere dingen,
aan eenigen verschijn Ik meer liefelijk onder den sluier van tee- [kenen en beelden,

---

1) Zephanja 1 : 12; 2) 1 Cor. 4:5.

anderen wederom openbaar Ik mijne verborgenheden met groote [klaarheid.
Eénzelfde stem klinkt uit de heilige boeken,
maar zij onderricht niet allen op gelijke wijze:
want Ik ben de Leeraar in het binnenste, de Waarheid,
de Doorzoeker der harten, de Kenner der gedachten,
de Bekrachtiger tot alle werk,
en die aan een iegelijk uitdeel, naar mijn billijk oordeel.

VIER EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN ZICH DE UITWENDIGE DINGEN NIET MOET AANTREKKEN.

I. Mijn zoon!
In vele dingen moet gij onwetend zijn,
en u zelven beschouwen als *een gestorvene op aarde,*
wien de gansche wereld gekruisigd is. [1]
Ook moet gij veel met doove ooren laten voorbijgaan,
en liever bedenken hetgeen tot uwen vrede dient. [2]
Beter is het de oogen van onaangename dingen af te wenden,
en ieder zijn eigen gevoelen te laten,
dan u in twistredenen te begeven.
Zoo gij maar goed staat met God,
en acht geeft op zijn oordeel,
zult gij het lichter dragen, als gij u gewonnen moet geven.

II. Ach Heer!
Waartoe zijn wij gekomen?
Zie, een tijdelijk verlies wordt betreurd,
om een geringe winst wordt gewerkt en geloopen,
en de geestelijke schade raakt zoo spoedig in vergetelheid,
en nauwelijks keert men na langen tijd van den verkeerden weg [terug.
Op hetgeen van weinig of geene nuttigheid is,
wordt naarstig acht geslagen,

---

1) Col. 3:3, Gal. 6:14; 2) Zie Luc. 19:42.

en wat boven alles noodig is,
wordt achteloos voorbijgegaan:
omdat een mensch geheel in het uitwendige kan wegvloeien,
en, zoo hij niet bijtijds tot bezinning komt,
in dat uitwendige met behagen verzonken ligt.

VIJF EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN NIET EEN IEGELIJK MOET GELOOVEN, EN HOE LICHT MEN IN WOORDEN STRUIKELT.

I. *Geef Gij mij hulp uit de benauwdheid,*
want 's menschen heil is ijdelheid.[1]
Hoe dikwerf heb ik geene trouw gevonden,
waar ik dacht die te zullen vinden!
Hoe menigmaal heb ik trouw aangetroffen,
waar ik dit allerminst verwachtte!
Zoo is dan alle hoop op menschen ijdel,
maar het heil der rechtvaardigen is bij U, o God.
Wees geprezen, o Heer mijn God,
in alles wat ons overkomt.
Zwak zijn wij en ongestadig,
zoo haast feilen wij, en wij veranderen voortdurend.
Wat mensch is er,
die zich zelven in alle dingen zóó zorgvuldig en omzichtig kan bewaken,
dat hij niet somtijds in eenige teleurstelling of verlegenheid komt?
Maar wie op U vertrouwt, o Heer,
en U zoekt met een eenvoudig hart,
zal niet zoo licht struikelen.
En zoo ook eenige verdrukking hem overkome,
al ware hij nog zoo diep daarin gewikkeld,
welhaast zal hij door U bevrijd,
of door U getroost worden,
omdat Gij niet verlaat wie op U hoopt tot den einde toe.

---

1) Ps. 59 (60) : 13.

Zoo schaarsch is de trouwe vriend,
die in alle zwarigheid van den vriend waarlijk standhoudt.
Gij, o Heer!
Gij alleen zijt de Getrouwe in alles,
en buiten U is er geen vriend, gelijk Gij.

II. O, hoe goed werd dat verstaan door die heilige ziel,
welke sprak:
mijn hart is bevestigd en in Christus gegrondvest.[1]
Ware het zoo met mij gesteld,
dan zou menschenvrees mij niet zoo licht verontrusten,
en de scherpe pijlen van woorden zouden mij niet aanraken.
Wie is in staat alles te voorzien,
wie vermag toekomstig kwaad af te wenden?
Als reeds het voorziene leed dikwerf zooveel pijn kan doen,
hoe diep moet dan het onvoorziene treffen?
Maar waarom ben ik, arme, niet meer op mijne hoede geweest?
Waarom heb ik anderen ook zoo licht geloofd?
Wij zijn menschen,
en niet anders dan broze menschen,
al worden wij ook door velen voor engelen aangezien en gepre-
Wien kan ik dan gelooven, o Heer? [zen.
Wien anders dan U?
Gij zijt de Waarheid,
welke niet bedriegt,
en niet bedrogen kan worden.
En wederom, *alle mensch is leugenachtig*,[2]
zwak,
onbestendig,
en licht struikelend, allermeest in woorden,
zoodat men nauwelijks onverwijld gelooven kan,
wat oppervlakkig zoo juist schijnt te klinken.

Hoe wijs hebt Gij mij te voren vermaand:
Wacht u voor de menschen,
want ook 's menschen huisgenooten zijn zijne vijanden,[3]
en, *geloof het niet, zoo iemand tot u zegt: zie, Hij is hier, of zie*
Door eigen schade ben ik wijs geworden, [*Hij is daar.*[4]

1) De martelares Agatha; 2) Rom. 3:4. 3) Matth. 10:17, 36. 4) Marc. 13:21.

o, mocht het mij strekken tot grootere behoedzaamheid, en niet tot
[verdere dwaasheden!
Wees voorzichtig, zegt deze of gene, wees toch voorzichtig,
en houd voor u, wat ik u meedeel.
En terwijl ik zwijg en meen dat alles geheim is,
kan hij zelf niet zwijgen, wat ik op zijn verlangen verzwijgen moest,
maar aanstonds verraadt hij mij en zich zelven, en dan is hij
Beveilig mij Heer, tegen al zulk gesnap, [weggegaan.
tegen zulke onvoorzichtige menschen, opdat ik niet in hunne
of ooit zelf zoo handele. [handen valle,
Geef in mijnen mond woorden van waarheid en trouw,
en doe de arglistige tong verre van mij.
Wat ik niet wil lijden,
moet ik vóór alles mijden.

III. O, hoe goed en vredebrengend is het,
over anderen te zwijgen,
niet alles zonder onderscheid te gelooven,
en zoo gemakkelijk over te vertellen,
voor weinigen zijn binnenste bloot te leggen,
U, den Kenner des harten steeds te zoeken,
en niet omgevoerd te worden met elken wind van woorden,
maar alleen te begeeren dat alles in en buiten ons,
geschieden moge naar het welbehagen van uwen wil.
Hoe goed is het, voor de bewaring der hemelsche genade,
alle uiterlijk vertoon onder menschen te mijden,
en niet te trachten naar hetgeen om ons henen bewondering
maar zich met alle naarstigheid toe te leggen, [schijnt te wekken,
op hetgeen de betering des levens en het toenemen in ijver be-
Hoevelen is het tot schade geweest, [vordert.
dat hunne deugd bekend en al te vroeg geprezen werd!
Hoe bizonder heilzaam is het daarentegen, als de ontvangene
in dit vergankelijk leven, [genade in stilte bewaard werd,
hetwelk zoo terecht een gestadige aanvechting en strijd genoemd
[wordt. [1]

1) Zie Job. 7 : 1.

ZES EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN HET VERTROUWEN OP GOD, ALS DE PIJLEN VAN BOOZE WOORDEN OP ONS GERICHT WORDEN.

I. Mijn zoon!
Sta onverwrikt, en hoop op Mij.
Wat toch zijn woorden anders dan woorden?
Zij vliegen door de lucht,
maar deren zelfs geen steen.
Zoo gij in eenig opzicht schuldig staat,
neem u voor om u gaarne te beteren;
zijt gij u van niets bewust,
neem dan het besluit om het alles gewillig te dragen uit liefde [tot God.
Het beteekent al heel weinig dat gij soms een krenkend woord
terwijl gij hardere striemen nog niet verduren kunt. [verdraagt,
En waarom dringen zulke kleinigheden zoo diep in uw hart?
Omdat gij nog vleeschelijk zijt,
en meer dan betaamt op menschen let.
Omdat gij geringschatting ducht,
wijst gij de bestraffing van uwe misstappen af,
en zoekt gij het scherm van allerlei verontschuldiging.
Maar bezie u zelven nauwkeuriger,
en gij zult bemerken dat de wereld,
en de ijdele zucht om menschen te behagen, nog in u leven.
Wijl gij vernedering en beschaming wegens uwe tekortkomingen [ontgaan wilt,
is het wel zeer duidelijk dat gij nog niet recht nederig zijt,
dat gij niet waarlijk aan de wereld zijt gestorven,
even weinig als de wereld u gekruisigd is. [1]

Doch luister naar mijn woord,
en gij zult u aan geen tienduizend woorden van menschen storen.
Zie, al werd ook alles tegen u gezegd,
wat men op de boosaardigste wijze zou kunnen verzinnen,
wat zou het u kunnen schaden,

---

1) Zie Gal. 6: 14.

zoo gij het eenvoudig over u liet heengaan,
en het niet meer teldet dan een stroospier?
Zou het wel een enkel haar van uw hoofd kunnen doen vallen?[1]
Maar wie niet bij het eigen hart leeft en God niet voor oogen [houdt,
voelt zich licht door een berispend woord uit zijne stemming [gebracht.
Wie daarentegen op Mij vertrouwt,
en niet op eigen oordeel staan wil,
zal vrij zijn van alle menschenvrees.
Want Ik ben de Rechter, immers de Kenner van al wat verborgen is;
Ik weet hoe de zaak zich heeft toegedragen:
Ik ken hem, die het onrecht aandeed, en hem, die het verduurde.
Van Mij is dat woord uitgegaan,
onder mijne toelating is het vervuld:
opdat de gedachten uit vele harten zouden geopenbaard worden.[2]
Ik zal den schuldige en den onschuldige oordeelen,
maar vooraf heb ik beiden door een verborgen oordeel willen [beproeven.
Het getuigenis van menschen misleidt menigmaal,
maar mijn oordeel is waarachtig,
het zal bestaan en nooit te niet gedaan worden.
Meestal is het verborgen en aan weinigen in bizonderheden open- [baar,
maar het dwaalt nooit en het kan niet dwalen,
al schijnt het ook niet recht in de oogen der dwazen.
Tot Mij moet gij dus bij ieder oordeel uwe toevlucht nemen,
en niet op eigen goeddunken steunen.
Want de rechtvaardige zal niet beschaamd worden,
wat hem van Godswege ook overkomen moge.[3]
Al wordt ook ten onrechte iets tegen hem ingebracht,
hij zal er zich niet veel aan kreunen.
Maar evenmin zal hij dwaselijk zich verblijden,
als anderen op goede gronden een verontschuldiging voor hem [aanvoeren.
Want hij bedenkt dat Ik het ben, *die harten en nieren beproef*,[4]
die niet oordeel naar het aanzien[5] en den uiterlijken schijn, die [bij menschen geldt.
Want menigwerf wordt in mijne oogen strafwaardig bevonden,

---

1) Zie Luc. 21 : 18, Hand. 27 : 34; 2) Luc. 2 : 35; 3) Spreuk. 12 : 21. 4) Ps. 7 : 10, Openb. 2 : 23. 5) Joh. 7 : 24.

wat naar het oordeel der menschen voor loffelijk doorgaat.

II. O Heer, mijn God! Gij rechtvaardige Rechter, even sterk als [lankmoedig,
Gij, die de broosheid en boosheid der menschen kent,
wees mijne sterkte en mijn eenig vertrouwen,
want het getuigenis van mijn geweten is mij niet genoegzaam.
Gij weet wat ik niet weet,
en daarom moest ik onder elke terechtwijzing het hoofd buigen,
en die zachtmoedig ondergaan.
Vergeef mij genadiglijk,
zoo ik dit niet altoos gedaan heb,
en schenk mij opnieuw de genade van een grootere lijdzaamheid.
Want beter is mij uwe overvloedige barmhartigheid tot verkrijging
dan al mijne vermeende gerechtigheid, [van vergiffenis,
welke ik aanvoeren zou tot vrijpleiting van een geweten,
dat immers voor mij zelven niet open ligt.
Al ben ik mij zelven van geen ding bewust,
ik ben daardoor niet gerechtvaardigd; [1]
als Gij uwe genade terugtrekt, *zal niemand, die leeft, voor uw* [*aangezicht rechtvaardig zijn.* [2]

ZEVEN EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN ALLE ZWARIGHEID DRAGEN MOET TER WILLE VAN HET EEUWIGE LEVEN.

I. Mijn zoon!
Laat u niet ontmoedigen door de moeiten, die gij om mijnentwil [op u genomen hebt,
laat geene verdrukking u ooit of immer ternederslaan.
Dat mijne belofte u sterke en trooste bij al wat geschiedt;
Ik heb genoegzame macht om u te vergelden boven alle maat [en perk.
Niet lang zal de moeite hier duren,
niet altoos zult gij door lijden bezwaard worden.

---

1) 1 Cor. 4 : 4. 2) Ps. 142 (143) : 2.

Wacht nog slechts een kleinen tijd,
en welhaast zult gij het einde van uwe plagen zien.
Daar zal een stonde komen,
dat alle moeite en beroering zal ophouden.
Zoo gering en kortstondig is alles,
wat met den tijd voorbijgaat.
Doe wat gij nu moet doen,
arbeid getrouw in mijn wijngaard,
Ik zal uw loon wezen. [1]
Schrijf, lees, zing,
zucht, zwijg, bid,
verdraag manlijk alle tegenheden,
het eeuwige leven is dit alles en nog veel grooteren strijd wel [waardig!
Uw vrede zal komen op eenen dag, welke den Heer bekend is,
er zal dan geen dag of nacht zijn, als in dezen tijd,
maar een eeuwig licht, een oneindige glans,
een vaste vrede en eene veilige rust.
Dan zult gij niet meer zeggen:
wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? [2]
Gij zult niet meer roepen: wee mij, dat de dagen mijner vreem- [delingschap nog zóó lang duren! [3]
Want de dood zal verslonden worden, [4]
en de zaligheid zal zonder gebrek wezen,
geen angst meer,
maar zalige weelde,
liefelijke en schoone gemeenschap!

II. O, zoo gij de onvergankelijke kronen der heiligen in den [hemel gezien hadt;
hoe *zij* zich nu verheugen in groote heerlijkheid,
die te voren in deze wereld met verachting aangezien,
en bijna het leven niet waardig gerekend werden,
voorzeker, gij zoudt u terstond tot in het stof vernederen,
en liever zoeken allen onderdanig, dan boven ook maar één enkele [gesteld te zijn.
Gij zoudt ook de blijde dagen van dit leven niet begeeren,

---

1) Zie Gen. 15 : 1. 2) Rom. 7 : 24. 3) Zie Ps. 119 (120) : 5. 4) Jes. 25 : 8, 1 Cor. 15 : 54.

maar veeleer u verheugen voor God verdrukkingen te lijden;
en bij de menschen voor niets geacht te worden,
zoudt gij voor een zeer groot gewin aanzien.
O, zoo gij dit alles recht verstondt, zoo het diep in uw hart [drong,
hoe zoudt gij het wagen ook maar één enkele maal u te beklagen?
Moet men niet ter wille van het eeuwige leven al deze moeiten [dragen?
Het is toch geen geringe zaak,
het Koninkrijk Gods te verliezen of te gewinnen.
Hef dan uw aangezicht ten hemel,
zie, Ik ben daar, en met Mij al mijne heiligen,
die in deze wereld een zwaren strijd gestreden hebben.
Nu hebben zij blijdschap,
nu worden zij vertroost,
nu zijn zij veilig, en nu rusten zij,
en zonder einde zullen zij bij Mij blijven in het rijk mijns Vaders.

ACHT EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DEN DAG DER EEUWIGHEID EN DE ELLENDE VAN DIT LEVEN.

I. O, zalig verblijf in de Stad daarboven!
O, heerlijke Dag der eeuwigheid,
door geen nacht verdonkerd,
door de hoogste Waarheid voortdurend bestraald!
Altijd blijde, altijd kalme dag,
welke nooit verandert in zijn tegendeel!
Och, of die dag reeds aangelicht ware,
en al dit tijdelijke een einde genomen hadde!
Zijn licht schijnt wel voor de heiligen in eeuwig klaren glans,
maar niet dan van verre en door een spiegel voor de pelgrims [op aarde. [1]
De burgers des hemels weten, hoe rijk aan vreugde die Dag is,
maar de zonen van Eva, die nog in ballingschap zijn,

---

1) Zie 1 Cor. 13:12.

ondervinden zuchtend hoe bitter en verdrietig de aardsche levens-
De dagen dezes tijds zijn weinig en kwaad, [1] [dag is.
vol van smarten en angsten.
Daarin toch wordt de mensch door vele zonden verontreinigd,
in vele driften verstrikt,
door vele vreezen benauwd,
door vele zorgen geprangd.
door vele nieuwigheden omgevoerd,
in vele ijdelheden verwikkeld,
door vele dwalingen ingesloten,
door veel arbeids afgesleten,
door aanvechtingen bezwaard,
door genietingen ontzenuwd,
door gebrek gekweld!
O, wanneer zal het einde van deze ellende komen,
wanneer zal ik verlost worden van de jammerlijke dienstbaarheid
[onder al dit bederf?
Wanneer, o Heer, zal ik aan U alleen gedenken,
wanneer mij volkomen in U verblijden?
Wanneer zal ik zonder eenige belemmering in de ware vrijheid
[leven,
ontslagen van alles, wat ziel of lichaam bezwaren kan?
Wanneer zal komen de vaste vrede, de onverstoorbare en veilige
vrede van binnen en van buiten, [vrede,
vrede naar alle zijden bevestigd?
Lieve Jezus, wanneer zal ik voor U staan om U te zien,
wanneer aanschouwen de heerlijkheid van uw Rijk?
Wanneer zult Gij mij alles in allen zijn?
O, wanneer zal ik met U mogen zijn in uw Koninkrijk,
dat Gij uwen beminden bereid hebt van eeuwigheid! [2]
Als een arme balling ben ik overgelaten in een vijandelijk land,
waar iedere dag zijn strijd en zijne vele plagen heeft.

II. Verzacht mijne ballingschap,
lenig mijne smart,
want al mijn verlangen versmacht naar U.
Het is mij alles tot een last,

---

1) Zie Gen. 49:9; 2) Zie Matth. 25:34.

wat de wereld mij voor vertroosting aanbiedt.
Ik begeere U innig te genieten,
maar U volkomen bereiken, vermag ik niet.
Zoo gaarne zoude ik het hemelsche aanhangen,
maar de tijdelijke dingen en de nog niet gedoode driften drukken mij neder.
Naar den geest zoude ik mij willen verheffen boven alle dingen,
maar het vleesch dwingt mij daaraan onderworpen te zijn.
Zoo kamp ik ellendig mensch met mij zelven,
en ik ben mij zelven tot een last geworden, [1]
daar mijn geest naar boven, en mijn vleesch naar beneden wil.
O, hoe lijde ik inwendig, als ik met den geest het hemelsche overdenk,
en als dan haastig een drom van vleeschelijke gedachten mij bij het bidden overvalt!
O, mijn God, wees niet verre van mij, [2]
keer uwen knecht niet af in toorn. [3]
Slinger uwe bliksemen en verstrooi ze,
zend uwe pijlen uit en verdoe [4] alle begoochelingen van den vijand!
Trek al de aandacht mijner zinnen tot U,
doe mij al het wereldsche vergeten,
en geef mij, dat ik onverwijld alle zondige verbeeldingen met verachting afwijze.
Kom mij ter hulpe, o eeuwige Waarheid,
dat geene ijdelheid mij beroere;
treed toe, hemelsche liefelijkheid,
en alle onreinheid vliede voor uw aanschijn!

Vergeef mij ook en verschoon mij in uwe barmhartigheid,
zoo menigmaal ik in het gebed aan iets anders denke dan aan U.
Want naar waarheid beken ik
dat ik dikwerf zeer verstrooid pleeg te wezen.
Veeltijds ben ik niet daar,
waar ik naar het lichaam sta of zit,
maar veeleer ben ik daar,
waar mijne gedachten mij heenvoeren.
Dáár ben ik, waar mijne gedachte is,
en mijne gedachte is gedurig, waar het voorwerp mijner liefde is.
Dàt juist komt mij zoo licht voor den geest,

---

1) Job 7:20; 2) Ps. 70 (71) : 12; 3) Ps. 26 (27):9; 4) Ps. 142 (144) :6.

wat mij van nature behaagt of ook door gewoonte lief is.
Daarom hebt Gij, o Waarheid, zoo duidelijk gezegd:
waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. [1]
Heb ik den hemel lief,
dan zal ik gaarne aan het hemelsche denken.
Zoo ik de wereld liefheb,
verblijd ik mij met haar in haar geluk,
en ben ik mede bedroefd in hare wederwaardigheden.
Heb ik het vleesch lief,
zoo trek ik dikwerf in mijne verbeelding wat des vleesches is.
En als ik den geest liefheb,
is het mij eene vreugde aan geestelijke dingen te denken.
Want al wat ik liefheb,
daarvan spreek en hoor ik gaarne,
en daarvan neem ik de beelden met mij mede naar huis.
Zalig is de mensch,
die om uwentwil, o Heer! alle schepselen vaarwel zegt,
die zijne natuur krachtig bedwingt,
en de begeerten des vleesches door den ijver des geestes kruisigt,
opdat hij met een kalm geweten U het offer van een rein gebed moge aanbieden,
en, van al het aardsche in- en uitwendig gescheiden,
waardig bevonden worde in de reien der engelen te worden opgenomen.

NEGEN EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN HET VERLANGEN NAAR HET EEUWIGE LEVEN, EN HOE GROOT HET GOED IS, HETWELK AAN DE WARE STRIJDERS IS TOEGEZEGD.

I. Mijn zoon!
Als gij gevoelt dat het verlangen naar de eeuwige gelukzaligheid u van boven wordt ingeboezemd,

---

1) Matth. 6:21.

en gij begeeren zoudt den tabernakel uws lichaams te verlaten, [1]
om *mijne heerlijkheid, zonder schaduw van verandering, te aan-*
[schouwen, [2]
zoo verwijd uw hart, en neem daarin met een sterk begeeren
[deze heilige ingeving op.
Breng uwen overvloedigen dank aan de hoogste Goedheid,
welke zoo goedertieren met u handelt,
welke zoo genadig u bezoekt, zoo levendig opwekt en zoo
[krachtig opheft,
opdat gij niet door de eigene zwaarte naar het aardsche zoudt
[afglijden.
Want dit alles verkrijgt gij niet door uw eigen denken en pogen,
maar enkel door de gunst der hemelsche genade,
waarmede God naar u omziet,
opdat gij in velerlei deugd en allermeest in ootmoed zoudt toe-
en u toerusten moogt voor den komenden strijd, [nemen,
opdat gij zoeken zoudt Mij aan te hangen met al de liefde van
en Mij te dienen met een brandende genegenheid. [uw hart,

II. Mijn zoon!
Dikwijls brandt het vuur,
maar zonder rook gaat de vlam niet naar boven.
Zoo brandt ook bij sommigen het verlangen naar het hemelsche,
en toch zijn zij niet vrij van de verzoeking der vleeschelijke be-
[geerte.
Daarom doen zij ook niet zuiver en alleenlijk ter eere Gods,
hetgeen zij zoo vurig van Hem vragen.
Zoo is het ook menigmaal gesteld met uw verlangen,
dat naar uw voorgeven zoo dringend kon zijn.
Want al wat door eigenbaat bevlekt is,
is niet zuiver en volmaakt.
Begeer van Mij niet hetgeen u aangenaam is of gelegen komt,
maar wat Mij behaagt en verheerlijkt.
Want, zoo gij recht oordeelt,
moet gij mijne beschikking verkiezen en volgen,
boven uw verlangen en boven alles, wat gij wenschen moogt.
Ik ken uwe begeerte,

---

1) Zie 2 Petr. 1 : 13; 2) Joh. 17 : 24, Jac. 1 : 17.

en Ik heb uwe gedurige verzuchtingen gehoord.
Gij zoudt reeds nu willen deelen in de vrijheid der heerlijkheid
[van Gods kinderen, [1]
reeds nu verheugt gij u op de eeuwige woning en het hemelsche
vaderland met zijne volheid van vreugde;
maar die stonde is nog niet gekomen,
nog is het voor u een andere tijd,
namelijk een tijd van strijd, een tijd van arbeid en van beproeving.
Gij verlangt met het hoogste Goed verzadigd te worden,
maar daartoe kunt gij nu nog niet komen.
Ik ben het,
verbeid Mij, zegt de Heer, *totdat het Koninkrijk Gods zal ge-*
[komen zijn. [2]
Gij moet op aarde nog in vele dingen beproefd en geoefend
[worden.
Bij tijden zal u wel eenige vertroosting geschonken worden,
maar de volle verzadiging wordt u nog niet vergund.
Wees sterk en heb goeden moed, [3]
zoo om te doen als te lijden wat tegen uwe natuur gaat.
Gij moet den nieuwen mensch aandoen, [4]
en in een anderen man veranderd worden. [5]
Dikwerf moet gij doen, wat gij niet wilt,
en nalaten wat gij wèl wilt.
Wat anderen behaagt, zal gelukken,
en wat u behaagt, zal niet gedijen.
Wat anderen zeggen, zal aangehoord worden,
wat gij zegt, zal voor niets gerekend worden.
Anderen zullen vragen en ontvangen,
gij zult vragen en niets bekomen.
Anderen zullen groot zijn in den mond der menschen,
over u zal men zwijgen.
Aan anderen zal het een of ander worden opgedragen,
en u zal men voor niets bruikbaar achten.
Over dit alles zal uwe natuur zich somwijlen bedroeven,
en groot zal het zijn,
wanneer gij het in stilte verdraagt.
In deze en vele dergelijke dingen wordt de getrouwe dienst-
[knecht des Heeren gestadig beproefd,

1) Rom. 8:21; 2) Luc. 22:18; 3) Jozua 1:7; 4) Eph. 4:21; 5) 1 Sam. 10:6.

in hoeverre hij zich zelven verloochenen,
en in alles den eigenen wil breken kan.
Er is nauwelijks iets, waarin gij zoo noodig hebt aan u zelven te sterven,
als in het zien en dulden van hetgeen tegen uwen wil ingaat,
en wel allermeest, wanneer u iets bevolen wordt,
wat u ongelegen en minder nuttig toeschijnt.
En omdat gij geen gehoorzaamheid durft weigeren
aan een hoogere macht, onder welke gij gesteld zijt,
komt het u zoo hard voor naar eens anders wenken u te gedragen,
en eigen zienswijze geheel te laten varen.

Maar overweeg wèl, mijn zoon, de vrucht van al deze moeiten,
het haastig einde en het uitnemend groote loon,
zoo zult gij daarin geen bezwaar vinden,
maar veeleer een sterke vertroosting voor uwe lijdzaamheid. [1]
Want daarvoor, dat gij nu uit vrije beweging den eigenen wil een weinig opgeeft,
zult gij in den hemel altoos uwen wil hebben.
Dáár toch zult gij alles vinden, wat gij wilt,
alles, wat gij begeeren kunt.
Daar zult gij de kracht bezitten tot al wat goed is,
zonder vreeze die ooit weer te zullen verliezen.
Daar zal uw wil altijd één zijn met den mijnen,
niets anders, niets eigens begeeren.
Daar zal niemand u tegenstaan,
niemand zich over u beklagen,
niemand u hinderen,
niets u in den weg treden,
maar al wat gij begeert, zal te zelfder tijd aanwezig zijn,
en al uw verlangen bevredigen en ten volle verzadigen.
Daar zal Ik heerlijkheid schenken voor geleden smaad,
het gewaad des lofs voor treurigheid, [2]
en voor de laagste plaats een zetel in mijn Koninkrijk voor eeuwig.
Daar zal aan het licht komen de vrucht der gehoorzaamheid,
en alle leed der boetedoening zal u vreugde geven,

---

1) zie Hebr. 6:18; 2) Jes. 61:3.

daar zal de nederige onderwerping met heerlijkheid gekroond
[worden.

Buig u daarom nu onder de hand van allen,
en bekommer u niet daarover *wie* iets gezegd of bevolen heeft.
Maar laat dit uw meest aangelegen zorg zijn,
dat gij alles, wat een overste of een jongere of uws gelijke u
[beveelt of beduidt,
ten goede opneemt en met een oprechten wil tracht te volbrengen.
Laat de een dit, een ander weer iets anders zoeken,
moge de een hierin, een ander daarin zijn roem stellen,
en duizendmaal geprezen worden,
verblijd *gij* u noch in het een noch in het ander,
maar veeleer in de geringschatting van u zelven,
en eeniglijk in mijn welbehagen en mijne verheerlijking.
Dit moet uwe begeerte zijn,
dat God altoos in u verheerlijkt worde, *hetzij door het leven*
[*hetzij door den dood.* [1]

VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

HOE DE VAN TROOST BEROOFDE ZICH IN GODS HAND MOET OVERGEVEN.

1. Heere God! heilige Vader, wees geprezen nu en in alle eeuwig-
want wat Gij wilt, doet Gij, [heid,
en wat Gij doet, is goed.
Uw knecht verblijde zich in U,
niet in zich zelven of in iemand anders:
Gij alleen, o Heer! zijt de ware blijdschap,
Gij mijne hoop en mijne kroon,
Gij mijne vreugde en mijne eere!
Wat heeft uw knecht,
dat hij niet van U ontvangen heeft, [2] en dat zonder zijne ver-
[dienste?

---

1) Filipp. 1:20; 2) 1 Cor. 4:7.

Het is alles uwe, wat Gij hem gegeven,
en voor hem gedaan hebt.
Ik ben arm en in moeiten van mijne jeugd af aan, [1]
en mijne ziel wordt somwijlen bedroefd tot tranen toe,
ja, soms in zich zelve ontroerd vanwege dreigend leed.
Ik begeere de blijdschap des vredes,
ik smeek om den vrede uwer kinderen,
die in het licht van uwe vertroosting door U geweid worden.
Zoo Gij vrede schenkt,
en mij eene heilige vreugde in de ziel stort,
zal de ziel van uwen knecht vol melodie zijn,
en aandachtig in uwen lof.
Maar wanneer Gij u onttrekt, gelijk Gij zoo menigmaal doet,
zal hij den weg uwer geboden niet kunnen loopen, [2]
veeleer buigt hij dan de knieën en slaat hij zich op de borst,
wijl hem niet te moede is als gisteren en eergisteren,
toen uwe lamp scheen over zijn hoofd, [3]
en hij *onder de schaduw uwer vleugelen verborgen was* [4]
tegen alle aandringende verzoekingen.

II. Rechtvaardige Vader, die altoos moet geprezen worden,
de ure is gekomen dat uw knecht beproefd zal worden.
Lieve Vader,
het is billijk dat uw knecht in deze ure iets voor U lijde.
Eeuwig aanbiddelijke Vader, de ure is gekomen, door U van [eeuwigheid voorzien,
dat uw knecht voor een korten tijd naar het uitwendige bezwijke,
schoon naar het inwendige altijd levende bij U.
Een kleinen tijd moet hij geringgeacht,
vernederd en door menschen achteruitgezet,
ook door lijden en afmatting verteerd worden,
opdat hij wederom met U verrijze in het morgenrood van een [nieuw licht,
en in den hemel verheerlijkt worde.
Heilige Vader,
zoo hebt Gij het bepaald, zoo gewild,
en zoo is het ook geschied naar uw bevel.
Want dit is uwe genade bij uwen vriend,

---

1) Ps. 87 (88) : 16, zie de Vulgaat; 2) Ps. 118 (119) : 32; 3) Job. 29 : 3; 4) Ps. 16 (17) : 8.

dat hij in de wereld lijde en verdrukt worde om uwentwil,
zoo menigmaal en door wien Gij dit wilt toelaten.
Zonder uwen raad en voorzienigheid,
en zonder oorzaak geschiedt er niets op aarde.
Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest, [1] opdat ik uwe ge-
[richten kennen zoude,
opdat ik alle zelfverheffing en eigenwaan verre van mij doe.
Het is mij heilzaam dat *schaamte mijn aangezicht overdekt heeft,* [2]
opdat ik mijnen troost eerder bij U dan bij menschen zoeke.
Ook heb ik daaruit geleerd voor Uwe ondoorgrondelijke oordee-
[len te beven,
waarmede Gij den rechtvaardige tegelijk met den goddelooze
doch niet zonder billijkheid en recht. [bezoekt,
Ik dank U dat Gij mijne boosheid niet verschoond,
maar mij met bittere slagen zwaar gedrukt hebt,
dat Gij mij smarten toegevoegd,
en benauwdheden van binnen en van buiten over mij gebracht
[hebt.
Niemand van allen, die onder den hemel zijn, vermag mij te
[troosten,
dan gij alleen, Heere mijn God, hemelsche Medicijnmeester der
die slaat en geneest, [3] [zielen,
die ter helle doet nederdalen en weder doet opkomen. [4]
Uwe kastijding over mij,
en uwe tuchtroede zelve zal mij onderwijzen.
Zie, dierbare Vader, ik ben in uwe handen,
ik buig mij onder de roede uwer bestraffing.
Sla Gij mijnen rug en mijnen nek,
opdat ik mijne verdraaidheid buige naar uwen wil.
Maak mij een vroom en nederig discipel, gelijk Gij gaarne pleegt
opdat ik in alles wandele naar uwen wenk. [te doen,
Aan U bevele ik mij zelven en al het mijne aan, opdat ik door
[U bestraft worde,
beter is het hier getuchtigd te worden dan in de toekomst.
Gij weet alles, en alles in het bizonder,
en niets is voor U verborgen in 's menschen geweten.
Gij weet wat komen zal, eer het geschiedt,

---

1) Ps. 118 (119) 71: 2) Ps. 68 (69):8 3) Deut. 32:39; 4) 1 Sam. 2

en Gij hebt niet van noode dat iemand u leere of indachtig make wat op aarde voorvalt.
Gij weet wat voor mijn toenemen dienstig is,
en hoeveel de beproeving er toe bijdraagt om het roest van alle [gebrek uit te zuiveren.
Laat uw welbehagen mijne begeerte zijn,
en verwerp mij niet om mijn zondig leven,
hetwelk aan niemand beter en duidelijker bekend is dan U alleen.
Geef mij, o Heer! te weten, wat ik weten moet,
lief te hebben, wat ik moet liefhebben,
te prijzen wat U allermeest behaagt,
hoog te schatten wat kostelijk is voor U,
en te misprijzen, wat in uwe oogen verachtelijk is.
Laat mij naar het gezicht mijner oogen niet richten,
en naar het gehoor der ooren van onervarenen niet oordeelen, [1]
maar leer mij met een juist oordeel de zichtbare en geestelijke [dingen onderscheiden,
en boven alles altoos vragen naar het welbehagen van uwen wil.
De zinnen der menschen worden dikwerf in het oordeelen misleid,
ook de liefhebbers van deze wereld misleiden zich zelven,
door enkel de zinlijke dingen lief te hebben.
Is een mensch dan daarom beter,
omdat hij door een ander wordt hooggeacht?
De bedrieger misleidt den bedrieger,
de ijdele den ijdele, de blinde den blinde,
de zwakke den zwakke, als de een den ander verheft:
in waarheid verwart men elkander slechts te meer door dezen [dwazen lof.
Immers, wat iemand in uwe oogen is,
zooveel is hij en niets meer,
zegt de nederige, heilige Franciscus.

1) Jes. 11:3.

EEN EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN ZICH OP HET KLEINE MOET TOELEGGEN, ALS MEN TE KORT SCHIET IN HET GROOTE.

I. Mijn zoon! uw ijver voor de deugd kan niet altoos even [brandende zijn,
gij kunt u niet voortdurend handhaven op den hoogsten trap der [beschouwing,
maar uit kracht van de oorspronkelijke verdorvenheid,
moet gij wel somwijlen tot het lagere afdalen,
en den last van dit vergankelijk leven ook tegen wil en dank en [met verdriet torsen.
Zoolang gij dit sterfelijk lichaam omdraagt,
zult gij onlust en bezwaardheid des harten gevoelen.
Zoo moet gij dan dikwerf in het vleesch over den last des vlee- [sches zuchten,
wijl gij nog niet vermoogt u onafgebroken te geven
aan geestelijke oefeningen en aan de beschouwing van het [goddelijke.

II. Dan is het goed voor u, uwe toevlucht te nemen tot nede- [rige en uitwendige werkzaamheden,
uw genoegen te vinden in goede werken,
mijne komst en mijn hemelsch bezoek met een vast vertrouwen [te verbeiden,
en uwe ballingschap en zielsdorheid geduldig te dragen,
totdat gij weder door Mij bezocht,
en van alle angsten bevrijd wordt.
Want Ik zal maken dat gij uwe moeiten vergeet,
en voortdurend eene inwendige rust geniet.
Ik zal de weiden der Schriften vóór u uitbreiden,
opdat gij aanvangen moogt *met een verruimd hart den weg mijner* [*geboden te loopen.* [1]
Dan zult gij zeggen:
het lijden dezes tegenwoordigen tijds is niet te waardeeren
tegen de heerlijkheid, die in ons zal geopenbaard worden. [2]

1) Ps. 118 (119):32; 2) Rom. 8:18.

TWEE EN VIJTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT DE MENSCH ZICH GEENE VERTROOSTING, MAAR VEELEER KASTIJDING WAARDIG MOET ACHTEN.

I. O, Heer! ik ben uwe vertroosting,
en uw geestelijk bezoek onwaardig.
En daarom handelt Gij naar recht met mij,
wanneer Gij mij hulpeloos en eenzaam laat.
Want al kon ik ook eene zee van tranen vergieten,
toch zoude ik uwe vertroosting nog niet waardig zijn.
Daarom verdien ik niets anders dan geslagen en gestraft te worden,
omdat ik zwaar en menigmaal U beleedigd,
en in velen zoo grootelijks misdaan heb:
zoo is het dan dat ik, alles wèl overwogen,
niet de geringste vertroosting waardig ben.
Maar Gij, o goedertieren en barmhartig God,
die niet wilt dat uwe werken verloren gaan,
maar die *den rijkdom uwer goedheid wilt bekendmaken over de vaten der barmhartigheid,* [1]
Gij verwaardigt u uwen knecht te vertroosten,
boven alle eigene verdienste, en boven alle maat van menschen.
Want uwe vertroostingen
zijn niet als menschelijke troostredenen.
Wat heb ik gedaan, o Heer!
dat Gij mij eenige hemelsche vertroosting schenken zoudt?
Ik herinner mij niet iets goeds gedaan te hebben,
maar wèl, dat ik altoos tot het kwade geneigd was,
en zoo traag tot ware betering.
Dit is de waarheid,
en ik kan haar niet loochenen.
Zoo ik anders zeide,
Gij zoudt tegen mij staan,
en er zou niemand zijn om mij te verdedigen.
Wat heb ik voor mijne zonden anders verdiend
dan de hel en het eeuwige vuur?

---

1) Rom. 9:23.

Ik beken in waarheid dat ik allen smaad en geringschatting waar-
[dig ben,
en dat het mij niet toekomt onder uwe vromen geteld te worden.
En ofschoon ik dit ongaarne hoore,
toch zal ik, tegen mij zelven en voor de waarheid, mijne zonden
[belijden,
opdat ik te eerder uwe barmhartigheid moge verkrijgen.
Wat zal ik zeggen, schuldige, die ik ben,
terwijl ik vol beschaamdheid sta?
Ik heb geen mond om te spreken dan alleen dit ééne woord:
ik heb gezondigd, o Heer! ik heb gezondigd,
ontferm U mijner, en vergeef mij!
Gun mij nog een weinig tijds om mijne smart uit te weenen,
eer ik heenga in een land der duisternis en der schaduwe des doods. [1]

II. Wat eischt Gij van een schuldig en ellendig zondaar zoo zeer,
als dat hij met een verbrijzeld hart zich verootmoedige van wege
[zijne overtredingen?
In de ware verbrijzeling en verootmoediging des harten,
wordt de hope op vergeving geboren,
het verontruste geweten verzoend,
de verloren genade herwonnen,
en de mensch wordt in veiligheid gesteld tegen den toekomen-
[den toorn. [2]
Dan ontmoeten elkander, in eene heilige omarming,
God en de boetvaardige ziel!
De ootmoedige verbrijzeling van wege onze zonden,
is U, o Heer, een welbehagelijk offer,
dat voor uw aangezicht veel liefelijker geur verspreidt dan ont-
[stoken wierook.
Dit is ook de aangename zalf, welke Gij over uwe heilige voeten
[hebt laten uitstorten,
omdat *Gij een verbroken en verslagen hart nooit veracht hebt.* [3]
Daar is de plaats van toevlucht tegen het grimmig gelaat van
daar wordt hersteld en afgewasschen, [den vijand,
wat daarbuiten aan bederf en bezoedeling over ons kwam.

1) Job 10:20, 21, zie de Vulgaat; 2) Zie 1 Thess. 1:10; 3) Ps. 50 (51):19.

DRIE EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT GODS GENADE NIET SAMENGAAT MET AARDSCHGEZINDHEID.

I. Mijn zoon!
Mijne genade is kostelijk,
zij laat zich niet vereenigen met uitwendige dingen,
noch met aardsche vertroostingen.
Gij moet dus alle beletselen der genade wegdoen,
zoo gij begeert dat zij u worde ingestort.
Zoek voor u zelven de afzondering,
wees gaarne met u zelven alleen,
begeer met niemand omgang,
maar stort liever uw aandachtig gebed voor God uit,
opdat gij een verbrijzelden geest en een zuiver geweten moogt bewaren.
Acht de gansche wereld voor niets,
stel den omgang met God boven alle uitwendige dingen.
Want gij kunt niet met Mij verkeeren,
en tegelijk u verlustigen in de dingen, welke voorbijgaan.
Gij moet u terugtrekken van uwe bekenden en dierbaren,
en uwen geest vrijhouden van allen tijdelijken troost.
Zoo vermaant de heilige apostel Petrus de geloovigen,
dat zij zich *als bijwoners en vreemdelingen in deze wereld zouden gedragen.* [1]
O, hoe groot zal het vertrouwen van den stervende zijn,
dien geene gehechtheid aan eenig ding in deze wereld meer terughoudt!
Maar zulk een onverbonden hart te hebben,
dat vermag de kranke geest nog niet te vatten,
de natuurlijke mensch verstaat niet de vrijheid van den innerlijken mensch.
En toch, zoo iemand waarlijk geestelijk wil zijn,
moet hij alles vaarwel zeggen, zoowel wat verre als wat nabij is,
en tegen niemand meer op zijne hoede wezen, dan tegen zich zelven.
Indien gij u zelven maar eerst volkomen overwonnen hebt,
zult gij al het overige gemakkelijk aan u onderwerpen.
De volkomene overwinning
is de overwinning over ons zelven.
Want wie zich zelven zóó in bedwang houdt,

---

1) 1 Petr. 2:11.

dat de zinlijkheid aan de rede,
en de rede in alles aan Mij gehoorzaamt,
die is in waarheid de overwinnaar van zich zelven en de heer [der wereld.

II. Zoo gij vurig begeert tot dezen hoogsten trap op te klimmen,
moet gij manlijk aanvangen en de bijl aan den wortel leggen,
om uit te roeien en te verdelgen de verborgene en ongeregelde
en tot alle eigen en stoffelijk goed. [neiging tot u zelven,
Aan dit ééne gebrek, dat de mensch al te ongetoomd zich zel-
hangt nagenoeg al het andere, [ven liefheeft,
dat met wortel en tak moet uitgeroeid worden.
Als dit kwaad maar eerst overwonnen en ten onder gebracht is,
zal er een groote vrede en een voortdurende rust wezen.
Maar omdat weinigen zich inspannen om volkomen aan zich zel-
en geheel uit zich zelf uit te gaan, [ven te sterven,
daarom blijven zij in zich zelven verwikkeld,
en vermogen zij niet in den geest zich boven zich zelf te ver-
Doch wie in vrijheid met Mij begeert te wandelen, [heffen.
moet alle verkeerde en ongeregelde neigingen dooden,
en aan geen enkel schepsel hangen met een bizondere en hartstoch-
[telijke genegenheid.

VIER EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE ONDERSCHEIDEN BEWEGINGEN DER NATUUR EN DER GENADE.

I. Mijn zoon! merk nauwkeurig op de bewegingen der natuur
[en der genade,
welke in zeer tegenstrijdige richting gaan, en dat haast zoo on-
[merkbaar,
dat zij nauwelijks, en dan nog alleen door een geestelijk en in-
[nerlijk verlicht mensch onderscheiden worden.
Alle menschen begeeren wel iets goeds,
en hebben met hun zeggen en doen eenig goed voor,
daarom worden velen onder den schijn van het goede bedrogen.

II. De natuur is arglistig, zij trekt, verstrikt en verleidt er velen,
en zij heeft altoos zich zelve tot haar oogmerk,
maar de genade wandelt in eenvoudigheid,
zij vermijdt allen schijn des kwaads, [1]
gebruikt geene bedriegelijke voorwendsels,
en doet alles zuiver om den wille van God,
in wien zij ook rust, als in haar hoogste doel.
De natuur wil ongaarne sterven,
zij wil niet onderdrukt en overwonnen worden,
niet onderdanig en gewillig onderworpen zijn,
maar de genade legt zich toe op de eigene dooding,
zij wederstaat de zinlijkheid,
zoekt de onderwerping,
begeert overwonnen te worden;
zij wil de eigene vrijheid niet gebruiken,
maar gaarne onder tucht gehouden worden,
zij verlangt niet over iemand te heerschen,
maar altoos onder God te leven, te staan en te zijn,
en zij is bereid ter liefde van God *zich nederig te buigen onder [alle menschelijk schepsel.* [2]

De natuur werkt voor haar eigen voordeel,
vraagt alleen, welk gewin zij uit iets trekken kan;
de genade overweegt niet eigen nut en gerief,
maar veeleer het voordeel van velen. [3]
De natuur neemt gaarne eere en hulde aan,
de genade schrijft trouw alle eere en heerlijkheid Gode toe.
De natuur vreest voor beschaming en geringschatting,
de genade *verblijdt zich om den naam van Jezus smaadheid te*
De natuur bemint de ledigheid en de lichamelijke rust, *[lijden.*[4]
de genade kan niet ledig zijn maar grijpt gretig elken arbeid aan.
De natuur zoekt het zeldzame en fraaie,
en heeft een afkeer van al wat gering en grof is;
de genade heeft vreugde aan het eenvoudige en nederige,
zij veracht het ruwe niet,
en weigert niet het oude, versleten kleed te dragen.
De natuur ziet op het tijdelijke,

---

1) Zie 1 Thess. 5:22; 2) Zie 1 Petr. 2:13; 3) Zie 1 Cor. 10:33; 4) Hand. 5:41.

verheugt zich over aardsch gewin,
treurt over geleden schade,
wordt geprikkeld door het minste beleedigend woord,
maar de genade richt haar oogmerk op het eeuwige,
zij hangt niet aan het tijdelijke,
laat zich door geen verlies van uitwendige goederen ontroeren,
en wordt door al te harde woorden niet verbitterd,
omdat zij haren schat en hare vreugde in den hemel heeft, waar [niets verloren gaat.
De natuur is hebzuchtig en wil liever ontvangen dan geven,
zij bezit gaarne iets eigens en bizonders,
maar de genade is mild en mededeelzaam,
zij mijdt al het afzonderlijke, is met weinig tevreden,
en acht het *zaliger te geven dan te ontvangen.* [1]
De natuur helt over naar de schepselen, naar het eigen vleesch,
naar ijdelheden en verstrooiingen,
maar de genade trekt tot God en tot de deugd,
zij ziet af van de schepselen, vliedt de wereld,
haat de begeerlijkheden des vleesches,
beteugelt alle zwerfzieke neiging,
en schroomt in het openbaar te verschijnen.
De natuur heeft gaarne eenigen uitwendigen troost,
waarin zij zinlijk genoegen kan vinden,
de genade zoekt hare vertroosting alleen in God,
en hare vreugde, boven alle zienlijke dingen, in het hoogste Goed.
De natuur doet alles om eigen gewin en voordeel,
zij kan niets doen geheel om niet,
en hoopt altijd voor hare weldaden of evenveel,
of nog iets beters, of ook eere en gunst te ontvangen,
ook verlangt zij dat al haar doen en geven hoog aangeslagen [zal worden;
maar de genade zoekt niets, dat tijdelijk is,
vraagt voor belooning geen ander loon dan God alleen,
en van alle aardsche benoodigdheden begeert zij slechts zooveel,
als haar dienen kan om de eeuwige goederen te verwerven.
De natuur verblijdt zich over veelheid van vrienden en verwan- [ten,
draagt roem op hoogen rang en geboorte,
zoekt de machtigen te behagen,

1) Hand. 20 : 35.

vleit de rijken,
en schenkt haar bijval aan haars gelijken;
maar de genade heeft ook de vijanden lief,
zij verheft zich niet op een groot getal van vrienden,
en hecht geen waarde aan rang en afkomst, tenzij daar grooter [deugd mee gepaard zij;
zij is den arme meer genegen dan den rijke,
deelt meer in het leed van den onschuldige dan van den mach- [tige,
verheugt zich met den oprechte, niet met den man van bedriege- [lijke wegen,
en zij vermaant te allen tijde de goeden, *om te ijveren naar de [beste gaven* [1],
en den Zoon van God door hunne deugden gelijkvormig te wor- [den.
De natuur klaagt terstond over gebrek en moeiten,
de genade draagt standvastiglijk alle ontbering.

De natuur betrekt alles op zich zelve,
alleen voor zich zelve strijdt en pleit zij,
maar de genade brengt alles terug tot God, van wien het oor- [spronkelijk uitgaat;
zij schrijft zich zelve niets goeds toe, en matigt zich ook niets [in vermetelheid aan,
zij twist niet en stelt haar oordeel niet boven dat van anderen,
maar in alle denken en gevoelen onderwerpt zij zich
aan de eeuwige Wijsheid en het goddelijk onderzoek.
De natuur is tuk om geheime dingen te weten en nieuwe din- [gen te hooren,
zij wil gaarne in het openbaar gezien worden, en hare zinnen in [velerlei richting laten gaan,
ook wil zij gekend zijn, en gaarne doen wat lof en bewondering [wekt;
maar de genade begeert geen nieuwe en zeldzame dingen te ver- [nemen,
omdat dit alles is voortgekomen uit het oude bederf,
daar er toch niets nieuws en bestendigs op aarde is.
Daarom leert zij de zinnen te beteugelen,
ijdel zelfbehagen en vertoon te mijden,

---

1) 1 Cor. 13:6.

al wat loffelijk en bewonderenswaardig is, nederig te verbergen,
en in alle dingen, ook in alle weten enkel de rechte nuttigheid,
en den lof en de eere van God te zoeken.
Zij wil niet dat men haar of het hare roeme,
maar zij begeert dat men in al zijne gaven God prijze,
die het alles schenkt uit loutere liefde.

III. Deze genade is een bovennatuurlijk licht en een bizondere gave van God,
zij is het eigen zegel der uitverkorenen,
en het onderpand der eeuwige zaligheid;
zij is het, welke de genegenheden van het aardsche tot het hemelsche opheft,
en den vleeschelijk gezinden mensch tot een geestelijken mensch maakt.
Hoe meer daarom de natuur onderdrukt en overwonnen wordt,
des te overvloediger genade wordt in ons uitgestort,
en zoo wordt dagelijks de inwendige mensch,
door een telkens vernieuwd genade-bezoek, naar het beeld van God hervormd.

VIJF EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

VAN DE VERDORVENHEID DER NATUUR EN DE KRACHT DER GODDELIJKE GENADE.

I. Heere God! die mij geschapen hebt naar uw beeld en gelijkenis,
verleen mij die genade, welke Gij mij deedt kennen,
als zoo rijk en ter zaligheid onmisbaar,
opdat ik mijne zeer booze natuur overwinne,
welke mij in zonden en verderf trekt.
Want ik gevoel in mijn vleesch de wet der zonde,
welke de wet mijns gemoeds wederspreekt,
en mij in zoovele dingen onder de dienstbaarheid der zinlijkheid *gevangen houdt,*[1]
ik kan hare begeerten niet wederstaan,
zoo niet uwe heilige genade, als een gloed in mijn hart ontstoken, mij ter hulpe komt.

---

1) Rom. 7 : 23.

Uwe genade, en wel een rijke genade is mij van noode,
om de natuur te overwinnen,
welke altijd tot het kwade geneigd is van der jonkheid aan. [1]
Want nu zij door den eersten mensch Adam gevallen en door [de zonde verdorven is,
is de straf van deze smet op alle menschen overgegaan,
zoodat de natuur zelve, welke door U toch goed en recht ge- [schapen was,
thans genomen wordt voor de gebreken en zwakheden der ver- [dorven natuur,
omdat hare bewegingen, aan zich zelve overgelaten,
tot het kwade en tot de lagere dingen trekken.
Want de geringe kracht, welke nog overbleef,
is als eene vonk onder de asch verborgen.
Deze vonk is de natuurlijke rede, welke van groote duisternis [omgeven is:
nog behield zij het oordeel des onderscheids over goed en kwaad, [waar en valsch,
maar zij vermag toch niet te volbrengen, wat zij als goed erkent,
en zij bezit niet langer het volle licht der waarheid en de ge- [zondheid van hare genegenheden.
Vandaar is het, o mijn God, dat *ik wel een vermaak heb*
in de wet Gods naar den inwendigen mensch, [2]
daar ik weet *dat uw gebod heilig en rechtvaardig en goed is,* [3]
en dat het beveelt alle kwaad en zonde te vlieden,
maar *met het vleesch dien ik de wet der zonde,* [4]
daar ik meer gehoorzaam aan de zinlijkheid dan aan de rede.
Zoo komt het dat *het willen van het goede mij wel bijligt,*
maar het goede te doen, dat vind ik niet. [5]
Zoo komt het dat ik zoo menigmaal een goed voornemen opvat,
maar omdat uwe genade ontbreekt, om mijne zwakheid te hulp [te komen,
deins ik bij den geringsten tegenstand terug en bezwijk.
En zoo komt het ook dat ik den weg der volmaaktheid wel
en klaar genoeg zie, hoe ik moet handelen, [onderscheid,
maar door de zwaarte der eigene verdorvenheid nedergedrukt,
vermag ik mij niet tot het volmaakte op te heffen.

---

1) Zie Gen. 8:21; 2) Rom. 7:22: 3) Rom. 7:12; 4) Rom. 7:26; 5) Rom. 7:18.

II. O, Heer! hoezeer is mij uwe genade van noode,
om het goede aan te vangen,
voort te zetten,
en te voleindigen!
Want zonder haar kan ik niets doen, [1]
maar *door U vermag ik alle dingen, wanneer uwe genade mij*
O, in waarheid hemelsche genade, *[kracht geeft.* [2]
zonder welke er geene eigene verdiensten zijn,
en geene gaven der natuur eenige waardij hebben!
Geene kunsten, geene rijkdommen,
geene schoonheid of kracht,
geen talent of welsprekendheid gelden iets bij U, o Heer! zon-
[der de genade.
Want de gaven der natuur zijn aan goeden en kwaden gemeen,
maar de eigen gave der uitverkorenen is de genade of de liefde:
wie haar merkteeken dragen, worden het eeuwige leven waardig
Zóó verre gaat deze genade alles te boven, [geacht.
dat geene gave der profetie, geene kracht van wonderteekenen,
geene kennis, hoe diep zij wezen moge, zonder haar eenige waarde
ja zelfs, noch geloof, noch hoop, [hebben. [3]
noch eenige andere deugd,
is U welbehagelijk zonder de liefde en de genade.

III. O, volzalige genade, welke den arme van geest rijk in
[deugden,
en den met vele goederen verrijkte nederig van harte maakt,
kom, daal tot mij neder,
vervul mij intijds met uwe vertroosting,
opdat mijne ziel niet bezwijke van afmatting en dorheid des
[geestes.
Ik smeek U, o Heer! dat ik toch genade vinde in uwe oogen!
Want *Uwe genade is mij genoeg,* [4]
al verkrijg ik ook het overige niet, waarnaar de natuur verlangt.
Moge ik ook verzocht en door vele beproevingen geplaagd wor-
ik zal toch geen kwaad vreezen, [den,
zoo uwe genade maar met mij is.
Zij is mijne sterkte,

---

1) Joh. 15:5; 2) Zie Filipp. 4:13; 3) Zie 1 Cor. 13:2 en v.; 4) 2 Cor. 12:9.

zij brengt raad en hulp.
Zij is machtiger dan alle vijanden,
wijzer dan alle wijzen.
Zij is de leermeesteresse der waarheid,
de leeraresse der tucht,
het licht des harten,
de troost in benauwdheden;
zij doet de droefheid vlieden,
en drijft de vreeze uit,
zij voedt alle vroomheid,
en beweegt tot tranen.
Wat ben ik zonder haar dan een dor hout,
en een onnutte tronk, waard om weggeworpen te worden!
Moge dan, o Heer! uwe genade mij altoos voorkomen en volgen,
zij make mij voortdurend volijverig in goede werken,
door Jezus Christus, uwen Zoon!
Amen.

ZES EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT WIJ ONS ZELVEN MOETEN VERLOOCHENEN EN CHRISTUS MOETEN NAVOLGEN DOOR HET KRUIS.

1. Mijn zoon!
Voor zooverre gij uit u zelven vermoogt uit te gaan,
zult gij kunnen overgaan naar Mij.
Zooals het van binnen altijd vrede brengt, als wij van buiten niets begeeren,
zoo leidt ook de inwendige zelfverzaking tot vereeniging met God.
Ik wil dat gij u volkomen leert verloochenen,
naar mijnen wil,
en zonder tegenspreken of klagen.

Volg Mij,
Ik ben de weg, de waarheid en het leven. [1]

---

1) Joh. 14:6.

Zonder weg kan men niet gaan,
zonder waarheid niet kennen,
zonder leven niet leven.
Ik ben de weg, dien gij moet volgen,
de waarheid, welke gij moet gelooven,
het leven, waarop gij moet hopen.
Ik ben de weg, welke veilig is voor aanvallen,
de waarheid, welke niet falen kan,
het leven, dat nimmer eindigt.
Ik ben de meest rechte weg,
de hoogste waarheid,
het ware leven, het zalige leven, het ongeschapen leven!
Zoo gij op mijnen weg blijft, *zult gij de waarheid verstaan,*
en de waarheid zal u vrijmaken, [1]
en gij zult het eeuwige leven verwerven.
Wilt gij in het leven ingaan,
onderhoud de geboden.[2]
Wilt gij de waarheid kennen,
geloof in Mij.
Wilt gij volmaakt zijn,
verkoop alles. [3]
Wilt gij mijn discipel wezen,
verloochen u zelven.[4]
Wilt gij het eeuwige leven bezitten,
acht het tegenwoordige leven gering.
Wilt gij in den hemel verhoogd worden,
verneder u in deze wereld.
Wilt gij met Mij heerschen,
draag met Mij het kruis.
Want alleen de dienaren van het kruis
vinden den weg der zaligheid en van het ware licht.

II. Heere Jezus! wijl uw weg zoo nauw en bij de wereld veracht is, vergeef mij, met versmading der wereld, U te volgen.
Want de dienstknecht is niet boven zijnen heer,
noch de discipel boven den meester. [5]

---

1) Joh. 8:32; 2) Matth. 19:17; 3) Matth. 19:21; 4) Matth. 16:24; 5) Matth. 10:24.

Moge dan uw knecht zich oefenen in de navolging van uw leven,
want daar ligt mijne zaligheid,
en de ware heiligheid.
Wat ik daarbuiten ook leze of hoore,
verkwikt of verlustigt mij nooit volkomen.

III. Mijn zoon! nu gij dit alles weet en gelezen hebt,
zult gij zalig zijn, zoo gij het doet.[1]
Wie mijne geboden heeft en ze bewaart,
die is het, die Mij liefheeft.
En Ik zal hem liefhebben,
en Ik zal mij zelven aan hem openbaren, [2]
en Ik zal hem geven met Mij te zitten in het Koninkrijk mijns
[Vaders. [3]

Heere Jezus! gelijk Gij gezegd en beloofd hebt,
voorwaar, zóó geschiede het, o, moge het mij gebeuren dit te
[verwerven!
Opgenomen ja opgenomen heb ik het kruis uit uwe hand,
ik zal het dragen, ik zal het dragen tot aan den dood,
zooals Gij het mij hebt opgelegd!
In waarheid, het leven van een goed kloosterling is een kruis,
maar dat naar het paradijs geleidt.
Het werk is begonnen, teruggaan mag ik niet,
het laten varen betaamt niet.

IV. Welaan, broeders, laten wij samen voortgaan,
Jezus zal met ons zijn.
Om Jezus wil hebben wij dit kruis opgenomen,
Om Jezus wil zullen wij bij het kruis volharden.
Hij zal onze Helper zijn,
Hij, die onze Leidsman en Voorganger is.
Zie, onze Koning treedt voor ons uit,
Hij zal voor ons strijden.
Laten wij moedig volgen,
niemand vreeze voor verschrikkingen,
houden wij ons gereed om heldhaftig te sterven in den strijd,

---

1) Joh. 13:17; 2) Joh. 14:21; 3) Zie Openb. 3:21.

en zorgen wij dat op onzen roem de schuld niet kleve,
dat wij het kruis verlaten zouden!

ZEVEN EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT DE MENSCH NIET AL TE NEERSLACHTIG MOET ZIJN, ALS HIJ IN EENIGE ZWAKHEID VALT.

I. Mijn zoon!
Ik heb meer behagen in geduld en nederigheid bij tegenspoed,
dan in veel troost en vurigheid bij voorspoed.
Waarom bedroeft u toch een nietig woord,
dat tegen u gezegd wordt?
Al ware het van meer beteekenis geweest,
het had niet zulk een diepen indruk op U moeten maken.
Laat het nu althans voorbijgaan.
Het is niet het eerste, noch iets nieuws,
en het zal ook niet het laatste zijn, zoo gij tijd van leven hebt.
Gij zijt heldhaftig genoeg,
zoolang geene tegenheid u treft.
Gij geeft ook goeden raad en verstaat het anderen moed in te [spreken,
maar als onverwacht de beproeving aanklopt aan de eigen deur,
dan begeeft u al uw raad en al uwe kracht.
Denk aan uwe groote zwakheid,
welke gij meermalen, reeds bij geringe aanleiding, kunt bemerken.
En toch geschiedt het alles tot uw heil,
als deze en dergelijke dingen u overkomen.

Ban, zooveel gij vermoogt, dit leed uit uw hart,
en heeft het u gevoelig aangeraakt,
laat het u niet ternederslaan of al te lang gebonden houden.
Draag ten minste met geduld,
wat gij niet dragen kunt met vreugde.
Zoo gij iets minder gaarne hoort en reeds verontwaardiging voelt
bedwing dan u zelven, [opkomen,
en laat geen onvertogen woord uit uwen mond gaan,

waardoor de kleinen mochten geërgerd worden.
De gewekte ontroering zal welhaast overgaan in kalmte,
en het inwendig leed zal verzoet worden,
zoodra de genade op nieuw mag wederkeeren.
Nog leef ik, spreekt de Heer, bereid om U te helpen,
en meer dan anders u te troosten,
zoo gij u maar op Mij verlaat en Mij godvruchtig aanroept.
Laat de inwendige kalmte toenemen,
en gord u aan tot grootere lijdzaamheid.
Nog is niet alles verloren,
al gevoelt gij u meermalen gedrukt of zwaar verzocht.
Gij zijt een mensch, en niet God,
gij zijt vleesch, en geen engel.
Hoe zoudt *gij* voortdurend in denzelfden vasten stand der deugd
wanneer zelfs de engel in den hemel [kunnen blijven,
en de eerste mensch in het paradijs dat niet vermocht hebben?
Ik ben het, *die de rouwdragenden door heil verhef,* [1]
en wie hunne zwakheid kennen,
tot mijne Godheid opheft.

II. O, Heer! geprezen zij uw woord,
dat voor mijnen mond *zoeter is dan honig en honigzeem.* [2]
Wat zoude ik doen in al mijn druk en benauwdheid,
zoo Gij mij niet troosten wildet met uwe heilige woorden?
Als ik maar eenmaal komen mag in de haven der zaligheid,
wat is er dan aan gelegen, hoedanig en hoeveel lijden hier mijn [deel was?
Geef mij een goed einde,
Geef mij een zaligen overgang uit deze wereld.
Gedenk mijner, o mijn God,
en geleid mij langs den rechten weg in uw Koninkrijk.
Amen.

---

1) Job 5:11; 2) Ps. 18 (19):11.

ACHT EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN DE AL TE HOOGE DINGEN EN DE VERBORGEN GERICHTEN GODS NIET MOET ZOEKEN TE DOORGRONDEN.

I. Mijn zoon! wacht u dat gij de hooge dingen
en de verborgen oordeelen Gods zoudt willen beredeneeren:
waarom de een zoo verlaten blijft,
en de ander tot zoo hooge genade komen mag,
waarom deze zoo diep terneergeworpen,
en gene zoo bizonder hoog verheven wordt.
Dit alles gaat de menschelijke bevatting te boven:
geene rede en geene redeneering vermogen het goddelijk oordeel [te doorgronden.
Wanneer daarom de vijand u zulke gedachten in de ziel werpt,
of ook sommige al te nieuwsgierige menschen zulke vragen op- [werpen,
antwoord hun dan met het woord van den profeet:
Heere, gij zijt rechtvaardig,
en al uwe oordeelen zijn recht.[1]
Of dit andere:
de rechten des Heeren zijn waarheid,
en gerechtvaardigd in zich zelve.[2]
Mijne oordeelen moet men vreezen,
niet onderzoeken,
omdat zij ondoorgrondelijk zijn voor 's menschen verstand.

Begeef u ook niet in allerlei onderzoek en geschil
over de verdiensten der heiligen:
wie heiliger was, deze of gene,
of wie de grootste geweest is in het Koninkrijk der hemelen.
Door zulke gesprekken ontstaat dikwerf strijd en nuttelooze twis- [ting,
ook kweeken zij hoogmoed en ijdel grootspreken,
waaruit weer naijver en oneenigheid voortkomen,
als de een dezen, de ander dien heilige pralend hooger stelt.
Zulke dingen te willen weten en onderzoeken brengt geene vrucht,
het mishaagt veeleer aan de heiligen zelven,
want *Ik ben geen God van verwarring maar van vrede,*[3]

---

1) Ps. 118 (119):137; 2) Ps. 18 (19):10, zie de Vulgaat; 3) 1 Cor. 14:33.

welke vrede meer bestaat in ware nederigheid,
dan in zelfverheffing.
Sommigen voelen zich in den ijver van hunne voorkeur sterker
[tot dezen dan tot dien heilige aangetrokken,
maar die voorliefde is meer uit den mensch dan uit God.
Ik ben het, die alle heiligen in het aanzijn riep,
Ik schonk hun mijne genade,
Ik ben het, die hun eere gaf,
Ik ken ieders verdienste,
Ik *kwam hen voor met de zegeningen van mijne innige genegen-*
Ik heb mijne geliefden van eeuwigheid vóórgekend. [2] *[heid:* [1]
Ik heb hen uitverkoren uit de wereld, zij hebben Mij niet uitver-
Ik heb hen geroepen door mijne genade, *[koren,* [3]
Ik heb hen tot Mij getrokken door mijne barmhartigheid.
Ik heb hen door velerlei verzoekingen heengeleid,
Ik heb hun heerlijke vertroostingen in het hart gegeven,
Ik heb hun volharding geschonken,
Ik heb hunne lijdzaamheid gekroond.
Ik ken den eerste onder hen en den laatste,
Ik omvat allen met eene onuitsprekelijke liefde.
Ik moet in al mijne heiligen worden geprezen, [4]
Ik moet boven alles grootgemaakt en in ieder van hen ver-
[heerlijkt worden,
omdat Ik het ben, die hen groot en heerlijk gemaakt,
en ook daartoe voorbestemd heb,
zonder eenige voorafgaande verdienste van hunne zijde.
Wie daarom een der geringsten onder de mijnen veracht,
eert ook den grootste niet,
want Ik heb den kleine en den groote gemaakt.
En wie aan een van mijne heiligen te kort doet,
krenkt ook Mij en alle overigen in het Koninkrijk der hemelen.
Allen zijn daar één door den band der liefde,
zij hebben één gevoelen en éénen wil,
en zij hebben elkander lief met eenzelfde liefde.
Maar wat nog veel hooger is:
meer dan zich zelven en de eigene verdienste hebben zij Mij lief.

---

1) Ps. 20 (21):4, zie de Vulgaat; 2) Zie Rom. 8:29 en v.; 3) Joh. 15:16, 19; 4) Zie 2 Thess. 1:10.

Want aan zich zelven onttogen en uit alle zelfliefde getrokken,
is hun voortgaan volkomen en gestadig in mijne liefde,
in welke zij ook zalig rusten.
Niets is er, dat hen aftrekken of neerdrukken kan,
want, vervuld van de eeuwige waarheid,
blaken zij door het vuur van eene onuitblusschelijke liefde.
Laten dan alle vleeschelijke en zinlijke menschen ophouden
over den staat der heiligen te redeneeren,
zij, die niets weten lief te hebben dan de eigene vreugd.
Naar willekeur verkleinen en vergrooten zij,
hun oordeel richt zich niet naar het welbehagen der eeuwige
Bij velen is dit onwetendheid, [Waarheid.
allermeest bij hen, die zelven weinig verlicht,
maar zelden iemand kunnen liefhebben met een zuiver geestelijke
Dezulken worden veelal nog door natuurlijke neiging, [liefde.
of door menschelijke vriendschap tot dezen of genen getrokken,
en naar hunne gedraging in de aardsche betrekkingen,
verbeelden zij zich ook de hemelsche.
Maar er is een onmetelijke afstand tusschen de gedachten van
[zulke onverlichte menschen,
en het dieper inzicht van hen, die in het licht van hooger open-
[baring mogen staan.

II. Wacht u dus, mijn zoon! u nieuwsgierig in te laten
met dingen, welke uwe kennis te boven gaan,
maar laat al uw streven, al uw oogmerk daarop gericht zijn,
dat gij zelf eenmaal, al ware het ook de geringste plaats in Gods
[Koninkrijk moogt vinden.
Al wist iemand ook, wie van allen de heiligste geweest is,
of wie de grootste gerekend werd in het Koninkrijk der hemelen,
wat zou deze kennis hem baten,
zoo hij uit kracht van deze kennis niet kleiner werd voor mijn
[aangezicht,
en dan oprees om mijnen naam des te meer te prijzen?
Wie nadenkt over de grootheid van zijne zonden en de gering-
[heid zijner deugden,
wie overweegt hoe verre hij nog verwijderd is van de volmaakt-
is daarin Gode veel welgevalliger, [heid der heiligen,

dan hij, die twisten zou over hooger of lager trap, waarop de [heiligen staan.
Het is beter de heiligen met godvruchtige gebeden en tranen aan en hunne hooge voorspraak af te smeeken, [te roepen,
dan door een ijdel onderzoek in hunne geheimen in te dringen.
De heiligen zijn goed en uitmuntend tevreden,
zoo maar de menschen genoegen konden nemen in het staken
Zij roemen niet in de eigene verdiensten, [van hun ijdel gesnap.
daar zij toch zich zelven niets goeds toeschrijven,
maar alles aan Mij, die hun alles geschonken heb uit mijne on-
Zij zijn van zoo groote liefde tot God, [eindige liefde.
en van zulk eene overvloeiende blijdschap vervuld,
dat er niets ontbreekt aan hunne heerlijkheid,
en niets ontbreken kan aan hunne zaligheid.
Hoe hooger in heerlijkheid, des te nederiger zijn alle heiligen in en des te nader en beminder zijn zij Mij. [zich zelven,
Daarom staat er geschreven:
zij wierpen hunne kronen neder voor God en vielen op hunne aan- [gezichten voor het Lam,
en aanbaden Hem, die leeft in alle eeuwigheid. [1]

III. Velen vragen wie de grootste is in het Koninkrijk Gods,
en zij weten niet of zij wel waardig zullen zijn
daar onder de minsten gerekend te worden.
Het is reeds groot, ook maar de kleinste in den hemel te wezen,
waar allen groot zijn,
omdat allen daar kinderen Gods zullen genoemd worden en het [ook zijn zullen in waarheid.
De kleinste zal tot duizend worden, [2]
en een zondaar van honderd jaren zal sterven. [3]
Want toen mijne discipelen eens vraagden wie de grootste is vernamen zij dit antwoord: [in het Koninkrijk der hemelen,
indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens,
zult gij in het Koninkrijk der hemelen niet ingaan.
Zoo wie dan zich zelven zal vernederen, gelijk dit kindeke,
deze is de meeste in het Koninkrijk der hemelen. [4]

---

1) Openb. 4:10, 5:14; 2) Jes. 60:22; 3) Jes. 65:20; 4) Matth. 18:3, 4.

Wee hun, die weigeren zich met de kinderkens vrijwillig te ver-
[nederen,
want de lage deur des hemels zal hun niet toelaten binnen te gaan.
Wee ook den rijken,
die hier hunnen troost weg hebben, [1]
want, terwijl de armen in het Koninkrijk Gods binnengaan,
zullen zij weeklagend buiten blijven.
Verblijdt u, gij nederigen,
en springt van vreugde op, gij armen,
want uwer is het Koninkrijk Gods, [2]
zoo gij maar in de waarheid wandelt.

NEGEN EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

DAT MEN ALLE HOOP EN VERTROUWEN ALLEEN OP GOD MOET STELLEN.

I. O, Heer! wat is mijn vertrouwen, in dit leven?
Of welke is mijn grootste troost van alles, wat onder den hemel
[gezien wordt?
Zijt Gij het niet, Heere mijn God!
wiens barmhartigheden zijn zonder getal?
Waar is het mij ooit wèl geweest zonder U?
Of wanneer kon het mij kwalijk gaan, als Gij bij mij waart?
Liever wil ik arm zijn om uwentwil,
dan rijk zonder U.
Liever verkies ik hier op aarde met U een vreemdeling te zijn,
dan zonder U den hemel te bezitten.
Waar Gij zijt, daar is de hemel,
en waar Gij niet zijt,
daar is de dood en de hel.
Gij zijt al mijn verlangen,
en daarom moet ik U achteraanzuchten, roepen en smeeken.
Ja, op niemand kan ik mijn volkomen vertrouwen stellen,
om mij te bekwamer tijd in mijne nooden te helpen,
dan op U alleen, o mijn God!

---

1) Luc. 6:24; 2) Luc. 6:20.

Gij zijt mijne hoop, Gij mijn vertrouwen,
Gij mijn Vertrooster, en in alles en boven alles de Getrouwe

Allen zoeken het hunne,[1]
Gij beoogt alleen mijne zaligheid en mijn toenemen,
en doet mij alles ten goede keeren.
Ook wanneer Gij velerlei verzoekingen en tegenheden over mij komen laat,
beschikt Gij het alles tot mijn nut,
Gij, die op duizenderlei wijze uwe beminden pleegt te beproeven.
In zulke beproeving moet ik U niet minder liefhebben en prijzen,
dan indien Gij mij met hemelsche vertroostingen vervuldet.
In U dan, Heere mijn God! stel ik mijne gansche hope en toevlucht,
in uwe hand geef ik al mijn druk en benauwdheid,
omdat het alles onvast en ongestadig is,
wat ik buiten U aanschouw.
Want vele vrienden kunnen mij niet baten,
machtige helpers mij niet bijstaan,
wijze raadslieden geen afdoend bescheid geven;
ook kunnen de boeken der geleerden mij niet troosten,
geen ding van kostelijk gehalte kan mij redden,
en geen verborgene en liefelijke plaats mij in veiligheid stellen,
zoo Gij zelf mij niet bijstaat, helpt, bekrachtigt, troost, onderricht en bewaart.
Want alles, wat tot vrede en geluk schijnt te leiden,
het is niets, zoo Gij afwezig zijt,
het brengt in waarheid geenerlei geluk aan.
Gij zijt het hoogste Goed, het hoogste Leven,
het diepste Woord!
Op u te hopen boven alles, is de zeer sterke vertroosting van uwe knechten.
Naar U zijn mijne oogen gericht,
op U vertrouw ik, o mijn God, Vader der barmhartigheden![2]

II. Zegen en heilig mijne ziel met uwe hemelsche zegening,
opdat zij uwe heilige woning worde,
en de zetel van uwe eeuwige heerlijkheid,
en dat er in dezen tempel uwer eere niets gevonden worde,
dat de oogen uwer majesteit zoude kunnen beleedigen.

---

1) Filipp. 2 : 21; 2) Zie 2 Cor. 1 : 3.

Zie op mij neder *naar de grootheid uwer goedertierenheid,*
en naar den rijkdom uwer ontfermingen, [1]
en verhoor het gebed van uwen armen knecht,
die verre van zijn vaderland is, *in dit land van de schaduwe des doods.* [2]
Bescherm en bewaar de ziel van uwen geringen dienstknecht,
onder zoovele gevaren van dit vergankelijk leven,
en breng haar, door uwe genade geleid,
op den weg des vredes naar het Vaderland der eeuwige heerlijkheid!

Amen.

---

1) Ps. 50 (51):2, Ps. 68 (69):17; 2) Jes. 9:1.

VIERDE BOEK.

GODVRUCHTIGE AANSPORING TOT DE HEILIGE COMMUNIE.

De stem van Christus.

Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt,
en Ik zal u ruste geven, zegt de Heer.
Het brood, dat Ik geven zal,
is mijn vleesch voor het leven der wereld.
Neemt, eet,
dit is mijn lichaam, hetwelk voor u zal overgeleverd worden,
doet dat tot mijne gedachtenis.
Wie mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt,
blijft in Mij,
en Ik in hem.
De woorden, welke ik tot u gesproken heb,
zijn geest en leven. [1]

EERSTE HOOFDSTUK.

MET HOEVEEL EERBIED MEN CHRISTUS ONTVANGEN MOET.

De stem van den Discipel:

I. Dit zijn, o Christus, eeuwige Wijsheid! uwe eigene woorden,
hoewel niet alle op eenzelfden tijd gesproken,
noch op eenzelfde plaats neergeschreven.
Omdat het uwe woorden en uwe waarachtige woorden zijn,
moet ik ze alle dankbaar en geloovig aannemen.
Uwe woorden zijn het, en Gij hebt ze uitgesproken,
het zijn ook de mijne,

1) Matth. 11:28; Joh. 6:51; Matth. 26:26; 1 Cor. 11:24; Joh. 6:56, 63.

want Gij hebt ze gesproken tot mijne zaligheid.
Met liefde ontvang ik ze uit uwen mond,
opdat ik ze diep moge inprenten in mijn hart.
Ik word aangelokt door woorden van zooveel goedertierenheid,
zoo vol van zoetheid en liefde.
Maar ik word afgeschrikt door mijne eigene overtredingen,
en mijn onrein geweten drijft mij terug,
nu ik zoo groote geheimenissen ontvangen zal.
De liefelijkheid uwer woorden lokt mij aan,
maar de veelheid mijner verkeerdheden bezwaart mij.

Gij beveelt dat ik met vertrouwen tot U naderen zal,
zoo ik deel aan U hebben wil,
en dat ik aanneme het voedsel der onsterfelijkheid,
indien ik eeuwig leven en heerlijkheid begeer te verwerven.
Komt, zoo spreekt Gij, *Komt tot Mij allen, die vermoeid en belast en Ik zal u ruste geven.* [1] *[zijt,*
O, zoet en vriendelijk woord in het oor van den zondaar,
dat Gij, Heere mijn God! den arme en behoeftige noodigt
tot de gemeenschap aan uw allerheiligst lichaam!
Maar wie ben ik, o Heer!
dat ik mij onderwinden zoude tot U te naderen?
Zie, de hemel der hemelen kan U niet bevatten, [2]
en Gij zegt: komt allen tot Mij?
Vanwaar toch deze nederbuigende goedheid,
deze zoo vriendelijke noodiging?
Hoe zal ik het wagen te komen,
ik, die mij zelven niets goeds bewust ben,
waaruit ik mijne vrijmoedigheid zou kunnen nemen?
Hoe zal ik U in mijne woning binnenleiden,
daar ik toch zoo menigmaal uw vriendelijk aangezicht beleedigd
Engelen en aartsengelen zijn vol eerbiedenis, [heb?
heiligen en rechtvaardigen zijn van diep ontzag vervuld,
en Gij zegt: komt allen tot Mij?
Hadt Gij het zelf niet gezegd, o Heer!
wie zou het voor waarheid kunnen houden?
En zoo Gij zelf hier niet geboodt,

---

1) Matt. 11:28; 2) 1 Kon. 8:27.

wie zou het onderstaan te naderen?

Zie Noach, een rechtvaardig man, heeft honderd jaren aan de
om daarin met weinigen behouden te worden, [ark gebouwd,
en ik, hoe zal ik mij in een enkele ure kunnen voorbereiden,
om den Schepper der wereld met schuldigen eerbied te ontvangen?
Mozes, uw uitnemende dienstknecht en uw bizondere vriend,
heeft de verbondsark van onbederfelijk hout [1] vervaardigd,
welke hij ook met het zuiverste goud overtrok,
om er de tafel der Wet in neder te leggen,
en ik, verdorven schepsel, zal het wagen
den Wetgever zelven, ja den Gever van alle leven, zoo achteloos
[op te nemen?
Salomo, de wijste van Israëls koningen, heeft zeven jaren aan den
tot verheerlijking van uwen naam, [prachtigen tempel gebouwd,
en acht dagen lang heeft hij het feest der inwijding gevierd,
duizenden zoenoffers heeft hij gebracht,
en onder bazuingeschal en grooten jubel
heeft hij de Ark des Verbonds plechtig op de haar bereide plaats
en ik, ellendige en de armste der menschen, [gesteld,
hoe zal ik U in mijne woning binnenleiden,
ik, die nauwelijks een enkel half uur godvruchtig vermag door te
[brengen?
En och, mocht het zelfs maar éénmaal waardiglijk geschieden
[omtrent een half uur!

II. O, mijn God! hoeveel hebben die mannen niet trachten te
Ach, hoe nietig is het, wat ik doe! [doen, om U te behagen!
Hoe weinig tijds besteed ik
ter voorbereiding voor de Communie.
Zelden ben ik geheel in mij zelven gekeerd,
hoogst zelden vrij van alle verstrooiing.
En zekerlijk, in de zalige tegenwoordigheid uwer Godheid,
moest mij geene onvoegzame gedachte overvallen,
noch ook eenig schepsel mij bezighouden,
daar ik immers geen Engel,
maar der Engelen Heer als gast ontvangen ga.

---

1) Exod. 25:10, naar de vertaling der *Septuaginta*.

En toch is er een zeer groot onderscheid tusschen de Ark des [Verbonds met hare heiligheden,
en uw allerzuiverst lichaam met zijne onuitsprekelijke krachten,
tusschen die offeranden der Wet, welke alleen voorbeelden van [het toekomende waren,
en de waarachtige offerande van uw lichaam,
welke de vervulling is van alle oude offers.
Waarom is dan mijn hart niet meer brandende in mij, bij uwe [aanbiddelijke tegenwoordigheid?
waarom bereid ik mij niet zorgvuldiger voor
om uwe heilige geheimenissen te ontvangen,
als toch die oude heilige Aartsvaders en Profeten,
en zelfs Koningen en Vorsten met gansch het volk
reeds zulk een diep gevoel van eerbied voor den dienst van God [betoond hebben?

III. De godvruchtige koning David *danste met alle macht* vóór [de ark Gods, [1]
als hij de weldaden gedacht, oudtijds aan de vaderen geschonken;
hij vervaardigde velerlei speeltuig,
dichtte psalmen,
en verordende dat men ze zingen zou met vreugde;
ook zelf zong hij dikwerf bij de harp,
aangeblazen door de genade van den Heiligen Geest;
hij leerde het volk Israëls met hun gansche hart God te loven,
en alle dagen Hem te prijzen en te verheerlijken met eenparigen
Werd destijds reeds zoo groote godsvrucht betoond, [mond.
zoo vrome herdenking van Gods lof gevierd vóór de Ark des [Verbonds,
welk een eerbied, welk eene godsvrucht betaamt dan niet mij en [al het Christenvolk,
in de tegenwoordigheid van het Sacrament, bij het ontvangen [van het alles overtreffend lichaam van Christus?

IV. Velen loopen naar verschillende plaatsen om de reliquieën [der heiligen te bezoeken,
zij staan verwonderd, als zij van hunne daden hooren,

---

1) 2 Sam. 6:14

zij nemen de weidsche tempelgebouwen in oogenschouw,
en kussen de gewijde, in zijde en goud gewikkelde beenderen.
En zie, op het altaar zijt Gij zelf tegenwoordig en hier bij mij,
o, mijn God! de Heilige der heiligen, de Schepper der menschen
[en de Heer der engelen!
Dikwerf schuilt er in het bezichtigen van deze dingen mensche-
[lijke nieuwsgierigheid,
en trekt het ongewone van wat men zien zal,
daarom is de meegedragen vrucht der betering zoo gering,
bovenal, wanneer zulke tochten lichtvaardig, en zonder ware boet-
[vaardigheid geschieden.
Maar hier in het Sacrament des Altaars zijt Gij zelf geheel te-
Gij mijn Heere Jezus Christus, God en mensch! [genwoordig,
Hier ook verkrijgt men rijke vrucht van eeuwig heil,
zoo menigmaal Gij waardig en godvruchtig ontvangen wordt.
Doch hierheen lokt ons geene lichtvaardigheid of nieuwsgierigheid
[of zinlijkheid,
maar een vast geloof, een innige hope en eene oprechte liefde.

V. O, onzienlijke God! Schepper der wereld,
hoe wonderbaar handelt Gij met ons!
hoe liefelijk en genadig bejegent Gij uwe uitverkorenen,
wien Gij in het Sacrament u zelven tot eene spijze geeft!
Dit toch gaat alle verstand te boven,
dit trekt allermeest de harten der geloovigen en maakt hunne
Want uwe ware geloovigen, [genegenheden brandende.
die hun gansche leven aan oprechte betering wijden,
ontvangen gedurig uit dit hoogwaardig Sacrament
eene groote genade der godsvrucht en een vurige liefde tot de
[deugd.

VI. O, wonderbare en verborgene genade van dit Sacrament,
welke alleen gekend wordt door Christus' geloovigen,
en niet kan ervaren worden door ongeloovigen en dienaren der
[zonde.
In dit Sacrament wordt eene geestelijke genade meegedeeld,
de verloren kracht wordt in de ziel hersteld,
en hare schoonheid, welke door de zonde ontluisterd werd, keert
Zoo groot is bij tijden deze genade, [terug.

dat de volheid van deze geschonken godsvrucht
niet enkel in den geest, maar ook in het zwakke lichaam een
[voelbare sterking der krachten geeft.

VII. Zoozeer te betreuren en te beklagen is toch onze lauwheid
[en achteloosheid,
dat wij niet met grooter verlangen getrokken worden om Chris-
[tus te ontvangen,
in wien gegrond is alle hope en verdienste van hen, die zalig
Want Hij zelf is onze heiligmaking en verlossing, [worden.
Hij zelf is de troost der pelgrims en de eeuwige genieting der
[heiligen.
Daarom is het zoo diep treurig dat velen zoo weinig acht geven
welke de blijdschap des hemels is, [op deze heilsgeheimenis,
en de kracht, waardoor de gansche wereld in wezen blijft.
Ach, welk een blindheid en ongevoeligheid van het menschelijk
[hart,
dat men niet meer aandacht schenkt aan zulk eene onuitspreke-
[lijke gave,
ja, door het dagelijksch gebruik zelfs tot achteloosheid vervallen
[kan!
Want indien dit allerheiligste Sacrament maar op ééne plaats ge-
en maar door éénen priester in de wereld gewijd werd, [vierd,
met hoeveel geestdrift, denkt gij, zouden de menschen naar die
[plaats en naar zulk een priester Gods heensnellen,
om de goddelijke geheimenis te zien vieren!
Nu echter zijn er velen tot priester gewijd,
en wordt Christus op vele plaatsen geofferd,
opdat Gods liefde en genade jegens den mensch te luisterrijker
[zou stralen,
hoe verder de heilige Communie over de aarde verbreid is.
Ik dank U, lieve Jezus! eeuwige Herder,
die u verwaardigd hebt ons, arme ballingen, met uw dierbaar
[lichaam en bloed te verkwikken,
en tot het ontvangen van deze geheimenissen hebt willen nooden,
door de troostende toespraak van uw eigen mond, zeggende:
komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijt,
en Ik zal u ruste geven.

TWEEDE HOOFDSTUK.

DAT IN HET SACRAMENT GODS GROOTE GOEDHEID EN LIEFDE DEN MENSCH BEWEZEN WORDT.

De stem van den discipel:

I. Op uwe goedheid en groote barmhartigheid vertrouwende, o [Heer!
nader ik als een kranke tot den Heiland,
als een hongerende en dorstende tot de Bron des levens,
als een behoeftige tot den Koning des hemels,
als een dienstknecht tot zijnen Heer,
als een Schepsel tot den Schepper,
als een eenzame tot mijnen liefderijken Vertrooster.
Maar van waar wedervaart *mij* dit,
dat Gij tot mij komt? [1]
Wie ben ik,
dat Gij u zelven aan mij schenkt?
Hoe durft een zondaar voor U verschijnen,
en Gij, hoe verwaardigt Gij u te komen tot een zondaar?
Gij kent uwen dienstknecht,
en weet dat hij in zich zelven niets goeds bezit,
waarom Gij hem deze genade bewijzen zoudt.
Ik belijd daarom mijne onwaardigheid,
ik erken uwe goedheid,
ik prijs uwe innige toegenegenheid,
en ik dank U voor uwe zoo groote liefde.
Want om U zelfs wil doet Gij dit,
niet om den wille van mijne verdiensten,
opdat uwe goedheid mij te klaarder blijke,
opdat ook een grootere liefde mij ingestort,
een diepere ootmoed mij aanbevolen worde.
Omdat het U dan alzoo behaagt,
en Gij bepaald hebt dat het zoo geschieden zou,
behaagt ook mij uwe nederbuigende liefde.
Mocht maar mijne ongerechtigheid hier geen beletsel zijn!
O, allerbeminnelijkste en allergoedertierenste Jezus!

---

1) Zie Luc. 1:43.

welk een eerbied, welk een dank en altoosdurende lofprijzing
voor het ontvangen van uw heilig lichaam, [komt U toe,
welks waardigheid geen sterfelijk mensch vermag te ontvouwen!
Maar hoedanig zullen mijne gedachten zijn bij deze Communie,
als ik nader tot mijnen Heer, dien ik niet naar waarde vereeren
en toch godvruchtig begeere te ontvangen? [kan,
Wat kan ik beters en heilzamers denken,
dan dat ik mij volkomen vernedere voor U,
en uwe oneindige goedheid jegens mij prijze?
Ja, U loof ik, o mijn God! en U verhef ik in eeuwigheid,
mij zelven versmade ik en ik buig mij onder U, in de diepte
Zie, Gij zijt de Heilige der heiligen, [mijner geringheid.
en ik ben de onreinste der zondaren.
Zie, Gij buigt u neder tot mij,
die niet waardig ben tot U op te zien.
Zie, Gij komt tot mij,
Gij wilt met mij zijn.
Gij noodigt mij tot uwen maaltijd,
Gij wilt mij te eten geven de hemelsche spijze,
en *het brood der engelen.* [1]
Ja, niets minder geeft Gij mij dan U zelven,
het levende brood Gij zelf, *die uit den hemel zijt nedergedaald,*
en der wereld het leven geeft.[2].
Zie, dáár ligt de Bron der liefde!
Welk eene nederbuigende goedheid blinkt hier uit,
hoeveel lof en prijs ben ik U daarvoor verschuldigd!
O, hoe heilzaam en zegenrijk was uw besluit, toen Gij dit Sacra-
Welk een liefelijke en zalige maaltijd, [ment hebt ingesteld!
waarbij Gij u zelven tot eene spijze gegeven hebt!
O, hoe wonderbaar is uw doen, o Heer!
hoe groot is uwe kracht,
hoe onbedriegelijk uwe waarheid!
Want Gij hebt gesproken en alles is geworden,[3]
ook dit is geschied, gelijk Gij zelf het bevolen hebt.
Eene verwonderlijke zaak is het, zoo waardig geloofd te worden,
al gaat zij ook het menschelijk verstand te boven,
dat Gij, Heere mijn God!

---

1) Ps. 77 (78):25; 2) Joh. 6:33, 51; 3) Zie Ps. 148:5.

waarachtig God en mensch onder de geringe gedaante van brood
[en wijn volkomen bevat zijt,
en door hem, die U ontvangt, gegeten wordt zonder verteerd te
[worden!
Gij Heer van al het geschapene, die geen ding van noode hebt,
Gij hebt door dit Sacrament in ons willen wonen.
Bewaar mijn hart en lichaam onbesmet,
opdat ik met een blij en rein geweten menigmaal uwe geheime-
en tot mijn eeuwig heil ontvange, [nissen moge vieren,
wat Gij allermeest tot uwe eer en voortdurende gedachtenis hebt
[verordend en ingesteld.

II. Verheug u, o mijne ziel! en dank God voor zulk een edele
[gave,
en voor den bizonderen troost, u in dit tranendal overgebleven!
Want zoo dikwijls gij deze geheimenis op nieuw viert en het
[lichaam van Christus ontvangt,
zoo menigmaal werkt gij het werk uwer verlossing,
en verkrijgt gij deel aan alle verdiensten van Christus.
Want de liefde van Christus vermindert nooit,
en de rijkdom van zijne verzoening wordt nooit uitgeput.
Daarom moet gij u steeds door *vernieuwing in den geest uws ge-*
[*moeds* daartoe voorbereiden, [1]
en het groote geheim der zaligheid naarstig en aandachtig over-
[wegen.
Zoo groot, zoo nieuw en blij makend moet het u voorkomen,
wanneer gij de mis leest of hoort,
alsof Christus op dienzelfden dag voor het eerst, in den schoot
[der maagd nederdalende, mensch geworden ware,
of, hangende aan het kruis, voor het heil der menschen leed en
[stierf.

---

1) Zie Eph. 4:23.

DERDE HOOFDSTUK.

DAT HET NUTTIG IS DIKWIJLS TE COMMUNICEEREN.

De stem van den discipel:

I. Zie, ik kom tot U, o Heer!
opdat uwe genade mij ten goede kome,
en ik mij verheugen moge aan uwen heiligen maaltijd,
dien Gij, o God! *in uwe goedertierenheid mij, arme, bereid hebt.* [1]
Zie, in U is het alles, wat ik begeeren kan en moet:
Gij zijt mijn heil en mijne verlossing,
mijne hope en sterkte,
mijn sieraad en mijn roem.
Verheug dan heden de ziel uws knechts,
want tot U, Heere Jezus! verhef ik mijne ziel.[2]
Ik begeere U nu godvruchtig en eerbiedig te ontvangen,
U verlang ik in mijne woning binnen te leiden,
opdat ik met Zacheüs waardig gekeurd worde door U gezegend,
en onder de zonen van Abraham gerekend te worden. [3]
Mijne ziel verlangt innig naar uw lichaam,
mijn hart begeert met u vereenigd te worden.
Schenk U aan mij, en het is genoeg,
want buiten U vermag mij niets te troosten.
Zonder U kan ik niet zijn,
en zonder uw bezoek kan ik niet leven.
Daarom moet ik gedurig tot U naderen,
en U ontvangen als het groote middel des heils,
opdat ik soms niet bezwijke op den weg,
als ik van deze hemelsche spijze verstoken zou zijn.
Want zoo hebt Gij, allerbarmhartigste Jezus! eens gesproken,
voor de scharen predikend en genezende velerlei kwalen,
Ik wil hen niet nuchter van mij laten,
opdat zij op den weg niet bezwijken. [4]
Handel dan nu evenzoo met mij,
Gij, die tot vertroosting der geloovigen, u zelven in het Sacra-
[ment hebt achtergelaten.

---

1) Ps. 67 (68):11, zie de Vulgaat; 2) Ps. 85 (86):4: 3) Zie Luc, 19: 9; 4) Matth. 15:32.

Want Gij zijt de liefelijke verkwikking mijner ziel,
en wie U waardiglijk eet,
zal deelgenoot en erfgenaam der eeuwige heerlijkheid zijn.
Dewijl ik zoo dikwerf struikel en zondig,
zoo licht verflauw en bezwijk,
is het mij zeer van noode dat ik mij zelven vernieuwe, reinige
[en aanvure,
door gedurig gebed, veelvuldige biecht en het ontvangen van
[uw heilig lichaam,
opdat ik niet misschien, door al te lang hiervan af te laten,
wankel worde in mijn heilig voornemen.
Want 's menschen zinnen zijn tot het kwade geneigd van zijne jeugd
en kwame de goddelijke artsenij hem niet te hulp, *[aan,* [1]
zoo zou de mensch welhaast tot erger vervallen.
De heilige Communie nu houdt van het kwade terug,
en sterkt ons in het goede.
Want indien ik nu reeds zoo dikwerf nalatig en lauw ben,
terwijl ik communiceer of de mis lees,
wat zou het dan zijn, als ik dit geneesmiddel niet gebruikte,
en zulk een krachtige hulp niet zocht?
En hoewel ik niet alle dagen bereid en behoorlijk gestemd ben
[voor deze heilige handeling,
ik zal mij althans beijveren op gepaste tijden de goddelijke ge-
[heimenissen te ontvangen,
en mij zulk een groote genade deelachtig te maken.
Want dit is zeker de voornaamste troost voor eene geloovige ziel,
zoolang zij *nog van U uitwoont in dit sterfelijk lichaam,* [2]
dat zij dikwerf aan haren God gedenke,
en haren Geliefde met een godvruchtig gemoed ontvange.

II. O, verwonderlijke, nederbuigende liefde jegens ons,
dat Gij, Heere God! Schepper en Levengever van alle geesten,
U verwaardigt tot mijne arme ziel te komen,
en met de volheid van uwe godheid en menschheid haren hon-
O, gelukkig het hart, en zalig de ziel, [ger te stillen!
welke waardig is U haren Heer en God godvruchtig te ontvan-
[gen,

---

1) Gen. 8:21, zie de Vulgaat; 2) 2 Cor. 5:6.

en, door U te ontvangen, met eene geestelijke vreugde vervuld
O, welk een verhevenen Heer neemt zij op, [te worden!
welk een lieven Gastheer leidt zij binnen,
welk een aangenamen Metgezel ontvangt zij,
welk een trouwen vriend verkrijgt zij,
welk een schoonen en edelen Bruidegom omhelst zij,
in Hem, den Geliefde boven allen, die ons dierbaar moge zijn,
den Beminlijke boven al wat begeerd kan worden!
Voor uw aangezicht, o mijn dierbare Beminde,
moeten zwijgen de hemel en de aarde en al hunne heerlijkheid,
want al wat zij aan eere en schoonheid bezitten,
is een vrij geschenk van uwe milde goedheid:
het zal alles nimmer nabij komen de glorie van uwen naam,
wiens wijsheid zonder getal is! [1]

VIERDE HOOFDSTUK.

DAT VELE GOEDE GAVEN GESCHONKEN WORDEN AAN HEN, DIE GODVRUCHTIG COMMUNICEEREN.

De stem van den discipel:

I. Heere mijn God!
voorkom toch uwen knecht met de zegeningen uwer goedertieren-
[heid, [2]
opdat ik tot uw hoogheerlijk Sacrament op eene waardige en
[godvruchtige wijze moge naderen.
Hef mijn hart levenwekkend tot U op,
en bevrijd mij van mijne neerdrukkende traagheid.
Bezoek mij met uw heil, [3] opdat mijn geest uwe zoetheid smake,
welke in dit Sacrament, als in hare bron, zoo rijk verborgen is.
Verlicht ook mijne oogen, om in deze groote geheimenis in te
[zien,
en schenk mij de kracht om haar aan te nemen met een ontwij-
Want dit is uw werk, [felbaar geloof.

---

1) Zie Ps. 146 (147):5; 2) Ps. 20 (21):4; 3) Ps. 105 (106):4.

geen werk van menschelijk vermogen,
het is uwe heilige instelling,
geene vinding van menschen.
Niemand wordt er gevonden, uit zich zelven bekwaam om dit te [vatten en te verstaan,
daar het zelfs het doordringend verstand der engelen te boven [gaat.
Wat zoude ik dan, onwaardig zondaar, die stof en asch ben,
van zulk een hoogheilige geheimenis kunnen doorgronden en [verstaan?
O, Heer! in den eenvoud mijns harten, met een oprecht en vast [geloof,
en op uw bevel nader ik tot U met vertrouwen en eerbiedig,
ik geloove in waarheid,
dat Gij zelf, God en mensch, in dit Sacrament tegenwoordig zijt.
Gij wilt alzoo, dat ik U ontvange,
en mij zelven met U in liefde vereenige.
Daarom roep ik uwe goedertierenheid in,
en ik smeek U mij deze bizondere genade te schenken,
dat ik geheel in U versmelte en van liefde overvloeie,
en geen anderen vreemden troost meer bij mij binnenlate.
Want dit verheven en hoogwaardig Sacrament
is het heil voor ziel en lichaam,
de artsenij voor alle geestelijke krankheid:
daarin worden mijne verkeerdheden genezen,
mijne driften beteugeld,
mijne verzoekingen overwonnen of verminderd;
daar wordt ook een rijkere genade ingestort,
de aangevangen deugd versterkt,
het geloof bevestigd,
de hope bekrachtigd,
en de liefde aangevuurd en verruimd.

II. Want groote weldaden hebt Gij in dit Sacrament geschon- [ken en schenkt Gij nog telkens, o Heer!
aan uwe beminden, die godvruchtig communiceeren,
Gij, *die mijne ziel ondersteunt,* [1]

---

1) Ps. 53 (54):6.

Geneesmeester der menschelijke zwakheid,
en Gever van alle inwendige vertroosting.
Want Gij schenkt hun een sterken troost tegen velerlei moeiten,
en uit de diepten van hunne verslagenheid heft Gij hen op tot
[het vertrouwen op uwe bescherming;
inwendig verkwikt en verlicht Gij hen met eene nieuwe genade,
zoodat zij, die zich vóór de Communie eerst vol bekommering
[en zonder verlangen gevoelen,
daarna, door hemelsche spijze en drank gesterkt,
het ervaren hoe hun innerlijk leven ten goede gekeerd werd.
Daarom handelt Gij alzoo in uwe beschikking met uwe uitver-
[korenen,
opdat zij in waarheid zouden bekennen en duidelijk ondervinden,
hoe zwak zij uit zich zelven zijn,
en hoeveel goedheid en genade zij van U ontvangen.
Want uit zich zelven koud en hard en onverschillig,
worden zij door U tot vurigheid des geestes, tot ijver en gods-
[vrucht verwekt.
Wie toch zou nederig kunnen naderen tot eene bron van zoetheid,
en daaruit niet een weinig zoetheid medebrengen?
Of wie kan staan bij een sterk brandend vuur,
zonder een weinig warmte gewaar te worden?
Gij zijt zulk een altoos volle en overvloeiende Bron,
een vuur, dat voortdurend brandt,
en nimmer uitdooft!
Daarom, zoo het mij niet gegund wordt uit de volle bron te putten,
en tot verzadigens toe te drinken,
zoo wil ik toch mijnen mond brengen aan de opening van deze
[hemelsche bronader,
opdat ik, tot stilling van mijnen dorst, althans een enkelen drup-
en niet ganschelijk verdorren moge. [pel opvange,
En zoo ik nog niet volkomen hemelsch ben,
en van hetzelfde vuur brandende als uwe Cherubijnen en Sera-
zal ik toch aanhouden in de oefening van godsvrucht, [phijnen,
en mijn hart zóó toebereiden,
dat ik, uit het nederig ontvangen van dit levenwekkend Sacrament,
althans een kleine sprank van het goddelijk vuur deelachtig worde.
Wat mij echter nog ontbreekt, lieve Jezus, allerheiligste Verlosser!
wil Gij dat goedgunstig en genadig toevoegen,

Gij, die u verwaardigd hebt allen tot U te roepen, zeggende:
komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijt,
en Ik zal u ruste geven.
Ja, ik arbeide in het zweet mijns aanschijns,
ik word door zielesmart geplaagd,
door zonden nedergebogen,
door aanvechtingen verontrust,
door vele booze driften omstrikt en benauwd,
en er is niemand om mij te helpen,
dan Gij alleen, Heere mijn God en mijn Verlosser!
wien ik mij zelven en al het mijne aanbevele,
opdat Gij mij bewaren en in het eeuwige leven brengen moogt.
Wil mij aannemen tot prijs en heerlijkheid van uwen naam,
Gij, die mij uw lichaam en bloed tot spijze en drank bereid hebt.
Geef mij, o Heer en God van mijne zaligheid!
dat, door de gedurige genieting van uwe geheimenis,
ook de innigheid van mijne godsvrucht moge toenemen!

VIJFDE HOOFDSTUK.

VAN DE HOOGE WAARDIGHEID VAN HET SACRAMENT EN VAN DEN PRIESTERLIJKEN STAAT.

De stem van den Geliefde:

1. Al bezat gij de reinheid der engelen en de heiligheid van [den heiligen Johannes den Dooper,
nog zoudt gij niet waardig zijn dit Sacrament te ontvangen en [te bedienen.
Want niet aan 's menschen verdiensten is het te danken,
dat een mensch het Sacrament van Christus wijden en bedienen [mag,
dat hij het brood der engelen tot zijne spijze zou mogen nemen.
Verheven is het ambt,
en groot is de waardigheid des priesters,
wien vergund wordt, wat aan de engelen niet is toegestaan.

Want alleen de priesters, die in de kerk wettig gewijd zijn,
hebben de macht om het offer op te dragen en het lichaam van Christus te wijden.
De priester is wel de dienaar Gods,
hij bedient zich van het woord van God, naar Gods bevel en instelling,
doch God is het, die hier eigenlijk handelt en onzichtbaar werkt,
Hij, wien alles onderworpen is naar zijnen wil,
en wien alles gehoorzaamt naar zijn bevel.
Zoo moet gij dan, bij dit hoogheerlijk Sacrament, den almachtigen God meer gelooven,
dan uwe eigene zinlijke waarneming of eenig zichtbaar teeken.
Daarom moet gij met ontzag en eerbied tot dit heilig dienstwerk naderen.

II. Geef acht op u zelven,
en bedenk wiens bediening het is, welke u toevertrouwd werd,
door de handoplegging van den bisschop.
Zie, gij zijt priester geworden,
en voor de viering der heilige geheimenissen zijt gij gewijd.
Zorg dan dat gij te zijner tijd getrouw en godvruchtig Gode dit offer opdraagt,
en u zelven daarbij onberispelijk betoont.
Gij hebt uwen last niet lichter gemaakt,
maar zijt nu gebonden door nauwere banden van tucht,
en gehouden tot hoogere volmaking in een heilig leven.
Een priester moet met alle deugden versierd zijn,
en anderen het voorbeeld van een godegewijd leven geven.
Zijn verkeer moet niet zijn op de gewone en algemeene wegen der menschen,
maar met de engelen in den hemel,
of met de volmaakten hier op aarde.

De priester, met de heilige gewaden bekleed, vervult de plaats van Christus,
om voor zich zelven en al het volk nederige en vurige gebeden tot God op te zenden
Op borst en rug draagt hij het teeken van 's Heeren kruis,
om voortdurend het lijden van Christus indachtig te zijn.
Vóór zich draagt hij het kruis op de kazuifel,
opdat hij naarstig zie op de voetstappen van Christus en ijverig trachte die te volgen.

Op den rug is hij met het kruis van Christus geteekend,
opdat hij alle ongelijk, door anderen hem aangedaan, uit liefde
Van voren draagt hij het kruis, [tot God zachtmoedig drage.
opdat hij de eigene zonden betreure,
van achteren, opdat hij wat anderen misdreven, medelijdend
[beweene,
steeds gedachtig zij, dat hij midden tusschen God en den zon-
en niet verflauwe in gebed en heilige offerande, [daar gesteld is,
totdat hij waardig worde geacht genade en barmhartigheid te
[verkrijgen.
Wanneer de priester het heilige offer opdraagt, verheerlijkt hij God,
hij verblijdt de engelen,
bouwt de kerk,
helpt de levenden,
bevordert de rust der afgestorvenen,
en verwerft zich zelven deelgenootschap aan alle heilgoederen.

ZESDE HOOFDSTUK.

EENE VRAAG OVER DE VOORBEREIDING VOOR DE COMMUNIE.

De stem van den discipel:

Als ik uwe waardigheid, o Heer! en mijne geringheid overweeg,
beef ik zeer,
en word ik beschaamd in mij zelven.
Want als ik niet nader,
ontvlied ik het leven
en nader ik onwaardiglijk,
zoo dreigt mij uw toorn.
Wat zal ik dan doen, o mijn God,
mijn Helper en Raadgever in alle nooden?
Leer Gij mij den rechten weg,
en geef mij eene korte oefening,
welke past bij de heilige Communie.
Want het is mij noodig te weten,
hoe ik mijn hart godvruchtig en eerbiedig voor U moet bereiden,

om uw Sacrament met vrucht te ontvangen,
of ook, om zulk een verheven en goddelijk offer op te dragen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

VAN HET ONDERZOEK VAN HET EIGEN GEWETEN EN HET VOORNEMEN OM ZICH TE BETEREN.

I. Tot de viering, de bediening en het ontvangen van het [Sacrament
moet Gods priester vóór alles toetreden,
met den diepsten ootmoed des harten en met eerbiedige smeeking,
met een volkomen geloof en met een zuiver bedoelen om God [te verheerlijken.
Onderzoek nauwlettend uw geweten,
en reinig en zuiver het zooveel gij vermoogt,
door een oprecht berouw en eene ootmoedige biecht,
zoodat gij met uw weten niets overhoudt, dat u bezwaart of [verontrust,
en u het vrijmoedig naderen beneemt.
Heb een mishagen aan al uwe zonden in het algemeen,
maar treur en zucht allermeest over uwe dagelijksche overtre- [dingen.
En laat de tijd het toe,
belijd dan God, in het diepst van uw hart, alle ellende uwer zon- [dige neigingen.
Bedrijf rouw in uw hart dat gij nog zoo vleeschelijk gezind en [wereldsch zijt,
zoo weinig uwe driften afgestorven,
zoo vol bewegingen der begeerlijkheid,
zoo onbewaakt in uwe uitwendige zinnen,
zoo dikwerf verstrikt in ijdele gedachtenbeelden,
zoo heengewend naar het uitwendige,
zoo koel voor het inwendige,
zoo licht overslaande tot gelach en uitgelatenheid,
zoo warsch van tranen en verbrijzeling,
zoo licht overhellend tot het ongetoomde en tot vleeschelijk gemak,
zoo traag tot tucht en tot vurigen ijver,
zoo tuk om iets nieuws te hooren of iets fraais te zien,
zoo weinig gezind om het geringe en het verworpene te beminnen,
zoo begeerig om veel te hebben,
zoo schriel in het geven,

zoo vasthoudend in het bezit,
zoo onbedachtzaam in het spreken,
zoo weinig u zelven meester in het zwijgen,
zoo ongeregeld in uwe gedragingen, zoo overijld in uw handelen
zoo onmatig in de aardsche spijs,
zoo doof voor het Woord van God,
zoo zeer gesteld op rust,
zoo traag tot den arbeid,
zoo wakker bij ijdel gesnap,
zoo slaperig bij de heilige nachtwaak,
zoo hunkerend naar het einde,
zoo afzwervend in uwe aandacht,
zoo onachtzaam in het bidden der getijden,
zoo lauw bij het misoffer,
zoo dor bij de Communie,
zoo licht afgeleid,
zoo zelden geheel in u zelven gekeerd,
zoo ras tot toorn verwekt,
zoo gemakkelijk den naaste grievend,
zoo haastig in het oordeelen,
zoo gestreng in het afkeuren,
zoo opgetogen in voorspoed,
zoo zwak in tegenspoed,
zoo overvloedig dikwerf in goede voornemens,
zoo spaarzaam in het volbrengen.
Als gij nu deze en andere gebreken beweend hebt,
met droefheid en een diep mishagen aan de eigene zwakheid,
neem u dan vastelijk voor voortaan uw leven te beteren,
en in het goede toe te nemen.
Breng dan u zelven, in volle overgave en met een volkomene be-
[reidwilligheid,
op het altaar van uw hart, als een gedurig brandoffer ter eere
[mijns naams,
door namelijk uw lichaam en uwe ziel Mij geloovig over te geven,
opdat gij alzoo waardig moogt naderen,
om Gode het offer op te dragen,
en het Sacrament van mijn lichaam met vrucht te ontvangen.

II. Want er is geen waardiger offer noch grooter genoegdoe-
[ning tot uitdelging der zonden,
dan zich zelven zuiver en ongedeeld Gode op te dragen,
mèt het offer van Christus' lichaam, onder de mis en bij de Com-
Als de mensch gedaan heeft wat in hem is, [munie.
en oprecht berouw gevoelt,
hoe dikwerf hij ook tot Mij nadere om vergeving en genade,
dan geldt het: *zoo waarachtig Ik leef*, spreekt de Heer,
zoo Ik lust heb aan den dood des zondaars,
maar daaraan heb Ik lust dat hij zich bekeere en leve,
want zijne overtredingen zal Ik niet meer gedenken, [1]
en alles zal hem vergeven zijn.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

VAN HET OFFER VAN CHRISTUS AAN HET KRUIS EN ONZE EIGENE OVERGAVE.

I. Zooals Ik mij zelven, met aan het kruis uitgebreide armen en
[met een naakt lichaam,
vrijwillig voor uwe zonden aan God den Vader heb overgegeven,
zoodat er niets in Mij overbleef,
dat niet volkomen overging in het offer der goddelijke verzoening,
zoo moet ook gij u zelven dagelijks in de mis bereidwillig aan
[Mij opdragen tot een rein en heilig offer,
en dat met al uwe krachten en genegenheden, en zoo innig gij
Wat verlang ik meer van u, [dat vermoogt.
dan dat gij u zelven onverdeeld aan Mij tracht te geven?
Alles, wat gij Mij geeft buiten u zelven, acht ik niet,
omdat Ik niet uwe gave, maar u zelven begeer.
Gelijk het u niet bevredigen zoude alles te bezitten, maar buiten
zoo kan ook Mij niet behagen wat gij Mij geven zoudt, [Mij,
indien gij u zelven niet geeft.
Breng u zelven Mij ten offer en geef u geheel voor God,
en het zal een welbehagelijke offerande zijn.

---

1) Ezech. 33:11; 18:22, 23; Jes. 43:25.

Zie, Ik heb mij zelven om uwentwil volkomen den Vader ten [offer gebracht,
ook gaf Ik u mijn gansche lichaam en bloed tot spijze,
opdat Ik geheel de uwe zoude zijn,
en gij de mijne blijven moogt.
Maar indien gij nog in u zelven staat en niet bereidwillig u over- zoo is uw offer niet volkomen, [geeft aan mijnen wil,
en er kan geene volmaakte vereeniging tusschen ons wezen.
Daarom moet aan al uw werk voorafgaan de vrijwillige overgave [van u zelven in de hand van God,
indien gij vrijheid en genade verwerven wilt.
Zoo weinigen toch komen tot verlichting en innerlijke vrijheid,
omdat zij zich zelven niet volkomen weten te verloochenen.
Hier blijft mijne onveranderlijke uitspraak:
wie niet verlaat alles, wat hij heeft,
die kan mijn discipel niet zijn. [1]
Gij dan, indien gij mijn discipel wilt wezen,
stel u zelven Gode ten offer met al uwe genegenheden.

NEGENDE HOOFDSTUK.

DAT WIJ ONS ZELVEN EN AL HET ONZE GODE MOETEN OPOFFEREN EN VOOR ALLEN BIDDEN.

I. O, Heer!
alles is het uwe,
wat er in den hemel en op de aarde is.
Ik begeere mij zelven als een vrijwillig offer U op te dragen,
en voor eeuwig de uwe te blijven.
O, Heer! in eenvoudigheid des harten stel ik mij zelven heden [in uwen bestendigen dienst,
tot gehoorzaamheid en tot een voortdurend lofoffer.
Neem mij aan mèt dit heilig offer van uw dierbaar lichaam,
hetwelk ik U heden opdrage in de tegenwoordigheid der enge- [len, die onzichtbaar aanwezig zijn,

---

1) Luc. 14:33.

opdat het mij en al uw volk tot zaligheid strekke.

II. O, Heer! op uw zoenaltaar leg ik neder al mijne zonden en [overtredingen,
welke ik bedreven heb voor U en uwe heilige engelen,
van den dag af, dat ik het eerst heb kunnen zondigen, tot op [deze ure,
opdat Gij ze alle te samen door het vuur uwer liefde moogt ver- [branden en verteren,
opdat Gij ook al de smetten mijner zonden uitdelgen,
mijn geweten van alle schuld reinigen,
en opnieuw mij schenken moogt de genade, welke ik door de
mij alles volkomen vergevende, [zonde verloren heb,
en mij genadiglijk toelatende tot den kus des vredes.
Wat toch kan ik doen voor mijne zonden dan ze ootmoedig [belijden en betreuren,
en uwe verzoening zonder aflaten inroepen?
Ik smeek U, verhoor mij genadig,
nu ik voor U sta, o mijn God!
Al mijne zonden mishagen mij zoo zeer,
nimmer wil ik ze meer begaan,
maar ik betreur ze en zal ze betreuren, zoolang ik leef,
bereid om boete te doen,
en zooveel mij mogelijk is, voldoening te geven.
Vergeef mij, o God! vergeef mij mijne zonden om den wille van [uwen heiligen naam,
verlos mijne ziel, welke Gij vrijgekocht hebt met uw dierbaar
Zie, ik verlaat mij op uwe barmhartigheid, [bloed.
ik stel mij in uwe handen,
doe mij naar uwe goedertierenheid, en niet naar mijne zonden en [ongerechtigheden. [1]

III. Ik drage u ook op al wat ik goeds heb,
hoe gering en gebrekkig het wezen moge,
opdat Gij het zuiveren en heiligen moogt.
Maak Gij het alles U welbehagelijk en aangenaam,
keer het steeds meer ten goede,

---

1) Ps. 118 (119): 124; 102 (103): 10.

en geleid Gij mij, tragen en onnutten dienstknecht,
tot een zalig en loffelijk einde.

IV. Ook draag ik U op alle vrome begeerten der Broeders,
alle behoeften van mijne ouders,
vrienden, broeders, zusters,
en allen, die mij dierbaar zijn,
ook van hen, die mij of anderen uit liefde tot U hebben welgedaan,
of die van mij begeerd en verzocht hebben,
voor zich zelven en de hunnen gebeden en missen op te dragen,
hetzij zij nog in het vleesch leven of dezer wereld reeds overleden zijn,
opdat die allen ondervinden mogen de hulp uwer genade,
den bijstand van uwe vertroosting,
bescherming in gevaren,
en bevrijding van straffen,
en opdat zij, van alle kwaad ontheven,
U blijmoedig dank en eere mogen toebrengen.

V. Ook breng ik U gebeden en zoenoffers,
in het bizonder voor hen, die mij in eenig opzicht beleedigd, bedroefd of gesmaad hebben,
of mij eenig nadeel of leed hebben aangedaan;
en mede voor allen, die *ik* ooit bedroefd, ontrust, bezwaard en geërgerd heb,
door woord of daad, wetend of onwetend,
opdat Gij ons allen te samen onze zonden en wederkeerige schulden vergeven moogt.
Neem, o Heer! uit onze harten weg alle achterdocht, onwil, toorn en twistzucht,
en alles wat de liefde krenken,
en de broederlijke eensgezindheid verzwakken kan.
Ontferm, ontferm U, o Heer!
over allen, die uwe barmhartigheid inroepen,
schenk uwe genade aan allen, die haar behoeven,
en geef ons allen zóó te worden,
dat wij mogen waardig zijn uwe genade te genieten,
en voort te gaan op den weg naar het eeuwige leven!

Amen.

TIENDE HOOFDSTUK.

DAT MEN DE HEILIGE COMMUNIE NIET LICHT VERZUIMEN MOET.

De stem van den Geliefde:

I. Gedurig moet gij uwe toevlucht nemen tot de bron der genade,
en der goddellijke barmhartigheid,
tot de bron van alle goedheid en reinheid,
opdat gij van uwe driften en gebreken genezen,
en toegerust moogt worden met grooter kracht en waakzaamheid
tegen alle verzoekingen en strikken des duivels.
De vijand, wèl wetende welk voordeel en krachtig geneesmiddel
[gelegen is in de heilige Communie,
zoekt op allerlei wijze en bij iedere gelegenheid,
zooveel hij kan, de geloovigen en godvruchtigen daarvan af te
[trekken en daarin te hinderen.
Want sommigen hebben juist dan, als zij zich willen voorberei-
[den voor de heilige Communie,
de ergste influisteringen van den satan te lijden.
Deze booze geest komt,
gelijk in het boek Job geschreven staat, *in het midden der kin-*
[deren Gods, [1]
om hen door zijne gewone boosheid in verwarring te brengen,
of al te vreesachtig en versaagd te maken.
Zijn doel is het hun ijver te verzwakken, en door zijne aanvallen
[hun geloof te doen ophouden,
in de hoop dat zij nu de Communie geheel nalaten,
of althans met een lauw hart toetreden zullen.
Maar men moet volstrekt geen acht slaan op zijne listen en voor-
hoe schandelijk en vreeselijk zij ook mogen zijn, [spiegelingen,
veeleer moet men al die drogbeelden hem naar het hoofd terug-
Verachten en belachen moet men den rampzalige, [slingeren.
en nooit de heilige Communie nalaten,
om zijne aanvallen en de verwarring, welke hij in onze ziel ver-
[wekt.

Dikwerf is ook een beletsel een al te groote bekommering over
[de vereischte stemming,

---

1) Job. 2:1.

en een zeker opzien tegen de af te leggen biecht.
Volg gij hier den raad der wijzen,
en leg alle bekommering en angstvalligheid af,
want deze belemmeren Gods genade,
en verstoren de innerlijke stemming.
Om een klein bezwaar of stoornis
moet gij de heilige Communie niet verzuimen;
ga liever te eerder biechten.
en vergeef anderen van harte elke beleediging.
En hebt gij zelf iemand beleedigd,
vraag dan nederig om vergiffenis,
God zal ook u gaarne vergeven.

II. Wat baat het de biecht lang te verschuiven,
of de heilige Communie uit te stellen?
Reinig u zoo spoedig mogelijk,
spuw terstond het vergif uit,
en haast u de artsenij te ontvangen,
gij zult u daarbij beter bevinden dan bij het lange uitstellen.
Stelt gij heden uit om deze reden,
morgen komt er wellicht een ander grooter bezwaar,
zoo zoudt gij langen tijd van de Communie terugblijven,
en ten slotte hoe langer hoe ongeschikter daarvoor worden.
Werp zoo spoedig mogelijk uwe tegenwoordige gedruktheid en [traagheid af,
want het brengt u geen gewin langen tijd voort te leven in be- [kommering en onrust,
en, wegens dagelijksche beletselen, verre te blijven van de god- [delijke geheimenissen.
Ja, het is zelfs zeer nadeelig met de Communie lang te wachten,
meestal toch is een groote onverschilligheid hiervan het gevolg.
Helaas! sommige lauwe en onvaste menschen grijpen gretig ieder [voorwendsel aan,
om steeds de biecht uit te stellen;
zij willen dáárom liefst de heilige Communie verschoven zien,
om niet gehouden te zijn tot grooter waakzaamheid over zich [zelven.
Ach, hoe gering moet de liefde, hoe zwak de godsvrucht zijn,
bij wie zoo licht de heilige Communie verwaarloozen.

Hoe gelukkig is hij en hoezeer behaagt hij Gode,
die zóó liefheeft en zijn geweten zóó zuiver bewaart,
dat hij bereid en gestemd zou zijn om zelfs alle dagen de Com-
indien hem dit veroorloofd werd, [munie te ontvangen,
en als het zonder aanstoot geschieden kon.
Zoo iemand zich bijwijlen onthoudt uit nederigheid,
of omdat er eene wettige reden van verhindering is,
verdient zulk een eerbied geprezen te worden.
Maar als er lauwheid ondersluipt,
moet hij zich zelven opwekken en doen wat in zijn vermogen is,
de Heer zal dan zijn verlangen te hulpe komen,
om de goede gezindheid, waarop Hij voornamelijk ziet.
Wordt zoo iemand wettig verhinderd de Communie te ontvangen,
hij zal toch altijd den goeden wil, de godvruchtige begeerte daar-
[toe bezitten,
en zoo zal de vrucht van het Sacrament hem niet ontgaan.
Want ieder vrome kan elken dag en elk uur in geestelijke ge-
[meenschap met Christus treden,
met goede vrucht en zonder eenig beletsel.
Toch moet hij op bepaalde dagen en vastgestelde tijden,
het lichaam zijns Verlossers met innigen eerbied in het Sacra-
en daarbij meer den lof en de eere van God, [ment ontvangen,
dan de eigene vertroosting bedoelen.
Want zoo dikwijls hij de geheimenis van Christus' menschwor-
[ding en lijden godvruchtig overweegt,
en in liefde tot Hem ontstoken wordt,
zoo menigmaal ontvangt hij de Communie op geestelijke wijze,
en wordt hij onzichtbaar versterkt.
Wie zich alleen dan voorbereidt,
als een feest aanstaande is of de gewoonte het medebrengt,
zal dikwerf onvoorbereid wezen.

Zalig hij, die zich Gode tot een brandoffer wijdt,
zoo dikwijls hij de heilige mis leest of ter Communie gaat.
Wees bij het Mislezen noch te langzaam noch te haastig,
maar volg daarin het gewone goede gebruik van hen, onder wie
Berokken anderen geen last of verdriet, [gij leeft.
maar houd u aan den gewonen weg, naar de instelling der
[vaderen,

en bedenk veeleer wat anderen helpen kan,
dan wat der eigene godsvrucht of neiging behagen mag.

ELFDE HOOFDSTUK.

DAT HET LICHAAM VAN CHRISTUS EN DE HEILIGE SCHRIFT DER GELOOVIGE ZIEL BIZONDER VAN NOODE ZIJN.

De stem van den discipel:

1. O, lieve Heer Jezus! hoe rijk is de genieting der godvruchtige ziel,
welke met U deelneemt aan uwen maaltijd,
waar haar geene andere spijze gereikt wordt,
dan Gij zelf, hare éénige liefde,
begeerlijk boven alles wat het hart begeeren kan!
Ook mij zoude het zoo zoet zijn,
in uwe tegenwoordigheid van innige liefde te weenen,
en met de vrome Magdalena uwe voeten met tranen te besproeien.
Maar waar vinde ik bij mij zelven deze godsvrucht,
waar is dit rijkelijk vloeien van heilige tranen?
Zekerlijk, voor uw aangezicht en dat der heilige engelen,
moest mijn hart brandende zijn en van vreugde weenen!
Want in het Sacrament zijt Gij mij waarlijk tegenwoordig,
schoon dan onder een vreemde gedaante verborgen.
Want U te aanschouwen in Uwe eigene, goddelijke heerlijkheid,
dat zouden mijne oogen niet kunnen dragen,
ja, de gansche wereld zou niet kunnen bestaan
in den glans der heerlijkheid van uwe majesteit!
Zoo komt Gij hierin mijne zwakheid te hulp,
dat Gij u zelven onder dit Sacrament verbergt.
In waarheid bezit en aanbid ik Hem, dien de engelen in den hemel aanbidden, [1]
maar *ik*, vooreerst nog enkel in geloof,
zij, in wezenlijk aanschouwen en zonder sluier!
Het betaamt mij tevreden te zijn in het licht van het ware geloof,

---

1) Zie Hebr. 1 : 6.

en daarin te wandelen, totdat de dag der eeuwige klaarheid aanbreekt
en alle schaduwbeelden wijken. [1]
Doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, [2]
zal het gebruik der Sacramenten ophouden,
omdat de zaligen in de hemelsche heerlijkheid
de sacramenteele geneesmiddelen niet meer behoeven.
Want zij verblijden zich zonder einde in de tegenwoordigheid Gods,
van aangezicht tot aangezicht zijne heerlijkheid aanschouwende. [3]
Veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, [4] welke is de glorie der peillooze Godheid,
smaken zij het vleeschgeworden Woord van God,
gelijk het was van den beginne en blijft tot in eeuwigheid.
Als ik deze wonderen gedenk,
kan mij zelfs iedere geestelijke vertroosting zeer verdrieten,
want, zoolang ik mijnen Heer niet ongesluierd in zijne heerlijkheid aanschouwe,
reken ik het alles voor niets, wat ik in deze wereld zie en hoor.
Gij zijt mijn getuige, o God!
dat geen ding mij troosten,
geen schepsel mij bevredigen kan,
dan Gij alleen, o mijn God! dien ik eeuwiglijk begeere te aanschouwen.
Maar dit is niet mogelijk, zoolang ik in deze sterfelijkheid toeven moet.
Daarom moet ik mij voegen tot eene groote lijdzaamheid,
en in al mijn verlangen mij zelven aan u onderwerpen.
Want ook uwe heiligen, o Heer! die nu reeds met U juichen in het Koninkrijk der hemelen,
verbeidden in geloof en groote lijdzaamheid,
zoolang zij leefden, de volle verschijning van uwe heerlijkheid. [5]
Wat *zij* geloofd hebben, is ook *mijn* geloof,
wat *zij* gehoopt hebben, is ook *mijne* hope,
waar *zij* gekomen zijn,
daar vertrouw ik door uwe genade ook eens te komen.
Tot dien stond zal ik, door het voorbeeld der heiligen gesterkt, in geloove wandelen. [6]

---

1) Zie Hoogl. 2:17; 2) 1 Cor. 13:10; 3) Zie 1 Cor. 13:2; 2 Cor. 3:18; 4) 2 Cor. 3:18; 5) Zie Hebr. 6:12, Tit, 2:13; 6) 2 Cor. 5:7.

Ook zal mij uwe heilige Schrift tot troost en spiegel des levens
en boven dit alles heb ik uw allerheiligst Lichaam [verstrekken,
tot een bizonder geneesmiddel en toevlucht.

II. Aan twee dingen, dit gevoel ik, heb ik de allerdringendste
[behoefte in dit leven,
dit ellendig bestaan zou mij zonder deze ondraaglijk zijn.
Zoolang ik nog in den kerker van dit lichaam word vastgehouden,
beken ik tweeërlei niet te kunnen ontberen,
namelijk voedsel en licht.
Daarom hebt Gij mij, zwakke, uw heilig Lichaam gegeven,
tot eene verkwikking voor ziel en lichaam,
en *uw Woord hebt Gij gesteld tot eene lamp voor mijnen voet.*[1]
Zonder deze twee zoude ik niet wèl kunnen leven,
want het Woord van God is het licht mijner ziel,
en uw Sacrament is het brood des levens.
Men kan ze ook de twee tafelen noemen,
van weerszijden in de schatkamer der heilige kerk gesteld.[2]
De eene is de tafel van het gewijde altaar,
met het heilige brood, hetwelk Christus' dierbaar Lichaam is.
De andere is de tafel der goddelijke wet, welke de heilige leer
zij onderwijst ons in het ware geloof, [bevat,
en geleidt ons veilig tot achter het voorhangsel, waar het Heilige
[der heiligen is.[3]

III. Ik dank U, Heere Jezus! Licht uit het eeuwige Licht,
voor de tafel der heilige leer,
welke Gij ons door uwe knechten, de Profeten en Apostelen,
en andere Leeraars hebt aangerecht.
Ik dank U, Schepper en Verlosser der menschen,
die, tot een betooning van uwe liefde aan de gansche wereld,
een grooten maaltijd hebt toebereid,[4]
waarbij Gij niet een afschaduwend offerlam,
maar uw allerheiligst Lichaam en bloed tot eene spijze gegeven
Aan dit heilige gastmaal verheugt Gij al uwe geloovigen, [hebt.
en Gij maakt hen vreugdedronken met den beker des heils,

---

2) Ps. 118 (119) : 105; 2) Zie Ezech. 40 : 39; 3) Hebr. 6 : 19; 9 : 3; 4) Luc. 14 : 16.

in welken alle vreugden van het paradijs besloten zijn;
ook de heilige engelen zitten daar met ons aan,
maar *zij* met rijker genieting van zalige weelde!

IV. O, hoe groot en verheven is het ambt der priesters,
wien het vergund wordt den Heer der heerlijkheid door de heilige [woorden te wijden,
met de lippen te zegenen,
in de handen te dragen,
met den mond te nemen,
en aan anderen toe te reiken!
O, hoe zuiver moeten de handen,
hoe rein de mond,
hoe heilig het lichaam,
hoe onbesmet het hart van den priester wezen,
bij wien de Bewerker van alle reinheid zoo dikwerf inkeert!
Uit den mond des priesters, die zoo telkens het Sacrament van [Christus ontvangt,
moet geen woord voortkomen, dat niet heilig, eerbaar en stich-
Eenvoudig en kuisch moeten de oogen zijn, [tend is.
die gedurig het lichaam van Christus aanschouwen.
Zuiver en ten hemel geheven moeten de handen wezen,
welke telkens den Schepper van hemel en aarde aanraken.
Tot priesters in het bizonder wordt in de wet gezegd:
weest heilig,
want Ik, de Heer uw God, ben heilig.[1]
O, almachtige God, kom ons dan met uwe genade te hulp,
opdat wij, die het priesterlijk ambt op ons namen,
in alle reinheid en met een goed geweten,
U waardiglijk en godvruchtig mogen dienen.
En indien wij in zoo groote zuiverheid des levens niet kunnen [verkeeren, als wij schuldig zijn,
schenk ons toch de genade om al het kwaad, dat wij bedreven,
en U voortaan vuriger te dienen, [waardig te beweenen,
in den geest der nederigheid en met een vasten, oprechten wil.

1) Lev. 19:2.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

DAT MEN ZICH VOOR DE HEILIGE COMMUNIE MET GROOTE ZORGVULDIGHEID MOET VOORBEREIDEN.

De stem van den Geliefde:

I. Ik ben een minnaar der zuiverheid,
en de Gever van alle heiligheid.
Ik zoek een rein hart:
daar is de plaatse mijner rust.
Bereid mij een groote toegeruste opperzaal,
en Ik zal met mijne discipelen het pascha bij u houden. [1]
Zoo gij wilt dat Ik tot u kome,
en bij u blijve,
zuiver dan den ouden zuurdeesem uit, [2]
en reinig de woning uws harten.
Sluit de gansche wereld en de innerlijke verwarring van alle [verkeerdheid buiten,
zit neder als een eenzame musch op het dak, [3]
en overdenk in de bitterheid uwer ziel al uwe afdwalingen.
Want al wie liefheeft,
bereidt zijnen geliefden vriend de beste en schoonste plaats:
daaraan toch onderkent men de genegenheid, waarmede hij den [beminden gast ontvangt.
Maar bedenk dat gij aan den eisch van zulk eene voorbereiding [niet kunt voldoen door de verdienste uwer werken,
al zoudt gij u ook een jaar lang voorbereiden en op niets anders [bedacht zijn.
Alleen door mijne goedgunstigheid en genade wordt gij tot mijne [tafel toegelaten;
het is alsof een bedelaar genoodigd werd aan den maaltijd van [een rijke,
en hij niets had om diens weldaden te vergelden,
dan enkel een ootmoedige dankzegging.
Doe wat in U is, en doe het naarstig,
niet uit gewoonte of uit noodzaak,
maar ontvang met vreeze en eerbied en liefde

---

1) Marc. 14:15, Luc. 22:12; 2) 1 Cor. 5:7; 3) Ps. 101 (102):8.

het lichaam van uwen geliefden Heer en God,
die zich verwaardigt tot u te komen.
Ik ben het, die u geroepen heb,
Ik heb het u bevolen,
Ik zal u toevoegen wat u ontbreekt,
kom en ontvang Mij.

II. Wanneer Ik u de genade der godsvrucht schenk, dank dan niet van wege uwe waardigheid, [uwen God,
maar omdat Ik mij over u ontfermd heb.
Bezit gij deze genade niet, maar voelt gij u zelven veeleer dor,
houd aan in den gebede,
in het smeeken en kloppen aan de deur,
en laat niet af, totdat gij verwaardigd wordt,
een kruimken of een druppel mijner heilrijke genade te ontvangen.
Gij hebt Mij van noode,
Ik heb u niet van noode.
Ook komt gij niet om Mij te heiligen,
maar Ik kom om u te heiligen en te beteren.
Gij komt om door Mij geheiligd en met Mij vereenigd te worden,
om eene versche genade te ontvangen,
en bij vernieuwing aangevuurd te worden tot ernstiger betering.
Veronachtzaam deze genade niet,
maar bereid uw hart met alle naarstigheid,
en leid uwen Geliefde bij u binnen.

III. Gij moet u echter niet enkel vóór de Communie tot een [godvruchtig bestaan voorbereiden,
maar ook na het ontvangen van het Sacrament zij het uw streven [die stemming te bewaren.
Niet minder waakzaamheid wordt daarnà vereischt,
dan godvruchtige voorbereiding te voren.
Want een ernstige waakzaamheid daarnà,
is wederom de beste voorbereiding om rijker genade te verkrijgen.
Hiervoor maakt iemand zich in sterke mate ongeschikt,
als hij terstond weder zich al te zeer overgeeft aan uitwendige [vertroostingen.
Hoed u voor veel spreken,
blijf in de eenzaamheid,
en geniet daar uwen God.

Want Hem zelven bezit gij,
dien de gansche wereld u niet kan ontnemen.
Ik ben het,
aan wien gij u geheel moet overgeven,
zoodat gij nu voortaan niet meer in u zelven,
maar in Mij leeft, zonder eenige bekommering.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

DAT DE GODVRUCHTIGE ZIEL VAN GANSCHER HARTE NAAR VEREENIGING MET CHRISTUS IN HET SACRAMENT MOET VERLANGEN.

De stem van den discipel:

I. Wie zal mij geven, o Heer!
dat ik U alleen vinde, en mijn gansche hart voor U openlegge,
dat Ik U geniete, zooals mijne ziel het begeert,
en niemand mij meer verachte, [1]
noch eenig schepsel mij aantrekke of aanzie,
terwijl Gij alleen tot mij spreekt en ik tot U,
gelijk een geliefde pleegt te spreken met den Geliefde, [2]
en een vriend maaltijd houdt met zijnen vriend.
Dit smeek ik, dit begeere ik,
dat ik volkomen met U vereenigd worde,
en mijn hart aftrekke van alle geschapen dingen,
dat ik, door de heilige Communie en het gedurig opdragen der Mis,
de hemelsche en eeuwige dingen steeds meer leere smaken.
Ach, Heer mijn God!
wanneer zal ik geheel met U vereenigd en in U verslonden zijn,
en mij zelven volkomen kunnen vergeten?
Gij in mij, en ik in U,
o, geef dat wij zoo te samen één blijven!
Waarlijk, Gij zijt mijn Geliefde, uitverkoren uit duizenden, [3]
bij wien mijne ziel zoo gaarne wonen wil al de dagen haars levens.
Waarlijk, Gij zijt mijn Vredebrenger,

---

1) Zie Hoogl. 8:1; 2) Zie Exod. 33:11; 3) Zie Hoogl. 5:10.

in wien de hoogste vrede en de ware rust is,
en *buiten* wien niets dan moeite, smart en eindelooze ellende ge-
[vonden wordt.
Voorwaar, Gij zijt een God, die zich verborgen houdt, [1]
uw raadslag is niet met de goddeloozen,
maar uw woord spreekt Gij tot nederigen en eenvoudigen.

II. O, hoe liefelijk is uw geest, o Heer!
dat Gij, om uwe teederheid jegens uwe kinderen te toonen,
U verwaardigt hen te verkwikken met het liefelijkst brood, dat
[van den hemel daalt.
Waarlijk, er is geen ander volk zoo groot,
dat zijne goden zóó dicht tot zich ziet naderen,[2]
gelijk Gij, o onze God, nabij zijt al uwen geloovigen,
aan wien Gij U te eten en te genieten geeft,
tot eene dagelijksche vertroosting, en om hun hart ten hemel te
[verheffen.
Want welk ander volk is zóó heerlijk als het Christenvolk?
Of welk schepsel onder den hemel is zoo geliefd als de godvruch-
[tige ziel,
bij welke God inkeert om haar te voeden met zijn verheerlijkt
O, onuitsprekelijke genade, [vleesch?
o, verwonderlijke nederbuigende goedheid,
o, onmetelijke liefde, ons menschen zoo bizonder betoond!

Maar wat zal ik den Heer vergelden voor al deze genade,
voor zulk eene uitnemende liefde?
Niets welgevalliger kan ik Hem aanbieden,
dan dat ik mijn hart geheel aan mijnen God geve,
en op het nauwst met Hem verbinde.
Dan zal al wat binnen in mij is van vreugde opspringen,
als mijne ziel volkomen met God vereenigd zal zijn.
Dan zal Hij tot mij zeggen:
wilt gij bij Mij zijn,
zoo wil Ik bij u wezen.
En ik zal Hem antwoorden:
Verwaardig U, o Heer! bij mij te blijven,

---

1) Jes. 45:15; 2) Zie Deut. 4:7.

ik wil gaarne bij U zijn.
Dit is al mijne begeerte,
dat mijn hart met U vereenigd zij!

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

VAN DE VURIGE BEGEERTE VAN SOMMIGE GODVRUCHTIGEN NAAR HET LICHAAM VAN CHRISTUS.

De stem van den discipel:

I. *O, hoe groot is het goed, dat Gij weggelegd hebt,*
voor degenen, die U vreezen. [1]
Als ik gedenk, o Heer! met welk een innige en vurige liefde,
sommige godvruchtigen naderden tot uw Sacrament,
dan word ik dikwerf beschaamd en schaamrood,
dat ik zoo lauw en koel tot uw altaar en de tafel der heilige [Communie toetreed,
dat ik zoo dor en ongevoelig van harte blijf,
dat ik niet in liefde ontbrand vóór U, o mijn God!
en niet zoo machtig aangetrokken en aangegrepen worde als [vele godvruchtigen geweest zijn,
die hunne tranen niet konden bedwingen,
van overgroot verlangen naar de Communie en van een sterke [liefde-ontroering,
en die met den mond van ziel en lichaam beide,
zóó innig smachtten naar U, o God! Bron des levens,
dat zij hunnen honger alleen konden stillen en verzadigen,
als zij uw Lichaam met een rijke vreugde en met geestelijke graagte
O, hun waarachtig, vurig geloof [ontvingen.
is een beproefd getuigenis van uwe heilige tegenwoordigheid!
Zij toch herkennen hunnen Heer in waarheid aan de breking des [broods,
zóó brandende is hun hart in hen, ter wille van Jezus, die met [hen wandelt. [2]

---

1) Ps. 30 (31):20, zie de Vulgaat; 2) Zie Luc. 24:32.

Ach, dikwerf is zoo verre van mij zulk een innigheid en godsvrucht, zulk een groote en brandende liefde!

II. Wees mij genadig, goedertierene, vriendelijke en liefderijke Jezus, en geef uwen armen bedelaar, in de heilige Communie, toch somwijlen iets te gevoelen van deze hartelijke innigheid uwer liefde, opdat mijn geloof versterkt worde, mijne hope op uwe goedheid toeneme, en mijne liefde, eens volkomen ontbrand en door het hemelsche manna gevoed, nooit meer verflauwe. Uwe barmhartigheid toch is machtig genoeg mij de zoo begeerde genade te schenken, en mij, als de dag van uw welbehagen is aangebroken, met een geest van ijver allergenadigst te bezoeken. Want schoon ik zulk een brandende begeerte niet gevoele als uwe uitnemende godvruchtigen, zoo heb ik toch door uwe genade een verlangen naar zulk een groote, brandende begeerte, biddende en smeekende dat ik moge behooren bij deze vurige beminnaars, en gerekend worden tot hun heilig gezelschap.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

DAT DE GENADE DER GODSVRUCHT VERKREGEN WORDT DOOR NEDERIGHEID EN ZELFVERLOOCHENING.

De stem van den Geliefde:

I. Gij moet de genade der godsvrucht met aandrang zoeken, vurig begeeren, in lijdzaamheid en vertrouwen verwachten, met dankbaarheid aannemen, in ootmoed bewaren, naarstig met haar medewerken, en Gode overlaten tijd en wijze van zijn hemelsch bezoek, tot dat Hij komt. Bovenal moet gij u verootmoedigen, als gij innerlijk weinig of geene godsvrucht ontwaart,

maar daarover niet al te diep verslagen,
of bovenmate bedroefd worden.
God schenkt menigwerf in één enkel oogenblik,
wat Hij langen tijd geweigerd heeft.
Soms geeft Hij op het einde,
wat Hij nog onthield bij den aanvang van het gebed.
Zoo de genade altoos terstond geschonken werd,
en op onzen wensch aanwezig ware,
zou de zwakke mensch dat niet wèl kunnen dragen.
Daarom moet de genade der godsvrucht verbeid worden,
in vaste hope en nederige lijdzaamheid.

Wijt het echter aan u zelven en aan uwe zonden,
als deze genade u niet geschonken of ook ongemerkt onttrokken [wordt.
Somwijlen is het iets gerings, dat de genade belemmert of ver- [bergt,
zoo men althans klein, en niet veeleer zeer groot moet noemen,
hetgeen zulk een groot goed ontnemen kan.
Maar hebt gij dit beletsel, klein of groot, verwijderd en volkomen
dan zal u geworden wat gij begeert. [overwonnen,
Want zoodra gij u van ganscher harte aan God overgeeft,
en niet meer dit of dat najaagt naar eigen zin of wil,
maar u zelven geheel in zijne handen stelt,
zult gij bevinden dat gij volkomen met Hem vereenigd zijt, en [daarin uwen vrede vinden,
omdat niets u zoo zoet en liefelijk wezen zal,
als het welbehagen van den goddelijken wil.
Wie daarom in eenvoudigheid des harten zijn oogmerk hemel- [waarts op God richt,
en zich speent van alle ongeregelde liefde of afkeer ten aanzien [van eenig schepsel,
hij zal het meest geschikt zijn om deze genade te ontvangen,
hij zal waardig zijn de gave der godsvrucht.
Want de Heer schenkt dáár zijnen zegen,
waar Hij de vaten ledig vindt.
Hoe volkomener iemand al het lagere verzaakt,
en hoe meer hij aan zich zelven sterft door zich gering te achten,
des te eerder komt de genade,

des te overvloediger keert zij in,
des te hooger verheft zij het vrijgemaakte hart.

II. *Dan zal hij zien en overvloed hebben,*
en verwonderd staan en zijn hart zal in hem verwijd worden, [1]
omdat de hand des Heeren met hem is,
en hij zich volkomen en voor eeuwig in zijne hand gesteld heeft.
Zie, alzoo zal zekerlijk die man gezegend worden,
die God van ganscher harte zoekt, [2]
en zijne ziel niet opheft tot ijdelheid. [3]
Deze is bij het ontvangen van het Sacrament de groote genade
dat hij met God vereenigd wordt, [waardig,
omdat hij niet acht op eigen godsvrucht en vertroosting,
maar, boven alle godsvrucht en vertroosting, op de eere en heer-
[lijkheid van God!

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

DAT WIJ ONZE NOODEN VOOR CHRISTUS MOETEN BLOOTLEGGEN EN ZIJNE GENADE AFSMEEKEN.

De stem van den discipel:

I. O, allerliefelijkste en liefderijke Jezus!
dien ik nu godvruchtig begeere te ontvangen,
Gij kent mijne zwakheid en den nood, dien ik lijde,
Gij weet in hoevele verkeerdheden en gebreken ik neerlig,
hoe dikwerf ik bezwaard, verzocht, beangst en bezoedeld worde.
Ik kom tot U om hulp,
ik smeek U om vertroosting en leniging.
Ik spreek tot Hem, die alle dingen weet,
voor wien mijn binnenste openligt,
en die alleen mij volkomen vertroosten en helpen kan.
Gij weet welke gaven ik allermeest behoef,
en hoe arm aan deugden ik ben.

---

1) Jes. 60:5, zie de Vulgaat; 2) Ps. 127 (128):4 en 118 (119):2; 3) Ps. 23 (24):4.

Zie, ik sta vóór U, arm en ontbloot,
uwe genade afsmeekende en uwe erbarming inroepende.

II. Verkwik uwen hongerenden bedelaar,
verwarm mijne koude door het vuur uwer liefde,
verlicht mijne blindheid door den glans van uwe tegenwoordigheid.
Verkeer voor mij al het aardsche in bitterheid,
alle bezwaar en tegenheid in geduld,
al het lagere en geschapene in geringschatting en vergetelheid.
Hef mijn hart tot U op in den hemel,
en laat mij niet op aarde omdolen.
Gij alleen zult van nu voortaan mijne verlustiging zijn tot in [eeuwigheid,
want Gij alleen zijt mijne spijze en mijn drank,
mijne liefde en mijne vreugde,
al mijn goed en al mijn zoet.
O, mocht Gij door uwe tegenwoordigheid mij geheel ontvonken, [verteeren en in U doen overgaan,
opdat ik *één geest met U worde* [1] door de genade van eene in- [nerlijke vereeniging,
en de versmelting van eene brandende liefde.
Laat mij niet hongerig en dorstig van U gaan,
maar doe met mij naar uwe barmhartigheid,
zooals Gij zoo menigwerf wonderlijk met uwe heiligen gehandeld [hebt.
Wat wonder, indien ik door U geheel ontvlamd,
en in mij zelven verteerd werd,
daar Gij een altoos brandend vuur zijt, hetwelk nooit dooft,
eene liefde, welke de harten loutert,
en het verstand verlicht!

1) 1 Cor. 6:17.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

VAN DE BRANDENDE LIEFDE EN DE VURIGE BEGEERTE OM CHRISTUS TE ONTVANGEN.

De stem van den discipel:

I. Met innige godsvrucht en eene brandende liefde,
met al het vurig verlangen mijns harten begeere ik U te ontvangen, o Heer!
gelijk vele heiligen en godvruchtigen bij de Communie naar U verlangden,
zij, die door een heilig leven U het meest behaagd,
en in de innigste godsvrucht geleefd hebben.
O, mijn God! eeuwige liefde, mijn eenig goed, eindelooze zaligheid!
ik begeere U te ontvangen met het vurigst verlangen en den diepsten eerbied,
welke ooit een heilige voelde of voelen kon.
En ofschoon ik onwaardig ben den vollen rijkdom van een gevoelige godsvrucht te kennen,
draag ik U toch alle genegenheid mijns harten op,
alsof ik alléén al dat gewenschte brandende zielsgevoel bezitten mocht.
Maar ook al wat een vrome ziel bedenken en begeeren kan,
dat alles bied ik U ten offer met den diepsten eerbied en de innigste liefde.
Niets begeer ik voor mij zelven te houden,
maar mij zelf en al het mijne U ten offer te brengen, vrijwillig en gaarne.
O, Heer mijn God! mijn Schepper en mijn Verlosser,
met zulk eene genegenheid, eerbied, lof en eere,
met zulke dankbaarheid, waardigheid en liefde,
met zulk een geloof en hope en reinheid,
begeere ik U heden te ontvangen,
als waarmede U ontvangen en naar U verlangd heeft,
uwe heilige moeder, de heerlijke maagd Maria,
toen zij aan den Engel, die haar de geheimenis der menschwording aankondigde,
nederig en godvruchtig ten antwoord gaf:
zie, de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord! [1]

---

1) Luc. 1:38.

En zooals uw gelukzalige Voorlooper, de uitnemendste der hei-
[ligen,
Johannes de Dooper bij uwe tegenwoordigheid in de vreugde des
[Heiligen Geestes juichend opsprong,
toen hij nog in den moederschoot besloten was,
ja, gelijk hij later, Jezus onder de menschen ziende wandelen,
met diepen ootmoed en vrome ontroering sprak:
de vriend des bruidegoms, die staat en hem hoort,
verblijdt zich met blijdschap om de stem des bruidegoms, [1]
zoo begeere ook ik van een groot en heilig verlangen ontvlamd
[te worden,
en mij zelven van ganscher harte aan U op te dragen.
Daarom wijde ik U en bied ik U aan:
den jubel van alle godvruchtige harten,
hunne brandende genegenheden,
hunne geestverrukkingen,
hunne bovennatuurlijke verlichtingen en hemelsche gezichten,
te samen met alle deugden en lofprijzingen,
welke U van alle schepsel in hemel en op aarde toegebracht zijn,
of nog toegebracht worden, voor mij en voor allen, die zich in
[mijne gebeden hebben aanbevolen,
opdat Gij door allen waardiglijk geprezen,
en in eeuwigheid verheerlijkt moogt worden.

II. Ontvang mijne geloften, Heer mijn God!
en neem mijn verlangen aan om U zonder einde te loven en bo-
[ven alles te prijzen,
zooals U rechtmatig toekomt naar den rijkdom uwer onuitspre-
[kelijke grootheid.
Dit alles betaal ik U en begeer ik U te betalen,
alle dagen en alle oogenblikken mijns levens;
en alle hemelsche geesten en al uwe geloovigen,
noodig ik met smeekingen en gebeden dringend uit
om met mij samen U te danken en te loven!
Dat U prijzen alle volken, stammen en tongen,
dat zij uwen heiligen en zoeten naam groot maken met luiden
[jubel en vurige godsvrucht!

---

1) Joh. 3:23.

En allen, die eerbiedig en godvruchtig uw hoogwaardig Sacrament
en met een volkomen geloof ontvangen, [vieren,
mogen zij bij U genade en barmhartigheid vinden,
en voor mij, armen zondaar, nederig bidden.
Wanneer zij de begeerde innigheid,
en de zalige genieting van vereeniging met U deelachtig gewor-
en wèl getroost en wonderlijk verkwikt, [den zijn,
wederkeeren van de heilige, hemelsche Tafel,
mogen zij zich dan verwaardigen aan mij, arme, te gedenken!

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

DAT EEN MENSCH HET SACRAMENT NIET NIEUWSGIERIG MOET ONDERZOEKEN, MAAR ALS EEN OOTMOEDIG NAVOLGER ZIJN VERSTAND MOET ONDERWERPEN AAN HET ALLERHEILIGST GELOOF.

De stem van den Geliefde:

I. Wacht u voor alle nieuwsgierig en nutteloos onderzoek van
[dit ondoorgrondelijk Sacrament,
zoo gij niet in een afgrond van twijfel verzinken wilt.
Wie de goddelijke Majesteit wil doorzoeken,
zal nedergeworpen worden door haren luister. [1]
God kan veel meer doen,
dan de mensch vermag te verstaan.
Wat ons toegestaan wordt, is een vroom en nederig onderzoek
[der waarheid,
waarbij men altoos bereid blijft zich te laten onderrichten,
en begeert te wandelen naar de gezonde uitspraken der vaderen.
Zalige eenvoud,
welke de moeilijke wegen van allerlei twistvragen vermijdt,
en voortgaat langs het effen en vaste pad van Gods geboden!
Velen hebben schipbreuk geleden aan hunne godsvrucht,
omdat zij al te diepe dingen wilden doorgronden.

---

1) Spreuk. 25 : 27, zie de Vulgaat.

Wat van u gevorderd wordt is geloof en een oprechte wandel,
geen hoog verstand of diepe kennis van de verborgenheden Gods.
Zoo gij niet verstaan en vatten kunt, wat beneden u is,
hoe zult gij verstaan wat boven u is?
Onderwerp u aan God en geef uw verstand onder het geloof,
en het licht der kennis zal u geschonken worden,
voor zooveel u nuttig en noodig is.

II. Velen worden in hun geloof en ten opzichte van het Sacra-
[ment zwaar verzocht,
maar dit is niet aan hen, maar veeleer aan den vijand te wijten.
Wees daarover niet bekommerd en twist niet met uwe eigene ge-
[dachten,
antwoord ook niet op de twijfelingen, welke de duivel u ingeeft,
maar geloof de woorden Gods,
geloof zijne heiligen en profeten,
en de booze vijand zal van u vlieden.
Het is dikwerf zeer heilzaam,
dat een dienstknecht Gods zulk een strijd heeft te doorstaan.
Want de duivel verzoekt niet de ongeloovigen en de zondaars,
die hij reeds vast en veilig in zijne macht heeft,
maar geloovigen en godvruchtigen verzoekt en plaagt hij op
[allerlei wijze.
Volhard daarom bij een eenvoudig en onwankelbaar geloof,
en nader met eerbied en ootmoed tot het Sacrament,
en wat gij niet verstaan kunt, laat het veilig over aan den al-
God bedriegt u niet, [machtigen God.
hij wordt bedrogen, die te veel op zich zelven vertrouwt.
God wandelt met de eenvoudigen,
openbaart zich aan de nederigen,
geeft verstand aan de kleinen,
ontsluit het begrip voor de reinen van hart,
en verbergt zijne genade voor de nieuwsgierigen en hoovaardigen.
De menschelijke rede is zwak en faalt licht,
maar het ware geloof kan niet falen.
Alle rede en natuurlijk onderzoek moet het geloof volgen,
niet voorgaan noch afbreken.
Want geloof en liefde hebben hier allermeest den voorrang,

en zijn in dit allerheiligst en allerverhevenst Sacrament op ver-
[borgene wijze werkzaam.
De eeuwige en oneindige God, wiens vermogen onbegrensd is,
werkt groote en onnaspeurlijke dingen in den hemel en op aarde,
en zijne wonderwerken zijn ondoorgrondelijk.
Waren de werken Gods van dien aard,
dat de menschelijke rede ze gemakkelijk bevatten kon,
dan zouden zij niet wonderbaar en onuitsprekelijk kunnen ge-
[genoemd worden.